

ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชุมชนประมงหาดวนนภา

Wannapha Fishery Community Development and Promotion Center

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต (สาขาวิชาสถาปัตยกรรมหลัก)
ภาควิชาสถาปัตยกรรมและการวางแผน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ปีการศึกษา 2559

ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชุมชนประมงหาดวนนภา

Wannapha Fishery Community Development and Promotion Center

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต(สาขาวิชาสถาปัตยกรรม)

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ปีการศึกษา 2559-2560

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง อนุมัติให้
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิเชฐ โสวิทยสกุล)

คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไกรทอง

รองศาสตราจารย์ วรวรรณ

อาจารย์ ดร. รวิษ

อาจารย์ พรพุดิ

อาจารย์ ปรัชณี

โชติวุฒิปพัฒนา

โรจน์ไพบลีย์

ควรรประเสริฐ

ศุภเอม

เมฆศรีสวัสดิ์

ประธานคณะกรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการและเลขานุการ

.....
อาจารย์ทรงศนีย์ ติตระกูล

อาจารย์ที่ปรึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิทยานิพนธ์ โครงการศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชุมชนประมงหาดวอนนภา ได้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยการสนับสนุนช่วยเหลือด้วยคำแนะนำ และประสบการณ์ของท่านเหล่านี้

อาจารย์ ทรศนีย์ ลีตระกูล อาจารย์ที่ปรึกษา ทำให้วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับคำแนะนำและชี้แนะแนวทางในการทำงานมาโดยตลอด จนวิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

อาจารย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ทุกๆ ท่าน ที่ได้ให้ความรู้ และข้อคิดเสนอแนะต่างๆตลอดมา

คุณพ่อ นาย ณรงค์ พิทักษ์ และคุณแม่ นาง กุติสรา พิทักษ์ ที่คอยเป็นกำลังใจที่สำคัญในการทำวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ที่ให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้า และคอยส่งเสียค่าใช้จ่ายต่างๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงมาได้ด้วยดี

นางสาว ชบา ภูทอง ที่คอยเป็นกำลังใจตลอดการทำงานวิทยานิพนธ์ รวมถึงพาเยี่ยมชมและเก็บข้อมูลต่างๆ ในการสำรวจพื้นที่เพื่อที่จะนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ประกอบในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้

นาย อติศักดิ์ เกิดทรัพย์ ผู้พาเยี่ยมชม และเก็บข้อมูลต่างๆ ในการลงพื้นที่เพื่อนำมาใช้ประกอบในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้

สมาชิกในชุมชนที่ให้ข้อมูลจากการ ไปสัมภาษณ์ในการลงพื้นที่เพื่อนำมาใช้ประกอบในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณพี่ๆ และน้องๆ ในสายรหัสที่คอยเป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ให้สำเร็จได้หากปราศจากความช่วยเหลือของท่านทั้งหลายคงกล่าว วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงไม่ประสบความสำเร็จด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณบุคคลต่างๆ ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชุมชนประมงหาดวอนนภา
Wannapha Fishery Community Development and Promotion Center
นักศึกษา นาย นครินทร์ พิทักษ์
รหัสประจำตัว 55020044
ปริญญา สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชา สถาปัตยกรรมหลัก
ปีการศึกษา 2559 - 2560
อาจารย์ที่ปรึกษา อ.ทรรศนีย์ ถิระระกุล

บทคัดย่อ

ชุมชนหาดวอนนภาอยู่ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีซึ่งเป็นชายหาดตอนใต้ต่อจากหาดบางแสน มีวิวทิวทัศน์ที่สวยงาม บรรยากาศที่เงียบสงบ และมีประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงและแปรรูปอาหารทะเลเป็นอาชีพหลัก ซึ่งรัฐบาลบาลได้มีการส่งเสริมให้บริเวณนี้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดชลบุรี จนทำให้ปัจจุบันสถานที่บริเวณนี้เต็มไปด้วยนักท่องเที่ยว โรงแรม ร้านค้า และร้านอาหารต่างๆ ที่เพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี

แต่ในปัจจุบันมีปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อโดยตรงแก่ชุมชนนี้ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เช่น สมาชิกในชุมชนละทิ้งพื้นที่ทำกินบริเวณนี้ไปประกอบอาชีพอื่นกันมากขึ้น ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่แย่ลงทำให้ทรัพยากรในทะเลลดลง ชาวประมงประสบกับภาวะขาดทุน หรือผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการแปรรูปอาหารทะเลยังขาดเอกลักษณ์ และการพัฒนาคุณภาพที่ดี มีโรงแรมเกิดขึ้นมากมายทำให้ชาวประมงบางกลุ่มหันไปประกอบอาชีพบริการแทน และปัญหาความสามัคคีภายในชุมชนที่อ่อนแอลง เป็นต้น

จากการสำรวจชุมชนนี้ พบว่าบริเวณนี้มีศักยภาพที่จะสามารถพัฒนาตัวเองต่อไปได้ทั้งเรื่องของสถานที่ตั้งที่ติดกับแหล่งท่องเที่ยว มีวิวทิวทัศน์ที่สวยงาม ในชุมชนยังคงมีการทำประมงและการแปรรูปอาหารทะเลอยู่ จึงทำให้เกิดการเสนอโครงการศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชุมชนประมงหาดวอนนภา เพื่อตอบสนอง ส่งเสริมและพัฒนาชุมชนทั้งในเรื่องวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความสามัคคี การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และของเศรษฐกิจของชุมชนเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มพัฒนาแก่ชุมชนกลายเป็นชุมชนที่เข้มแข็งที่สามารถพัฒนาตนเองได้ในทุกๆ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	I
บทคัดย่อ	II
สารบัญ	III
สารบัญตาราง	IV
สารบัญภาพ	V
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาโครงการ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	4
1.3 ประโยชน์ของโครงการ	4
1.4 ขอบเขตและวิธีการศึกษาโครงการ	5
บทที่ 2 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโครงการ	
2.1 รายละเอียดประกอบการพิจารณาด้านข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดชลบุรี	6
2.2 ข้อมูลด้านกายภาพของชุมชนหาดวอนนภา	12
2.3 หลักการ และแนวคิดของศูนย์ชุมชน	15
2.4 แนวคิดการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อทุกคน	21
บทที่ 3 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโครงการ	
3.1 รายละเอียดประกอบการพิจารณาด้านข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดชลบุรี	28
3.2 ข้อมูลด้านกายภาพของชุมชนหาดวอนนภา	37

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ 4 การศึกษาโครงการตัวอย่าง	
4.1 วัตถุประสงค์การศึกษาโครงการตัวอย่าง	51
4.2 โครงการตัวอย่างในประเทศ	52
4.3 โครงการตัวอย่างต่างประเทศ	64
บทที่ 5 การกำหนดและศึกษาผู้ใช้โครงการ	
5.1 ผังการบริหารโครงการ	80
5.2 ประเภทของผู้ใช้โครงการ	82
5.3 พฤติกรรมของผู้ใช้โครงการ	85
5.4 จำนวนผู้ใช้โครงการ	87
5.5 สรุปจำนวนผู้ใช้โครงการภายใน 1 วัน	94
บทที่ 6 การกำหนดและวิเคราะห์องค์ประกอบของโครงการ	
6.1 ข้อพิจารณาของโครงการ	95
6.2 การกำหนดองค์ประกอบของโครงการ	95
6.3 การวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ใช้โครงการ	99
6.4 สรุปการกำหนดองค์ประกอบของโครงการ	103
6.5 การศึกษารายละเอียดองค์ประกอบของโครงการและพื้นที่การใช้สอย	109
6.6 สรุปพื้นที่ใช้สอยของโครงการ	126

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ 7 การศึกษาและเลือกที่ตั้งโครงการ	
7.1 ลักษณะที่ตั้งของชุมชน	129
7.2 ลักษณะภูมิประเทศ	129
7.3 ภูมิอากาศ	129
7.4 พื้นที่และการปกครอง	131
7.5 สาธารณูปโภค	131
7.6 เกณฑ์การพิจารณาที่ดิน โครงการ	134
7.7 หัวข้อและค่าน้ำหนักการให้คะแนน	139
7.8 สรุปผลการเลือกที่ตั้ง โครงการ	141
7.9 สภาพแวดล้อม และบริบทโดยรอบของโครงการ	142
บทที่ 8 งานระบบของอาคาร	
8.1 งานระบบโครงสร้างอาคาร	152
8.2 ลักษณะโครงสร้างที่ใช้กับอาคาร	155
8.3 งานระบบประกอบอาคาร	158
บทที่ 9 สรุปผลการออกแบบ	
9.1 กระบวนการออกแบบ	183
9.2 ผัง	189
9.3 ทศนียภาพ	193
9.4 หุ่นจำลอง	196
บรรณานุกรม	198

ภาคผนวก	199
ก. กฎหมายและข้อบังคับต่างๆ	198
ข. แนวทางพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน	210
ค. แนวคิดในการพัฒนาชุมชน	217

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
ง. แนวคิดด้านสถาปัตยกรรม	234
จ. ชุมชนตัวอย่างและแนวความคิดในการพัฒนาชุมชน	244

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนา	13
3.1 แสดงรายได้/ปี ของจังหวัดชลบุรี	32
3.2 สถิติการท่องเที่ยวของจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2555 - 2557	33
3.3 ร้อยละของผู้มาเยี่ยมชมเยือนบางแสนทั้งชาวไทยและต่างชาติ	34
จำแนกตามวัตถุประสงค์หลักของการเดินทาง พ.ศ.2557	
3.4 สรุปประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับชุมชนและแนวทางการแก้ไขของ โครงการ	48
4.1 การวิเคราะห์ของ โครงการบ้านข้างวัด	55
4.2 การวิเคราะห์ของ โครงการโคร โรฟีด	59
4.3 การวิเคราะห์ของ โครงการชมพรคานาน้ำ รีสอร์ท	63
4.4 การวิเคราะห์ของ โครงการ Nam Dam Homestay and Community House	67
4.5 การวิเคราะห์ของ โครงการ Cam Thanh Community House	71
4.6 การวิเคราะห์ของ โครงการ Women's Opportunity Center	75
4.7 การวิเคราะห์ของ โครงการ Cassia Coop Training Centre	79
5.1 แสดงพฤติกรรมผู้ใช้โครงการ	85
5.2 จำนวนนักท่องเที่ยวบางแสน ปี พ.ศ. 2552 – 2553	88
5.3 จำนวนนักท่องเที่ยวบางแสน ปี พ.ศ. 2554 – 2555	89
5.4 แสดงจำนวนบุคลากรผู้ใช้โครงการ ฝ่ายบริหาร โครงการ	91
5.5 แสดงจำนวนบุคลากรผู้ใช้โครงการ ฝ่ายแผนงานและส่งเสริมอาชีพ	92
5.6 แสดงจำนวนบุคลากรผู้ใช้โครงการ ฝ่ายจัดแสดงนิทรรศการ	93
5.7 แสดงจำนวนบุคลากรผู้ใช้โครงการ ฝ่ายสนับสนุนโครงการ	94

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
6.1 การกำหนดองค์ประกอบจากวัตถุประสงค์โครงการ	95
6.2 แสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบของ โครงการจากประเภทและพฤติกรรม ของผู้ใช้บริการ โครงการ	99
6.3 สรุปรายละเอียดองค์ประกอบหลัก	104
6.4 การศึกษารายละเอียดองค์ประกอบโครงการและพื้นที่ใช้สอย	110
7.1 เปรียบเทียบการเลือกพื้นที่ตั้งโครงการ	140
8.1 แสดงจำนวนช่องทางหนีไฟสำหรับห้องจัดเลี้ยง – ประชุม	167
8.2 ตารางแสดงข้อดีข้อเสียของควมดีต่างๆ ในการเก็บขยะ	178

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

รูปที่	หน้า
1.1 บริเวณด้านหน้าชุมชนหาควอนนภา	1
1.2 บริเวณภายในชุมชนหาควอนนภา	3
3.1 แสดงที่ตั้งจังหวัดชลบุรี	28
3.2 แสดงอาณาเขตติดกับจังหวัดอื่นๆ	29
3.3 แผนที่ท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรี	40
3.4 เขาสามมุกและอ่างศิลา	41
3.5 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติชลบุรี และแหลมแท่น	41
3.6 ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ และหาดบางแสน	41
3.7 สะพานปลาและหาควอนนภา	42
3.8 สวนสาธารณะบริเวณหน้าชุมชนประมงหาควอนนภา	42
3.9 ภาพถ่ายทางอากาศของชุมชนหาควอนนภา ชุมชนหาควอนนภา	44
3.10 ลักษณะที่อยู่อาศัยภายในชุมชนฝั่งที่หน้าบ้านติดถนน จะใช้เป็นพื้นที่ขายอาหาร	46
3.11 ลักษณะที่อยู่อาศัยภายในชุมชนฝั่งที่มีหลังบ้านติดทะเล	46
3.12 ลักษณะที่อยู่อาศัยภายในชุมชนฝั่งที่หลังบ้านที่ติดทะเล ใช้เป็นที่จอดเรือ และคัดแยกส้วมน้ำ	46
3.13 ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป ได้แก่ กะปิ ปลาเค็ม กุ้งแห้ง	47
3.14 การทำจักรสาน เครื่องจักรสาน และร้านอาหารทะเล	47
4.1 ภาพถ่ายทางอากาศของโครงการที่แสดงถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับบริบทของชุมชน	53
4.2 แสดงการใช้ลานในการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้คนในชุมชนเข้ามาใช้ประโยชน์ได้	53

สารบัญภาพ (ต่อ)

รูปที่	หน้า
4.3 พื้นที่ลานกิจกรรมถูกโอบล้อมไปด้วยร้านขายของทำให้เป็น จุดสนใจในการซื้อทุกอย่างในโครงการเข้าด้วยกัน	54
4.4 ร้านขายของในโครงการเป็นบ้านสองชั้น ครึ่งไม้ครึ่งปูน และการใช้วัสดุ ที่มาจากท้องถิ่น	54
4.5 ด้านหน้าของโครงการ ที่แสดงถึงการใช้วัสดุที่ดูเรียบง่าย นำเข้าไปใช้งาน	56
4.6 กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองทำของที่ระลึกด้วยตนเองภายในโครงการ	57
4.7 แปลงผักภายในโครงการ นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเรียนรู้ และทำการเพาะปลูก - เก็บเกี่ยวผลผลิตได้	57
4.8 มีพื้นที่กลางแจ้งสำหรับใช้จัดกิจกรรมต่างๆ	58
4.9 ผังของโครงการที่แสดงให้เห็นถึงการเชื่อมกันของพื้นที่ต่างๆ ไว้ด้วยกันอย่างกลมกลืน	58
4.10 บ่อเลี้ยงปลาใน บริเวณด้านหลังของสโตร์บีโรแกรม	61
4.11 ร้านอาหารของรีสอร์ท	61
4.12 ศูนย์การเรียนรู้การทำสบู่และยาสมุนไพรของรีสอร์ท	62
4.13 ผลผลิตจากในโครงการ	62
4.14 ภาพถ่ายทางอากาศของโครงการที่อยู่ท่ามกลางชุมชน	65
4.15 ทัศนียภาพภายนอกของโครงการที่ใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น	65
4.16 การเลือกใช้วัสดุที่มีในชุมชนที่ทำให้อาคารแสดงออกถึงตัวตนของชุมชนนี้	66
4.17 แสดงการจัดกิจกรรมภายในโครงการ	66
4.18 ภาพถ่ายทางอากาศของโครงการ	69
4.19 ทัศนียภาพภายนอกโครงการ	69

สารบัญญภาพ (ต่อ)

รูปที่	หน้า
4.20 ทักษณียภาพภายในของโครงการ แสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องของพื้นที่และการใช้วัสดุในท้องถิ่นที่หาได้ง่าย	70
4.21 กิจกรรมที่เกิดขึ้นภายใน โครงการ	70
4.22 ทักษณียภาพภายนอกโครงการ	73
4.23 ทักษณียภาพภายนอกโครงการและแปลงปลูกผักของโครงการ	73
4.24 ทักษณียภาพภายในโครงการและกิจกรรมของชุมชนที่เกิดขึ้น	74
4.25 ฟังของโครงการ	74
4.26 ทักษณียภาพภายนอกโครงการ	77
4.27 คอร์รัคภายในของโครงการที่เป็นจุดศูนย์กลางและทำหน้าที่เชื่อมต่อกับส่วนอื่นๆ	77
4.28 ทักษณียภาพภายในโครงการ	78
4.29 ฟังโครงการ	78
5.1 แผนภาพบริหาร โครงการ	81
5.2 แผนภาพแสดงการแบ่งประเภทผู้ใช้งาน	84
5.3 แผนภูมิวงกลมสรุปจำนวนผู้ใช้โครงการภายใน 1 วัน	95
6.1 แผนภูมิวงกลมแสดงสรุปจำนวนพื้นที่ใช้สอยโครงการ	128
7.1. ภาพถ่ายทางอากาศของชุมชนหาดวอนนภา	130
7.2 แผนที่แสดงแนวเขตและถนนในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข ต.แสนสุข อ.เมือง	131
7.3. ภายในบริเวณบ้านจะมีลานเล็กๆ สำหรับตากปลาเค็มและกะปิ และพื้นที่สำหรับ การแปรรูปต่างๆ	134
7.4. แสดงตัวเลือกพื้นที่ตั้ง โครงการ	135

สารบัญภาพ (ต่อ)

รูปที่	หน้า
7.5. ลักษณะกายภาพเขตพื้นที่ที่ 1	136
7.6. ลักษณะกายภาพเขตพื้นที่ที่ 2	137
7.7. ลักษณะกายภาพเขตพื้นที่ที่ 3	138
7.8. แสดงกายภาพของที่ตั้ง โครงการ เส้นทางถนนเข้าโครงการ และบริเวณโดยรอบ	142
7.9. พื้นที่ขายอาหารทะเลสด และสนามเด็กเล่นหน้าชุมชน	142
7.10. ห้องสมุดและเครื่องเล่นสาธารณะของบริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (SCG)	143
7.11. สะพานปลาหาดวอนนภา และลานตากอาหารทะเล	143
7.12. ลานตากอาหารทะเล และบริเวณพื้นที่หลังบ้านของชาวประมง	143
7.13. แสดงภาพที่ตั้งโครงการ	144
7.14. แสดงสภาพแวดล้อมภายในโครงการ โดยจะมีแนวต้นไม้สนทะเลล้อมรอบพื้นที่	145
7.15. สภาพแวดล้อมบนถนนบางแสนล่าง ซอย 14 (ด้านทิศเหนือ)	145
7.16. สภาพแวดล้อมบนถนนบางแสน (ด้านทิศใต้)	146
7.17. สภาพแวดล้อมด้านที่ติดกับชุมชน (ด้านทิศตะวันตก)	146
7.18. สภาพแวดล้อมด้านที่ติดกับชุมชน (ด้านทิศตะวันตก)	147
7.19. พื้นที่รับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคบางแสน	148
7.20. แสดงทิศทางของแควด ลม ฝน	149
7.21. ลมทะเล	151
7.22. ลมบก	151
8.1. ภาพแสดงระบบโครงสร้างเสาและคาน	152
8.2. ภาพแสดงตัวอย่าง โครงสร้างรูปแบบต่างๆ	154

สารบัญภาพ (ต่อ)

รูปที่	หน้า
8.3 ภาพแสดงหลังคาแบบจั่ว(GABLE), ปั้นหย้า(HIP), เบน(FLAT SLAP), (HIP)	157
8.4 เครื่องปรับอากาศแบบติดผนัง (Wall Type)	162
8.5 เครื่องปรับอากาศแบบแขวน (Ceiling Type)	163
8.6 เครื่องปรับอากาศแบบตู้ตั้ง (Package Type)	164
8.7 กลิ่นที่เกิดจากการแปรรูปอาหารทะเล	179
8.8 กลิ่นที่เกิดจากการตากปลา	180
8.9 ภาพตัวอย่างเตาอบพลังงานแสงอาทิตย์	182
9.1 จำนวนผู้ใช้โครงการ	183
9.2 พื้นที่ใช้สอยทั้งหมดของโครงการ	183
9.3 งานระบบประกอบอาคาร	184
9.4 งานระบบประกอบอาคาร	184
9.5 บริบทโดยรอบ,ทิศทางแดดลม ฝน และกวางตำแหน่งอาคารในโครงการ	185
9.6 ความสัมพันธ์ของผู้ใช้โครงการกับพื้นที่ข้างเคียงของโครงการ	186
9.7 ใช้ขนาดอาคารภายในโครงการ โดยอ้างอิงขนาดอาคารของบริษัทโดยรอบ	186
9.8 นำทั้งตำแหน่งของอาคาร และขนาดของอาคาร ในบริบทโดยรอบมารวมกัน	187
9.9 ยึด-หุด อาคารเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้อาคารในแต่ละหลัง	187
9.10 เกิดความสัมพันธ์ของพื้นที่ในโครงการระหว่างอาคารในแต่ละหลังเอง และบริบทข้างเคียง	188
9.11 ผังบริเวณ และเส้นทางการศึกษาวิถีชีวิตของชุมชน	189
9.12 ผังพื้นที่ 1	190

สารบัญภาพ (ต่อ)

รูปที่	หน้า
9.13 ผังพื้น 2	191
9.14 รูปตัด 1 - 3	191
9.15 Section Perspective	192
9.16 รูปด้าน	192
9.17 ทศนิยมภาพมุมสูง	193
9.18 ทศนิยมภาพภายในของโครงการ	193
9.19 ทศนิยมภาพด้านหน้าของโครงการ	194
9.20 ทศนิยมภาพบริเวณถนนภายในชุมชน	194
9.21 ทศนิยมภาพบริเวณสหกรณ์และสนามเด็กเล่น	195
9.22 ทศนิยมภาพบริเวณด้านหลังของโครงการ	195
9.23 ภาพรวมของหุ่นจำลอง	196
9.24 พื้นที่แปรรูปอาหารทะเล	196
9.25 บริเวณสนามเด็กเล่น ห้องพยาบาล และสหกรณ์ชุมชน	197
9.6 บริเวณพื้นที่ทำกิจกรรมของโครงการ	197

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

ชุมชนหาดวอนนภาอยู่ในเขตเทศบาลเมืองแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีซึ่งเป็นชายหาดตอนใต้ต่อจากหาดบางแสน มีบรรยากาศที่เงียบสงบ เป็นพื้นที่ ที่ภาครัฐกำลังให้ความสำคัญในการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค จนปัจจุบันกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนแห่งหนึ่งของจังหวัดชลบุรี ชุมชนนี้มีพัฒนาการทางด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสังคมมาเป็นเวลายาวนานตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเศรษฐกิจที่มีความสำคัญและเปลี่ยนแปลงมาแต่ละยุคแต่ละสมัย ตั้งแต่การทำประมงเพื่อยังชีพไปสู่การทำประมงเพื่อธุรกิจ

รูปที่ 1.1 บริเวณด้านหน้าชุมชนหาดวอนนภา

การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชนในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสังคม แต่ในปัจจุบันการทำประมงของชุมชนนี้มีความเสื่อมลงอย่างมาก ซึ่งจะเห็นได้จากจำนวนเรือที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัดเจนจากในอดีตด้วยปัจจัยหลายอย่างทำให้ไม่สามารถทำประมงต่อไปได้ ได้แก่ ทรัพยากรไม่ว่าจะเป็น กุ้ง หอย ปู ปลา และ สัตว์น้ำอื่นๆ ได้ลดน้อยลงจากสมัยก่อนเป็นอย่างมาก เนื่องจากประสบปัญหาน้ำเน่าเสีย เกิดการทำประมงเพื่อการค้าอย่างสมบูรณ์ของนายทุน คือใช้เรือขนาดใหญ่เกินกว่าที่จะหาปลาขายฝั่งได้ ซึ่งมีการใช้เครื่องมือการจับสัตว์น้ำที่ผิดกฎหมาย เช่น อวนตาถี่ อวนรุน ทำให้ประมงชายฝั่งได้รับผลกระทบอย่างมาก ซึ่งการทำประมงของชุมชนในปัจจุบันนั้นยังเป็นเรือประมงขนาดเล็กและใช้อุปกรณ์ดั้งเดิม เช่น อวนจม อวนทับ เบ็ด ลอบ เป็นส่วนใหญ่ ทำให้ประสิทธิภาพในการหาปลานั้นสู้เรือใหญ่ไม่ได้ และปัญหาต่อมาคือ ปัญหาที่เกิดจากความบกพร่องของหน่วยงานรัฐ ล่าสุดได้มีการประกาศใช้พระราช

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กำหนดการประมง พ.ศ.2558 ด้วยความเร่งรีบออกกฎหมายไม่มีการรับฟังข้อเท็จจริง ทำให้มีผลกระทบต่อผู้ประกอบการประมงรายย่อยหรือประมงชายฝั่งหลายประเด็น และที่มีผลกระทบมากที่สุด คือ กรณี “มาตรา 34 ของพระราชกำหนดฯ ให้ห้ามชาวประมงพื้นบ้าน ออกทำการประมงนอกเขตประมงชายฝั่ง เค็ดขาด” พร้อมกำหนดโทษหนัก แต่ในความเป็นจริงนั้นเรือขนาดเล็กสามารถออกทำประมงนอกเขตชายฝั่งได้โดยไม่ได้ออกให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรทางทะเล หรือทำให้รัฐเสียหายแต่อย่างใด เมื่อถูกห้ามออกนอกชายฝั่งเท่ากับตัดสิทธิการประกอบสัมมาอาชีพที่เคยมีไป จึงทำให้ชาวประมงมีรายได้จากการออกหาสัตว์ทะเลลดน้อยลง และต่อมาคือปัญหาความอ่อนแอของกลุ่มชาวประมงหาดวอนนภา ซึ่งในอดีตมีการรวมกลุ่มกันเพื่อให้การช่วยเหลือด้านต่างๆ ในการประกอบอาชีพของสมาชิกในชุมชน แต่ในปัจจุบันขาดความร่วมมือของสมาชิกในชุมชน ทำให้ไม่มีอำนาจในการต่อรองกับกลุ่มเรือใหญ่ และพ่อค้าคนกลาง และปัญหาราคาน้ำมันและค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้การทำอาชีพการประมงเป็นอาชีพที่มีรายได้ที่ไม่แน่นอน ส่งผลให้ชาวประมงหันไปประกอบอาชีพอื่นเป็นจำนวนมาก และเนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป คนรุ่นใหม่ ๆ ที่มีการศึกษามากขึ้น ก็ไม่อยากจะประกอบอาชีพที่ต้องใช้แรงงานและมีค่าตอบแทนน้อย ทำให้การสืบทอดการทำประมงชายฝั่งในอนาคตมีแนวโน้มว่าจะสูญหายไป นอกจากนี้การทำประมงชายฝั่งยังขาดการส่งเสริมซึ่งในหลายท้องที่ที่มีการทำประมงประเภทยังมีการอนุรักษ์เอาไว้ แต่ในชุมชนหาดวอนนภายังไม่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐแต่อย่างใด นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านสาธารณสุขของชุมชน ซึ่งพบว่าในบริเวณชุมชนยังไม่มีระบบการจัดเก็บและกำจัดของเสียที่เกิดจากการทำประมงอย่างถูกสุขลักษณะ สมาชิกในชุมชนขาดความตระหนักต่อสภาพแวดล้อมและพื้นที่สาธารณะประโยชน์ในชุมชน ส่งผลให้ขาดคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน ทั้งยังอาจเกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อสายตาบุคคลภายนอกด้วย ส่วนปัญหาสุดท้ายก็คือผลผลิตที่ได้ หรือจากการแปรรูปที่มีในชุมชนนั้น เช่น ปลาเค็มเคียว กุ้งแห้ง ปลาเค็ม หมึกแห้ง หมึกปรุงรส น้ำปลา ปูคอง หอยคอง หอยเสียบ ฯลฯ เหล่านี้ก็หาซื้อได้ทั่วไปในจังหวัด ซึ่งยังขาดเอกลักษณ์และการคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อสร้างทางเลือกที่หลากหลายให้ผู้บริโภค และเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าของชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 1.2 บริเวณภายในชุมชนหาดวอนนภา

จุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชนที่สำคัญจะสำเร็จได้สมความมุ่งหมาย ก็คือ สมาชิกในชุมชนต้องมีความสามารถในตัวเอง ซึ่งจัดได้ว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญ เช่น ความคิด กำลังกาย ฝีมือ เป็นสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวบุคคล เพื่อยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อปรับปรุงชีวิต จิตใจของคนในชุมชน ให้มีความรู้สึกที่จะยกมาตรฐานความเป็นอยู่ของตน เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีความกระตือรือร้นสนใจการทำงานในชุมชนและพยายามช่วยตนเองให้มากที่สุด เป็นกระบวนการที่คนในชุมชนเกิดความตระหนักก็มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในทุกๆ ด้าน ซึ่งรัฐธรรมนูญ ฉบับปี พ.ศ. 2550 มาตรา 66 ได้ระบุไว้ว่า บุคคลที่รวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน และ มาตรา 67 สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมทั้งกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้ อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อ สุขภาพ อนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของ ตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม

ดังนั้น จึงเป็นที่มาของ โครงการ “ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชุมชนประมงหาดวอนนภา” เพื่อตอบสนอง แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ให้เกิดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งของชาวบ้านในชุมชน กระตุ้นเศรษฐกิจ สร้างรายได้ และส่งเสริมให้ชุมชนมีสุขลักษณะที่ดี เพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนาตนเอง ตามหลักการพัฒนาชุมชน ที่ส่งผลให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในทุกๆด้านอย่างยั่งยืน รูปแบบของ โครงการ ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประมงหาควอนนภาณี มีต้นแบบและแนวความคิดจากโครงการที่ประสบความสำเร็จที่ชุมชนยังเห็นคุณค่าและยังคงรักษาบทบาทสำคัญในการรองรับการอยู่อาศัยของผู้คนในปัจจุบัน ความเป็นศูนย์กลางการค้าท้องถิ่น รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ในด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม โบราณคดี ประเพณีและวิถีชีวิต ซึ่งเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ปัจจุบันย่านชุมชนที่อยู่อาศัยดั้งเดิมหลายแห่ง เช่น ชุมชนริมคลองอัมพวา ชุมชนตลาดสามชุก เป็นต้น ที่ได้รับการฟื้นฟูทั้งในด้านกายภาพ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้ชุมชนเหล่านี้กลายเป็นชุมชนที่เข้มแข็งที่สามารถพัฒนาตนเองได้ในทุกๆ ด้าน

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

จากความเป็นมาและปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถแบ่งวัตถุประสงค์ของโครงการที่ได้จากหลักการพัฒนาชุมชน

1. เพื่อเป็นพื้นที่รวมกลุ่มให้สมาชิกทุกคนในชุมชนได้แสดงความคิดเห็นของตนโดยเสรี เพื่อจะได้รับความคิดเห็นต่างๆ ตลอดจนความต้องการของผู้คนในท้องถิ่น ให้เกิดประโยชน์ได้มากที่สุดในการสร้างความเจริญหรือเปลี่ยนแปลงสภาพของท้องถิ่นนั้นให้ดีขึ้น
2. เพื่อส่งเสริมการค้าด้านสุขอนามัย ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน
3. เป็นแหล่งเรียนรู้แก่คนในชุมชนอยู่เสมอ เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป
4. เพื่อเป็นศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาสินค้าและอาชีพให้สมาชิกในชุมชน
5. เพื่อเป็นแหล่งกระจายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชน
6. เพื่อเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในรูปแบบการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน

1.3 ประโยชน์ของโครงการ

1.3.1 ด้านเศรษฐกิจและรายได้

1.3.1.1 เกิดการพัฒนาอาชีพเสริม เพื่อส่งเสริมให้เกิดรายได้แก่คนในชุมชนให้มากขึ้น

1.3.1.2 เกิดการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง

1.3.2 ด้านสุขอนามัยของชุมชน

1.3.2.1 เกิดการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางทะเล พื้นที่ส่วนกลาง และบริเวณที่อยู่อาศัยของคนในชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3.2.2 เกิดการบริหารจัดการของเสีย และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่ามากที่สุด

1.3.3 ด้านการเรียนรู้

1.3.3.1 เกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการบริการ ให้มีคุณภาพ ความหลากหลาย และมีเอกลักษณ์ของชุมชนมากยิ่งขึ้น

1.3.3.2 เกิดความเข้าใจในอาชีพการทำประมงพื้นบ้านแก่บุคคลทั่วไป

1.4. ขอบเขตและวิธีการศึกษาโครงการ

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา พัฒนาการ วิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรมและประเพณี จำนวนประชากร อาชีพ รายได้ของชุมชนชาวประมงพื้นบ้านหาดวอนนภา
2. ศึกษาลักษณะทางกายภาพ ได้แก่ ระบบสาธารณูปโภค สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ รูปแบบการวางผังและงานสถาปัตยกรรมที่มีอยู่เดิมในพื้นที่หมู่บ้านหาดวอนนภา
3. ศึกษาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการต่างๆที่ใช้ผลผลิตมาจากทรัพยากรในท้องถิ่น
4. ศึกษาอาคารตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับลักษณะ โครงการ
5. ศึกษาแนวความคิดและแนวทางการพัฒนาชุมชน
6. ศึกษาแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการวางผังและการออกแบบอาคาร
7. ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และการปรับปรุงอาคารเก่า
8. ศึกษาความเหมาะสมของกิจกรรม องค์ประกอบ และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของโครงการ
9. ศึกษาแนวทางการออกแบบงานระบบของอาคาร
10. ศึกษานโยบายภาครัฐของพื้นที่ ที่ส่งผลต่อโครงการ
11. ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบก่อสร้างอาคาร
12. ศึกษาจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักผ่อนในจังหวัดชลบุรี และพื้นที่ข้างเคียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม และแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดที่เกี่ยวข้องเป็นการศึกษาในเนื้อหาด้านรายละเอียด ข้อมูลทั่วไปที่มีส่วนเกี่ยวข้องและเป็นข้อมูลสำคัญที่สัมพันธ์กับโครงการ อีกทั้งแนวความคิดที่มีส่วนช่วยส่งเสริมในกาออกแบบ เพื่อนำเอาไปวิเคราะห์ สรุปผลรายละเอียดของโครงการ โดยจะทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ดังนี้

2.1 การศึกษาความหมายและคำสำคัญ¹

2.1.1 ความหมายของชุมชน

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกันในเขตหรือบริเวณเดียวกันที่แน่นอน มีวิถีการดำเนินชีวิตคล้ายกัน มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันอยู่ภายใต้กฎระเบียบกฎเกณฑ์เดียวกัน ชุมชนจึงมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. คน (People) คนเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งของชุมชนหากปราศจากคนเสียแล้วจะเป็นชุมชนไม่ได้
2. ความสนใจร่วมกัน (Common Interest) คนที่อยู่ในชุมชนนั้นจะต้องมีความสนใจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน และความสนใจดังกล่าวเป็นผลมาจากการอยู่ร่วมกันในอาณาเขตบริเวณเดียวกัน
3. อาณาบริเวณ (Area) คนและสถานที่เกือบจะแยกกันไม่ได้ ต่างก็เป็นส่วนประกอบสำคัญและมีส่วนสัมพันธ์กันมีคนที่ต้องมีสถานที่ แต่การจะกำหนดขอบเขตและขนาดของสถานที่ของชุมชนหนึ่งๆเป็นเรื่องยาก
4. ปะทะสังสรรค์ต่อกัน (Interaction) เมื่อมีคนมาอยู่ร่วมชุมชนเดียวกันแต่ละคนต้องมีจะต้องมีการติดต่อแลกเปลี่ยนและปฏิบัติต่อกัน
5. ความสัมพันธ์ของสมาชิก (Relationship) ความสัมพันธ์ต่อกันของสมาชิกในชุมชนเป็นสิ่งที่ผูกพันให้สมาชิกอยู่ร่วมกันในชุมชนนั้น
6. วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี (Cultural Traditions) ตลอดจนแบบแผนของการดำเนินชีวิตในชุมชน (Pattern of Community Life) ซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายคลึงและเป็นรูปแบบเดียวกัน

¹ มุนินธิเสียงธรรมเพื่อประชาชน ในพระอุปถัมภ์ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าหญิง จุฬาภรณวลัยลักษณ์อัครราชกุมารี เรื่อง ความหมายของชุมชน (สืบค้นเมื่อวันที่ 16 กันยายน พุทธศักราช 2559) <http://www.siangdham.com>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ชุมชนคือกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือต่างพื้นที่ก็ได้ แต่กลุ่มบุคคลเหล่านั้นจะต้องมีความสนใจร่วมกัน (Common Interest) มีความสัมพันธ์กัน (Relationship) มีการกระทำระหว่างกัน (Interaction) มีความรู้สึก (Sense) และมีพื้นฐานชีวิตอย่างเดียวกัน” คำว่า “มีพื้นฐานชีวิตอย่างเดียวกัน” นั้นหมายความว่า มีสถาบันสังคมหรือมีระบบวัฒนธรรมที่ตอบสนองความจำเป็นเพื่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ ได้แก่ สถาบันครอบครัว เครือญาติ การเมืองการปกครอง ศาสนา ศิลปะ เป็นต้น เมื่อพิจารณาจากความหมายนี้ก็จะมองเห็นได้ว่าความเป็น “ชุมชน” นั้นไม่ได้อยู่ที่ลักษณะกายภาพ(ต้องอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน)หรือขึ้นอยู่กับตัวคนเท่านั้น แต่ปัจจัยชี้ขาดความเป็นชุมชนก็คือ “ความสัมพันธ์ระหว่างคนต่อคนในชุมชนนั้น”

2.1.2 ความสำคัญของการพัฒนาชุมชน²

เป้าหมายของการพัฒนาชุมชน คือ “คน” ซึ่งเป็นกลุ่มอันหลากหลาย กระจายอยู่ทั่วประเทศ เป็นหมู่บ้าน เป็นชุมชนเมือง เป็นกลุ่มอาชีพ เป็นกลุ่มกิจกรรม ฯลฯ กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้เป็นรากฐานสำคัญของประเทศ เราเห็นพ้องกันว่า การพัฒนาคน เป็นแนวทางการพัฒนาประเทศที่ถูกต้อง การพัฒนาคนจึงเป็นเป้าหมายของ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐ – ๒๕๔๔) และต่อใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕ – ๒๕๔๙) รากฐานของประเทศดีขึ้น เจริญขึ้นในทุก ๆ ด้าน ประเทศชาติก็ดีขึ้น เจริญขึ้น เป็นสังคมพัฒนา สังคมพัฒนาดี สมาชิกในสังคมย่อมได้รับผลพวงของการพัฒนา ทุกอย่างมันเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กัน การเล็งเป้าหมายการพัฒนาไปที่คน ก็คือการเล็งเป้าไปที่ชุมชน จึงเป็นภารกิจของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ที่จะต้องร่วมมือกันพัฒนาอย่างจริงจัง รวมทั้งต้องพัฒนาตนเองด้วย เหมือนตนเองเป็นชุมชนหนึ่ง องค์กรทั้งหลายก็ต้องพัฒนาตนเองเช่นเดียวกัน เพราะองค์กรก็มีความเป็นชุมชนด้วย ถ้าเราจินตนาการว่าคนเหมือนเซลล์ (cell) ของประเทศ (ร่างกาย) เซลล์ทุกเซลล์ได้รับการเอาใจใส่ดูแลให้ดีขึ้น ทำให้พัฒนา ประเทศชาติหรือสังคมไทยเราจะเป็นอย่างไร ลองจินตนาการต่อไป เพราะฉะนั้นเป้าหมายของประเทศ หรือสังคม จึงต้องพัฒนาคนหรือชุมชน

2.1.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น

ชุมชนท้องถิ่น หมายถึง ถิ่นฐานอันเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ที่มีความเกี่ยวข้องกับสภาพทางภูมิศาสตร์และระบบความสัมพันธ์ในสังคมซึ่งอิงอาศัยความเอื้ออาทร ความผูกพันและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นเครื่องดำเนินการเพื่อให้มีชีวิตที่ดีร่วมกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ชุมชน

² โปศาล สรรสวัสดิสุทธิ์ (2550). เรื่อง การพัฒนาชุมชน (สืบค้นเมื่อวันที่ 16 กันยายน พุทธศักราช 2559)
<https://www.gotoknow.org>

ท้องถิ่น หมายถึง การรวมกันของกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันทั้งความสัมพันธ์ในเชิงพื้นที่และความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นหน่วยพื้นฐานของการพึ่งพาและการจัดการตนเอง มีการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมมีส่วนร่วมขบวนการขับเคลื่อนทางสังคม และหน่วยจิตวิทยาวัฒนธรรมอันเป็นคุณค่าที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตน (Identity) ของชุมชน โดยเกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ สิทธิ และอำนาจในการจัดการ

2.1.3.1 ลักษณะและมิติของชุมชนท้องถิ่น

1. การรวมตัวของกลุ่มคน จนเป็นประชากรหรือพลเมืองของชุมชนที่มีความหลากหลาย มีการเปลี่ยนแปลงด้านเชื้อชาติ ศาสนาและความพร้อมหรือลักษณะของกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน
2. การรวมตัวของกลุ่มที่อาศัยพื้นที่มีอาณาเขตบริเวณหรือที่ตั้ง อาจเป็นขอบเขตเชิงนิเวศ เป็นพื้นที่ตามธรรมชาติของชุมชนนั้นๆ หรือเป็นพื้นที่ชุมชนยัดสร้างขึ้น
3. สมาชิกในชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เป็นตั้งญาติ หรือครอบครัวเดียวกัน ซึ่งอาจเป็นลักษณะโดยตรงหรืออ้อม
4. มีความผูกพันมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ทุกคน มีความรักและความห่วงใยในชุมชน เปิดโอกาสมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ แบบประชาธิปไตย
5. สมาชิกหรือชุมชน มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน เพื่อพัฒนาท้องถิ่นและแก้ปัญหาท้องถิ่น
6. สมาชิกมีจิตสำนึกต่อสาธารณะ มีการทำกิจกรรมที่ทำให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน มีการรับรู้ ตัดสินใจและการปฏิบัติร่วมกันด้วยจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองอย่างต่อเนื่อง
7. มีลักษณะการจัดระเบียบของชุมชน มีระบบการจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ มีแบบแผน
8. มีการติดต่อสื่อสารและมีเครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ดังนั้น ลักษณะชุมชน จะต้องมีองค์ประกอบที่เหมือนกันคือ กลุ่มคน สถานที่หรืออาณาบริเวณ ความสนใจทางสังคม การปฏิบัติหรือการกระทำต่อกันทางสังคม ความสัมพันธ์ทางสังคม องค์การทางสังคม และผลประโยชน์

2.1.4 เหตุผลของการอนุรักษ์ย่านเมืองเก่า³

2.1.4.1 เพื่อความทรงจำทางวัฒนธรรม (Cultural Memory) เนื่องจากการรักษาอาคารเก่า คือ การรักษาหลักฐานทางกายภาพในเชิงประวัติศาสตร์ที่ถ่ายทอดคุณค่าและความสามารถของบรรพบุรุษ ให้คนในยุคปัจจุบันและอนาคตได้ศึกษาและชื่นชม

2.1.4.2 เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน (Successful Proxemics) ซึ่งความสัมพันธ์นี้จะเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์เมื่อมีความสมดุลระหว่างคน กิจกรรมและสภาพแวดล้อมภายใน ซึ่งความสัมพันธ์นี้อาจถูกรบกวนจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ได้ ดังนั้นการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของชุมชนดั้งเดิมจะช่วยป้องกันปัญหานี้ได้ และคงไว้ซึ่งปฏิสัมพันธ์ในชุมชน

2.1.4.3 เพื่อรักษาความหลากหลายของสภาพแวดล้อม (Environmental Diversity) ซึ่งช่วยให้สามารถคงลักษณะพื้นถิ่นและช่วยรักษาฝีมือช่างเอาไว้ได้ ชุมชนดั้งเดิมไม่จำเป็นต้องพึ่งพาลักษณะการผลิตและเทคโนโลยีระดับสูงมากนัก ทำให้การไหลออกของเงินทุนและทรัพยากรน้อยลง

2.1.4.4 เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (Economic Gain) เนื่องจากประหยัดค่าใช้จ่ายในการสร้างอาคารใหม่ขึ้นมาหากอาคารเก่ายังมีสภาพดีอยู่ อาคารและชุมชนดั้งเดิมที่ได้รับการอนุรักษ์ไว้จะสามารถใช้เป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่งด้วย

2.1.5 ลักษณะของชุมชนที่เข้มแข็ง

2.1.5.1. ชุมชนมีสภาพรวมตัวกันเป็นปึกแผ่น มีความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งของส่วนตัว และของส่วนรวม ทั้งด้านอาชีพ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม การพัฒนาชุมชน และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน มีความเอื้ออาทรต่อกัน รักสามัคคีและช่วยเหลือกัน มีความรู้สึกผูกพันกับชุมชน และสมาชิกในชุมชน และมีค่านิยมความเชื่อ ต่อสิ่งสูงสุดอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน จนไม่คิดโยกย้ายถิ่นฐาน ไปอยู่ที่อื่น มีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน

2.1.5.2. ชุมชนที่มีศักยภาพพึ่งตนเองได้ในระดับสูง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทุน แรงงาน ทรัพยากรเพื่อการยังชีพพื้นฐาน มีอำนาจการต่อรองสูง มีอิสระในการเลือกและตัดสินใจด้วยตนเองสูง มีส่วนร่วมในการกำหนดความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จะพึ่งพิงภายนอกบ้างแต่ก็มีอำนาจในการจัดการ

³ หนังสือเรื่อง การอนุรักษ์ชุมชนที่อยู่อาศัยดั้งเดิมของไทย : ประสบการณ์จากการทำงานภาคสนาม ผู้แต่ง ปริญา ชูแก้ว

2.1.5.3. ชุมชนที่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่โดยอาศัยอำนาจความรู้และกลไกภายในชุมชนเอง กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยอาศัยความร่วมมือภายในชุมชนเป็นหลักในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม

2.1.5.4. ชุมชนที่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ด้วยกระบวนการเรียนรู้ และภูมิปัญญาของตนเองเป็นหลัก การพัฒนาอยู่บนฐานวัฒนธรรม อันเป็นรากเหง้าของชุมชน โดยผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างกลมกลืน

2.1.5.5. ชุมชนที่มีผู้นำเก่ง ดี มีภาวะความเป็นผู้นำสูง และมีการพัฒนาตัวผู้นำอย่างต่อเนื่อง มีการเตรียมผู้นำไว้สืบทอดอย่างต่อเนื่อง มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับชุมชนภายนอกเพื่อเป็นเครือข่ายการพัฒนา การเรียนรู้ และการจัดการ

2.1.5.6. ชุมชนมีการกำหนดวิสัยทัศน์และมีแผนการพัฒนาของตนเองทุกด้าน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน

2.1.5.7. ชุมชนที่สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตรวจสอบ ทบทวนตนเอง ในการกระทำและการพัฒนาต่าง ๆ ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาตนเอง ด้วยตนเอง

2.1.6 สถานการณ์ที่เป็นปัญหาของชุมชนในปัจจุบัน

2.1.6.1. ชุมชนสูญเสียความเป็นปึกแผ่น ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของความเป็นชุมชน กล่าวคือ สมาชิกในชุมชนต่างคนต่างอยู่ ต่างทำมาหากิน ขาดความร่วมมือร่วมกัน เอื้อเฟื้ออาทรกันน้อยลง จนถึงไม่มีเลย มุ่งความอยู่รอดของตนเองมากกว่าความอยู่รอดของชุมชน มีการอพยพย้ายถิ่นฐานทั้งชั่วคราวและถาวร

2.1.6.2. ชุมชนพึ่งพิงภายนอกสูง ถูกปัจจัยภายนอกควบคุม และกำหนดความเปลี่ยนแปลงในชุมชนทุกด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ชุมชนมีอำนาจการต่อรองต่ำ มีอิสระในการเลือกและตัดสินใจด้วยตนเองน้อย

2.1.6.3. ชุมชนที่แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเองได้น้อย หรือไม่ได้เลย เช่น ปัญหาการแย่งชิงและการทำลายทรัพยากรทั้งจากบุคคลภายนอกและภายในชุมชนเอง ปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ปัญหาอาชีพ เช่น หนี้สิน ที่ดินทำกิน ปัญหาสังคม เช่น ปัญหาวัยรุ่น ยาเสพติด

2.1.6.4. สภาพการพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ในชุมชนไม่ยั่งยืน ศักยภาพและภูมิปัญญาของท้องถิ่นสูญหายหรือถูกทอดทิ้ง ชุมชนอยู่ในสภาพขาดรากฐาน และเอกลักษณ์การพัฒนาของตนเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.6.5. ชุมชนขาดผู้นำที่เข้มแข็ง และขาดความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับชุมชนภายนอก ในลักษณะเครือข่ายการพัฒนา เครือข่ายการเรียนรู้ และการจัดการ

2.1.6.6. ชุมชนยังขาดวิสัยทัศน์และแผนการพัฒนาชุมชนของตนเอง ด้วยกระบวนการการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน เป็นแผนการพัฒนาทุกด้าน

2.1.6.7. ชุมชนยังขาดการมีส่วนร่วมการประเมินผลการตรวจสอบ ทบทวนตนเอง ในการกระทำและการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่ผ่านมามีด้วยตนเอง เพื่อความโปร่งใส เสมอภาค เป็นธรรม เพื่อเรียนรู้และปรับปรุงพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น

2.1.7 รัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับชุมชน⁴

รัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2550 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

มาตรา 66

บุคคลที่รวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา 67

สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมทั้งกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้ อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อ สุขภาพ อนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม

การดำเนิน โครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ นั้นจะไม่สามารถทำได้ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการด้วย

⁴ เว็บไซต์ <http://www.livinginthailand.com> (สืบค้นเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม พุทธศักราช 2559)

2.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2556-2558⁵

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่กำหนดยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจและจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 แผนการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล การพัฒนาของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจังหวัด ชลบุรี การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นแผนพัฒนาที่มุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต เป็นกรอบในการกำหนด ทิศทางการพัฒนาที่ต้องกำหนดถึงสภาพการณ์ที่ต้องการจะบรรลุและแนวทางในการที่จะทำให้บรรลุถึง สภาพการณ์นั้น

2.2.1 วิสัยทัศน์ (Vision)

“ชลบุรีน่าอยู่ คู่อุตสาหกรรมสีเขียว วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวยั่งยืน พื้นฟูเศรษฐกิจพอเพียง ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีวินัย ใส่ใจสิ่งแวดล้อมพร้อมพัฒนาตามหลักธรรมาภิบาล”

2.2.2 วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา มีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นอย่างยิ่งเนื่องจากแผนพัฒนายุทธศาสตร์เป็นแผนพัฒนาที่มุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มุ่งไปสู่สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจึงเป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องกำหนดถึงสภาพการณ์ที่ต้องการจะบรรลุ และแนวทาง ในการที่จะทำให้บรรลุถึงสภาพการณ์นั้น โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล อย่างรอบด้านและเป็นระบบ เพื่อให้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครอง

⁵ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2556 - 2558)

ส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหา และตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

2.2.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนา⁶

ประกอบด้วย 7 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ตารางที่ 2.1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนา

ยุทธศาสตร์การพัฒนา	แนวทางการพัฒนา
1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภค	1.1 พัฒนาประปาชุมชนที่สะอาด / พอเพียง และมีคุณภาพ 1.2 จัดการแหล่งน้ำให้เพียงพอ เพื่อเป็นต้นทุนใช้ในด้านเกษตร / อุตสาหกรรม / อุปโภคบริโภค และการท่องเที่ยว 1.3 พัฒนากน / สะพาน ให้ได้มาตรฐาน โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วม 1.4 ปรับปรุงเครือข่ายเส้นทางคมนาคม ความเชื่อมโยงสู่การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 1.5 พัฒนาระบบจราจร และความปลอดภัยบนท้องถนน 1.6 พัฒนาระบบไฟฟ้า 1.7 ส่งเสริมและพัฒนาขนส่งมวลชน 1.8 พัฒนาระบบโทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง 1.9 พัฒนาระบบผังเมือง / และงานการควบคุมอาคาร
2. ยุทธศาสตร์การส่งเสริมวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	2.1 พัฒนารูปแบบวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์โดยชุมชนมีส่วนร่วม จัดการและสร้างจุดเด่นที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว 2.2 กำหนดโซน / รูปแบบท่องเที่ยว และบุคลากรท่องเที่ยว ภาาติทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยมีแผนที่ชัดเจนร่วมกัน 2.3 ยกกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่น / วัฒนธรรมให้เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว และคงเอกลักษณ์ชุมชน 2.4 พัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของท้องถิ่นให้ได้มาตรฐาน 2.5 ส่งเสริมศักยภาพผู้ประกอบการในการให้บริการด้านการท่องเที่ยว

⁶ สำนักงานจังหวัดชลบุรี กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	<p>2.6 ส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ยั่งยืน</p> <p>2.7 ส่งเสริมศาสนาและวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้คงอยู่และยั่งยืน</p>
<p>3. ยุทธศาสตร์การ พัฒนาเกษตร / อุตสาหกรรมให้ได้ มาตรฐาน</p>	<p>3.1 ยกระดับความรู้ / ทักษะด้านการเกษตร และประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีที่เหมาะสม</p> <p>3.2 เพิ่มมูลค่าสินค้าการเกษตรให้ได้มาตรฐาน และรวมกลุ่มวิสาหกิจ ในการบริหารจัดการ</p> <p>3.3 พัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับการบริหารการจัดการจัดสรรน้ำ / ระบบ นิเวศน์ที่เหมาะสม</p> <p>3.4 สร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบการในการพัฒนาธุรกิจที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม ให้ได้มาตรฐาน</p>
<p>4. ยุทธศาสตร์การ พัฒนาคุณภาพชีวิตคู่ เศรษฐกิจพอเพียง</p>	<p>4.1 ยกระดับคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสให้มีสวัสดิการที่ดี ได้มาตรฐาน มีอาชีพ ทางเลือกที่เหมาะสม</p> <p>4.2 ส่งเสริมเด็ก / เยาวชนให้มีทักษะชีวิตที่ดี และเพิ่มพื้นที่สร้างสรรค์ ที่เหมาะสม</p> <p>4.3 ส่งเสริมคุณภาพสินค้า ผลิตภัณฑ์ และความเป็นเอกลักษณ์ของ ท้องถิ่นสู่ระดับภาค</p> <p>4.4 ส่งเสริมและเพิ่มโอกาสการมีงานทำและมีรายได้เพิ่มมากขึ้น</p> <p>4.5 พัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งใน – นอกกระบบตามอัธยาศัย และ ยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก / เยาวชน โดยให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วม</p> <p>4.6 พัฒนาการกีฬาเด็ก / เยาวชน / ประชาชน พร้อมทั้งจัดหาสถานที่ / บำรุงรักษา ซ่อมแซม ให้พร้อมสำหรับการรองรับการพัฒนา</p> <p>4.7 พัฒนาส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี</p> <p>4.8 พัฒนาและส่งเสริมการป้องกันและระงับการระบาดของ โรคติดต่อ</p> <p>4.9 การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมของประชาชน</p>
<p>5. ยุทธศาสตร์การ อนุรักษ์ / ฟื้นฟู สิ่งแวดล้อม และ พลังงาน</p>	<p>5.1 พัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะ / น้ำเสีย และมลภาวะอื่น ๆ ให้ มี ประสิทธิภาพ</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	<p>5.2 ปลูกฝังจิตสำนึกเด็ก / เยาวชน และประชาชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการ สิ่งแวดล้อม / มีเครือข่ายเฝ้าระวังที่ดี</p> <p>5.3 อนุรักษ์ / พื้นฟูทรัพยากรที่ดิน ป่าไม้ ทะเล ชายฝั่ง โดยการจัดการแบบบูรณาการ ให้คงความอุดมสมบูรณ์ยั่งยืน และส่งเสริมการใช้พลังงานที่เหมาะสม</p> <p>5.4 ส่งเสริมเครือข่าย / จัดตั้งศูนย์และกลไกเฝ้าระวังเตือนภัยด้านสิ่งแวดล้อม / ธรรมชาติ</p>
6. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล	<p>6.1 พัฒนาทักษะผู้นำ ระบบข้อมูลและยกระดับการวางแผนชุมชน ให้เชื่อมโยงกับ การพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง</p> <p>6.2 พัฒนาหน่วยงาน / สักยภาพบุคลากรท้องถิ่นให้มีทักษะ / เชี่ยวชาญเฉพาะทาง และสามารถประยุกต์ความรู้ในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ</p> <p>6.3 ส่งเสริมการบริหารจัดการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ</p>
7. ยุทธศาสตร์ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	<p>7.1 การป้องกันและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด</p> <p>7.2 ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมและเฝ้าระวังด้านยาเสพติด</p> <p>7.3 ร่วมส่งเสริมกิจกรรมการกีฬาให้ทุกหมู่บ้าน ได้มีการเล่นกีฬาเป็นประจำทุก ๆ วัน</p> <p>7.4 สนับสนุนการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน</p>

สถานภาพชุมชนท้องถิ่นไทยส่วนใหญ่ ได้รับการพัฒนาให้มีลักษณะเป็นชุมชนที่มีแนวทางการพัฒนามุ่งสร้างให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง แต่ชุมชนหลายแห่งและประชาชนส่วนใหญ่ยังมีความเคยชินแบบเดิมๆ ในบริบทที่เกี่ยวข้อง ทั้งฝ่ายการเมืองและราชการ ก็ยังปรับตัวไม่ทัน มีจำนวนหนึ่งและเป็นจำนวนมาก รับรู้ เข้าใจ แต่ไม่อยากจะปรับตัว เพราะการปรับตัวเป็นภาวะของความทุกข์ยากลำบากประการหนึ่ง

2.3 หลักการ และแนวคิดของศูนย์ชุมชน

แนวคิดในการจัดตั้งศูนย์ชุมชนเป็นกระบวนการที่คนในชุมชนเกิดความตระหนักมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในทุกๆด้าน ดังนั้นจึงมีหลักการและองค์ประกอบในการประกอบการออกแบบศูนย์ชุมชนดังต่อไปนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.1 การพัฒนาชุมชน (Community Development)⁷

การพัฒนาชุมชน คือ การเสริมสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมให้แก่ท้องถิ่นชนบททุกแห่งทุกส่วน เป็นขบวนการส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยกาดำเนินการและการริเริ่มจากประชาชนเอง การพัฒนาชุมชนต้องอาศัยความสามารถของรัฐบาลที่เป็นผู้แทนเข้าบริหารในด้านเครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนกระตุ้นและเร่งเร้าให้ประชาชนมองเห็นปัญหาของตนเอง

2.3.2 จุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชน

กำลังที่สำคัญจะสำเร็จได้สมความมุ่งหมาย ก็คือ ประชาชน โดยที่ประชาชนมีความต้องการมีความสามารถอยู่ในตัวประชาชนเอง ซึ่งจัดได้ว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญ เช่น ความคิด กำลังกาย ฝีมือ เป็นสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวบุคคลหรือประชาชน ดังนั้น จุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชนก็คือ

1. เพื่อยกฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยวิธีการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์กับสังคม และให้มีผลมากที่สุดเพื่อเป็นการผลิตรายได้ของประชาชนให้สูงขึ้น
2. เพื่อเปลี่ยนแปลงแก้ไขปรับปรุงชีวิตจิตใจ และความรู้สึกรักของประชาชน ให้มีความรู้สึกที่จะยกมาตรฐานความเป็นอยู่ของตน
3. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นสนใจการทำงานในชุมชนและพยายามช่วยตนเองให้มากที่สุด

2.3.3 ประโยชน์ของการพัฒนาชุมชน

ทางด้านการเมือง

⁷ เว็บไซต์ <https://www.gotoknow.org> (สืบค้นเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม พุทธศักราช 2559)

1. ทำให้ประชาชนจงรักภักดีต่อรัฐบาล เห็นว่ารัฐบาลไม่ทอดทิ้ง สำนักบุญคุณ และเห็นความสำคัญของรัฐบาล เพราะงานพัฒนารัฐบาลมุ่งเข้าช่วยเหลือประชาชนในทางตรงและเข้าถึงตัว
2. ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกประทับใจ รู้สึกเป็นเจ้าของประเทศยิ่งขึ้น เพราะงานพัฒนาชุมชนเป็นงานที่ประชาชนช่วยเหลือตนเอง โดยความสนับสนุนช่วยเหลือของรัฐบาล
3. อำนวยผลประโยชน์ในการปกครอง เพราะงานพัฒนาชุมชนส่งเสริมงานด้านการปกครองช่วยลดและขจัดความแตกแยกห่างเหิน ความกินแหนงแคลงใจ
4. งานพัฒนาชุมชนส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะเป็นงานที่ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักช่วยเหลือและสร้างสรรค์ความเจริญในท้องถิ่นร่วมกันเป็นแบบอาสาสมัคร
5. ช่วยให้ประชาชนเป็นฝ่ายรัฐบาล ทำให้การรุกรานแทรกซึมของฝ่ายตรงข้าม ไม่ได้ผล เพราะปัจจุบันไทยเรามีภัยทางการเมืองเป็นสงครามจิตวิทยา ต่อสู้กันทางแย่งชิงประชาชน ฝ่ายใดมีประชาชนสนับสนุนมากก็ได้เปรียบ
6. การพัฒนาชุมชนเป็นการสร้างสรรค์การอยู่ดีกินดีให้บังเกิดแก่ชุมชน ถ้าทุกคนอยู่ดีมีสุขย่อมเป็นหลักประกันของความสำเร็จของการปกครองและความมั่นคงของชาติ

ด้านเศรษฐกิจ

1. เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต
2. การดำรงชีพดีขึ้น มีรายได้มากขึ้น มีข้าวของใช้มากขึ้น ให้ความสะดวก การหมุนเวียนของกระแสเงินดีขึ้น
3. รายได้ประชาชาติสูงขึ้น

ด้านสังคม

1. ความสำเร็จของการพัฒนาชุมชนจะส่งเสริมความเป็นอยู่ทางด้านอนามัย
2. ความสำเร็จของการพัฒนาชุมชนจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำแตกต่างในเรื่องชนชั้นในสังคมให้น้อยลง มีความเสมอภาคเป็นธรรมแก่สังคม
3. ความสำเร็จของการพัฒนาชุมชน จะส่งเสริมฐานะของสังคม ทางการศึกษาโรงเรียนมีบทบาทที่สำคัญยิ่งนัก โรงเรียนในโครงการพัฒนาชุมชนสร้างด้วยความร่วมมือของประชาชนใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ท้องถิ่นนั้นทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการศึกษายิ่งขึ้น มีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ ให้การสนับสนุนดีขึ้น

2.3.4 หลักการพัฒนาชุมชน

1. ทุกคนในชุมชนต้องให้ความร่วมมือให้เกิดประโยชน์ได้มากที่สุดในการสร้างความเจริญหรือเปลี่ยนแปลงสภาพของท้องถิ่นนั้นให้ดีขึ้น
2. ทุกคนในชุมชนควรจะได้รับส่งเสริม ให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนการปฏิบัติต่างๆ ตามโครงการพัฒนาชุมชน
3. จะต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นของตนโดยเสรี เพื่อจะได้รับความคิดเห็นต่างๆ ตลอดจนความต้องการของผู้คนในท้องถิ่น
4. ผู้นำชุมชนควรที่จะได้รับการเปลี่ยนตัวกันบ้างตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปและจะต้องมีการเตรียมตัวบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นผู้นำชุมชนไว้หลายๆ คน
5. พึงให้การศึกษแก่คนในชุมชนอยู่เสมอเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป
6. หากจะต้องมีการจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์การนั้นจะต้องสามารถทำหน้าที่ได้อย่างดี ไม่ใช่จัดตั้งหน่วยงานนั้นขึ้นเพื่อแสดงผลของการพัฒนาชุมชน
7. การปฏิบัติตามแผนการปฏิบัติต่าง ควรให้เป็นไปตามหลักประชาธิปไตยเพื่อให้ผู้คนในท้องถิ่นได้รับรู้และเข้าใจวิธีการต่างๆ ของระบอบนี้ได้ถูกต้อง

2.3.5 วิธีการพัฒนาชุมชน

1. เกี่ยวกับด้านความคิดเห็นของผู้คนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา การพัฒนาหมายถึง การแก้ไขปรับปรุงปัญหาหากท้องถิ่นนั้นมีวิธีที่เพิกเฉยที่กีดกัน การพัฒนาก็ดำเนินไปไม่ได้ ต้องให้การศึกษาค้นคว้าให้คนในท้องถิ่นรู้เข้าใจและยอมรับว่ามีปัญหาอะไรบ้าง มีวิธีการแก้ไขอย่างไร จากนั้นจะได้วางโครงการปฏิบัติงานต่อไป
2. เกี่ยวกับด้านผู้นำอาชีพที่จะเป็นผู้นำของชุมชน มีหน้าที่ช่วยเหลือแก่คนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้สามารถดำเนินไปได้ ผู้นำต้องให้ประสบการณ์เป็นการเรียนรู้ แก่คนในชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มากกว่าเป็นผู้วางแผน ไม่เพิ่งเล็งหนักไปในทางสร้างสะพาน ชูคอ บ่อ จัดระเบียบสังคม แต่ต้องให้คนในชุมชนรู้ตัวหรือเกิดความเข้าใจว่าเขามีหน้าที่และความสำคัญที่จะต้องเข้าร่วมมืออย่างจริงจังในการพัฒนาชุมชนของตน

3. เกี่ยวกับค่านักสำรวจ นักวิจัย ค้นหาวิธีการต่างๆ ที่จะให้เข้าใจกระบวนการในการให้การศึกษาแก่ผู้นำชุมชน

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางกระแสการพัฒนาเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปทั่วทุกภูมิภาค ย่านชุมชนเก่ายังคงรักษาบทบาทสำคัญในด้านการรองรับการอยู่อาศัยของผู้คนในปัจจุบัน (housing stock) ความเป็นศูนย์กลางการค้าท้องถิ่น รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ในด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม โบราณคดี ประเพณีและวิถีชีวิต ซึ่งเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ปัจจุบันย่านชุมชนเก่าหลายแห่ง เช่น ย่านเมืองเก่าภูเก็ต ย่านเมืองเก่าสงขลา ชุมชนริมคลองอัมพวา ชุมชนริมน้ำจันทบูร ชุมชนตลาดสามชุก ชุมชนตลาดคลองสวน ชุมชนตรอกบ้านจีน และชุมชนเชียงคาน เป็นต้น ได้รับการปรับปรุงฟื้นฟูทั้งในด้านกายภาพ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้ย่านชุมชนเหล่านี้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียง ดังนั้นหลักการ และแนวความคิดในการออกแบบศูนย์ชุมชนนั้น จึงขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในกระบวนการจัดการ ว่าต้องการให้ศูนย์ชุมชนนั้นออกมาเป็นในลักษณะรูปแบบใด หรือภายในศูนย์ชุมชนจะมีส่วนการพัฒนาอาชีพ และเกิดกระบวนการศึกษาและการทำกิจกรรมต่างๆภายในโครงการด้วยหรือไม่ ซึ่งการวางวัตถุประสงค์ของโครงการถือได้ว่าเป็นตัวกำหนด หลักและแนวคิดที่ตามมาของโครงการว่าควรออกแบบอย่างไรให้เหมาะสม ให้เกิดกิจกรรมภายในที่ได้การศึกษาความรู้ไปด้วย และสามารถทำให้ผู้ใช้โครงการได้ประโยชน์จากศูนย์ชุมชนกลับออกไปได้มากที่สุด

2.3.6 แนวคิดการออกแบบอาคารใหม่ในพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์⁸

อาคารที่จะสร้างขึ้นใหม่ควรได้รับการออกแบบที่คำนึงถึงการเคารพอาคารเดิมและสภาพแวดล้อมโดยรวม สำหรับแนวทางในการพัฒนาหรือออกแบบอาคารใหม่สามารถแบ่งได้เป็น 5 รูปแบบ ดังนี้ คือ

⁸ หนังสือเรื่อง การอนุรักษ์ชุมชนที่อยู่อาศัยดั้งเดิมของไทย : ประสบการณ์จากการทำงานภาคสนาม ผู้แต่ง ปริญญา ชูแก้ว

รูปแบบที่ 1 ใช้รูปแบบอาคารดั้งเดิม (Copy Original) หมายถึง การพัฒนาอาคารใหม่โดยใช้รูปแบบของอาคารเดิม ซึ่งมีข้อดี คือ สามารถรักษามรดกของพื้นที่ได้ แต่ข้อเสีย คือ อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่าอาคารที่สร้างขึ้นใหม่นั้นเป็นอาคารเก่าดั้งเดิม และมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์

รูปแบบที่ 2 ใช้รูปแบบอาคารข้างเคียง (Copy Adjacent) หมายถึง การสร้างอาคารใหม่ให้มีรูปแบบหรือรายละเอียดเหมือนอาคารที่อยู่ข้างเคียง ซึ่งมีข้อดี คือ การส่งเสริมบรรยากาศของพื้นที่ให้มีความกลมกลืนกันมากขึ้น แต่ยังคงเกิดความเข้าใจผิดว่าอาคารที่สร้างใหม่นั้นเป็นหนึ่งในอาคารประวัติศาสตร์ได้

รูปแบบที่ 3 การเคารพองค์ประกอบของอาคารสำคัญ หมายถึง การนำองค์ประกอบที่เด่นชัดของอาคารสำคัญ เช่น รูปทรงและขนาดของอาคาร (building mass and scale) สัดส่วนของอาคาร (building proportion) รายละเอียดการตกแต่ง (details) ลักษณะช่องเปิด หน้าต่าง และประตู (openings windows and doors) เป็นต้น มากำหนดเป็นแนวทางในการออกแบบอาคารที่จะสร้างใหม่ ทำให้ไม่ขัดแย้งกับสภาพแวดล้อม สามารถแยกแยะได้ว่าอาคารใดเป็นอาคารสำคัญหรืออาคารที่สร้างขึ้นใหม่

รูปแบบที่ 4 การใช้บริบทของอาคารสำคัญ (contextual) หมายถึง การทำความเข้าใจกับแนวคิดการก่อสร้างอาคารสำคัญและนำมาเป็นเกณฑ์ในการออกแบบอาคารใหม่ ซึ่งอาจมีรูปแบบที่กลมกลืนกับพื้นที่ วิธีการนี้จะต้องใช้สถาปนิกที่มีความเข้าใจในพื้นที่อย่างถ่องแท้และไม่ควรสร้างซ้ำในพื้นที่อื่น

รูปแบบที่ 5 การสร้างความขัดแย้ง (contrast) หมายถึง การออกแบบอาคารใหม่ให้มีความแตกต่างจากอาคารสำคัญโดยสิ้นเชิง แต่อย่างน้อยควรรักษารูปร่างหรือความสูงของอาคารไว้ไม่ให้มีความใหญ่โตจนทำลายสภาพแวดล้อมโดยรวม วิธีการนี้มีข้อดี คือ สามารถแยกแยะอาคารเก่าและอาคารใหม่ได้อย่างชัดเจน แต่หากคุณภาพการออกแบบไม่ดีจะทำลายสภาพแวดล้อมของพื้นที่ได้

การออกแบบอาคารใหม่ในพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ อาจทำให้เกิดผลกระทบให้แก่ชุมชนเก่าด้วย หลายแห่งได้ถูกการพัฒนาสมัยใหม่แทนที่โดยสิ้นเชิง ในขณะที่หลายแห่งกำลังสูญเสียไปด้วยปัจจัยต่างๆ เช่น การขาดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าความสำคัญ การเสื่อมสลายตามธรรมชาติ การขาดความรู้และปัจจัยในการบำรุงรักษา การขายทอดตลาด การขาดกฎหมายที่ช่วยปกป้องคุ้มครอง และการพัฒนาโครงการต่างๆ ที่ขาดความรับผิดชอบต่อชุมชน ดังนั้นการออกแบบ

อาคารใหม่ในชุมชนเท่านั้น จึงต้องมีแนวทางการคิดที่เหมาะสม เพื่อที่จะได้มาซึ่งงานสถาปัตยกรรมในท้องถิ่น ที่ยังคงรักษาไว้ซึ่งคุณค่า ในด้านประวัติศาสตร์ และ โบราณคดี สำหรับ ผู้อาศัยในชุมชนเก่าที่เหมาะสมต่อไป

2.4 แนวคิดการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อทุกคน (Universal Design)

หลักการ และแนวความคิดในการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อทุกคน (Universal Design) เป็นการออกแบบเพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกสบาย การเข้าถึงอาคารโดยง่าย และมีพื้นที่สำหรับรองรับกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นของผู้ใช้งานของผู้พิการ และผู้สูงอายุ ซึ่งจะมีหลักการ และแนวคิดต่างๆ ดังนี้

2.4.1 คำนิยาม⁹

ศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสมรรถภาพบุคคล อาคาร สถานที่ ที่ส่วนใหญ่ในประเทศไทยมักจะนำบ้านใดมาเป็นองค์ประกอบของอาคาร (building element) เพื่อเชื่อมระดับที่ต่างกันระหว่างพื้นถนนกับระดับพื้นภายในอาคาร และเน้นการเข้าถึงอาคาร (access) ซึ่งสถาปนิกผู้ออกแบบชาวไทยจะเห็นกันจนชินตา นับเป็นการออกแบบที่ ถือปฏิบัติตามกันมาจนเป็นเรื่องธรรมดา สำหรับผู้ออกแบบที่ไม่ได้คิดให้ลึกซึ้ง ไม่ได้มีการสังเกตพฤติกรรมการใช้งานของมนุษย์ทุกคน แต่ในยุคปัจจุบันที่ก้าวไปสู่อนาคตแห่งความเสมอภาค และเกิดเท่าเทียมกันทางสังคมเช่นนี้ ผู้ออกแบบจำเป็นต้องศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ทุกคน ในการใช้อาคารและส่วนประกอบต่างๆ ของอาคาร เช่น การ เคลื่อนที่ การก้าวเท้าขึ้น และลง การเคลื่อนไหว การเปิด และปิดประตูหน้าต่าง ไฟฟ้า ก๊อกน้ำ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อความสะดวกสบายเหมาะสมกับการใช้งานของคนทุกคน รวมทั้งผู้พิการ ผู้สูงอายุ ครอบครัวที่มีเด็กเล็ก หญิงมีครรภ์ และผู้ป่วย โดย การจัดอุปสรรคต่างๆ ในการใช้อาคารสถานที่ และบริการสาธารณะ เพื่ออำนวยความสะดวก และความปลอดภัยใน การทำกิจกรรมต่างๆ ของแต่ละคน และสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษมากกว่าคนอื่น เช่น ผู้ที่ใช้ไม้เท้า และไม้ค้ำยัน (cane and crutch user) หรือผู้ที่นั่งเก้าอี้ล้อเลื่อน (wheelchair user) ซึ่งจะพบปัญหาในการใช้อาคารสถานที่มากกว่าคนอื่น กลุ่มบุคคลเหล่านี้จะประสบกับอุปสรรค อีกทั้งปัญหามากมายเพราะอาคารสถานที่

⁹ การออกแบบอาคารสถานที่เพื่อทุกคน (Architectural Design for All) รองศาสตราจารย์ กุสุมา ธรรมธำรัง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

หลายแห่งถูกจัดเตรียม และออกแบบโดยไม่คำนึงถึงสภาพปัญหา อุปสรรค และข้อเสียเปรียบ อย่างละเอียดเพียงพอ ทั้งนี้เพราะสมรรถภาพของแต่ละกลุ่มคน และแต่ละความพิการนั้นยังแบ่งออกเป็นรายละเอียดปลีกย่อยต่างระดับกันออกไปอีก

สำหรับประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พุทธศักราช 2534 ซึ่งระบุไว้ว่า คนพิการ หมายถึง คนที่มีความผิดปกติ หรือความบกพร่องทางร่างกาย ทางสติปัญญาหรือทางจิตใจ ตามประเภทหรือตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงสาธารณสุขที่ออกตาม ความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พุทธศักราช 2534 ได้กำหนดประเภทความพิการไว้ 5 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว
2. คนพิการทางการได้ยิน หรือการสื่อความหมาย
3. คนพิการทางการมองเห็น
4. คนพิการทางจิตใจ
5. คนพิการทางสติปัญญา หรือการเรียนรู้

แต่อาจกล่าวได้ว่าความพิการที่มีผลต่อการออกแบบอาคารสถานที่ โดยตรงนั้นมีเพียง 3 ประเภทแรก และจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พุทธศักราช 2539 พบว่ามีคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหวเป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาเป็นคนพิการทางการได้ยิน หรือการสื่อความหมาย และคนพิการทางการมองเห็น เมื่อรวมทั้ง 3 ประเภทนี้เข้าด้วยกัน พบว่าเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 73.2 ของคนพิการทั้งหมด ดังนั้น การออกแบบอาคารสถานที่ให้ประสบผลดีได้นั้น จำเป็นต้องศึกษาลักษณะความสามารถ และขีดจำกัดทางร่างกาย ลักษณะความเป็นอุปสรรค ตลอดจนขนาดสัดส่วน อีกทั้งท่าทางของร่างกายทั้งของคนพิการ และคนทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการใช้อาคารด้วยกัน

2.4.2 สิ่งที่ผู้ออกแบบต้องคำนึงถึงในการวางแผนและออกแบบ

การออกแบบอาคารสถานที่เพื่อคนทุกคนนั้น มีความหมายกว้าง ครอบคลุมถึงการที่ทุกคน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไปถึงอาคารที่นั้นได้โดยสะดวก เข้าไปในอาคารและใช้อาคารนั้นๆได้อย่างไม่มีอุปสรรค ปราศจากสิ่งกีดขวาง (Barrier-Free) ซึ่งการออกแบบการเข้าใช้อาคารทางกายภาพนั้น ทางองค์การสหประชาชาติแบ่งเป็นรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

1. Accessibility หมายถึง การออกแบบอาคารสถานที่เพื่อทุกคน รวมทั้งคนพิการ

และผู้สูงอายุสามารถที่จะเข้าไปใช้ได้สะดวกโดยมีผู้ช่วยเหลือ เช่น ช่วยเข็นเก้าอี้ล้อเลื่อนไปตามทางลาดที่สะดวกเหมาะสม (Accessible Ramp) เป็นต้น

1. Access or Accessible หมายถึง คนทุกคนรวมทั้งคนพิการ ผู้สูงอายุสามารถเข้าไปติดต่อใช้อาคารสถานที่นั้นๆได้เท่าที่จำเป็น เช่น เฉพาะชั้นล่างด้วยตัวเองอย่างสะดวกสบาย โดยที่ไม่ต้องอาศัยผู้อื่นช่วยจูง หรือประคองไป

2. Reachability หมายถึง คนทุกคนเข้าไปใช้อาคารสถานที่นั้นๆได้ทั่วถึงทั้งอาคาร หรือมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

3. Usability หมายถึง การออกแบบอาคารสถานที่ให้ทุกคนได้เข้าไปใช้อย่างสะดวกสบาย มีบรรยากาศดี ทุกคนสดชื่นเบิกบานทำให้เกิดความอยากเข้ามาใช้อาคารสถานที่นั้นบ่อยๆ

4. Safety หมายถึง การที่ทุกคนสามารถเข้าไปใช้อาคารสถานที่นั้นๆได้สะดวกและมีความปลอดภัยสูง ไม่มีการเสี่ยงอันตรายต่อชีวิตและสุขภาพ

5. Workability หมายถึง อาคารสถานที่นั้นๆถูกออกแบบให้ทุกคนรวมทั้งคนพิการและผู้สูงอายุ เข้ามาใช้ เข้ามาทำงานได้อย่างมั่นใจ อีกทั้งปราศจากอุปสรรค และผู้ช่วยดูแล

6. Barrier-free or Non-handicapping หมายถึง การออกแบบที่ดีเยี่ยม ปราศจากสิ่งกีดขวางใดๆ ทุกคนใช้อาคารสถานที่นั้นๆได้สะดวก ปลอดภัย และมีอุปกรณ์เสริมต่างๆที่อำนวยความสะดวก เช่น ปุ่มกดปรับระดับแสงสว่างสำหรับผู้พิการทางสายตา มีอักษรวิ่งบอกข้อมูลสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน เป็นต้น

2.4.3 ข้อเสนอแนะในการออกแบบอาคารสถานที่ต่างๆ เพื่อคนทุกคน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นการแนะนำ และสิ่งที่ควรคำนึงถึงในการออกแบบเพื่อการรองรับการใช้งานของผู้พิการ และผู้สูงอายุที่จะสามารถเข้ามาใช้งานภายในโครงการได้อย่างสะดวกสบาย ประกอบด้วย

1. บริการขนส่งสาธารณะ และสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร (Public Transport and External Environment) การให้บริการสาธารณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นรถเมล์ รถไฟ เรือโดยสาร เครื่องบิน สิ่งเหล่านี้การให้บริการ สำหรับประชาชนทุกคนอยู่แล้ว ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ผู้ออกแบบต้องคำนึงถึงผู้โดยสารที่อ่อนแอ หรือช่วยเหลือตัวเองไม่ได้มากเท่าที่ควรด้วยเสมอ เช่น เด็ก หญิงมีครรภ์ ผู้สูงอายุ คนพิการ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อพวกเขาเหล่านี้จึงจำเป็นต้องเตรียมไว้ให้ทุกคนสะดวก ต่อการใช้งาน โดยไม่กีดกันหรือทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นภาระ หรือเป็นความแตกต่างในสังคม อาทิเช่น ทางลาดที่มีความชันที่เหมาะสมสำหรับผู้ใช้อัตโนมัติ (accessible ramp) ห้องน้ำ ที่จอดรถ ทางเท้าที่เรียบ ไม่มีหลุมบ่อ หรือสิ่งกีดขวาง ที่เป็นอุปสรรคอันตรายแก่ประชาชนทั่วไป ควรหลีกเลี่ยงการออกแบบที่ซับซ้อน และพื้นที่ที่มีความต่างระดับที่หลากหลาย เป็นต้น

2. ทางเข้า และทางออกอาคาร (Entrance Area) อาคารที่ดีในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นอาคารสาธารณะ หรืออาคารบ้านเรือนที่พักอาศัย จะไม่มีความแตกต่างของระดับพื้นบริเวณทางเข้าออก (stepless entrance) ทั้งนี้เพื่อความสะดวกของผู้ใช้อาคารทุกคน แต่เมื่อต้องการให้พื้นอาคารอยู่สูงกว่าระดับพื้นถนนก็สามารถทำได้โดยการใช้ภูมิสถาปัตยกรรมเข้ามาช่วยในการออกแบบเสริมให้ทางเข้าอาคารรื่นรมย์ได้ เช่น ปรับเนินดินทำทางเดินหรือถนน ไหลระดับขึ้นมาให้เสมอกับพื้นทางเข้า และทางออกอาคาร อีกทั้งทางลาดที่มีความชันเหมาะสมกับการเดิน และผู้ใช้อัตโนมัติ มักใช้ความลาดเอียง 1:12 ใน กรณีที่มีความยาวทางลาดน้อยกว่า 3 เมตร แต่ถ้าระยะทางเกิน 6 เมตร ขึ้นไป ต้องใช้ความลาดเอียง 1:20 พร้อมชานพักยาว 1.50 เมตรในการออกแบบ นอกจากนี้บริเวณที่ว่างหน้าประตู ทั้งภายในและภายนอกอาคารควรมีพื้นที่ประมาณ 1.50 เมตร x 1.50 เมตร ซึ่งจะช่วยให้ผู้ใช้อัตโนมัติหมุนตัวเพื่อเปิด และปิดประตูได้สะดวก อีกทั้งเพื่อความสะดวกในการติดต่อระหว่างเจ้าของอาคาร และผู้มาเยี่ยมเยือน แนะนำให้ติดตั้งโทรศัพท์ภายในเพื่อติดต่อสื่อสาร (intercom) ไว้ใกล้กริ่งประตูด้วย

3. ทางสัญจรภายในอาคาร (Interior Circulation) ในอาคารสาธารณะต่างๆ ควรมีการวางแผนต่างๆ ในรูปแบบที่คนส่วนใหญ่ และคนพิการต้องไป หรือต้องติดต่อ นำมาไว้ชั้นล่าง เช่น หน่วยประกันสังคมเพื่อความสะดวกในการเข้าถึง ส่วนบ้านพักอาศัยควรมีอย่างน้อย 1 ห้องนอน 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องน้ำ ที่เก้าอี้ล้อเลื่อนสามารถเข้าได้ (accessible bathroom) ไว้ชั้นล่าง เพื่อ สะดวกสำหรับผู้สูงอายุ หรือสมาชิกผู้หนึ่งผู้ใดในบ้านป่วย อีกทั้งความกว้างของทางเดินภายในอาคารที่แคบที่สุดต้องไม่ต่ำกว่า 1.00 เมตร ส่วนบริเวณที่เก้าอี้ล้อเลื่อนต้องหมุน หรือเลี้ยวต้องใช้ความกว้างอย่างน้อย 1.50 เมตร ความกว้าง สุตริชของประตูต้องไม่ต่ำกว่า 0.85 เมตร ด้านข้างประตูที่ใช้บานพับ เปิด-ปิดต้องเตรียมที่ว่าง กว้างประมาณ 0.45 เมตร เพื่อผู้ใช้เก้าอี้ล้อเลื่อนใช้ในการเปิด-ปิดประตูโดยไม่ถูกประตู กระแทก

4. ทางสัญจรทางตั้ง ในอาคาร (Vertical Circulation) ปัจจุบันลิฟต์นับว่าเป็นอุปกรณ์ ประกอบที่มีส่วนในการใช้สอยของอาคารเพื่อความสะดวกในการเชื่อมพื้นที่ระดับต่างๆภายใน อาคาร ทั้งในบ้านพักอาศัย และอาคารสาธารณะซึ่งมีมากกว่า 1 ชั้นขึ้นไป ลิฟต์ขนาดเล็กที่สุดที่มัก ใช้ในอาคารพักอาศัยมีขนาดประมาณ 0.90 เมตร x 1.20 เมตร ผู้ออกแบบควรเตรียมช่องที่ติดตั้ง ลิฟต์ไว้ตั้งแต่เริ่มต้นออกแบบจะช่วยให้ประหยัด และไม่เกิดความวุ่นวายในการก่อสร้าง ตาม กฎกระทรวงกำหนดว่าสำหรับอาคารสาธารณะ จะต้องมียุทธศาสตร์ห้องลิฟต์ไม่น้อยกว่า 1.10 เมตร x 1.40 เมตร และบันได ซึ่งนับว่าเป็นองค์ประกอบของอาคารที่เชื่อมทางสัญจรทางตั้งมาตั้งแต่ดั้งเดิม นั้น ปัจจุบันมีผู้ประดิษฐ์เก้าอี้รางเลื่อน (stair lift) ติดตั้งไว้ข้างบันไดขนานไปกับราวมือจับของ บันได (stair handrail) นับว่าเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ใดอย่างหนึ่ง แต่ต้องคำนึงถึงความกว้าง ของบันได ซึ่งจะต้องมากพอจะเหลือที่ให้เป็นทางสัญจรปกติด้วย

5. ห้องน้ำ และห้องส้วม (Toilet) สถานที่ติดตั้งของห้องน้ำสาธารณะจะต้องเหมาะสม และ สอดคล้องกันกับความต้องการใช้ ไม่หลบซ่อนอยู่ในที่ลึกลับหายาก หรือทางเดินไปห้องน้ำเป็นทาง คดเคี้ยวขรุขระ และไม่ควรมีชั้นบันไดสูงหน้าห้องน้ำที่ต้องช่วยกันยกผู้พิการเข้าห้องน้ำ อีกทั้งการ รักษาความสะอาดของร่างกาย และการใช้ห้องน้ำสำหรับคนพิการ จะใช้เวลามากกว่าคนปกติ การ ถอดและใส่เสื้อผ้าจะเป็นปัญหาอย่างมาก การลุกนั่งจะต้องมีที่จับเพื่อยึดเหนี่ยว และพยุงตัว ต้องมี ที่ว่างด้านข้าง หรือหน้าโถส้วมสำหรับเก้าอี้ล้อเลื่อนเข้าได้ สุขอนามัยเป็นสิ่งสำคัญ แสงสว่างต้องดี พื้นต้องไม่เปียกชื้น ห้องน้ำสาธารณะที่ไม่แยกเพศชาย หรือหญิง เหมาะสำหรับผู้คนพิการ และ ครอบครัวเพื่อที่จะได้เข้าไปช่วยเหลือกันได้สะดวก จึงเป็นการดีสำหรับภรรยาที่มีสามีพิการ หรือ พ่อที่จะพาลูกสาวซึ่งปัญญาอ่อน และต้องการมีผู้ช่วยในการเข้าห้องน้ำ ขนาดห้องน้ำสาธารณะ และ ประตูต้องใหญ่พอที่ผู้ใช้เก้าอี้ล้อเลื่อนเข้าไปใช้ได้สะดวก นอกจากนั้นต้องคำนึงถึงผู้ที่ผ่าตัดเอา ลำไส้โผล่ออกทางหน้าท้อง (Ostomy) ด้วยเช่นกัน เพราะพวกเขาต้องการความเป็นส่วนตัวในการ เปลี่ยนถุงพลาสติก และล้างทำความสะอาด ต้องการชั้น และภาชนะสำหรับการเปลี่ยนถุง อีกทั้ง แสงสว่างต้องดีพอในการมองเห็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซึ่งในอาคารพักอาศัยอย่างน้อย ควรมีห้องน้ำที่สะดวก ให้สำหรับผู้สูงอายุและคนพิการไว้ 1 ห้อง ซึ่งขนาดชักโครกพร้อมบริเวณอาบน้ำได้ขนาดเล็กที่สุดประมาณ 1.50 เมตร x 1.20 เมตร โดยต้องคำนึงถึงรัศมีการเลี้ยวของล้อเลื่อน ซึ่งจะ ใช้ระยะ 1.50 เมตร และต้องมีที่ว่าง (clear space) ด้านหน้าและด้านข้างโถส้วมอีกด้วย

6. ห้องครัว (Kitchen) การใช้ชีวิตประจำวันในอาคารพักอาศัย ครัว ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคนควร ใช้ได้สะดวก ทั้งนี้ผู้ออกแบบต้องคำนึงถึงขนาด และสัดส่วนตลอดจนความสามารถในการใช้ครัวของสมาชิกทุกคนในครอบครัว เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ คน พิการนั่งเก้าอี้ล้อเลื่อน คนตาบอด คนหูหนวก เป็นต้น ดังนั้น ช่องทางเดินในครัวต้องไม่แคบกว่า 1.20 เมตร ความสูงของเตา และ เคาน์เตอร์ปลั๊กไฟควรปรับให้เหมาะสมกับผู้ใช้ เคาน์เตอร์ควรต่อเนื่องกันจากเตา อ่างล้างจาน จนถึง ตู้เย็น และตู้เก็บของเพื่อความสะดวกในการลากอุปกรณ์สำหรับผู้ที่มีกำลังแขนน้อย และคนตาบอด ส่วนระยะได้อ่างล้างจาน หรือเตา ต้องให้พื้นหัวเข่าของคนนั่งเก้าอี้ล้อเลื่อน ตู้เย็น และตู้เก็บของ แนะนำให้ใช้ขนาดไม่ใหญ่ และไม่สูงเกินไป บริเวณอันตรายเช่น เตา ควรใช้สีที่แตกต่างจาก เคาน์เตอร์ และควร มีไฟกระพริบพร้อมเสียงเตือนภัยหรือบอกให้รู้ว่ามีน้ำเดือด อาหารไหม้ เป็นต้น

7. ประตู และหน้าต่าง (Door and Window) ในการเลือกใช้ประตูบานพับเปิด และปิด ธรรมดาความกว้างคอกบานประตูต้องไม่ใหญ่เกินไป เพราะจะหนักแรงเวลาเปิด แต่ต้องกว้างพอที่ เก้าอี้ล้อเลื่อนผ่านได้ และต้องเว้นระยะว่างข้างประตูประมาณ 0.45 เมตร เพื่อความสะดวกแก่ผู้ใช้ เก้าอี้ล้อเลื่อนในการเปิดปิดประตูโดยไม่ถูกระแทก ส่วนมือจับ และลูกบิดประตูควรอยู่ตามความ สะดวกในการใช้งาน และอยู่ในระยะที่เหมาะสม แนะนำให้ใช้แบบก้านมือจับทั้งทางตั้ง และทาง นอน (Lever Door Handle) ไม่ควรใช้ลูกบิดกลม (Knob) เพราะจะเลื่อน และต้องออกแรงเปิด มากกว่าปกติ บานประตูควรมีช่องให้มองเห็นได้ทั้ง 2 ด้านจะช่วยป้องกันอันตรายไม่ให้ เปิดมา กระแทกผู้อื่นได้ อีกทั้ง การติดตั้งหน้าต่างควรอยู่ในระดับที่ไม่สูงเกิน 0.60 เมตรจากระดับพื้น เพื่อ ไม่ให้เกิดการบังสายตา และสะดวกในการเปิดปิดหน้าต่างขณะนั่งเก้าอี้ล้อเลื่อน หรือผู้สูงอายุที่ต้อง ใช้ไม้เท้า

8. ระเบียง (Deck) เป็นบริเวณพักผ่อนนอกอาคารที่ดี และก็ยังสะดวกสำหรับทุกคนเพราะ อยู่ติดกับอาคารเพียงเปิดประตูก็สามารถออกมาสูดอากาศ นั่งพักผ่อนได้ แต่สิ่งที่จะต้องคำนึงถึง คือ ระดับพื้นที่ต่างกันระหว่างในอาคารกับระเบียง ซึ่งเป็นอุปสรรคสำหรับล้อเลื่อน และบุคคลที่มี ปัญหาทางสายตา จะสะดุดได้ ดังนั้นควรปรับไถ่ระดับให้เสมอหรือใกล้เคียงกันแล้วลาดไปสู่ ภายนอก เป็นการระบายน้ำได้ด้วย ส่วนวัสดุทำพื้นระเบียงต้องไม่ลื่น และไม่ขรุขระ ระยะความ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กว้างของระเบียบต้องมากพอที่ล้อเลื่อนจะหมุนกลับตัวได้ นอกจากนี้ต้องมีแสงสว่างที่พอเพียงในเวลากลางคืน และควรคำนึงถึงความสูงของรั้วระเบียงกันตจะต้องไม่บดบังสายตา และไม่เตี้ยเกินไปจนเกิดอันตรายแก่ผู้ใช้งานได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโครงการ

3.1 รายละเอียดประกอบการพิจารณาด้านข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดชลบุรี¹

การศึกษาในหัวข้อนี้จะเป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดชลบุรี ได้แก่ สถานที่ตั้ง ลักษณะภูมิประเทศ แผนพัฒนาจังหวัด ข้อมูลทางเศรษฐกิจ สถานการณ์การท่องเที่ยวในจังหวัด รวมไปถึงศักยภาพของจังหวัด และข้อมูลชุมชนประมงหาดวอนนภา ซึ่งจะมีผลต่อลักษณะและทิศทางของโครงการในด้านต่างๆตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งมีหัวข้อประกอบการพิจารณาดังต่อไปนี้

3.1.1 ที่ตั้งจังหวัดชลบุรี

รูปที่ 3.1 แสดงที่ตั้งจังหวัดชลบุรี

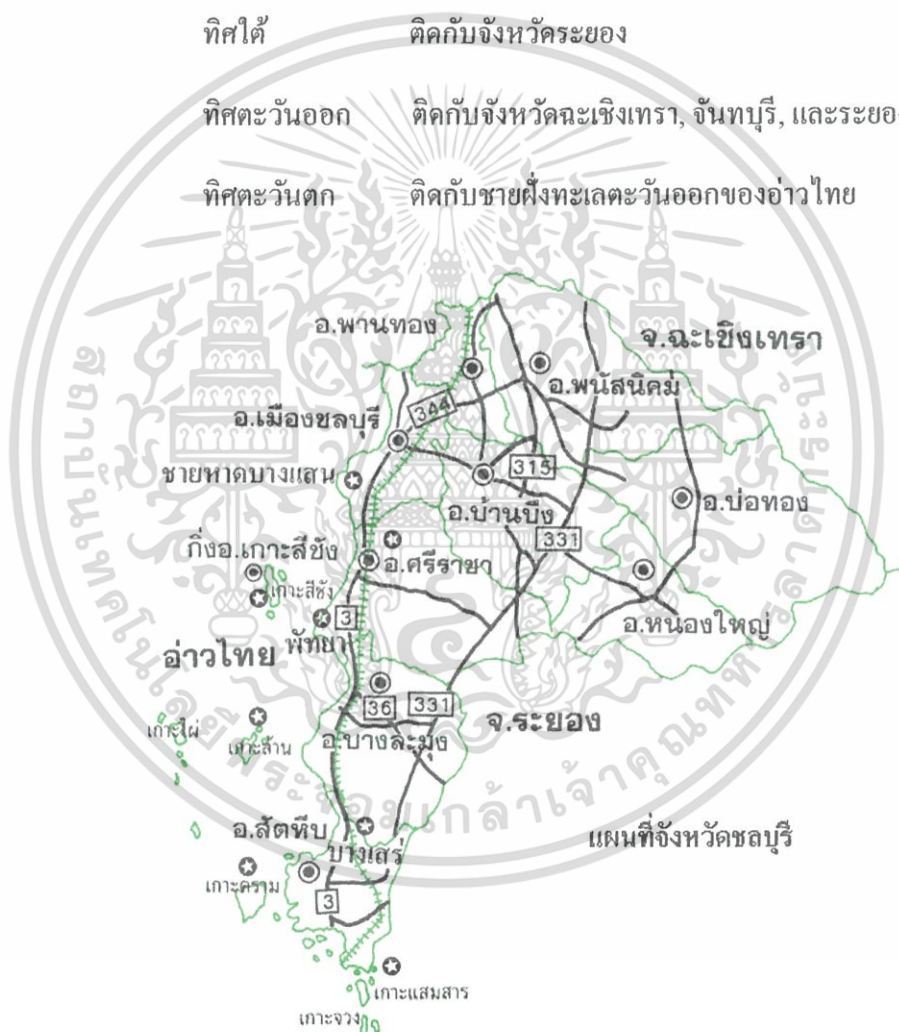
ปรับปรุงมาจาก ที่มา : เว็บไซต์ วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

¹ สำนักงานจังหวัดชลบุรี กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556

จังหวัดชลบุรีตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของประเทศไทยหรือริมฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอ่าวไทย มีระยะทางห่างจากกรุงเทพฯ ไปทางทิศตะวันออก ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 สายบางนา – ตราด เป็นระยะทางประมาณ 81 กิโลเมตร และมีเส้นทางหลวงพิเศษ หมายเลข 7 กรุงเทพฯ – ชลบุรี ระยะทาง 79 กิโลเมตร ซึ่งใช้ระยะเวลาในการเดินทางประมาณ 45 นาที มีพื้นที่ทั้งจังหวัด ประมาณ 4,611.82 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,726,953 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.85 ของพื้นที่ประเทศไทย

ทิศเหนือ	ติดกับจังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศใต้	ติดกับจังหวัดระยอง
ทิศตะวันออก	ติดกับจังหวัดฉะเชิงเทรา, จันทบุรี, และระยอง
ทิศตะวันตก	ติดกับชายฝั่งทะเลตะวันออกของอ่าวไทย

รูปที่ 3.2 แสดงอาณาเขตติดกับจังหวัดอื่นๆ

ที่มา : เว็บไซต์ จังหวัดชลบุรี

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดชลบุรีมีทั้งพื้นที่ที่เป็นภูเขา พื้นที่ราบลุ่ม และที่ราบติดชายฝั่งทะเล รวมทั้งเกาะน้อยใหญ่อีกมากมาย ลักษณะภูมิประเทศแบ่งออกได้ ดังนี้

1. ส่วนที่เป็นภูเขา จะอยู่เกือบกึ่งกลางของจังหวัดเป็นแนวยาวจากทิศตะวันตกเฉียงเหนือไปยังตะวันออกเฉียงใต้ โดยเขตที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 200 เมตรขึ้นไปจะอยู่ด้านตะวันออกของจังหวัด ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอบ่อทองและอำเภอหนองใหญ่ ในด้านที่ติดกับจังหวัดฉะเชิงเทราและจันทบุรี
2. ส่วนที่เป็นที่ราบลุ่ม จะอยู่ตอนบนของจังหวัด ในเขตอำเภอบางพลี อำเภอบางพลีนิคม และแนวกึ่งกลางของด้านตะวันตก
3. ส่วนที่ติดกับทะเล อยู่ทางด้านทิศตะวันตก ตั้งแต่อำเภอเมืองจนถึงอำเภอสัตหีบ ซึ่งมีความยาวประมาณ 160 กิโลเมตร ประกอบด้วยที่ราบตามชายฝั่งทะเลที่มีภูเขาเล็ก ๆ สลับอยู่บางตอน ชายฝั่งทะเลบางแห่งมีลักษณะเว้าแหว่งและเป็นที่ยึดน้ำทะเลท่วมถึง มีป่าชายเลนหรือโกงกางขึ้นตั้งแต่ในเขตอำเภอเมืองชลบุรี ถัดลงไปเป็นอำเภอศรีราชา อำเภอบางละมุง และอำเภอสัตหีบ มีหาดทรายสวยงามหลายแห่ง ซึ่งถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด
4. ส่วนที่เป็นเกาะ อยู่ห่างจากชายฝั่งทะเลออกไปประมาณ 10 กิโลเมตร ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ที่เป็นเกาะเล็กและเกาะใหญ่ประมาณ 46 เกาะ เกาะที่สำคัญที่สุดคือเกาะสีชังและมีฐานะเป็นอำเภอ นอกจากนี้ยังมีเกาะเสม็ดสาร เกาะล้าน เกาะครก เกาะสาก และเกาะไผ่ เป็นที่เหมาะแก่การท่องเที่ยวและพักผ่อน

3.1.3 แผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดชลบุรี

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่กำหนดยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจและจุดมุ่งหมาย เพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 แผนการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล การพัฒนาของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก และจังหวัด ชลบุรี การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นแผนพัฒนาที่มุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ต้องกำหนดถึงสภาพการณ์ที่ต้องการจะบรรลุ และแนวทางในการที่จะทำให้บรรลุถึงสภาพการณ์นั้น ซึ่งประเด็นทางยุทธศาสตร์ประกอบไปด้วย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบการป้องกันความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินให้มีประสิทธิภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมสร้างระบบชุมชน และสถาบันครอบครัวให้เข้มแข็ง โดยน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการดำรงชีวิต ยกย่องคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความสุข ส่งเสริมแห่งการเรียนรู้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม ให้เกิดความสมดุลในระบบนิเวศน์และการใช้ประโยชน์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบผังเมือง ระบบขนส่งมวลชน โครงสร้างพื้นฐาน และแหล่งน้ำ เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัด

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการผลิต และยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้ได้มาตรฐาน เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6 ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว สินค้า และบริการด้านการท่องเที่ยว ให้มีความหลากหลายได้มาตรฐานสากล และเป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยวระดับนานาชาติ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 7 พัฒนาระบบการผลิตสินค้าเกษตรสู่ระบบการผลิตคุณภาพสูง และพัฒนาเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.4 ข้อมูลเศรษฐกิจ

ในปี พ.ศ. 2555 จังหวัดชลบุรีมีผลิตภัณฑ์มวลรวม 532,965 ล้านบาท สามารถแบ่งเป็นสาขาต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงรายได้/ปี ของจังหวัดชลบุรี

ภาคเกษตรกรรม	สาขา	รายได้ (ล้านบาท) /ปี
	เกษตรกรรม การปศุสัตว์ และการป่าไม้	22,183
	สาขาประมง	1,068
นอกภาคเกษตรกรรม	สาขาค้าปลีกค้าส่ง และ ย่อยหิน	2,591
	อุตสาหกรรม (การผลิต)	305,605
	การไฟฟ้า ก๊าซ การประปา	35,397
	การก่อสร้าง	12,761
	การค้าส่ง ค้าปลีก	38,043
	การโรงแรมและภัตตาคาร	23,904
	การขนส่งสถานที่เก็บ สินค้าและการคมนาคม	55,546
	ตัวกลางทางการเงิน	8,411
	บริการด้าน อสังหาริมทรัพย์	6,912
	การบริหารราชการ	8,405
	การศึกษา	6,912
	บริการด้านสุขภาพฯ	4,447
	ลูกจ้างในครัวเรือนส่วน บุคคล	202

ซึ่งอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัดนั้นคือร้อยละ 12 ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 441,062 บาท เป็นลำดับที่ 5 ของประเทศ รองจากจังหวัดระยอง สมุทรสาคร สมุทรปราการ และพระนครศรีอยุธยา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.5 ข้อมูลสถานการณ์การท่องเที่ยวในบางแสน จ.ชลบุรี

ตารางที่ 3.2 สถิติการท่องเที่ยวของจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2555-2557

รายการ	2555 (2012)	2556 (2013)	2557 (2014)
นักท่องเที่ยว	2,766	2,753	2,812
ชาวไทย	2,426	2,376	2,431
ชาวต่างประเทศ	2,978	3,051	3,137
นักทัศนาจร	1,321	1,302	1,330
ชาวไทย	1,299	1,255	1,282
ชาวต่างประเทศ	1,365	1,483	1,538
รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)			
ผู้เยี่ยมเยือน	94,845.90	101,835.31	111,108.81
ชาวไทย	23,690.22	22,580.85	23,702.06
ชาวต่างประเทศ	71,155.68	79,254.46	87,406.75

ที่มา : กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

หมายเหตุ

- นักท่องเที่ยวหมายถึง ผู้ที่เดินทางไปเยือนจังหวัดนั้น โดยวัตถุประสงค์ต่างๆ ที่ไม่ใช่การทำงานประจำ การศึกษา และไม่ใช่คนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดนั้น ทั้งนี้ต้องพักอย่างน้อย 1 คืน
- นักทัศนาจรหมายถึง ผู้ที่มาเยี่ยมเยือนที่ไม่พักค้างคืน

จากสถิติการท่องเที่ยวของจังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2555-2557 โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ระบุว่า สถานการณ์การเดินทางท่องเที่ยวในบางแสน จ.ชลบุรี มีอัตราการเพิ่มขึ้นของชาวต่างชาติร้อยละ 24.08 ประกอบกับชายหาดบางแสนอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มเอเชียค่อนข้างมาก เช่น เขาสามมุก และบริเวณในเมืองบางแสน โดยปกติแล้วนักท่องเที่ยวชาวไทยจะนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวบางแสนในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ซึ่งในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้งจะมีระยะเวลาพักเฉลี่ยประมาณ 2.12 วัน และเมื่อพิจารณาถึงการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาบางแสนเฉลี่ยต่อคนต่อวันมีจำนวนประมาณ 1,490 บาท ก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งสิ้น 1,323.45 ล้านบาท ต่อปี ส่วนนักทัศนาจรมีค่าใช้จ่ายต่อคนต่อวันประมาณ 983.88 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทำให้มีรายได้หมุนเวียนในแหล่งท่องเที่ยวทั้งสิ้น 630.91 ล้านบาท ต่อปี และเมื่อรวมรายได้ทั้งหมดที่เกิดจากการเดินทางท่องเที่ยวภายในจังหวัดชลบุรีจะมีจำนวนทั้งสิ้น 1,954.36 ล้านบาท ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่มาจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ สำหรับสถานการณ์ด้านการพัก มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 33.33 สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้าพักในพื้นที่สามารถแยกเป็นรายสัญชาติ ได้แก่ ญี่ปุ่น อเมริกา สวีเดน เกาหลี และจีน ตามลำดับ

3.1.6 ข้อมูลนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวบางแสน ชลบุรี²

ตารางที่ 3.3 ร้อยละของผู้มาเยี่ยมเยือนบางแสนทั้งชาวไทยและต่างชาติ จำแนกตามวัตถุประสงค์หลักของการเดินทาง พ.ศ.2557

หน่วย : ร้อยละ

วัตถุประสงค์หลักของการเดินทางครั้งนี้	ผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย			ผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศ			ผู้เยี่ยมเยือนทั้งหมด		
	นักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยว	รวม	นักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยว	รวม	นักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยว	รวม
	นักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยว	รวม	นักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยว	รวม	นักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยว	รวม
ท่องเที่ยว/พักผ่อน	41.47	40.9	41.2	93.8	87.5	88.6	42.8	49.5	45.7
ประชุม/อบรม/สัมมนา/ดูงาน	8.9	9.6	9.1	-	-	-	8.6	7.8	8.3
ติดต่อธุรกิจ	10.7	9.2	10.1	-	4.3	3.6	10.4	8.3	9.5
ปฏิบัติราชการ/ปฏิบัติงาน	6.8	7.6	7.1	-	-	-	6.6	6.2	6.4
เยี่ยมญาติ/เพื่อน	17.7	15.9	17.0	6.3	8.2	7.9	17.4	14.4	16.1
ชมนิทรรศการ/แสดงสินค้า	8.2	9.7	8.8	-	-	-	8.0	7.9	7.9
ได้รับรางวัล	1.1	2.0	1.4	-	-	-	1.1	1.6	1.3
ไหว้พระปฏิบัติธรรม	5.3	5.2	5.3	-	-	-	5.2	4.2	4.8
อื่น ๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา : กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2555-2557

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

ที่มา รายงานการสำรวจสัดส่วนพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ปี พ.ศ. 2557

(มกราคม ถึง ธันวาคม) กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย มีอายุ 35-44 ปีในสัดส่วนมากที่สุด (ร้อยละ 34.0) มีรายได้ 15,000-30,000บาท/เดือน ในสัดส่วนมากที่สุด (ร้อยละ 29.8) มีวัตถุประสงค์เพื่อท่องเที่ยว/

²กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2555-2557

พักผ่อน ในสัดส่วนมากที่สุด (ร้อยละ 41.2) โดยปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจให้เดินทางมา 3 อันดับแรก ได้แก่ อาหารอร่อยสถานที่ท่องเที่ยว และเวลาในการเดินทาง

ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 95.1) เคยท่องเที่ยวมาก่อนแล้ว (บางแสน)และส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวมากกว่า 1 จังหวัด (ร้อยละ 59.5) มีวันพักเฉลี่ยรวม 2.49 วัน โดยนักท่องเที่ยวจะใช้จ่ายเฉลี่ยประมาณ 2,137.56 บาท/คน/วัน

ผู้เยี่ยมชมชาวต่างประเทศ มีอายุ 45-54 ปี ในสัดส่วนที่มากที่สุด (ร้อยละ 30.7) มีรายได้ 60,000-80,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ/ปีในสัดส่วนมากที่สุด (ร้อยละ 53.2) และมาจากทวีปยุโรปในสัดส่วนมากที่สุด (ร้อยละ 56.4) มีวัตถุประสงค์เพื่อท่องเที่ยว/พักผ่อน ในสัดส่วนมากที่สุด (ร้อยละ 88.6) โดยปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจให้เดินทางมา 3 อันดับแรก ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยว อาหารอร่อย และมีความปลอดภัย ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.5) มาท่องเที่ยวบางแสนเป็นครั้งแรก โดยส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวมากกว่า 1 จังหวัด มีวันพักเฉลี่ยรวม 3.18 วัน โดยนักท่องเที่ยวจะใช้จ่ายเฉลี่ยประมาณ 2,740.74 บาท/คน/วัน

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า จำนวนของนักท่องเที่ยวที่มาจากจังหวัดชลบุรีนั้นมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกๆ ซึ่งเป็นดัชนีบ่งชี้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดนี้ยังคงเติบโตต่อไปได้เรื่อยๆ

3.1.7 การวิเคราะห์ศักยภาพของจังหวัดชลบุรี (SWOT)³

จุดแข็ง (Strength)

- *** 1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก
- 2. เป็นเมืองท่าการส่งออกชั้นนำของโลก
- *** 3. เป็นศูนย์กลางการอุตสาหกรรม ท่องเที่ยว พาณิชยกรรม
- *** 4. มีระบบการคมนาคมขนส่งทั่วถึง และสะดวกในทุกด้าน ทั้งการ

ขนส่งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ

³ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชลบุรี ข้อมูลจังหวัดชลบุรีประจำปี พ.ศ. 2557

5. ศูนย์กลางการพัฒนาชิ้นส่วนรถยนต์ และอิเล็กทรอนิกส์

6. ศูนย์กลางพัฒนาพลังงานน้ำมันของประเทศ

*** 7. เป็นศูนย์กลางการศึกษา และการสาธารณสุข

จุดอ่อน (Weakness)

1. การเคลื่อนย้ายแรงงานต่างถิ่น และแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม

2. ปัญหาขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลจากโรงงานอุตสาหกรรม ตลอดจนพื้นที่ป่าชายเลน

*** 3. ขาดองค์ความรู้ในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีในการเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตร

4. การกำหนดผังเมืองรวมเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนเมือง และภาคอุตสาหกรรมในอนาคต

โอกาส (Opportunities)

*** 1. นโยบายของรัฐบาล

2. นักลงทุนต่างชาติให้ความสนใจมาลงทุน

*** 3. ความสนใจการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ๆ เปิดโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบมากขึ้น

ภัยคุกคาม (Threats)

*** 1. สถานการณ์ทางการเมือง อาจส่งผลให้การดำเนินนโยบายของรัฐบาลไม่ต่อเนื่อง

*** 2. ความผันผวนของเศรษฐกิจโลก

*** 3. ต้นทุนการผลิตสินค้าทางการเกษตรสูงกว่าสมาชิกอาเซียนหลายประเทศ ทำให้สูญเสียความสามารถในการแข่งขันด้านราคา

4. ภัยพิบัติทางธรรมชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมายเหตุ : *** หมายถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ โครงการ ที่จะมีส่วน
ทำให้ แนวทางการดำเนินงานของ โครงการเป็น ไปอย่างชัดเจนมาก
ยิ่งขึ้น ทั้งการส่งเสริมในส่วนของข้อดี และการปรับปรุงในส่วนที่
เป็นข้อเสีย ที่มีผลกับชุมชน

3.2 ข้อมูลด้านกายภาพของชุมชนหาดวอนนภา⁴

3.2.1 ประวัติและการก่อตั้งชุมชน

หมู่บ้านหาดวอนนภาเป็นชุมชนประมงที่มีอายุเก่าแก่กว่า 100 ปี ชายทะเลแถบนี้เป็น
ป่าเสม เดิมชุมชนนี้มีชื่อเรียกว่า “เพิงล่าง” (บางแสนล่าง) ต่อมาเมื่อประมาณ 60-70 ปีที่
ผ่านมา ซึ่งขณะนั้นมีชาวบ้านอาศัยอยู่เพียง 4-5 หลังคาเรือน ได้มีคหบดีชื่อ คุณนายวอน
นภาศัพท์ ภรรยาหม่อขิต (ขานต์ถ์หม่อขิต) มาซื้อที่บริเวณนี้เพื่อเป็นที่อยู่อาศัย และได้
บริจาคที่ดินนั้นสร้างโรงเรียนให้แก่ชุมชน ชาวบ้านจึงเรียกชุมชนนี้เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้
บริจาคว่า “หาดวอนนภา” รวมทั้งตั้งชื่อโรงเรียนว่า “โรงเรียนวอนนภาศัพท์” ปัจจุบันเป็น
โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
กระทรวงศึกษาธิการ ชาวชุมชนหาดวอนนภาเป็นคนไทยเชื้อสายจีน ดำเนินชีวิตด้วยการ
ออกทะเลหาปลาด้วยเรือเล็ก ๆ เครื่องมือง่าย ๆ บ้านเรือนมีลักษณะเป็นบ้านเล็ก ๆ หลังคามุง
จาก ฝาขัดแตะ ใต้ถุนโล่ง ต่อมาเมื่อมีรายได้จากการทำประมงดีขึ้น เครื่องมือเครื่องใช้ใน
การทำประมงจึงมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีเรือยนต์ขนาดกลางและใหญ่ใช้ สามารถออก
ทะเลจับปลาได้ไกลๆ ได้ปลามากขึ้น นำไปขายที่สะพานปลา ทั้งที่แหลมแท่น สามมุข อ่าง
ศิลา และศรีราชา บ้านเรือนและชุมชนขยายใหญ่ขึ้นจากคนพื้นที่ตอนบนของหนองมนก็
อพยพเข้ามาอยู่ ชาวกรุงเทพฯนิยมซื้อที่ปลูกบ้านพักตากอากาศชายทะเลมากขึ้น ทำให้
ชุมชนหาดวอนนภาขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วง 10-20 ปีที่ผ่านมา นอกจากอาชีพประมง
แล้วยังมีอาชีพที่เกี่ยวข้องเนื่องเป็นผลผลิตที่เกิดจากการประมง เช่น ทำน้ำปลา ผลิตภัณฑ์
อาหารแห้ง สร้างรายได้แก่ชุมชนเป็นอย่างดี

⁴ สุกัญญา บุรณะเด่นชัย วิถีชีวิตและกระบวนการทำประมง : กรณีศึกษาหมู่บ้านประมงหาดวอนนภา ต.แสนสุข อ.เมือง จ.

ชลบุรี พ.ศ. 2550

3.2.2 ประชากรในชุมชน⁵

หมู่บ้านหาคอนนภามีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้นประมาณ 1,177 คน ประชากรร้อยละ 80 เป็นบุคคลที่มีพื้นเพอยู่ในพื้นที่ ที่เหลือร้อยละ 20 เป็นบุคคลที่อพยพเข้ามาอยู่อาศัย ประกอบอาชีพรับจ้าง ทำประมง และค้าขาย ในหมู่บ้านหาคอนนภา ประชากรที่เป็นเด็กถ้าเป็นลูกผู้มีฐานะดี ก็จะให้เข้าโรงเรียนอนุบาลหรือโรงเรียนที่มีชื่อเสียงในตัวจังหวัด แต่ถ้าฐานะไม่ดีหรือเป็นชาวบ้านทั่วไปก็จะให้เข้าโรงเรียนอนนภาศัพท์ หรือไม่ก็โรงเรียนแสนสุขศึกษา ส่วนคนหนุ่มคนสาวจะออกไปทำประมง คนสูงอายุจะวางมือจากการทำประมงโดยมอบให้ลูกหลานทำแทน จึงพบผู้สูงอายุอยู่เฝ้าบ้านให้ลูกหลาน ชาวบ้านหาคอนนภาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำประมง ทุกหลังคาเรือนนับถือศาสนาพุทธ ด้านแรงงานหนุ่มสาวเมื่อจบการศึกษาภาคบังคับแล้วมักจะอยู่ทำประมงสืบทอดงานนี้จากครอบครัวต่อไป

3.2.3 ลักษณะการประกอบอาชีพ และเศรษฐกิจ⁶

ประชากรในชุมชนหาคอนนภาส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพการทำประมง โดยการออกเรือแต่ละครั้งนั้นจะไปตั้งแต่เช้าตรู่และกลับมาในช่วงสายและเย็น ขึ้นอยู่กับระยะทางที่ออกและกระแสลม โดยส่วนใหญ่การออกเรือจะใช้คนแค่ 1-3 คนเท่านั้นเพราะเรือมีขนาดเล็ก และเมื่อกลับถึงฝั่งก็จะแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกจะเอาไว้วาง ซึ่งจะมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงที่ โดยราคาขายนั้นจะแปรผันตรงกับคุณภาพสัตว์น้ำ หรือนำมาจำหน่ายเองที่บริเวณหน้าหมู่บ้าน ส่วนที่ 2 เอามาปรุงเป็นอาหารกินเอง ซึ่งรายได้เฉลี่ยต่อการออกเรือแต่ละครั้งประมาณ 500 - 1,500 บาท/เรือ 1 ลำ ขึ้นอยู่กับจำนวนสัตว์น้ำที่จับได้ แต่เมื่อสังคมรอบข้างเกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะเมื่อมีสถาบันการศึกษาเข้ามาตั้งบริเวณใกล้กับชุมชน ความเจริญก็หลั่งไหลเข้ามา มีการลงทุนทำธุรกิจ เช่น การซื้อที่ดินเพื่อทำหอพักให้นักศึกษาเช่า ทำให้เกิดอาชีพอื่นตามมา เช่น ค้าขาย รับจ้างทำงานตามโรงงาน การผลิตอาหารแห้ง การทำน้ำปลา ซึ่งสร้างรายได้เป็นอย่างดีให้กับคนในชุมชน และเมื่อไม่ได้ออกเรือคนในหมู่บ้านจะใช้เวลาว่างช่วยกันทำและซ่อมแซมเครื่องมือหาปลา

⁵ ผลการวิจัยชุมชนหาคอนนภา มหาวิทยาลัยบูรพา

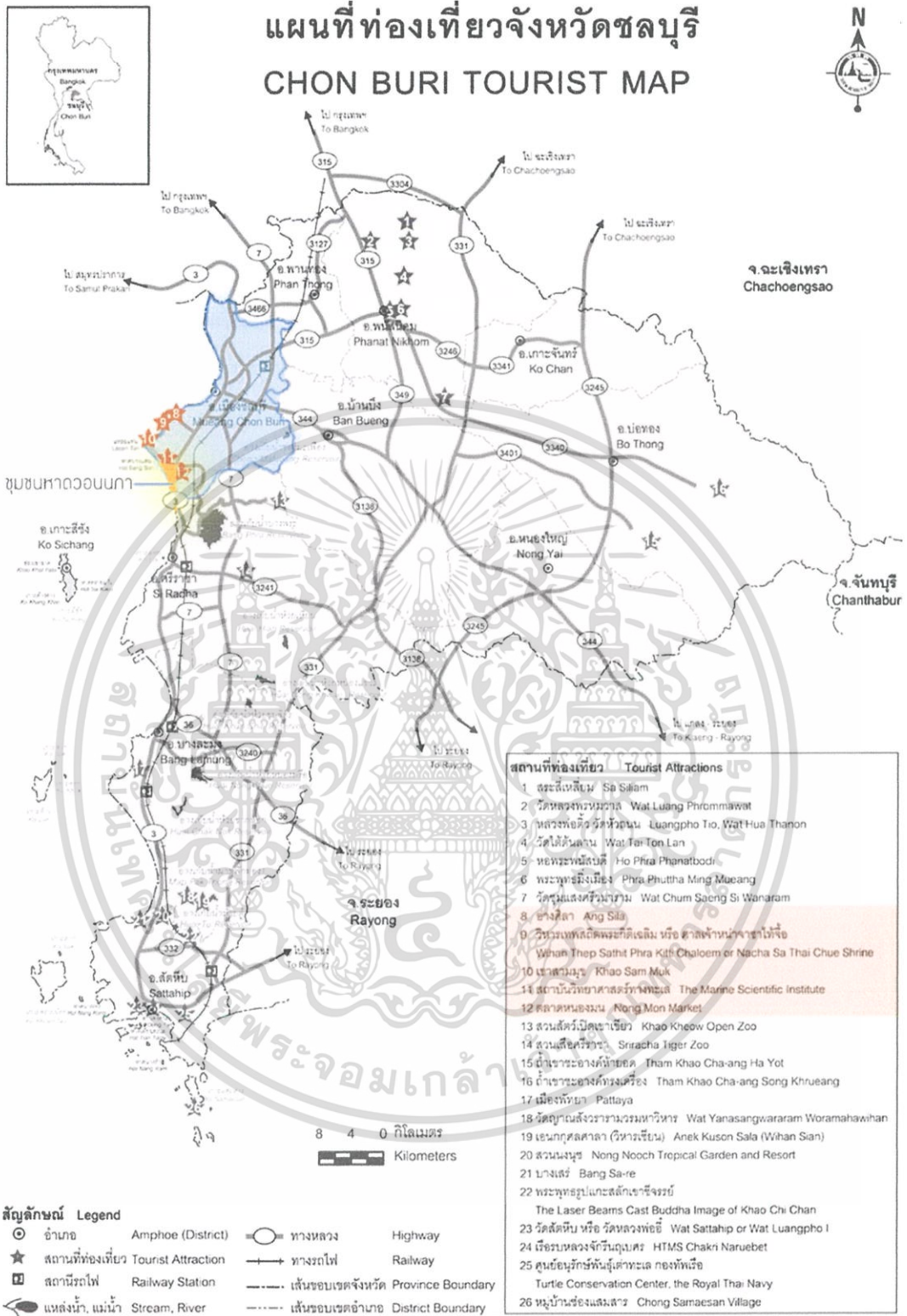
⁶ ผลการวิจัยชุมชนหาคอนนภา มหาวิทยาลัยบูรพา

เศรษฐกิจส่วนใหญ่มาจากอาชีพหลักด้านการทำประมงพื้นบ้าน ส่วนอาชีพรองได้แก่ การจำหน่ายผลผลิตทางการประมง และการแปรรูปอาหารทะเล

เนื่องจากเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่สุดปลายของชายหาดบางแสน ซึ่งเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวอยู่แล้ว และมีแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงอีกมากมาย เช่น อ่างศิลา วิหารเทพสถิต พระกิติเจดิม (ศาลเจ้านางาซาไทจื่อ) เขาสามมุก แหลมแท่น ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวในสถานที่เหล่านี้ได้ครบภายใน 1-2 วัน จึงมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนเพิ่มอีกทางหนึ่งด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 3.3 แผนที่ท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรี

ที่มา : ชลบุรีอินเด็กซ์

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 3.4 เขาสามมุกและอ่างศิลา

ที่มา : เว็บไซต์ ชิลไปไหน

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

รูปที่ 3.5 พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำชลบุรี และแหลมแท่น

ที่มา : เว็บไซต์ ชิลไปไหน

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

รูปที่ 3.6 ศาลเจ้าหน้าจางาไท้จื้อ และหาดบางแสน

ที่มา : เว็บไซต์ ชิลไปไหน

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

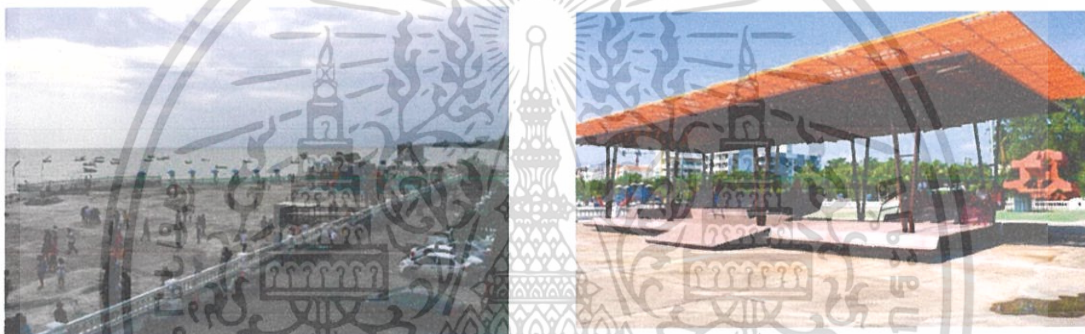
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 3.7 สะพานปลาและหาดวอนนภา

ที่มา : เว็บไซต์ ชิลไปไหน

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

รูปที่ 3.8 สวนสาธารณะบริเวณหน้าชุมชนประมงหาดวอนนภา

ที่มา : เว็บไซต์ ชิลไปไหน

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

3.2.4 ประเพณีท้องถิ่น และพิธีกรรมสำคัญของชุมชน⁷

ชาวบ้านหาดวอนนภา มีประเพณีวัฒนธรรม และพิธีกรรมที่สำคัญหลายอย่างซึ่งมีความหลากหลาย เนื่องจากชาวบ้านมีทั้งที่เป็นชาวพื้นบ้านและบุคคลต่างถิ่นอพยพเข้ามาอยู่ ทั้งคนภาคกลาง ภาคอีสาน และคนไทยเชื้อสายจีน จึงทำให้มีความเหมือนและความแตกต่างจากท้องถิ่นอื่น ประเพณีและพิธีกรรมของชาวบ้านหาดวอนนภาจึงแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆคือ ที่ปฏิบัติเหมือนท้องถิ่นทั่วไป ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเพณีเกี่ยวกับพุทธ

⁷ ผลการวิจัยชุมชนหาดวอนนภา มหาวิทยาลัยบูรพา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศาสนา เช่น ทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ วันมาฆบูชา ประเพณีสงกรานต์ วันลอยกระทง เป็นต้น และประเพณีอีกกลุ่ม จะเป็นประเพณีเฉพาะของชาวบ้านหาดวอนนภาคือ ชาวบ้านจะมีการจัดประเพณีวันไหลหาดวอนนภาขึ้นด้วย เป็นการจัดกิจกรรมเล็กๆ ในหมู่บ้าน มีการก่อพระทราย ทำบุญตักบาตร รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ เป็นประเพณีเฉพาะเพื่อสร้างความรักความผูกพันให้กับคนในชุมชน และอีกประเพณีหนึ่งคือ ประเพณีทำบุญกลางบ้าน โดยจะทำในวันลอยกระทงของทุกปี เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลและขอขมาลาโทษญาติพี่น้อง เจ้ากรรมนายเวร ผู้ล่วงลับไปแล้ว โดยมีความเชื่อว่าจะทำให้คนในหมู่บ้านอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข ทั้งนี้คนในหมู่บ้านจะร่วมกันจัดพิธีทำบุญตักบาตร และประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในวันลอยกระทงตามความเชื่อแบบประเพณีโบราณ ซึ่งประเพณีต่างๆที่เกิดขึ้นนั้นทำให้ชุมชนหาดวอนนภาอบอุ่นและเข้มแข็งมาจนถึงปัจจุบัน

3.2.5 ลักษณะทางกายภาพของชุมชน

ชุมชนหาดวอนนภาตั้งอยู่ที่ ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี อยู่ในเขตการปกครองของเทศบาลเมืองแสนสุข อยู่ห่างตัวจังหวัดชลบุรี ประมาณ 10 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 75 กิโลเมตร มีพื้นที่ 2.07 ตารางกิโลเมตร

มีอาณาเขตติดต่อกับท้องถิ่นใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ

ติดถนนเนตรดีตลอดแนว

ทิศตะวันออก

ติดถนนสุขุมวิทและชุมชนท้ายตลาด

ทิศใต้

ติดตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา

ทิศตะวันตก

จรดอ่าวไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 3.9 ภาพถ่ายทางอากาศของชุมชนหาดวอนนภา ชุมชนหาดวอนนภา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.6 การวางผังอาคารของชุมชน

ผังชุมชนจะมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมที่ด้านยาวขนานไปกับทะเลอ่าวไทย ซึ่งจะมีถนนบางเส้นผ่ากลางชุมชน มีซอยเล็กๆ แยกแขนงออกไป บ้านที่ติดกับถนนส่วนใหญ่จะมีพื้นที่สำหรับทำเป็นร้านอาหาร ร้านขายของชำ และขายอาหารทะเลสด และบ้านที่ติดกับถนนซอยนั้นส่วนใหญ่จะเป็นบ้านแถวซึ่งทำเป็นที่พักแบบรายวัน และส่วนที่ติดกับทะเลนั้นจะเป็นบ้านของชาวประมง

3.2.7 งานสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยของชุมชน

ปัจจุบันบ้านเรือนในชุมชนหาดวอนนภาจำแนกได้สองกลุ่มคือ บ้านที่มีหน้าบ้านติดกับถนน เป็นบ้าน 1-2 ชั้นแบบครึ่งไม้ครึ่งปูนเป็นเพื่อที่จะใช้ประโยชน์จากพื้นที่ใต้ถุน เช่น เป็นพื้นที่แปรรูปผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ พื้นที่ประกอบอาหาร พื้นที่จอดรถ และลานอเนกประสงค์ที่ใช้ติดต่อกันของคนในชุมชน บ้านกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะทำเป็นร้านอาหารหรือขายของเนื่องจากมีทำเลที่เอื้อต่อการประกอบกิจการ เน้นวัสดุที่ใช้ทั่วไปตามท้องตลาด เน้นการตกแต่งบ้านให้ดูดีส่วนใหญ่เป็นบ้านหลังคาทรงปั้นหยา และโดยรวมเป็นบ้านที่มีฐานะปานกลาง บ้านกลุ่มที่สอง จะมีหลังบ้านติดกับทะเลซึ่งใช้พื้นที่บริเวณหลังบ้านเป็นที่จอดเรือ เป็นพื้นที่รับ-ส่ง สัตว์น้ำ และคัดแยกสัตว์น้ำ มีลานตากปลา บ้านประเภทนี้ส่วนใหญ่จะเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว ใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในการก่อสร้าง ไม่เน้นการประดับตกแต่ง มีรูปทรงหลังคาเป็นแบบเพิงหมาแหงน และจั่ว ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นชาวประมงโดยตรง เป็นต้น

รูปที่ 3.10 ลักษณะที่อยู่อาศัยภายในชุมชนฝั่งที่หน้าบ้านติดถนน จะใช้เป็นพื้นที่ขายอาหาร

รูปที่ 3.11 ลักษณะที่อยู่อาศัยภายในชุมชนฝั่งที่มีหลังบ้านติดทะเล

รูปที่ 3.12 ลักษณะที่อยู่อาศัยภายในชุมชนฝั่งที่หลังบ้านที่ติดทะเล ใช้เป็นที่
จอดเรือ และคัดแยกสัตว์น้ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.8 ผลผลิตของชุมชน

ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นผลผลิตด้านการประมงที่สร้างรายได้หลักแก่ชุมชน ได้แก่ ปลาทุ ปลากระบอก กุ้งแชบ๊วย หอยแมลงภู่ หอยแครง ปูม้า ปลาหมึก ลินค้ำรองเป็นการแปรรูปผลผลิตด้านการประมง ได้แก่ ปลาเค็ม กะปิ น้ำปลา กุ้งแห้ง นอกจากนี้ยังมีเครื่องจักรสาน สมุนไพร และร้านอาหารทะเลที่สร้างรายได้แก่ชุมชนเพิ่มอีกทางหนึ่งด้วย

รูปที่ 3.13 ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป ได้แก่ กะปิ ปลาเค็ม กุ้งแห้ง

รูปที่ 3.14 การทำจักรสาน เครื่องจักรสาน และร้านอาหารทะเล

3.2.9 การรวมกลุ่มกิจกรรมทางสังคม

มีกลุ่มสตรีเสนาสุข ที่ดูแลเรื่องสุขภาพอนามัยและนันทนาการ แต่ในภาพรวมโดยส่วนใหญ่ไม่ได้มีการรวมตัวกันในรูปแบบที่เป็นทางการมากนัก แต่จะมีการรวมแบบเครือข่ายแบบพึ่งพาช่วยเหลือกัน และในอนาคตก็มีแนวโน้มที่สมาชิกลดจำนวนลงเรื่อยๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.10 ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

1. ทรัพยากรทางทะเลน้อยลง ทำให้สูญเสียรายได้ด้านการประมง
2. ชุมชนอ่อนแอเนื่องจากสมาชิกในชุมชนขาดความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน
3. สมาชิกในชุมชนหันไปประกอบอาชีพอย่างอื่น
4. สมาชิกในชุมชนลดความใส่ใจสภาพแวดล้อมในตัวเอง
5. ไม่เกิดการพัฒนากิจกรรมและอาชีพ ไม่มีการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆออกมา
6. มีเงื่อนไขในการประกอบอาชีพ เกิดความเข้าใจผิดของหน่วยงานรัฐ

ตารางที่ 3.4 สรุปประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับชุมชนและแนวทางการแก้ไขของ โครงการ

1. ประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ลดลง			
1.1 ผลกระทบต่อสังคม	1.2 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชน	1.3 ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขของชุมชน	1.4 แนวทางการแก้ไขของโครงการ
- รูปแบบวิถีชีวิตอาชีพ ประเพณีดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงและลดลง - ชาวบ้านประกอบอาชีพแบบเดิมลำบากขึ้น	- รายได้การจำหน่ายสินค้าจากการประมงซึ่งเป็นอาชีพหลักลดลง - สภาพแวดล้อมที่เป็นทุนการท่องเที่ยวลดลง	- สัตว์น้ำมีขนาดเล็กลงและอาศัยอยู่ห่างชายฝั่งมากขึ้น - พื้นที่ที่รองรับกิจกรรมที่ต้องรวมกลุ่มและในด้านสาธารณสุข (การกำจัดและบำบัดของเสีย) ที่ดี มีไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน	- ปรับปรุงลักษณะทางกายภาพของชุมชนให้ดีขึ้น ทั้งพื้นที่อยู่อาศัย, พื้นที่ประกอบอาชีพ, พื้นที่เพื่อการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชน และพื้นที่อื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิต และสาธารณสุขให้เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน - จัดให้มีพื้นที่พัฒนาและส่งเสริมให้สินค้าและบริการของชุมชนมีมูลค่าเพิ่มขึ้น ด้วยการสร้างเอกลักษณ์ และสร้างความแตกต่างจากท้องตลาดทั่วไป - จัดให้มีพื้นที่ให้ความรู้ ความเข้าใจ และส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือแก่สมาชิกในชุมชนและผู้มาเยือน เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและปกป้องทรัพยากรทางธรรมชาติ และการบำบัดของเสียในสภาพแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ประเด็นปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงของอาชีพ			
2.1 ผลกระทบต่อสังคม	1.2 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชน	1.3 ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขของชุมชน	1.4 แนวทางการแก้ไขของโครงการ
<p>- เกิดการแยกย้ายไปทำงานด้านอื่นๆทำให้เวลาที่มีกับสมาชิกในครอบครัวลดลง</p> <p>- การที่สมาชิกกระจายออกไปทำอาชีพและบริการด้านอื่นๆทำให้ขาดการสืบทอดภูมิปัญญาและประเพณีดั้งเดิมดั้งเดิมของชุมชน</p>	<p>- คนรุ่นใหม่นิยมอาชีพโดยใช้รูปแบบดั้งเดิม ขาดการพัฒนาในอาชีพ</p>	<p>- ชุมชนลดความใส่ใจที่จะดูแลรักษาสภาพแวดล้อมที่เคยเป็นแหล่งอาชีพและรายได้</p>	<p>- ส่งเสริมให้มีพื้นที่ ส่วนกลางของชุมชน ในการจัดกิจกรรมต่างๆของชุมชน</p> <p>- ส่งเสริมให้มีพื้นที่จัดแสดงภูมิปัญญา และนวัตกรรมใหม่ๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ที่ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพในด้านต่างๆ</p> <p>- อาชีพอื่นๆ เช่นการบริการ,การค้าขาย,ที่พัก ต้องมีการวางแผนที่ดี ที่สอดคล้องกับการใช้งานของชุมชน</p>
3. ประเด็นปัญหาด้านนโยบายของหน่วยงานรัฐ			
3.1 ผลกระทบต่อสังคม	3.2 ผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชน	1.3 ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขของชุมชน	1.4 แนวทางการแก้ไขของโครงการ
<p>- การประกอบอาชีพมีเงื่อนไขมากขึ้น ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐและชุมชน</p>	<p>- ประชากรในชุมชนมีรายได้น้อยลง เพราะขาดความช่วยเหลือด้านนโยบายภาครัฐ</p>	<p>- ทรัพยากรธรรมชาติลดลง เพราะการบังคับใช้กฎหมายที่ขาดการศึกษายุทธศาสตร์อย่างแท้จริง ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาความเสื่อมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้</p>	<p>- ชุมชนต้องสร้างความเข้มแข็งให้ตัวเองโดยมองหารายได้ที่นอกเหนือจากการทำประมง เช่น การให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และการบริการด้านอื่นๆของชุมชน</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวทางการแก้ไขจากประเด็นปัญหาข้างต้น และผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ออกมา จะส่งผลให้เกิดเป็นองค์ประกอบของโครงการ ที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในด้านต่างๆ ให้ดีขึ้น

จังหวัดชลบุรีถือว่าเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมากทั้งในด้านพาณิชยกรรม อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาของจังหวัดอย่างต่อเนื่อง และส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนในด้านต่างๆ ซึ่งมีทั้งผลดีและผลเสีย ดังนั้นการนำเอาข้อมูลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อดีและข้อเสีย ของจังหวัดชลบุรีและของชุมชน มาปรับใช้กับโครงการ จะทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาของชุมชนต่อไปได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

การศึกษาโครงการตัวอย่าง

การศึกษาในหัวข้อนี้จะเป็นการศึกษาตัวอย่างอาคารที่มีลักษณะการใช้งาน แนวความคิด คุณลักษณะ และภาพลักษณ์ของการออกแบบบางส่วน ที่สามารถนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ในโครงการ โดยเปรียบเทียบจากอาคารตัวอย่างต่างๆ ดังนี้

4.1. วัตถุประสงค์การศึกษาโครงการตัวอย่าง

- 4.1.1 ศึกษาจุดประสงค์และองค์ประกอบของโครงการ
 - 4.1.2 ศึกษาแนวความคิดของการออกแบบ
 - 4.1.3 ศึกษาการเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ในอาคารและนอกอาคาร
 - 4.1.4 ศึกษาการเชื่อมต่อระหว่างโครงการกับชุมชนข้างเคียง
 - 4.1.5 ศึกษาการใช้งานของพื้นที่ ส่วนต่างๆ ของอาคาร
- โครงการที่นำมาศึกษาสามารถแบ่งออกเป็น

4.2. โครงการตัวอย่างในประเทศ

- 4.2.1. โครงการบ้านข้างวัด จังหวัดเชียงใหม่
- 4.2.2. โครงการโคร โรฟิต จังหวัดราชบุรี
- 4.2.3. โครงการชุมพรควาน่า รีสอร์ท จังหวัดชุมพร

4.3. โครงการตัวอย่างต่างประเทศ

- 4.3.1. Nam Dam Homestay and Community House ประเทศเวียดนาม
- 4.3.2. Cam Thanh Community House ประเทศเวียดนาม
- 4.3.3. Women's Opportunity Center ประเทศสวีเดน
- 4.3.4. Cassia Coop Training Centre ประเทศอินโดนีเซีย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2.1.โครงการบ้านข้างวัด

ที่ตั้ง : ชุมชนวัดรำเปิง จังหวัดเชียงใหม่

ประเภทโครงการ : ศูนย์การค้าระดับชุมชน

พื้นที่โครงการ : 6,900 ตรม.

องค์ประกอบของโครงการ

1. ร้านขายของที่ระลึก
2. โฮมสเตย์สำหรับนักท่องเที่ยว
3. ศูนย์ฝึกอาชีพ งานหัตถกรรม
4. พื้นที่ส่วนกลางของโครงการ
5. โฮมออฟฟิศ
6. ร้านอาหารพื้นเมือง
7. ห้องสมุด

ความเป็นมาและแนวความคิดในการออกแบบของโครงการ

โครงการบ้านข้างวัดเป็นศูนย์การค้าของชุมชน ภายใต้แนวคิดของชุมชนเล็กๆที่ต่างถ้อยทีถ้อยอาศัยเพื่อคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและเกื้อกูลกัน งานออกแบบชิ้นนี้เป็นการออกแบบเพื่อชุมชนด้วยความมุ่งมั่นที่จะผลักดันให้สังคมหันมาเห็นคุณค่าของวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่สามารถประยุกต์ให้เข้ากับสังคมปัจจุบันได้ นอกจากนี้จะเป็นย่านที่อยู่อาศัยแล้ว แต่ละบ้านยังเปิดเป็นร้านค้าเล็กๆสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติ และยังมีกิจกรรมที่เปิดให้บุคคลภายนอกที่สนใจสามารถนำสินค้ามาออกบูธวางขายในโครงการได้ตามเทศกาลต่างๆ และคนในชุมชนก็สามารถใช้เป็นพื้นที่สำหรับเล่นกีฬาเช่น ปิงปอง แบดมินตัน หรือเปตอง เพื่อส่งเสริมสุขภาพที่ดีให้กับคนในชุมชน

รูปที่ 4.3 พื้นที่ลานกิจกรรมถูกโอบล้อมไปด้วยร้านขายของ ทำให้
เป็นจุดสนใจในการเชื่อมทุกอย่างในโครงการเข้าด้วยกัน
ที่มา : เฟซบุ๊ก บ้านข้างวัด
(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

รูปที่ 4.4 ร้านขายของในโครงการเป็นบ้านสองชั้น ครึ่งไม้ครึ่งปูน และการ
ใช้วัสดุที่มาจากท้องถิ่น
ที่มา : แผนที่กูเกิ้ล (Google Maps)
(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1. การวิเคราะห์ของโครงการบ้านข้างวัด

การวิเคราะห์โครงการบ้านข้างวัด
<p>1.การวางผังและเส้นทางสัญจรในโครงการ:</p> <p>1.1 โครงการนี้ ประกอบไปด้วยอาคารทั้งหมด 12 หลังและที่จอดรถทั้งหมด 20 คัน โดยอาคารจะแบ่งเป็น 2 กลุ่มโดยกลุ่มด้านนอกจะเป็นบ้านที่ขายอาหาร เครื่องดื่ม ของตกแต่ง ส่วนกลุ่มด้านในจะเป็นสตูดิโอเครื่องปั้นดินเผา และโฮมสเตย์</p> <p>1.2 มีคอร์ดเป็นตัวเชื่อมระหว่างร้านค้าภายในโครงการเข้าไว้ด้วยกันใช้เป็นพื้นที่รองรับการจัดกิจกรรมต่างๆของโครงการ</p> <p>1.3 ทางสัญจรในโครงการนั้นเปิดให้สามารถเดินเชื่อมถึงกันได้ทุกหลังมีการปลูกต้นไม้ระหว่างทางเดิน ทำให้บรรยากาศร่มรื่นอย่างมาก</p>
<p>2. การออกแบบรูปทรงอาคารและวัสดุที่ใช้ในโครงการ :</p> <p>2.1 อาคารในโครงการเป็นบ้าน 2 ชั้นครึ่ง ไม่ครึ่งปูนหลังคาทรงจั่ว ชั้น 1 เป็นร้านขายของ ชั้นสองเป็นห้องนอน</p> <p>2.2 ตัวบ้านนั้นมีการใช้รายละเอียดต่างๆ วัสดุที่ใช้ในห้องอื่น ที่ก่อสร้างด้วยช่างในพื้นที่ คังนั้นงานที่ได้จึงเข้ากับบริบทชุมชน</p>
<p>3. ปัญหาและผลกระทบของโครงการ :</p> <p>3.1 การวางผังภูมิสถาปัตยกรรมในโครงการนี้ จะปูพื้นหญ้าทำให้ดูร่มรื่น แต่ขาดการปลูกไม้ยืนต้นภายในโครงการทำให้ช่วงกลางวันแดดร้อน จนไม่มีคนมาใช้ลานทำกิจกรรม</p> <p>3.2 การใช้สีเทลที่เป็นวัสดุไม้ อาจทำให้การดูแลรักษายากขึ้นๆ ทำให้เสียค่าดูแลรักษาเพิ่มขึ้นด้วย</p> <p>3.3 ในโครงการไม่มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ถ้าเกิดเหตุฉุกเฉินขึ้นอาจจะส่งผลเสียต่อนักท่องเที่ยวและโครงการได้</p>

โครงการนี้เป็นโครงการตัวอย่างในด้าน ที่รักษาความเกื้อกูลแบบวิถีชาวบ้านไว้ได้อย่างน่าสนใจ เป็นบทพิสูจน์ของการนำแนวคิดเชิงออกแบบไม่ว่าจะเป็นเรื่องการวางผัง องค์ประกอบโครงการและความคิดสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2.2 โครงการโครโรฟิล

ที่ตั้ง : 117 ถนนราชบุรี - ผาปก ตำบลป่าหวาย อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี, 70180

ประเภทโครงการ : ศูนย์จำหน่ายผักปลอดสารพิษ

พื้นที่โครงการ : 10,000 ตรม.

องค์ประกอบของโครงการ

1. พื้นที่เพาะปลูกพืช
2. พื้นที่จำหน่ายผลผลิตของโครงการ
3. พื้นที่กิจกรรมของนักท่องเที่ยว

ความเป็นมาและแนวความคิดในการออกแบบของโครงการ

เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีแนวคิดที่จะให้คนเมืองและคนรุ่นใหม่ที่มีชีวิตเคร่งเครียดกับการทำงานในทุกๆ ได้หยุดพักและออกมาสัมผัสประสบการณ์ทางการเกษตรในรูปแบบใหม่ โดยเปลี่ยนการเกษตรที่น่าเบื่อและไกลตัวในความคิดของหลายๆ คน มาเป็นอะไรที่จับต้องได้ ให้ความสนุกสนาน และสร้างแรงบันดาลใจ ผู้ความเรียบง่ายตั้งแต่เริ่มเพาะพันธุ์ลงดินไปจนถึงการแปรรูปผลิตเป็นสินค้าหลากหลายชนิด เช่น การปลูกพืชด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ร้านอาหาร การทำของที่ระลึก การเก็บผลผลิต และในความเรียบง่ายจะมีความสร้างสรรค์ไม่สิ้นสุดเสมอ

รูปที่ 4.5 ด้านหน้าของโครงการ ที่แสดงถึงการใช้วัสดุที่ดูเรียบง่าย สะอาด นำเข้าไปใช้งาน

ที่มา : เฟซบุ๊ก โครโรฟิล

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.6 กิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองทำของที่ระลึกด้วยตนเองภายในโครงการ
 ที่มา : เฟชบุ๊ก โครโรฟิต
 (สืบค้นเมื่อ : วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

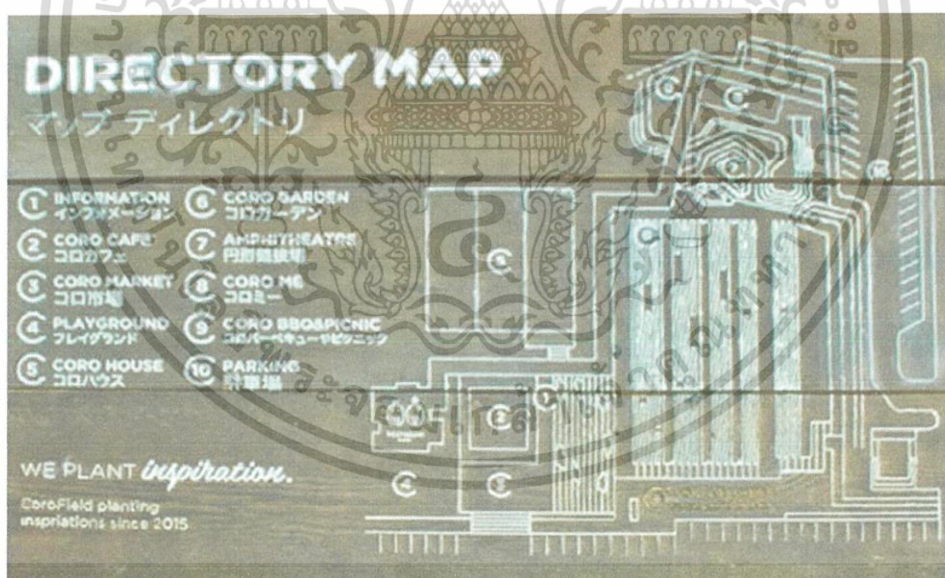

รูปที่ 4.7 แปลงผักภายในโครงการ นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเรียนรู้และทำการ
 เพาะปลูก - เก็บเกี่ยวผลผลิตได้
 ที่มา : เฟชบุ๊ก โครโรฟิต
 (สืบค้นเมื่อ : วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.8 มีพื้นที่กลางแจ้งสำหรับใช้จัดกิจกรรมต่างๆ
 ที่มา : เฟซบุ๊ก โครโรฟิลด์
 (สืบค้นเมื่อ : วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

รูปที่ 4.9 ผังของโครงการที่แสดงให้เห็นถึงการเชื่อมกันของพื้นที่ต่างๆเข้าไว้ด้วยกันอย่างกลมกลืน
 ที่มา : เฟซบุ๊ก โครโรฟิลด์
 (สืบค้นเมื่อ : วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 การวิเคราะห์ของโครงการ โครโรฟิล

การวิเคราะห์โครงการ โครโรฟิล
<p>1. การวางแผนและเส้นทางสัญจรในโครงการ:</p> <p>1.1 โครงการแบ่งเป็น 3 ส่วนหลักๆคือ ส่วนแรกจะเป็นที่จอดรถของโครงการทั้งหมด 50 คัน ส่วนที่สองเป็นโซนที่ปลูกผักที่นักท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมต่างๆที่โครงการได้จัดไว้ให้ และ ตลาตรวมผลผลิตและสินค้าของโครงการ และส่วนที่สามนั้น ประกอบด้วย โรงเรือนขนาดใหญ่ อาคารควบคุมการเพาะปลูกด้วยระบบคอมพิวเตอร์ และถังพักน้ำแร่ขนาดใหญ่, โรงเรือนอนุบาล ต้นกล้า, โรงเรือนเพาะปลูกผักสด และ โรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์ตราผึ้งมังกร</p> <p>1.2 การสัญจรภายในนั้นในส่วนที่เป็นร้านอาหารและพื้นที่ทำกิจกรรมสามารถเดินเชื่อมต่อถึงกันได้ แต่ในส่วนที่เป็นเรือนเพาะปลูกและ โรงงานผลิตปุ๋ยนั้นจะอยู่ห่างออกไป ต้องนั่งรถของโครงการเพื่อเข้าไปเยี่ยมชม</p>
<p>2. การออกแบบรูปทรงอาคารและวัสดุที่ใช้ในโครงการ:</p> <p>2.1 เป็นอาคารเหล็กชั้นเดียว ดูเรียบง่าย</p> <p>2.2 อาคารวางแผ่กระจาย แต่เชื่อมกันด้วย โครงสร้างหลังคาเหล็ก</p>
<p>3. ปัญหาและผลกระทบของโครงการ :</p> <p>3.1 ภายในโครงการยังปลูกไม้ยืนต้นน้อยทำให้ดูร้อนในตอนกลางวัน</p> <p>3.2 ด้วยความที่เป็นอาคารกระจกรอบด้านทำให้ภายในห้องสว่างจ้าแสบตา และจะมีความร้อนเข้ามาในอาคารได้ทำให้เปลืองพลังงานในการใช้เครื่องปรับอากาศ</p>

โครงการนี้เป็นโครงการตัวอย่างในด้านการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวด้วยการให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมภายใต้จัดให้ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ของโครงการได้ด้วยกระบวนการพัฒนาต่างๆ และเป็นพื้นที่กระจายสินค้าของชุมชน ทำให้โครงการนี้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และสามารถช่วยชุมชนได้ทางหนึ่งด้วย

4.2.3 โครงการบูรณาการค่าน้ำ รีสอร์ท

ที่ตั้ง : หาดทุ่งวัวแล่น ตำบลสะพือ อำเภอประทิว จังหวัดชุมพร

ประเภทโครงการ : ศูนย์การเรียนรู้การเกษตร และรีสอร์ท

พื้นที่โครงการ : 10,000 ตรม.

องค์ประกอบของโครงการ

1. โรงแรม
2. ศูนย์การเรียนรู้การเกษตร
3. ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของโครงการ
4. ศูนย์ผลิตอาหาร
5. ศูนย์กำจัดของเสีย
6. ธนาคารต้นไม้

ความเป็นมาและแนวความคิดในการออกแบบของโครงการ

ชุมพรค่าน้ำรีสอร์ทเป็นที่พัก และศูนย์กีฬา ดำเนินมาตั้งแต่ พ.ศ.2525 ณ หาดทุ่งวัวแล่น จังหวัดชุมพรแต่แล้ววิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ก็ทำให้ชุมพรค่าน้ำ รีสอร์ท ต้องซบเซาเพราะภาระหนี้สินที่เพิ่มขึ้นจากพิษของค่าเงินบาทที่ลดลง ทำให้เกิดจุดเปลี่ยนขึ้นภายในโครงการ และชุมชนโดยรอบ เจ้าของโครงการจึงมีการปรับตัว ด้วยการน้อมนำเอาแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาปรับใช้ภายในโครงการ และเชื่อมโยงไปสู่ชุมชนรายรอบโครงการ จนเกิดเครือข่ายชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน ให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม สามารถรักษาหรือปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับระบบนิเวศ โดยใช้ทรัพยากรการผลิตอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพไม่ก่อให้เกิดผลเสียทั้งในระยะสั้นและระยะยาวจนถึงคนรุ่นต่อไป และเผยแพร่ผลการดำเนินงานตามแนวปรัชญาดังกล่าว จนกลายเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ทรงคุณค่าอย่างมากมาในปัจจุบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.10 บ่อเลี้ยงปลานิล บริเวณด้านหลังของตึบบีโรงแรม

รูปที่ 4.11 ร้านอาหารของรีสอร์ท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.12 ศูนย์การเรียนรู้การทำสบู่ และยาสมุนไพรของรีสอร์ท

รูปที่ 4.13 ผลผลิตจากในโครงการ

ปรับปรุงมาจาก : เฟซบุ๊ก ชุมพรคานาน่า รีสอร์ท

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.3. การวิเคราะห์ของโครงการ ชุมพรคานาน้ำ รีสอร์ท

การวิเคราะห์โครงการ ชุมพรคานาน้ำ รีสอร์ท
<p>1. การวางแผนและเส้นทางสัญจรในโครงการ:</p> <p>1.1 โครงการแบ่งเป็น 3 ส่วนหลักๆคือ ส่วนแรกจะเป็นที่จอดรถของโครงการทั้งหมด 40 คัน ส่วนที่สองเป็นลอบบี้และศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของโครงการ โชนที่สามจะเป็นที่พักของโครงการ โชนที่สี่นั้น จะเป็นส่วนศูนย์การเรียนรู้เกษตรพอเพียงซึ่งประกอบด้วย ฐานการเรียนรู้ต่างๆ</p> <p>1.2 การสัญจรภายในนั้นค่อนข้างใกล้เคียงกันในแต่ละโซนแต่เนื่องจากโครงการเป็นรีสอร์ทจึงเหมาะแก่การเดินเพราะทางเดินเต็มไปด้วยต้นไม้ต่างๆ</p>
<p>2. การออกแบบรูปทรงอาคารและวัสดุที่ใช้ในโครงการ:</p> <p>2.1 เป็นอาคารก่ออิฐฉาบปูน หลังคาทรงปั้นหยาเหมาะสำหรับสภาพภูมิอากาศของภาคใต้</p> <p>2.2 อาคารวางแผ่กระจาย</p> <p>2.3 ส่วนใหญ่ใช้วัสดุที่เรียบง่ายหาได้ง่ายตามตลาดแค่นี้จะมีแค่บางอาคารที่จะใช้ไม้เป็นโครงสร้างหลัก และใช้จากมุงหลังคา</p>
<p>3. ปัญหาและผลกระทบของโครงการ :</p> <p>3.1 การดูแลรักษาอาคารลำบากเพราะการวางผังที่ค่อนข้างกระจายมากเกินไป</p> <p>3.2 สภาพภูมิอากาศของภาคใต้เป็นปัญหากับอาคารโดยตรง เช่นความชื้นและเชื้อรา ทำให้ต้องเสียค่าบำรุงรักษาอยู่บ่อยๆ</p>

โครงการนี้เป็นโครงการตัวอย่างในด้านองค์ประกอบและกิจกรรมภายใน นอกจากจะเป็นที่พักผ่อนของนักท่องเที่ยวแล้ว โครงการได้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในอย่างคุ้มค่า และยังสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ที่เกิดในโครงการไว้ใช้เองและจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวที่มาพักได้ ซึ่งยังส่งผลให้สามารถพัฒนาและส่งเสริมอาชีพแก่คนในชุมชนได้อีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3. โครงการตัวอย่างในต่างประเทศ

4.3.1. โครงการ Nam Dam Homestay and Community House

ที่ตั้ง : ฮาเกียง ประเทศเวียดนาม

ประเภทโครงการ : ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้แก่ชุมชน

พื้นที่โครงการ : 300 ตรม.

องค์ประกอบของโครงการ

1. พิพิธภัณฑ์ชุมชน
2. พื้นที่รวมกลุ่มของชุมชน
3. ห้องพักสำหรับนักท่องเที่ยว

ความเป็นมาและแนวความคิดในการออกแบบของโครงการ

Nam Dam เป็นหมู่บ้านชุมชนกลุ่มน้อยในเวียดนาม ตั้งอยู่บนภูเขาที่ปลูกคลุมไปด้วยป่าไม้ พื้นที่ชุมชนเหล่านี้รู้จักดีในด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไปและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น การแต่งกายประจำชุมชน งานประเพณี อาหาร การอาบน้ำด้วยสมุนไพรและการสร้างอาคารด้วยผนังดินอัด สถานที่ตั้งของหมู่บ้านนี้ห่างไกลจากความเจริญทำให้เกิดความยากจนและเด็ก ๆ มีโอกาสเรียนหนังสือน้อยและการเกษตรกรรมที่ทำได้อย่างดีก็มักมีเวลาที่จำกัดต่อการเก็บเกี่ยวต่ออากาศที่รุนแรง บ้านและโรงนาอยู่ใกล้กันเกินไป ทำให้เกิดปัญหาเรื่องโรคต่างๆ

เนื่องด้วยปัญหาเหล่านี้จึงเกิดเป็นโครงการที่เป็นเหมือนศูนย์กลางชุมชนแห่งนี้ขึ้นบนเนื้อที่ 300 ตรม. ที่แยกออกมาและอยู่บนยอดเขาที่ต้องเดินทางด้วยเท้า เพื่อเป็นการสร้างโอกาสพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนที่ดีขึ้นและสร้างให้เกิดเอกลักษณ์ต่อการท่องเที่ยว โครงการนี้ได้มีส่วนช่วยในการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่และเศรษฐกิจของชุมชนให้ดียิ่งขึ้น รวมไปถึงการรักษาวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมเอาไว้เพื่อที่จะพัฒนาต่อไปในอนาคต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.14 ภาพถ่ายทางอากาศของ โครงการที่อยู่ท่ามกลางชุมชน

ที่มา : ArchDaily

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

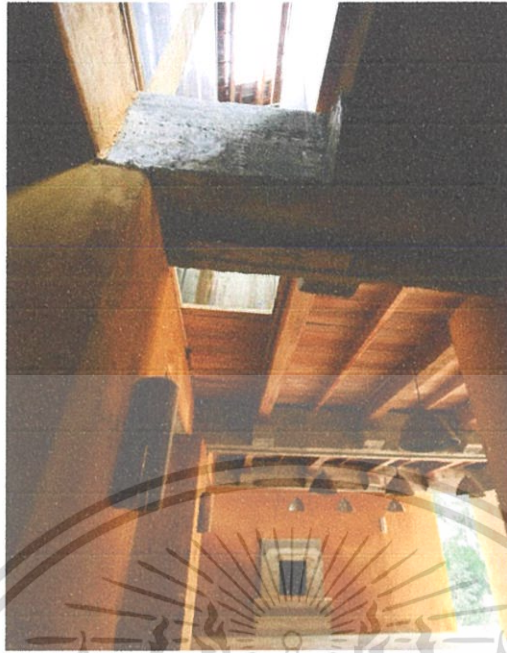

รูปที่ 4.15 ทรรศนียภาพภายนอกของ โครงการที่ใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น

ที่มา : ArchDaily

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.16 การเลือกใช้วัสดุที่มีในชุมชนที่ทำให้อาคารแสดงออกถึงตัวตนของชุมชนนี้

ที่มา : ArchDaily

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

รูปที่ 4.17 แสดงการจัดกิจกรรมภายในโครงการ

ที่มา : ArchDaily

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.4. การวิเคราะห์ของโครงการ Nam Dam Homestay and Community House

การวิเคราะห์โครงการ Nam Dam Homestay and Community House
<p>1. การวางผังและเส้นทางสัญจรใน โครงการ:</p> <p>1.1 เพื่อความสะดวกในการเดินทาง ตำแหน่งของ โครงการจึงเป็นจุดที่สูงที่สุดของชุมชนในวงรัศมีของบริเวณ</p> <p>1.2 เนื่องจากโครงการเป็นบ้านสองชั้น การสัญจรจึงไม่ซับซ้อน โดยให้ชั้น 1 เป็นพิพิธภัณฑ์ของชุมชน และพื้นที่รวมกลุ่มกันของชุมชน และชั้น 2 เป็นห้องพักสำหรับนักท่องเที่ยว</p>
<p>2. การออกแบบรูปทรงอาคารและวัสดุที่ใช้ในโครงการ:</p> <p>2.1 การก่อสร้างอาคารนั้น เป็นการผสมผสานกันระหว่างเทคนิคดั้งเดิมและการก่อสร้างที่ทันสมัยของช่างพื้นดิน</p> <p>2.2 วัสดุที่นำมาใช้ เป็นการผสมระหว่าง คอนกรีตเสริมเหล็ก ผนังดินอัดและโครงสร้างไม้ ส่วนหลังคาเป็นโครงสร้าง ไม้ซึ่งได้รับการพัฒนามาจากวิธีการแบบดั้งเดิมของชุมชนและมีการเสริมข้อต่อเหล็กเพื่อเพิ่มช่วงหลังคาและเกิดเป็นรูปร่างที่โดดเด่น ส่วนประกอบต่างๆ ระเบียง และช่องว่าง หลังคาออกแบบคล้ายกับปีกของนกนางแอ่น เพราะเชื่อว่านกนางแอ่นจะนำพาโชคลีมาทำให้พื้นที่ต่างๆ เต็มไปด้วยแสงธรรมชาติจากภายนอกเข้ามาสู่ภายใน</p>
<p>3. ปัญหาและผลกระทบของโครงการ :</p> <p>3.1 การใช้พื้นที่กิจกรรมซึ่งอยู่ในบริเวณเดียวกันกับที่พัก อาจจะมีปัญหาเรื่องความเป็นส่วนตัวของผู้มาพักได้</p>

การศึกษาโครงการนี้เป็นการศึกษาในด้าน การวางตำแหน่งอาคารให้สอดคล้องและ เป็นศูนย์กลางของชุมชน รวมถึงองค์ประกอบและกิจกรรมที่ทำให้ชุมชน ได้รับการพัฒนามากขึ้นทั้งจากสมาชิกในชุมชนเอง และนักท่องเที่ยวที่มาเยือน และลักษณะอาคารที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ แสดงให้เห็นถึงสถาปัตยกรรมและกระบวนการใช้วัสดุต่างๆ ที่รักษากันมาอย่างยาวนาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3.2.โครงการ Cam Thanh Community House

ที่ตั้ง : ฮอยอัน ประเทศเวียดนาม

ประเภทโครงการ : ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้แก่ชุมชน

พื้นที่โครงการ : 2,000 ตรม.

องค์ประกอบของโครงการ

1. ห้องประชุม
2. พื้นที่จัดนิทรรศการ
3. กิจกรรม ภายในชุมชน
4. ห้องฝึกอบรม
5. ห้องสมุด
6. สนามเด็กเล่น
7. โรงอาหาร
8. แปลงผัก

ความเป็นมาและแนวความคิดในการออกแบบของโครงการ

หมู่บ้าน loomimg เป็นหมู่บ้านขนาดเล็กในตอนกลางของประเทศเวียดนาม ที่มีทั้งสถานที่ทางประวัติศาสตร์ ธรรมชาติที่สวยงาม และมีงานหัตถกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ แต่ก็ยังเป็นพื้นที่ที่ยากจน และสมาชิกในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ต่ำอีกด้วย เนื่องจากขาดการเชื่อมต่อระหว่างชุมชนและภาครัฐ และด้วยสภาพภูมิประเทศที่อยู่ในเขตรมรุ่มทำให้ประสบภัยทางธรรมชาติบ่อย เหตุผลต่างๆเหล่านี้ทำให้เกิดเป็นโครงการศูนย์ชุมชนที่ทำหน้าที่ในการให้บริการเชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่นและกลุ่มบุคคลภายนอกทำให้ช่วยสร้างโอกาสให้ชุมชนได้เกิดการ พัฒนา ส่งเสริมการท่องเที่ยวและส่งเสริมเศรษฐกิจในท้องถิ่น อย่างยั่งยืนมากขึ้นการพัฒนาของชุมชนบ้านนี้จะเป็นอย่างที่ประสบความสำเร็จให้กับพื้นที่ที่กำลังพัฒนาใหม่ในฮอยอัน และในอนาคต อาจจะมีสวนศูนย์การทดลองเกษตรอินทรีย์ พื้นที่ท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวทั่วไปอีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.18 ภาพถ่ายทางอากาศของโครงการ

ที่มา : ArchDaily

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

รูปที่ 4.19 ทศนิยมภาพภายนอกโครงการ

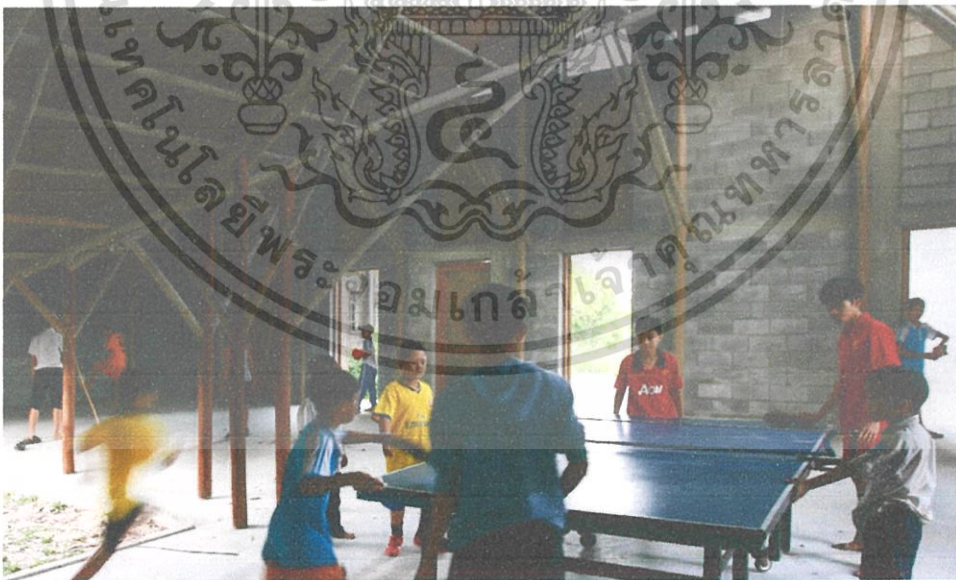
ที่มา : ArchDaily

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.20 ทักษณียภาพภายในของโครงการ แสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องของพื้นที่ และการใช้วัสดุในท้องถิ่นที่หาได้ง่าย
 ที่มา : ArchDaily
 (สืบค้นเมื่อ : วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

รูปที่ 4.21 กิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในโครงการ
 ที่มา : ArchDaily
 (สืบค้นเมื่อ : วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.5. การวิเคราะห์ของโครงการ Cam Thanh Community House

การวิเคราะห์โครงการ Cam Thanh Community House
<p>1. การวางผังโครงการและทางสัญจรในโครงการ :</p> <p>1.1 ศูนย์ชุมชนแห่งนี้ประกอบไปด้วยอาคาร 3 หลังที่วางให้เชื่อมต่อเนื่องถึงกันด้วยหลังคา</p> <p>1.2 ทางเข้าหลักของโครงการจะเข้าทางด้านข้าง ที่เชื่อมระหว่างสนามเด็กเล่นและส่วนต้อนรับ</p> <p>1.3 การจัดผังชั้นภายในให้เป็นพื้นที่เปิดโล่ง ทำให้สามารถสัญจรไปได้ทั่วทั้งอาคาร</p>
<p>2. การออกแบบรูปทรงอาคารและวัสดุที่ใช้ในโครงการ :</p> <p>2.1 อาคารทั้ง 3 หลัง ออกแบบเป็นรูปตัว C ที่นำมาจัดวางให้เกิดการ interlock กันของพื้นที่</p> <p>2.2 มีการใช้พื้นที่เปิดเป็นคอร์คโล่งตรงกลาง</p> <p>2.2 โครงสร้างใช้วัสดุจากท้องถิ่น ซึ่งวางในชุมชนการใช้ประโยชน์ของหลังคาในการรับและกักเก็บน้ำฝนมาใช้ได้ ผนังโดยรอบทำจากอิฐ ซึ่งเบาและเป็นฉนวน ซึ่งทำให้ทนต่อความร้อนและพายุ</p>
<p>3. ปัญหาและผลกระทบของโครงการ :</p> <p>3.1 อาคารทำมาจากวัสดุธรรมชาติ อาจทำให้ต้องมีการดูแลบำรุงรักษาอยู่ตลอดเวลา</p>

การศึกษาโครงการนี้เป็นการศึกษาในด้านการใช้องค์ประกอบของโครงการเพื่อการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ และการออกแบบที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ด้วยรูปทรงของอาคารและวัสดุที่ใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3.3.โครงการ Women's Opportunity Center

ที่ตั้ง : เมืองคายอนซา ประเทศรวันดา

ประเภทโครงการ : ศูนย์ฝึกอาชีพ

พื้นที่โครงการ : 2,200 ตรม.

องค์ประกอบของโครงการ

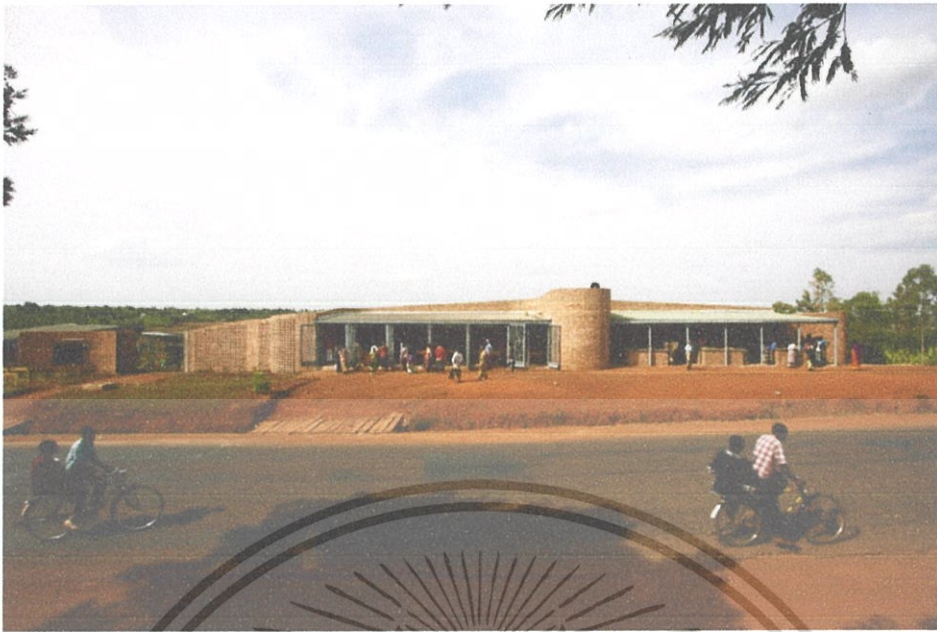
1. ห้องเรียน
2. พื้นที่เพาะปลูกพืช
3. พื้นที่เลี้ยงสัตว์
4. ศูนย์ฝึกอาชีพ

ความเป็นมาและแนวความคิดในการออกแบบของ โครงการ

ศูนย์ฝึกอาชีพสำหรับสตรี 300 คน ในเมือง Kayonza ภายใน โครงการมีทั้งส่วนที่เป็น ห้องเรียนสำหรับฝึกอาชีพ และพื้นที่ใช้สอยอื่นๆ เช่น แปลงผัก รวมทั้งพื้นที่เลี้ยงสัตว์ เพื่อส่งเสริม ให้เกิดการพึ่งตนเอง นอกจากการวางผังแล้ว

โดยเทคนิคการก่อสร้างอาคารทั้งหมด ได้รับการประยุกต์มาจากการก่อสร้างพื้นบ้าน ทั้ง การเรียงอิฐ รวมทั้งเทคนิคการระบายอากาศในอาคาร ถือเป็นงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นร่วมสมัย ของแอฟริกา ที่รู้จักการรู้จักผสมผสาน สิ่งเก่าและสิ่งใหม่เข้าไว้ด้วยกันอย่างลงตัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.22 ทศนียภาพภายนอกโครงการ
 ที่มา : ArchDaily
 (สืบค้นเมื่อ : วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

รูปที่ 4.23 ทศนียภาพภายนอกโครงการและแปลงปลูกผักของโครงการ
 ที่มา : ArchDaily
 (สืบค้นเมื่อ : วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

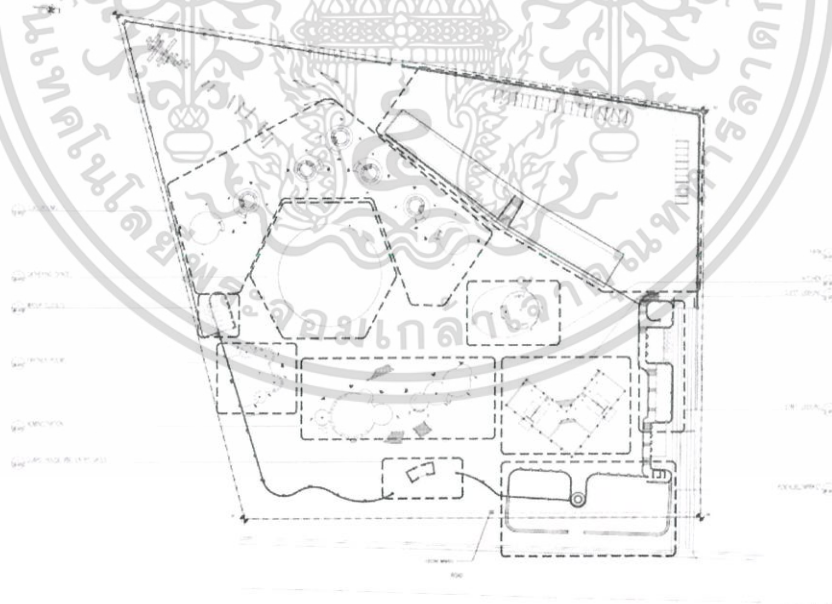
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.24 ทักษะภายใน โครงการและกิจกรรมของชุมชนที่เกิดขึ้น

ที่มา : ArchDaily

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

รูปที่ 4.25 ผังของโครงการ

ที่มา : ArchDaily

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6. การวิเคราะห์ของโครงการ Women's Opportunity Center

การวิเคราะห์ของโครงการ Women's Opportunity Center
<p>1. การวางแผนและการสัญจรในโครงการ :</p> <p>1.1 ผังโครงการคล้ายคลึงกับผังของหมู่บ้าน จะมีพื้นฐานมาจากรูปวงกลม คล้ายกับอาคารที่พบได้ทั่วไปในพื้นที่แถบนี้ มีทั้งผังรูปวงกลมคล้ายกันหอยที่มีส่วนของปากกันหอยเป็นทางเข้า-ออก หรือผังที่เกิดจากวงกลมหลายวงมาต่อกัน</p> <p>1.2 อาคารจะแบ่งเป็น 8 หลังวางกระจายตัวกัน และฟังก์ชันการใช้งานก็แตกต่างกัน</p> <p>1.3 อาคารทั้งหมดจะถูกเชื่อมด้วย ลานกลางหมู่บ้าน</p> <p>1.4 ตัวอาคารยังมีการคำนึงถึงการออกแบบสัดส่วนของอาคาร ให้สัมพันธ์กับสัดส่วนของมนุษย์ เพื่อให้อาคารมีขนาดไม่ใหญ่เกินไป จนข่มความรู้สึกของคนที่ใช้งาน</p>
<p>2. การออกแบบรูปทรงอาคารและวัสดุที่ใช้ในโครงการ :</p> <p>2.1 ใช้ลักษณะเดิมของหมู่บ้านพื้นถิ่น มาเป็นต้นแบบของอาคาร</p> <p>2.2 วัสดุที่นำมาใช้ เป็นการผสมผสานระหว่างวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นกับวัสดุสมัยใหม่</p> <p>2.3 ผนังทำจากอิฐซึ่งทำขึ้นในพื้นที่ก่อสร้าง โดยใช้ทั้งในส่วนที่เรียงเป็นผนังทึบเพื่อความเป็นส่วนตัว และส่วนที่เรียงเป็นผนังโปร่งเพื่อการระบายอากาศที่ดี</p> <p>2.4 โครงสร้างหลังคาใช้เป็น โครงเหล็กถักซึ่งจะมีเสารับน้ำหนักแยกจากผนังอิฐอย่างเด็ดขาด ด้านบนหลังคามุงด้วยแผ่น โลหะ</p> <p>2.5 ระหว่างผนังและหลังคาจะเว้นช่องว่างไว้ เพื่อการระบายอากาศและช่วยลดความร้อนจากหลังคา</p>
<p>3. ปัญหาและผลกระทบของโครงการ :</p> <p>3.1 ผนังที่ก่ออิฐที่ไม่ได้ฉาบภายนอก อาจส่งผลให้มีความชื้นเข้าไปในอาคารได้</p>

การศึกษาโครงการนี้เป็นการศึกษาในด้านการ องค์ประกอบของโครงการที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน และการออกแบบสถาปัตยกรรมที่แก้ปัญหาด้านภูมิอากาศของที่ตั้ง ทำให้อาคารสามารถสะท้อนถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมชุมชนได้ และเป็นตัวแทนบอกเล่าเรื่องราวของพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3.4.โครงการ Cassia Coop Training Centre

ที่ตั้ง : ประเทศอินโดนีเซีย

ประเภทโครงการ : ศูนย์ฝึกอาชีพ

พื้นที่โครงการ : 484 ตรม.

องค์ประกอบของโครงการ

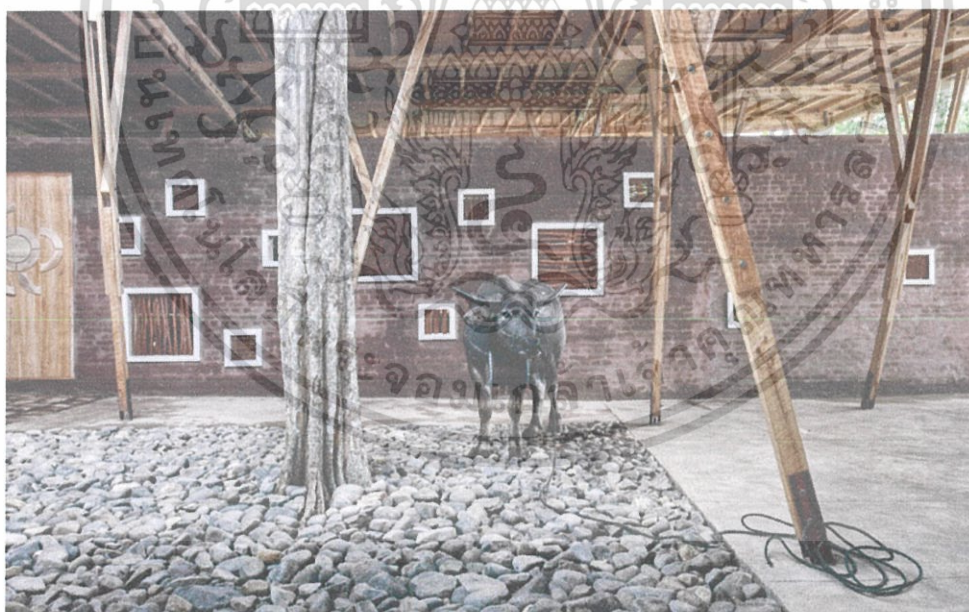
1. ห้องเรียน
2. ห้องปฏิบัติการ
3. สำนักงาน
4. ครุวั

ความเป็นมาและแนวความคิดในการออกแบบของโครงการ

Cassia Coop Training Centre เป็นศูนย์ฝึกอาชีพขนาดเล็ก ซึ่งตั้งอยู่ในแถบชนบทของเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย ออกแบบโดย TYIN tegnestue Architects กลุ่มสถาปนิกจากนอร์เวย์ ด้วยความที่พื้นที่ตั้งของศูนย์แห่งนี้อยู่ใกล้กับแหล่งผลิตอบเชยที่ใหญ่ที่สุด ศูนย์แห่งนี้จึงถูกสร้างขึ้นเพื่อสำหรับใช้เป็นแหล่งให้ชาวบ้านในละแวกนี้ ได้เรียนรู้กระบวนการผลิตอบเชยที่ได้มาตรฐานปลอดภัย รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการประกอบอาชีพในหมู่บ้าน ในลักษณะของอุตสาหกรรมชุมชน ศูนย์แห่งนี้ได้กลายเป็นแหล่งงาน และเป็นศูนย์กลางกิจกรรมแห่งใหม่ ช่วยส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มกันในชุมชน คุณค่าของศูนย์แห่งนี้ คือการช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต ให้กับผู้คนและชุมชนโดยรอบ เป็นคุณค่าที่จะนำมาซึ่งความยั่งยืนอันแท้จริง

รูปที่ 4.26 ทิศนียภาพภายนอกโครงการ
ที่มา : ArchDaily
(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

รูปที่ 4.27 คอร์คภายในของโครงการที่เป็นจุดศูนย์กลางและทำหน้าที่เชื่อมต่อกับส่วนอื่นๆ
ที่มา : ArchDaily
(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

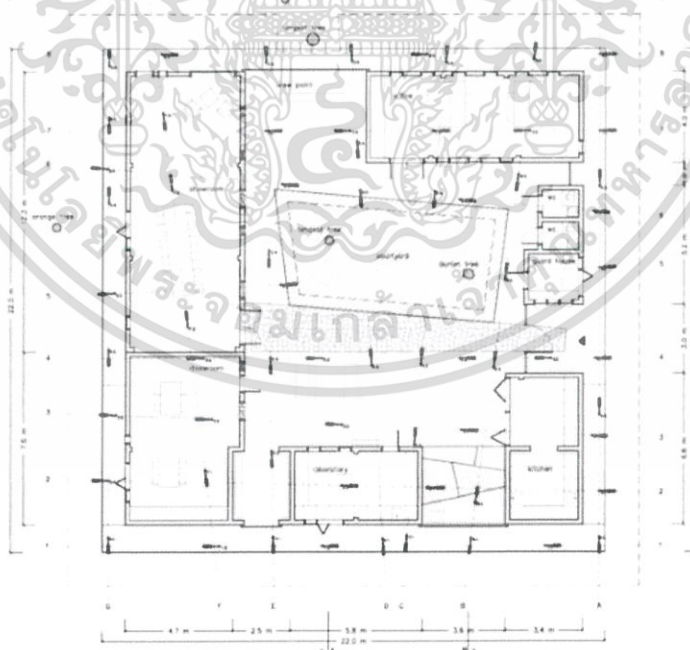
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.28 ทศนียภาพภายในโครงการ

ที่มา : ArchDaily

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

รูปที่ 4.29 ผังโครงการ

ที่มา : ArchDaily

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.7. การวิเคราะห์ของโครงการ Cassia Coop Training Centre

<p style="text-align: center;">การวิเคราะห์ Cassia Coop Training Centre</p>
<p>1. การวางผังและทางสัญจรในโครงการ :</p> <p>1.1 ภายในโครงการประกอบด้วยอาคารทั้งหมด 5 หลัง ได้แก่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ สำนักงาน และครัว</p> <p>1.2 ตัวอาคารจะแยกออกจากกันเพื่อให้เกิดการถ่ายเทของอากาศ</p> <p>1.3 มีคอร์ตกลาง ที่เชื่อมให้พื้นที่นั้น ไม่ให้ขาดออกจากกัน</p>
<p>2. การออกแบบรูปทรงอาคารและวัสดุที่ใช้ในโครงการ:</p> <p>2.1 รูปทรงของอาคารดูเรียบง่ายด้วยวัสดุที่ใช้ก่อสร้างซึ่งหาได้ง่ายในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็น อิฐที่ใช้ในผนังอาคาร หรือไม้ที่ใช้ในส่วน โครงสร้างหลังคาและเสาสำหรับรับน้ำหนัก</p> <p>2.2 อาคารทุกหลังจะถูกคลุมด้วยหลังคาทรงเพิงแหงนผืนใหญ่ผืนเดียว</p> <p>2.3 โครงสร้างหลังคาจะมีความพิเศษอยู่ที่ เป็น โครงสร้างที่แยกออกจากผนังอาคารอย่างเด็ดขาด ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างขอบผนังและหลังคา สำหรับใช้ระบายอากาศและให้แสงสว่างเข้าไป</p> <p>3.4 ได้มีการนำค่านิยมแบบมาใช้ประดับตกแต่งตามช่องเปิดต่างๆ จนเกิดเป็นรูปแบบที่มีความเฉพาะตัว สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของศูนย์แห่งนี้และทรัพยากรในละแวกนี้ ได้เป็นอย่างดี</p>
<p>3. ปัญหาและผลกระทบของ โครงการ:</p> <p>3.1 การทำช่องระบายอากาศระหว่างหลังคากับผนัง อาจทำให้มีสัตว์เช่นนก และแมลงเข้ามาอยู่อาศัยในอาคารได้</p>

การศึกษาโครงการนี้เป็นการศึกษาในด้านองค์ประกอบที่ส่งเสริมและและพัฒนาอาชีพในชุมชน การออกแบบรูปทรงอาคาร และการใช้วัสดุก่อสร้างที่เหมาะสมและทำให้อาคารมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

การกำหนดและศึกษาผู้ใช้โครงการ

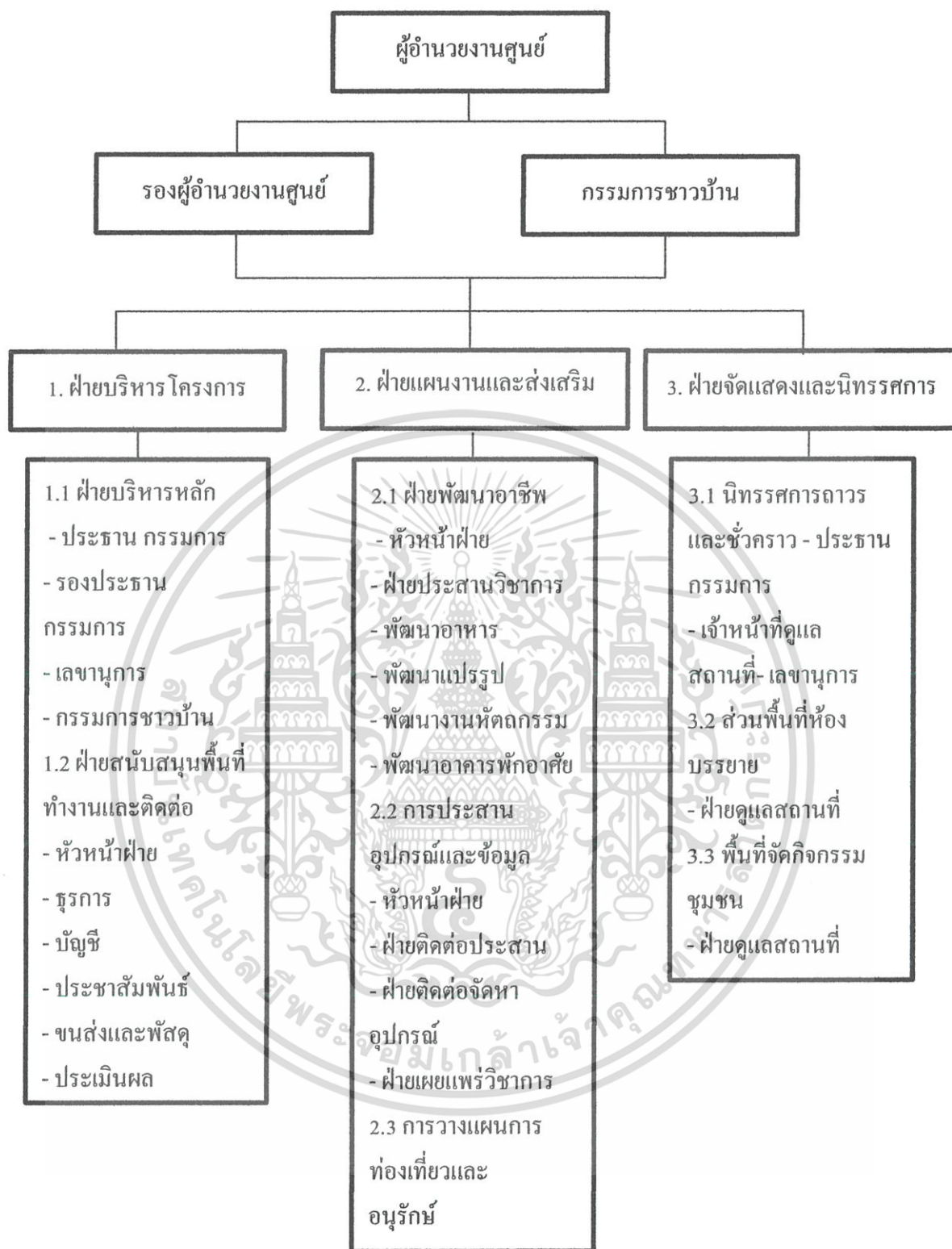
การศึกษาในหัวข้อที่เป็นการกำหนดผู้ใช้โครงการ ซึ่งจะนำไปสู่จำนวนของผู้ใช้โครงการนี้ได้ โดยจะต้องศึกษาตามหัวข้อต่างๆ ต่อไปนี้

5.1 ผังการบริหารโครงการ

โครงการศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชุมชนประมงหาดควอนนภา จังหวัดชลบุรีนี้เป็นโครงการเพื่อการส่งเสริมชุมชนให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆอย่างยั่งยืน เพื่อส่งเสริมให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น จึงจำเป็นต้องศึกษาการบริหารโครงการดังแผนภาพในรูปที่ 5.1

จากแผนภาพจะเห็นได้ว่าการบริหารโครงการแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ประกอบด้วย ฝ่ายจัดแสดงนิทรรศการ ฝ่ายแผนงานและส่งเสริมอาชีพ ฝ่ายบริหารโครงการ ฝ่ายสนับสนุนโครงการ และฝ่ายกรรมการชาวบ้าน ซึ่งเป็นกลุ่มอาชีพในหมู่บ้าน และกลุ่มสหกรณ์ชุมชน เพื่อขายสินค้าและจัดการเรื่องกองทุนหมู่บ้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 5.1 แผนภาพบริหาร โครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2 ประเภทของผู้ใช้โครงการ

สามารถแบ่งประเภทของผู้ใช้โครงการได้เป็น 2 ประเภท

5.2.1. ผู้ใช้บริการ

เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญมาก ซึ่งกิจกรรมที่เกิดขึ้นจะรองรับคนกลุ่มนี้ได้แก่สมาชิก
ในชุมชนและประชาชนทั่วไป

5.2.1.1 สมาชิกในชุมชน

- กลุ่มชาวบ้านที่ทำอาชีพประมงและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากทะเล
- คนในชุมชนที่ทำอาชีพอื่นๆ

5.2.1.2 นักท่องเที่ยว

- กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนในรูปแบบการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน
- กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการเชื่อมต่อไปยังส่วนท่องเที่ยวอื่นๆ

5.2.1.3 กลุ่มนักเรียน-นักศึกษาและนักวิชาการ

- กลุ่มนักเรียน - นักศึกษา นักวิชาการ ที่มาศึกษาดูงานและกิจกรรม
ภายในชุมชน
- กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ ที่มาศึกษาและพัฒนาหรือปรับปรุงสิ่งแวดล้อม
ของชุมชน

5.2.1.4 มาติดต่อทั่วไป

- ผู้มาติดต่อด้านบริการ เช่น พนักงานรับ-ส่งของต่างๆ เช่น พนักงานเก็บ
ขยะ พนักงานส่งของวัสดุ

5.2.2 ผู้ให้บริการ

เป็นผู้ที่ทำงานในโครงการ ทำหน้าที่ให้บริการแก่ผู้มาใช้บริการ ซึ่งจะแบ่งเป็น สมาชิกในชุมชนและ บุคคลภายนอก (เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานรัฐบาลและ บุคคลที่ไม่ใช่ สมาชิกในชุมชน) ได้แก่

5.2.2.1 เจ้าหน้าที่ประจำ

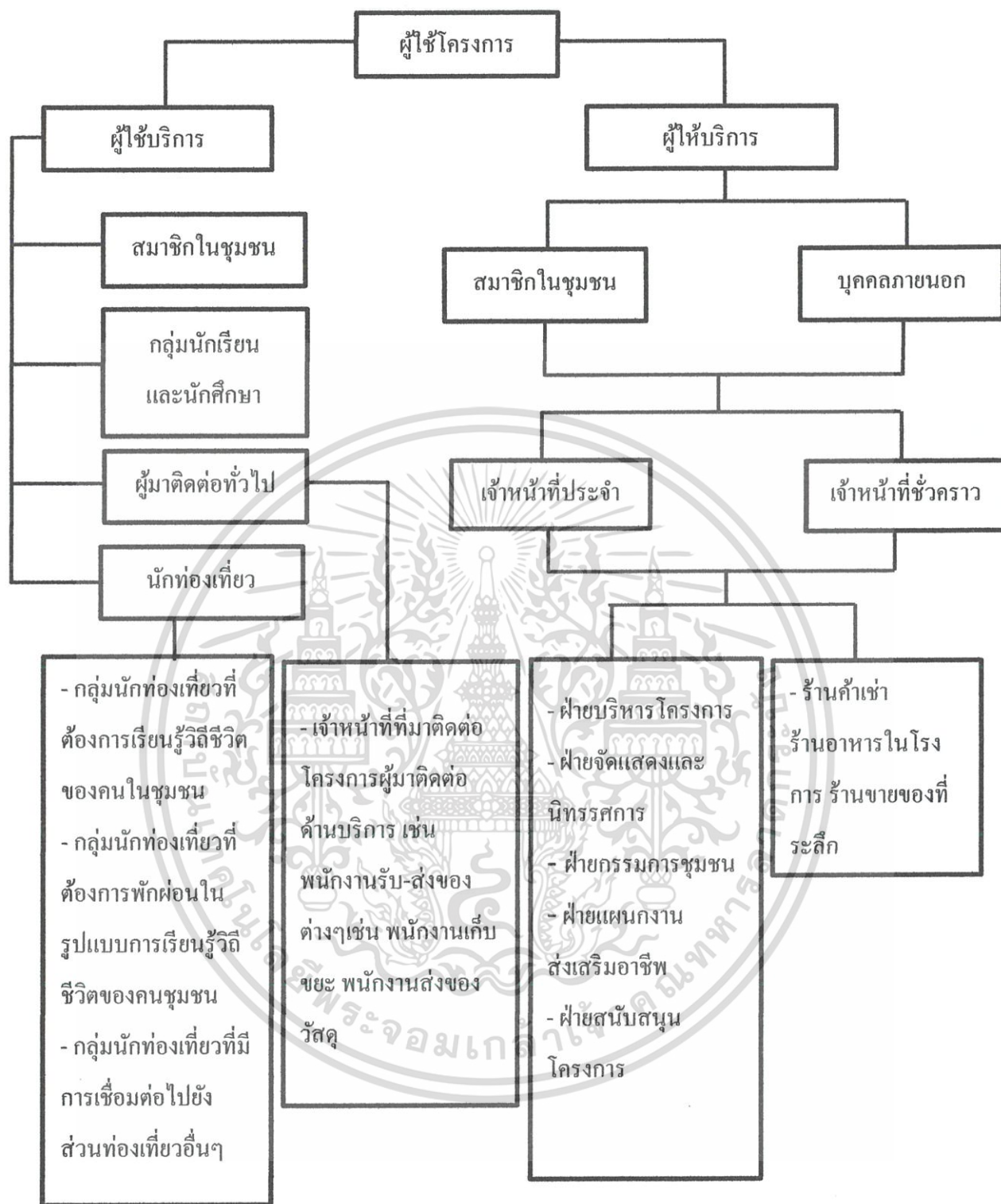
- ฝ่ายสนับสนุนโครงการ
- ฝ่ายจัดแสดงและนิทรรศการ
- ฝ่ายกรรมการชุมชน
- ฝ่ายแผนงานส่งเสริมอาชีพ
- ฝ่ายบริหารโครงการ

5.2.2.2 เจ้าหน้าที่ชั่วคราว

- ร้านค้าเช่า ร้านอาหาร โครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 5.2 แผนภาพแสดงการแบ่งประเภทผู้ใช้งาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3 พฤติกรรมของผู้ใช้โครงการ

ตารางที่ 5.1 แสดงพฤติกรรมผู้ใช้โครงการ

ประเภทของผู้ใช้โครงการ	พฤติกรรม
1. ผู้ให้บริการ	
1.1. สมาชิกในชุมชน	
กลุ่มที่ประกอบอาชีพประมงและแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางทะเล	<ul style="list-style-type: none"> - รองรับกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับคนในชุมชน - ให้ความรู้และฝึกทักษะอาชีพ - ส่งเสริมให้เกิดความหลากหลายของของผลิตภัณฑ์ - ส่งเสริมด้านสาธารณสุข
กลุ่มคนในชุมชนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ	<ul style="list-style-type: none"> - รองรับกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับคนในชุมชน - ส่งเสริมด้านสาธารณสุข
1.2. นักท่องเที่ยว	
กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนในรูปแบบการเรียนรู้วิถีชีวิตของคนชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - การเข้าชม โครงการมีความสนใจจะเรียนรู้ท่องเที่ยวเกี่ยวกับชุมชนส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวประเภทเดินทางเอง (backpack) - การติดต่อขอเข้าพักล่องหน้าซึ่งอาจมีความสนใจหลังจากการพบเจอสื่อประชาสัมพันธ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเภทของผู้ใช้โครงการ	พฤติกรรม
1.2. นักท่องเที่ยว (ต่อ)	
กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการเชื่อมต่อไปยังส่วนท่องเที่ยวอื่นๆ	- รับรองนักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่มขนาดใหญ่และขนาดเล็ก - อาจจะมีความต้องการที่จะศึกษาเรียนรู้เฉพาะด้านเช่น การทำอาชีพ การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมของชุมชน
1.3. - นักเรียน, นักศึกษา, นักวิชาการ, - กลุ่มอนุรักษ์	
	- การเข้าชม โครงการมีความสนใจเรียนรู้ในวิถีชีวิตของคนในชุมชน - การเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
2. ผู้ให้บริการ	
2.1 เจ้าหน้าที่ประจำ	
ฝ่ายบริหารโครงการ	- บริหารโครงการ รับนโยบายจากรัฐบาล ติดต่อประสานงาน เผยแพร่ข้อมูล ประเมินผล จัดทำงบประมาณ โครงการ
ฝ่ายจัดแสดงและนิทรรศการ	ดูแลการจัดแสดงเกี่ยวกับชุมชน และการนำการท่องเที่ยว การบรรยาย การประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมต่างๆ
ฝ่ายกรรมการชุมชน	จัดแสดงข้อมูลการประสานติดต่อและการใช้พื้นที่(ลานกิจกรรม,ห้องประชุม) กับโครงการ โดยตรงกับกลุ่มอาชีพที่มีส่วนเกี่ยวข้องกันกับโครงการด้านการประสานติดต่อ,การส่งเสริมด้านข้อมูล (วิชาการ,การออกแบบ,การตลาด ,และการวางแผนการท่องเที่ยว)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเภทของผู้ใช้โครงการ	พฤติกรรม
2.1 เจ้าหน้าที่ประจำ (ต่อ)	
ฝ่ายแผนงานส่งเสริมอาชีพ	วิเคราะห์ พัฒนาแนะนำ ประสานงานการ พัฒนาทรัพยากรชายฝั่งและสัตว์น้ำชายฝั่ง วิจัย ออกแบบผลิตภัณฑ์ วางแผนประสานงานด้าน การตลาดของกลุ่มอาชีพต่างๆ
ฝ่ายสนับสนุนโครงการ	ดูแลความเรียบร้อยทั้งโครงการ รวมการซ่อม บำรุงและร้านค้าเช่า
2.2. เจ้าหน้าที่ชั่วคราว	
ร้านค้าเช่า ร้านอาหารในโครงการ ร้านขายของ ที่ระลึก	ให้บริการในส่วนร้านค้าที่เช่าอยู่ และต้องทำ ตามสัญญาที่ตกลงกันอย่างเคร่งครัด

5.4 จำนวนผู้ใช้โครงการ

5.4.1 สมาชิกในชุมชน

ชุมชนหาดอนนภานัน มีประชากรทั้งสิ้น 1,177 คน ซึ่งประกอบด้วย

5.4.1.1 กลุ่มที่ทำอาชีพเกี่ยวกับการประมง

ประชากรในกลุ่มนี้คิดเป็นร้อยละ 25 ของประชากรในชุมชน ดังนั้นจึงมี
ประชากรประมาณ 295 คน

5.4.1.2 กลุ่มที่ทำอาชีพเกี่ยวกับการค้าขายและบริการ

ประชากรในกลุ่มนี้คิดเป็นร้อยละ 25 ของประชากรในชุมชน ดังนั้นจึงมี
ประชากรประมาณ 295 คน

5.4.1.3 กลุ่มที่ทำอาชีพรับจ้าง

ประชากรในกลุ่มนี้คิดเป็นร้อยละ 40 ของประชากรในชุมชน ดังนั้นจึงมี
ประชากรประมาณ 470 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดังนั้นจะคิดจำนวนสมาชิกในชุมชนที่เข้ามาใช้โครงการเป็น ร้อยละ 25
จึงมีประชากร 294 คน

5.4.2 นักท่องเที่ยว

ตารางที่ 5.2 จำนวนนักท่องเที่ยวบางแสน ปี พ.ศ. 2552-2553

ปี 2552		ปี 2553		เพิ่มขึ้น / (ลดลง) %
ผู้เยี่ยมชม (Visitor)	1,343,897 คน	ผู้เยี่ยมชม (Visitor)	1,748,758 คน	30.13
ไทย	1,286,164 คน	ไทย	1,601,729 คน	24.54
ต่างประเทศ	57,733 คน	ต่างประเทศ	147,029 คน	154.67
นักท่องเที่ยว (Tourist)	637,073 คน	นักท่องเที่ยว (Tourist)	974,974 คน	53.04
ไทย	588,758 คน	ไทย	855,984 คน	45.39
ต่างประเทศ	48,315 คน	ต่างประเทศ	118,990 คน	146.28
นักทัศนจร (Excursionist)	706,824 คน	นักทัศนจร (Excursionist)	773,784 คน	9.47
ไทย	697,406 คน	ไทย	745,745 คน	6.93
ต่างประเทศ	9,418 คน	ต่างประเทศ	28,039 คน	197.72
ระยะเวลาเข้าพักเฉลี่ย	2.09 วัน	ระยะเวลาเข้าพักเฉลี่ย	2.49 วัน	-
ไทย	2.09 วัน	ไทย	2.42 วัน	-
ต่างประเทศ	2.13 วัน	ต่างประเทศ	2.97 วัน	-

ที่มา : กรมการท่องเที่ยว www.tourism.go.th หมายถึง นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้เยี่ยมชมที่มาพัก

ค้างคืน นักทัศนจร หมายถึง ผู้เยี่ยมชมที่ไม่พักค้างคืน

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2560)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.3 จำนวนนักท่องเที่ยวบางแสน ปี พ.ศ. 2554-2555

ผู้เยี่ยมชม (นักท่องเที่ยว + นักทัศนาจร) Visitor (Tourist + Excursionist)				
ปี 2554		ปี 2555		เพิ่มขึ้น / (ลดลง) %
ผู้เยี่ยมชม (Visitor)	1,829,797 คน	ผู้เยี่ยมชม (Visitor)	1,814,900 คน	-0.81
ไทย	1,718,629 คน	ไทย	1,703,964 คน	-0.85
ต่างประเทศ	111,168 คน	ต่างประเทศ	110,936 คน	-0.21
นักท่องเที่ยว (Tourist)	892,599 คน	นักท่องเที่ยว (Tourist)	876,303 คน	-1.83
ไทย	802,393 คน	ไทย	779,882 คน	-2.81
ต่างประเทศ	90,206 คน	ต่างประเทศ	96,421 คน	6.89
นักทัศนาจร (Excursionist)	937,198 คน	นักทัศนาจร (Excursionist)	938,597 คน	0.15
ไทย	916,236 คน	ไทย	924,082 คน	0.86
ต่างประเทศ	20,962 คน	ต่างประเทศ	14,515 คน	-30.76
ระยะเวลาเข้าพักเฉลี่ย	2.83 วัน	ระยะเวลาเข้าพักเฉลี่ย	2.56 วัน	-0.27
ไทย	2.78 วัน	ไทย	2.49 วัน	-0.29
ต่างประเทศ	3.24 วัน	ต่างประเทศ	3.15 วัน	-0.09

ที่มา : กรมการท่องเที่ยว www.tourism.go.th หมายถึง นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้เยี่ยมชมที่มาพักค้างคืน นักทัศนาจร หมายถึง ผู้เยี่ยมชมที่ไม่พักค้างคืน (สืบค้นเมื่อ : วันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2560)

จากตารางที่ 5.2 และ 5.3 สามารถสรุปจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อปีได้ ปีละ 1,684,338 คน ซึ่งเฉลี่ยต่อเดือนจะมีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวน 140,362 คน ซึ่งจะได้เป็นนักท่องเที่ยวเฉลี่ยในบางแสนต่อวันวันละ 4,678 คน ซึ่งพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาบางแสน ส่วนใหญ่จะมาจากสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงก่อน แล้วจึงมาบางแสน ดังนั้นจึงสามารถคิดจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยจากสถานที่ต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. สะพานปลาหาดวอนนภา
2. แหลมแท่น
3. เขาสามมูข
4. อ่างศิลา
5. สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. มหาวิทยาลัยบูรพา(พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านฉาง)
7. วัดแสนสุข - สวนพุทธ เมืองสวรรค์ แดนนรก
8. ศาลเจ้าหน้าจางาไทจื้อ
9. ห้างสรรพสินค้าแหลมทองบางแสน
10. ศูนย์ศึกษาธรรมชาติป่าชายเลน

ดังนั้นสามารถเฉลี่ยจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะมาโครงการได้ โดย $4,678/10 = 468$

คน/วัน

5.4.3 กลุ่มนักเรียน-นักศึกษาและนักวิชาการ

ในกลุ่มนี้ได้แก่ นักเรียน-นักศึกษา นักวิชาการ และกลุ่มอนุรักษ์ ที่มาศึกษา
ดูงานและกิจกรรมของชุมชน

โดยจะคิดจากจำนวนรถทัวร์ จำนวน 1 คัน จะได้จำนวน 40 คน/รอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4.4 เจ้าหน้าที่ในโครงการ

การวิเคราะห์จำนวนเจ้าหน้าที่ในโครงการ โดยการวิเคราะห์จากแนวทางการดำเนินงานและการศึกษาโครงการตัวอย่าง สามารถแบ่งได้ตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.4 แสดงจำนวนบุคลากรผู้ใช้โครงการ ฝ่ายบริหาร โครงการ

หน่วยงาน		จำนวน(คน)
1.	ฝ่ายบริหาร โครงการ	
1.1	ฝ่ายบริหารหลัก	
	- ประธาน กรรมการ	1
	- รองประธาน กรรมการ	1
	- เลขานุการ	1
	- กรรมการชาวบ้าน	5
1.2	ฝ่ายสนับสนุน	
	- หัวหน้าฝ่าย	1
	- ธุรการ	1
	- บัญชี	1
	- ประชาสัมพันธ์	1
	- ขนส่งและพัสดุ	1
	รวมอัตรามูลากรฝ่าย	13

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.5 แสดงจำนวนบุคลากรผู้ใช้โครงการ ฝ่ายแผนงานและส่งเสริมอาชีพ

หน่วยงาน		จำนวน(คน)
2.	ฝ่ายแผนงานและส่งเสริมอาชีพ	
2.1	ฝ่ายพัฒนาอาชีพ	
	- หัวหน้าฝ่าย	1
	- พัฒนาอาหาร	2
	- พัฒนาแปรรูป	2
	- พัฒนางานหัตถกรรม	2
	- พัฒนาอาคารพักอาศัย	1
2.2	การประสาน อุปกรณ์และข้อมูล	
	- ฝ่ายติดต่อประสาน/จัดหาอุปกรณ์	3
	- ฝ่ายเผยแพร่วิชาการ	1
2.3	การวางแผนการ ท่องเที่ยวและ อนุรักษ์	
	- หัวหน้าฝ่าย	1
	- ฝ่ายการจัดหาตลาด/วางแผนการตลาด	2
รวมอัตราบุคลากรฝ่าย		15

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.6 แสดงจำนวนบุคลากรผู้ใช้โครงการ ฝ่ายจัดแสดงและนิทรรศการ

หน่วยงาน		จำนวน(คน)
3.	ฝ่ายจัดแสดงและนิทรรศการ	
3.1	นิทรรศการถาวร และชั่วคราว	- เจ้าหน้าที่ดูแลสถานที่
		4
3.2	ส่วนพื้นที่ห้อง บรรยาย	- ฝ่ายดูแลสถานที่
		2
3.3	พื้นที่จัดกิจกรรม ชุมชน	- ฝ่ายดูแลสถานที่
		2
รวมอัตราฝ่ายบุคลากร		8

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

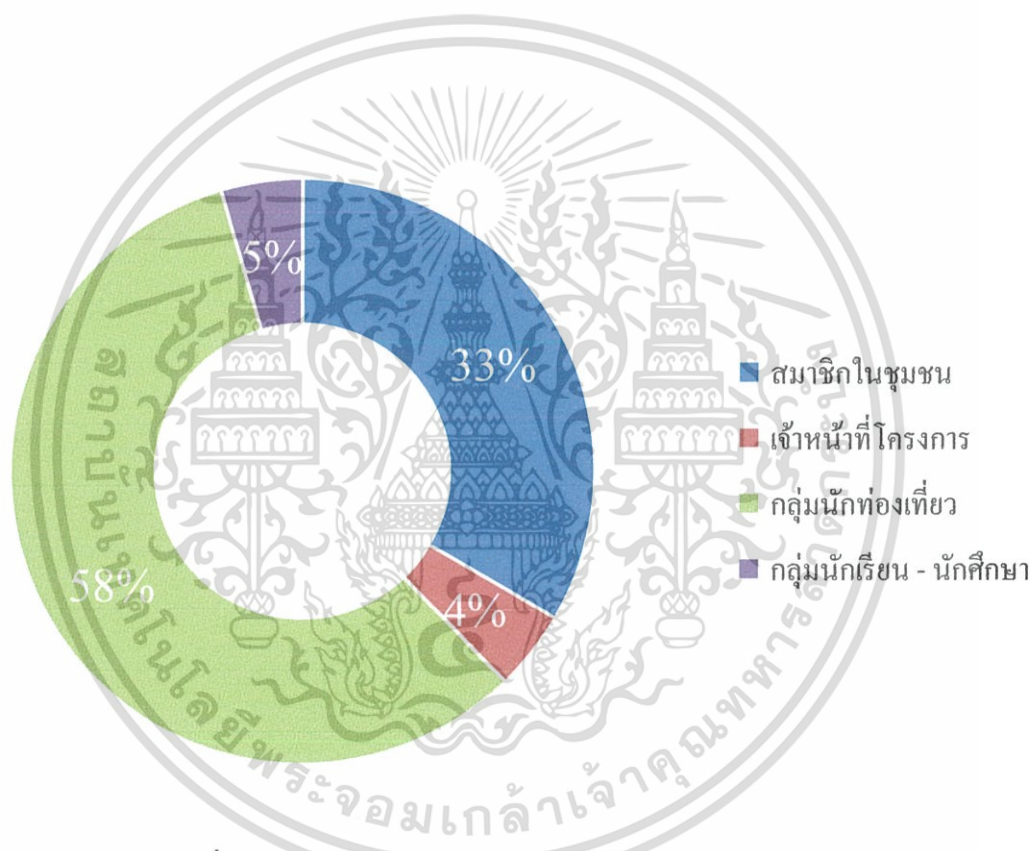
ตารางที่ 5.7 แสดงจำนวนบุคลากรผู้ใช้โครงการ ฝ่ายสนับสนุนโครงการ

หน่วยงาน		จำนวน(คน)	
4.	ฝ่ายสนับสนุนโครงการ		
4.1	ฝ่ายรักษาความปลอดภัย	- หัวหน้าชุดรักษาความปลอดภัย	1
		- เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย	2
4.2	ฝ่ายดูแลความสะอาด	- หัวหน้าเจ้าหน้าที่รักษาความสะอาด	1
		- เจ้าหน้าที่รักษาความสะอาด	3
4.3	ฝ่ายอาคารสถานที่ซ่อมบำรุง	- หัวหน้า	1
		- เจ้าหน้าที่พัสดุ อุปกรณ์	2
		- เจ้าหน้าที่พิมพ์เอกสาร	2
4.4	ฝ่ายซ่อมอุปกรณ์	- ช่างซ่อมบำรุงอาคาร	1
		- ช่างเครื่อง	1
		- ช่างไฟฟ้า	1
		- ผู้ช่วยช่าง	1
รวมอัตราฝ่ายบุคลากร		16	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.5 สรุปจำนวนผู้ใช้โครงการภายใน 1 วัน

1. สมาชิกในชุมชน	294 คน
2. เจ้าหน้าที่โครงการ	39 คน
3. กลุ่มนักท่องเที่ยว	508 คน
4. กลุ่มนักเรียน - นักศึกษา	40 คน
รวมผู้ใช้โครงการทั้งหมด	881 คน

รูปที่ 5.3 แผนภูมิวงกลมสรุปจำนวนผู้ใช้โครงการภายใน 1 วัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 6

การกำหนดและวิเคราะห์องค์ประกอบของโครงการ

6.1 ข้อพิจารณาของโครงการ

องค์ประกอบของโครงการ กำหนดโดยพิจารณาจากข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ และขอบเขตของโครงการ
2. พฤติกรรมของผู้ใช้โครงการ
3. กรณีศึกษาต่างๆ ที่ประสบความสำเร็จ

6.2 การกำหนดองค์ประกอบของโครงการ

สามารถศึกษาและวิเคราะห์ได้จากข้อกำหนดต่างๆ ซึ่งจะนำมาใช้เป็นองค์ประกอบของโครงการ ได้ดังนี้

- 6.2.1 การกำหนดองค์ประกอบจากวัตถุประสงค์และขอบเขตของโครงการ
- 6.2.2 การกำหนดองค์ประกอบจากพฤติกรรมของผู้ใช้โครงการ

ตารางที่ 6.1 การกำหนดองค์ประกอบจากวัตถุประสงค์โครงการ

วัตถุประสงค์	องค์ประกอบ	องค์ประกอบของโครงการ
1. ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ เสริมด้วยการค้าและการท่องเที่ยวภายในชุมชน เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ชาวประมงชุมชนหาดวนนก	1. ส่วนส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ 2. ฝ่ายแผนงาน 3. ส่วนบริการนักท่องเที่ยว	- พื้นที่สำหรับการทำงานฝีมือและสาธิตแปรรูปผลิตภัณฑ์ของชุมชน - พื้นที่ลานอเนกประสงค์เพื่อสาธิตกระบวนการผลิตสินค้าของชุมชน เช่น ลานตากแห้ง เป็นต้น - ห้องบรรจุภัณฑ์ พร้อมฝ้าย ออกแบบ - ห้องประชุม - ฝ่ายประสานงานและประชาสัมพันธ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัตถุประสงค์	องค์ประกอบ	องค์ประกอบของโครงการ
	3. ส่วนบริการนักท่องเที่ยว (ต่อ)	- ห้องเย็นของชุมชน - พื้นที่บริการอาหารและเครื่องดื่ม - ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว - พื้นที่สำหรับการจำหน่ายและ กระจายสินค้าและบริการด้านต่างๆ ของชุมชน
2. ส่งเสริมการดูแลด้าน สุขอนามัย ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมของชุมชน ชาวประมงหาดวอนนภาให้ดีขึ้น อย่างยั่งยืน	1. ส่วนบริการที่เกี่ยวข้อง กับโครงการ 2. ส่วนให้บริการภายใน ชุมชน	- พื้นที่เก็บของส่วนกลางของชุมชน - พื้นที่จัดเก็บขยะ - สำนักงานและส่วนบริการอาคาร ต่างๆ - พื้นที่จอดรถ - สถานดูแลเด็กเล็ก และผู้สูงอายุ - ห้องพยาบาล - ห้องละหมาด
3. ส่งเสริมให้คนชุมชน ชาวประมงหาดวอนนภา มีความสามัคคี และ ความเข้มแข็งยิ่งขึ้น	1. ส่วนส่งเสริมกิจกรรม ของชุมชน	- พื้นที่นอกประสงค์เพื่อการประชุม และจัดกิจกรรมต่างๆของชุมชน - ร้านสหกรณ์สินค้าเพื่อการ ประกอบอาชีพประมง - โรงซ่อมบำรุงเรือและอุปกรณ์การ ทำประมง
4. ส่งเสริมการเรียนรู้แก่ บุคคลภายนอกทั่วไปเกี่ยวกับ วิถีชีวิตการทำประมง	1. ส่วนจัดแสดงและ บรรยาย	- พื้นที่แสดงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิถี ชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านชุมชน หาดวอนนภา

การดำเนินกิจกรรมของชุมชน ในส่วนของกลุ่มอาชีพมีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการด้าน
การประสานติดต่อ การใช้พื้นที่ลานกิจกรรม ห้องประชุม พื้นที่บรรยาย การส่งเสริมด้านข้อมูล
วิชาการ การออกแบบ การตลาด และการวางแผนการท่องเที่ยว ส่วนของฝ่ายบริหารและสนับสนุน
นั้นเป็นส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับชุมชน โดยการให้ความรู้ แนะนำแนวทางต่างๆ และการจัดการให้
เป็นระบบมากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.2.3 การกำหนดองค์ประกอบจากพฤติกรรมของผู้ใช้โครงการ

วิเคราะห์จากประเภทผู้ใช้โครงการ สามารถแบ่งประเภทของผู้ใช้โครงการ ได้ดังนี้

6.2.3.1 ผู้ใช้บริการ หรือ ผู้ใช้หลัก

ซึ่งกิจกรรมที่เกิดขึ้นมาจะรองรับกับคนกลุ่มนี้ นั่นก็คือสมาชิกในชุมชน และประชาชนทั่วไป

1. สมาชิกในชุมชน

- กลุ่มชาวบ้านที่ทำอาชีพประมงและการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากทะเล

- คนในชุมชนที่ทำอาชีพอื่นๆ

2. นักท่องเที่ยว

- กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชน

- กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนในรูปแบบการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน

- กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการเชื่อมต่อไปยังส่วนท่องเที่ยวอื่นๆ

3. กลุ่มนักเรียน - นักศึกษาและนักวิชาการ

- กลุ่มนักเรียน - นักศึกษา นักวิชาการ ที่มาศึกษาดูงานและกิจกรรมภายในชุมชน

- กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ ที่มาศึกษาและพัฒนาหรือปรับปรุงสิ่งแวดล้อมของชุมชน

4. ผู้มาติดต่อทั่วไป

- ผู้มาติดต่อด้านบริการ เป็นบุคคลภายนอกมาเพื่อปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใช้นั้นๆ เช่น พนักงานเก็บขยะ พนักงานรับส่งของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.2.3.2. ผู้ให้บริการ คือผู้ทำงานในโครงการ ทำหน้าที่ให้บริการแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป ได้แก่

- เจ้าหน้าที่ประจำ

1. ฝ่ายบริหารโครงการ
2. ฝ่ายจัดแสดงและนิทรรศการ
3. ฝ่ายแผนงานและส่งเสริมอาชีพ
4. ฝ่ายสนับสนุนโครงการ
5. ฝ่ายกรรมการชาวบ้าน

- เจ้าหน้าที่ชั่วคราว

1. ร้านค้าเช่า ร้านอาหารโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.3 การวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ใช้โครงการ

ตารางที่ 6.2 แสดงการวิเคราะห์องค์ประกอบของโครงการจากประเภทและพฤติกรรมของผู้ใช้บริการโครงการ

ประเภทของผู้ใช้โครงการ	พฤติกรรมของผู้ใช้โครงการ	ประเภทขององค์ประกอบ	องค์ประกอบของโครงการ
1. ผู้ใช้บริการ			
- สมาชิกในชุมชน - กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชน	1. เดินทางมาถึงศูนย์ติดต่อประชาสัมพันธ์	- ที่จอดรถ - โถงทางเข้า - ที่พักคอย - ห้องน้ำ	- บริการสาธารณะ
- กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนในรูปแบบการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน	2. ชมนิทรรศการ	- โถงทางเข้า - ส่วนประชาสัมพันธ์ ข้อมูล - พื้นที่จัดแสดงนิทรรศการถาวร - พื้นที่จัดแสดงนิทรรศการชั่วคราว - ส่วนติดต่อสอบถาม-ฝากของ	- บริการสาธารณะ - ส่วนกิจกรรมชุมชน
- กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการเชื่อมต่อไปยังส่วนท่องเที่ยวอื่นๆ - กลุ่มนักเรียน-นักศึกษา นักวิชาการ และกลุ่มอนุรักษ์	3. ชมกลุ่มประมงพื้นบ้าน 4. ชมกลุ่มประมงแปรรูปอาหาร	- ห้องเย็น - ห้องเก็บสินค้าหรือจำหน่ายสดทันที - ร้านสหกรณ์ - พื้นที่ชั่งน้ำหนักปลา - พื้นที่ทำงานบันทึก - ส่วนสนับสนุน - ส่วนเตรียมวัตถุดิบ - สหกรณ์เก็บสินค้า	- ส่วนส่งเสริมอาชีพ - บริการสาธารณะ - ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ - ส่วนศูนย์การเรียนรู้และส่งเสริมอาชีพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเภทของผู้ใช้ โครงการ	พฤติกรรมของผู้ใช้ โครงการ	ประเภทของ องค์ประกอบ	องค์ประกอบของ โครงการ
1. ผู้ใช้บริการ			
	4. ชมกลุ่มประมงแปรรูปอาหาร (ต่อ)	- ห้องเก็บอุปกรณ์ - พื้นที่ทำการแปรรูป - ห้องครัว ลานตากแห้ง - ส่วนกิจกรรมชุมชน - ห้องบรรจุสินค้า - ร้านค้า - รับ - ส่งสินค้า - ห้องเย็น - ห้องเก็บอุปกรณ์ - พื้นที่จำหน่าย	
	5. ชมงานหัตถกรรม	- ที่จอดรถ - ประชุมติดต่อ รับ - ฟังแผนงาน - พื้นที่นั่งคุยประชุม - พื้นที่ทำงาน - ประสานติดต่อ	- บริการสาธารณะ - ส่วนศูนย์การเรียนรู้และส่งเสริมอาชีพ
	6. โฮมสเตย์ - เดินทางเข้าที่พัก - ประชุม ติดต่อ รับ ฟังแผนงาน - รับ ไขส่ง ติดต่อ - เตรียมอุปกรณ์ - ห้องพัก - รับนักท่องเที่ยว - ดูแลนักท่องเที่ยว - ทำความสะอาด	- ที่จอดรถ - พื้นที่นั่งคุยประชุม - เกาน์เตอร์ - ห้องเก็บอุปกรณ์ - พื้นที่ทำงานกลุ่ม - โฮมสเตย์ - ห้องพัก - โฮมสเตย์ - ร้านขายของที่ระลึก	- บริการสาธารณะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเภทของผู้ใช้ โครงการ	พฤติกรรมของผู้ใช้ โครงการ	ประเภทของ องค์ประกอบ	องค์ประกอบของ โครงการ
1. ผู้ใช้บริการ			
	7. กลุ่มอนุรักษ์ - เดินทางมาโครงการ - ประชุมติดต่อ รับฟัง แผนงาน - บรรยายแก่ นักท่องเที่ยว - นำนักท่องเที่ยวทำ กิจกรรม	- ที่จอดรถ - พื้นที่ทำงานกลุ่ม - ลานกิจกรรม ส่งเสริมอาชีพ	- บริการสาธารณะ - ส่วนศูนย์การเรียนรู้และ ส่งเสริมอาชีพ
	8. กลุ่มเรือท่องเที่ยว - เดินทางมาโครงการ - ประชุมติดต่อ - ใบสั่งติดต่อโดยตรง จากสหกรณ์หรือกลุ่ม อื่น - รับส่งนักท่องเที่ยว - ผักผ่อนทานอาหาร - เตรียมอุปกรณ์	- ท่าเรือ - พื้นที่นั่งคุยและ ประชุมวางแผน - ร้านค้า ร้านอาหาร	- บริการสาธารณะ - ส่วนศูนย์การเรียนรู้และส่งเสริม อาชีพ - ส่วนสนับสนุน
	9. กลุ่มสหกรณ์ชุมชน - เดินทางมาโครงการ - ประชุมรับฟัง แผนงาน - เข้าทำงาน - จัดซื้อสินค้า - ผัก-ถอน - สมัครสมาชิก - ดูแลการกู้ยืม - ผักผ่อน ทานอาหาร - บันทึกรายรับรายจ่าย	- ห้องทำงาน - ร้านค้า ร้านอาหาร - ห้องเก็บของ - ห้องประชุมของ สมาชิก	- บริการสาธารณะ - ส่วนศูนย์การเรียนรู้และ ส่งเสริมอาชีพ - ส่วนสนับสนุน - ส่วนกิจกรรมชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเภทของผู้ใช้ โครงการ	พฤติกรรมของผู้ใช้ โครงการ	ประเภทของ องค์ประกอบ	องค์ประกอบของ โครงการ
1. ผู้ใช้บริการ			
	10. สถานที่ดูแลเด็ก และคนชรา	- โถงทางเข้า - ห้องเก็บอุปกรณ์ - พื้นที่สำหรับ นันทนาการและทำ กิจกรรม	- บริการสาธารณะ - ส่วนสนับสนุน โครงการ
	11. ห้องพยาบาล	- โถงทางเข้า - ห้องทำแผล - ห้องเก็บอุปกรณ์ - ห้องจ่ายยา-เก็บยา - ห้องพักฟื้น	- บริการสาธารณะ - ส่วนสนับสนุน โครงการ
2. ผู้ให้บริการ			
เจ้าหน้าที่ประจำ - ฝ่ายบริหาร โครงการ - ฝ่ายแผนงาน และส่งเสริมอาชีพ - ฝ่ายสนับสนุน โครงการ	- เดินทางเข้าโครงการ - ตอกบัตรลงเวลา - เก็บของ - ทำงาน - ทานอาหาร - พักผ่อนเข้าห้องน้ำ - ทำงาน - เดินทางกลับ	- ส่วนบริการ สาธารณะ - โถงทางเข้า - ส่วนสำนักงาน - ส่วนสนับสนุน	- ที่จอดรถ - โถงทางเข้า - locker - ห้องทำงาน (ฝ่าย บริหาร) - ร้านอาหาร - ร้านค้าชุมชน - ที่พักคอย - ห้องน้ำ
- ฝ่ายจัดแสดงและ นิทรรศการ	- เดินทางมาโครงการ - เตรียมอุปกรณ์ - จัดแสดง - ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลเบื้องต้น ฝาก สัมภาระ - บรรยายพิเศษ เป็น รอบ	- ส่วนบริการ สาธารณะ - โถงทางเข้า - ส่วน ประชาสัมพันธ์ - ส่วนสำนักงาน - ส่วนสนับสนุน - ฝ่ายอาคารสถานที่	- ที่จอดรถ - โถงทางเข้า - locker - ประชาสัมพันธ์ข้อมูล เบื้องต้น - ห้องทำงาน (ฝ่าย นิทรรศการ) - ห้องจัดเตรียมงานแสดง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเภทของผู้ใช้ โครงการ	พฤติกรรมของผู้ใช้ โครงการ	ประเภทของ องค์ประกอบ	องค์ประกอบของ โครงการ
2. ผู้ให้บริการ			
- ฝ่ายจัดแสดงและ นิทรรศการ (ต่อ)	- สิ่งพิมพ์ วิทยากร - ทานอาหาร - พักผ่อน - เก็บอุปกรณ์	- ฝ่ายเตรียมการจัด แสดง	- ห้องเก็บอุปกรณ์ - ส่วนศึกษาข้อมูล - พื้นที่นิทรรศการ ชั่วคราว - พื้นที่นิทรรศการถาวร

6.4 สรุปการกำหนดองค์ประกอบของโครงการ

ได้มาจากการวิเคราะห์ห้ด้านต่างๆรวมกันจากข้างต้น โดยสามารถแบ่งองค์ประกอบเป็น 3 ส่วน ได้ดังนี้

1. องค์ประกอบหลัก

1.1. ส่วนส่งเสริมอาชีพและศูนย์การเรียนรู้

2. องค์ประกอบรอง

2.1. ส่วนกิจกรรมชุมชน

2.2. ส่วนบริการสาธารณะ

2.3. ฝ่ายบริหาร โครงการ

2.4. ส่วนอาคารสถานที่

2.5. ส่วนที่จอดรถ

3. องค์ประกอบเสริม

3.1. ส่วนสนับสนุนโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 6.3 สรุปรายละเอียดองค์ประกอบหลัก

องค์ประกอบ		พื้นที่ใช้สอย
1. ส่วนส่งเสริมอาชีพและศูนย์เรียนรู้	1.1 กลุ่มประมงพื้นบ้าน	<ul style="list-style-type: none"> - โถงรองรับกิจกรรม - ส่วนติดต่อประชาสัมพันธ์และตารางการท่องเที่ยว - ท่าเรือขนส่ง - พื้นที่คัดแยกสัตว์น้ำ/ชั่งกิโล - ตู้น้ำแข็ง/ห้องเย็น - บ่อพักสัตว์น้ำ - พื้นที่ขายอาหารทะเลสด - ห้องน้ำ
	1.2 กลุ่มอาหารแปรรูป	<ul style="list-style-type: none"> - โถงรองรับกิจกรรม - พื้นที่ประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลด้านการแปรรูปอาหาร - พื้นที่กิจกรรมแปรรูป - พื้นที่รับส่งวัตถุดิบ - พื้นที่หมักอาหาร - พื้นที่แรปปลา - พื้นที่ตากแดด - พื้นที่บรรจุสินค้า - พื้นที่เก็บของ - พื้นที่ขายผลิตภัณฑ์ - ห้องน้ำ
	1.3 กลุ่มงานหัตถกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - โถงรองรับกิจกรรม - พื้นที่ประชาสัมพันธ์และรวบรวมข้อมูล - พื้นที่ประกอบกิจกรรมงานหัตถกรรม - พื้นที่เก็บวัตถุดิบ - พื้นที่ทำ - พื้นที่อับ ล้างน้ำยา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบ		พื้นที่ใช้สอย
1. ส่วนส่งเสริมอาชีพและศูนย์เรียนรู้ (ต่อ)	1.3 กลุ่มงานหัตถกรรม (ต่อ)	- พื้นที่ตาก - เก็บและบรรจุภัณฑ์
	1.4 กลุ่มโฮมสเตย์	- โถงรับรองกิจกรรม และ พื้นที่ประชาสัมพันธ์ - บอร์ดประชาสัมพันธ์ - พื้นที่เก็บอุปกรณ์ - ห้องน้ำ
	1.5 ส่วนอาหารและร้านค้าชุมชน	- พื้นที่ทำงานประชาสัมพันธ์ - พื้นที่เก็บอุปกรณ์ - บอร์ดประชาสัมพันธ์ - ห้องน้ำ
	1.6 กลุ่มเรือท่องเที่ยว	- พื้นที่เพื่ออบรมชั่วคราวและบรรยาย - โต๊ะประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยว - พื้นที่เก็บอุปกรณ์ - ห้องน้ำ
	1.7 กลุ่มร้านจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชน	- พื้นที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน - เคาน์เตอร์เก็บเงิน - พื้นที่ประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว - โถงรับรองกิจกรรม
	1.8 ฝ่ายสหกรณ์ชุมชน	- พื้นที่เก็บผลิตภัณฑ์ - พื้นที่โชว์สินค้าของชุมชน - พื้นที่ขายสินค้าทั่วไป - เคาน์เตอร์เก็บเงิน - บอร์ดแสดงรายรับรายจ่าย ต้นทุนสินค้า - พื้นที่ประชุมกรรมการสหกรณ์ - ห้องน้ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบ		พื้นที่ใช้สอย
2. ส่วนกิจกรรม ชุมชน	2.1 ส่วนจัดกิจกรรมชุมชน	- ลานกิจกรรม - ลานนั่งชมกิจกรรม - ห้องน้ำ
	2.2 ส่วนห้องบรรยาย	- พื้นที่ห้องบรรยาย 50 ที่นั่ง - พื้นที่เตรียมอาหารว่าง
	2.3 ส่วนนิทรรศการถาวร ส่วนนิทรรศการชั่วคราว ส่วนนิทรรศการกลางแจ้ง ส่วนอุปกรณ์การจัดแสดง และบรรยาย	- โถงและส่วนรับรอง - ส่วนประชาสัมพันธ์ข้อมูลและติดต่อ - ส่วนศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม - พื้นที่จัดนิทรรศการชั่วคราว - พื้นที่จัดนิทรรศการถาวร - พื้นที่เก็บอุปกรณ์นิทรรศการ - คลังวัสดุอุปกรณ์ - ห้องน้ำ
	2.4 ส่วนบริการนักท่องเที่ยว	- พื้นที่ประชาสัมพันธ์ติดต่อ - โถงพักผ่อน - พื้นที่ทำอาหาร - ห้องน้ำ - พื้นที่จอดรถชั่วคราว - โทรศัพทส์สาธารณะ
	2.5 กลุ่มอนุรักษ์	- พื้นที่เก็บอุปกรณ์ - เคาน์เตอร์ - พื้นที่รับส่งของ - พื้นที่จอดรถ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบ		พื้นที่ใช้สอย
3. ส่วนบริการ สาธารณะ	3.1 ท่าเรือ	- ศาลาเรือท่องเที่ยว - พื้นที่ประชาสัมพันธ์
	3.2 ห้องพยาบาล	- พื้นที่รองรับผู้ป่วยฉุกเฉิน - โถงทางเข้า - เคาน์เตอร์ - พื้นที่นอนพักฟื้น - ที่ทำงานด้านเอกสาร - ห้องเก็บอุปกรณ์ และเก็บยา - ห้องเก็บของ - ห้องน้ำ
	3.3 พื้นที่ดูแลเด็กและผู้สูงอายุ	- โถงรองรับกิจกรรม - พื้นที่ประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ - ห้องน้ำ
4. ฝ่ายบริหาร โครงการ	4.1 ฝ่ายบริหาร	- โถงทางเข้า - ห้องน้ำ - ห้องประธานกรรมการ - ห้องรองประธานกรรมการ - ห้องเลขานุการ - กรรมการชาวบ้าน - ส่วนรับรอง
	4.2 ฝ่ายสนับสนุน	- ส่วนธุรการ - ส่วนบัญชี - ส่วนประชาสัมพันธ์ - ส่วนพัสดุ - ส่วนประเมินผล
	4.3 ฝ่ายส่วนแผนงานและ ส่งเสริมอาชีพ	- พื้นที่ทานหัวหน้าฝ่ายวิจัย ออกแบบ - พื้นที่ทำงานฝ่ายคัดต่อประสาน งานวิจัยออกแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบ		พื้นที่ใช้สอย
4. ฝ่ายบริหาร โครงการ (ต่อ)	4.3 ฝ่ายส่วนแผนงานและ ส่งเสริมอาชีพ (ต่อ)	- พื้นที่ทำการแปรรูป ออกแบบบรรจุ ภัณฑ์ - แผนงานการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ - พื้นที่ทำงานการติดต่อจัดหาตลาดและ วางแผนด้านการตลาด
5. ส่วนอาคาร สถานที่	5.1 ส่วนรักษาความปลอดภัย	- ห้องควบคุม CCTV - ห้องพักเจ้าหน้าที่ - ป้อมยามสำหรับภายในโครงการ - ห้องพักเจ้าหน้าที่
	5.2 ส่วนดูแลความสะอาด	- ห้องเก็บอุปกรณ์ทำความสะอาด - ห้องพักขยะ
	5.3 ส่วนงานระบบและซ่อม บำรุง	- ห้องเครื่องไฟฟ้า - ห้องหม้อแปลงไฟฟ้า - ห้องไฟฟ้าสำรอง - ห้องปั้มน้ำ - ห้องเครื่องจักรกล - ห้องเก็บของ - ส่วนตรวจรับรอง - บริเวณรับส่งพัสดุ - ห้องควบคุม - พื้นที่ซ่อมแซม - ห้องพนักงาน
6. ส่วนที่จอดรถ	6.1 ลานจอดรถ	- ที่จอดรถนักท่องเที่ยว - ที่จอดจักรยานยนต์และจักรยาน นักท่องเที่ยว - ที่จอดรถบัส - ที่จอดรถยนต์เจ้าหน้าที่ - ที่จอดรถบริการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบ		พื้นที่ใช้สอย
7. ส่วนสนับสนุน โครงการ	7.1 ส่วนห้องสมุดประชาชน	<ul style="list-style-type: none"> - โถงทางเข้า - พื้นที่นิตยสาร หนังสือพิมพ์ - พื้นที่อินเทอร์เน็ต - เคาน์เตอร์บรรณารักษ์ - พื้นที่วางหนังสือ - พื้นที่อ่านหนังสือ - พื้นที่ซ่อมแซมหนังสือ - ห้องน้ำ

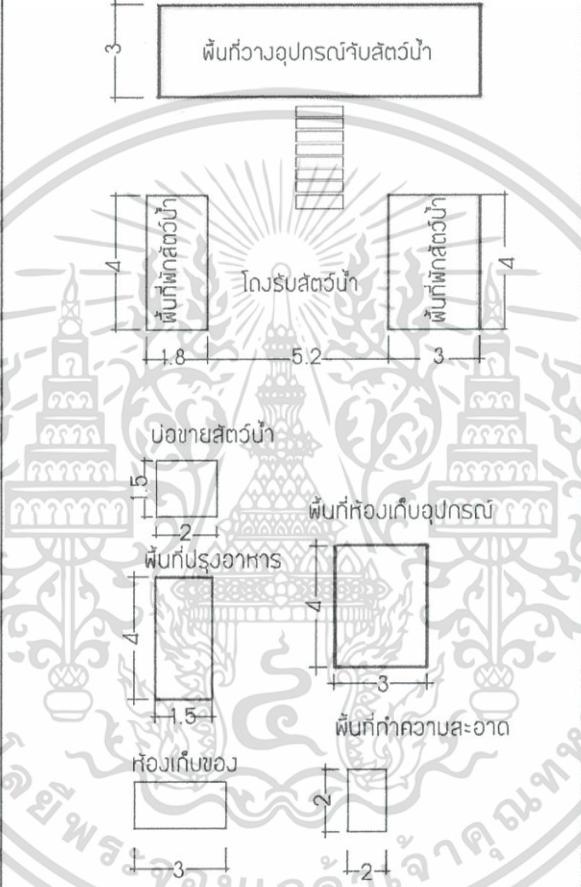
6.5 การศึกษารายละเอียดองค์ประกอบของโครงการและพื้นที่การใช้สอย

การศึกษารายละเอียดองค์ประกอบโครงการและพื้นที่การใช้สอย มาจากการนำองค์ประกอบในส่วนต่างๆมาวิเคราะห์หาพื้นที่ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

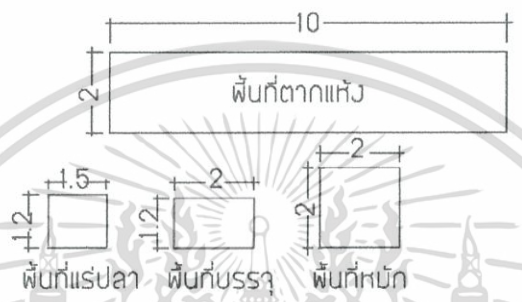
- A. การวิเคราะห์จากชุมชน
- B. การวิเคราะห์จากอาคารตัวอย่าง
- C. Neufert Architect's Data
- D. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน Human Dimension and Interior space

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 6.4 การศึกษารายละเอียดองค์ประกอบโครงการและพื้นที่ใช้สอย

1. องค์ประกอบหลัก	พื้นที่ใช้สอย	สรุปพื้นที่ (ตร.ม.)	อ้างอิง
ส่วนส่งเสริมอาชีพและศูนย์การเรียนรู้			
1.1 กลุ่มประมง พื้นบ้าน	 <p>1) โรงรับ-ส่งสินค้าและคัดแยกชนิดสัตว์น้ำ ซึ่ง น้ำหนัก 63 ตรม.</p> <p>2) พื้นที่โล่งวางถังน้ำแข็ง 6 ตรม.</p> <p>3) บ่อพักสัตว์น้ำ 6 ตรม.</p> <p>4) พื้นที่ขายสด 257 ตรม.</p>	352	A

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. องค์ประกอบหลัก	พื้นที่ใช้สอย	สรุปพื้นที่ (ตร.ม.)	อ้างอิง
1.1 กลุ่มประมง พื้นบ้าน (ต่อ)	5) ตู้น้ำแข็งหรือห้องเย็น 6 ตรม. 6) พื้นที่เก็บเครื่องมือ 6 ตรม. 7) ส่วนฉีดล้างทำความสะอาด 2 ตรม. 8) พื้นที่เก็บของ 6 ตรม.		
1.2 กลุ่มอาหารแปรรูป	 <ol style="list-style-type: none"> 1) พื้นที่ประชาสัมพันธ์ บอร์ด และรวบรวมข้อมูลด้านอาหารแปรรูป 4 ตรม. 2) พื้นที่รับ-ส่งวัตถุดิบ 24 ตรม. 3) พื้นที่หมัก 4 ตรม. 4) ตู้น้ำแข็ง 1.5 x 1.2 จำนวน 4 ชุด 7.2 ตรม. 5) พื้นที่แรปลา 6 ตรม. 6) พื้นที่ตากแดด 20 ตรม. 7) พื้นที่พักตากแดด 5 ตรม. 8) พื้นที่บรรจุภัณฑ์สินค้า 6 ตรม. 9) พื้นที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ 8 ตรม. 	25.2	A

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. องค์ประกอบหลัก	พื้นที่ใช้สอย	สรุปพื้นที่ (ตร.ม.)	อ้างอิง
1.3 กลุ่มงาน หัตถกรรม	<p>1) โรงรองรับกิจกรรม 33 ตรม.</p> <p>2) พื้นที่ประกอบกิจกรรมงานจักรสานและหัตถกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่เก็บวัตถุดิบ 6 ตรม. - พื้นที่นั่งทำงาน 36 ตรม. - พื้นที่ทำสีและตาก 43.5 ตรม. - พื้นที่บรรจุภัณฑ์ 16 ตรม. <p>3) พื้นที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ 8 ตรม.</p> <p>4) พื้นที่สำนักงาน 21 ตรม.</p>	163.5	B
1.4 กลุ่ม โฮมสเตย์	<p>1) โรงรับรองกิจกรรม 227 ตรม.</p> <p>2) เคา์เตอร์เช็คอิน 6 ตรม.</p> <p>3) พื้นที่ประชาสัมพันธ์ 9 ตรม.</p> <p>4) ห้องพัก 157 ตรม.</p> <p>5) ห้องน้ำรวม 32 ตรม.</p> <p>6) ส่วนเตรียมอาหารและพื้นที่ทานอาหาร 12 ตรม.</p>	455	B, C

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. องค์ประกอบหลัก	พื้นที่ใช้สอย	สรุปพื้นที่ (ตร.ม.)	อ้างอิง
1.6 กลุ่มเรือ ท่องเที่ยว	 <p>1) ส่วนติดต่อนักท่องเที่ยว 12 ตรม. 2) พื้นที่เก็บและยืมอุปกรณ์ (เสื้อชูชีพ อุปกรณ์ปฐมพยาบาล) 4 ตรม.</p>	32	D
1.7 กลุ่มร้าน จำหน่ายสินค้าและ ผลิตภัณฑ์ของ ชุมชน	<p>1) เคาน์เตอร์คิดเงิน 4 ตรม. 2) พื้นที่ขาย 77 ตรม. 3) พื้นที่เก็บสินค้า 21 ตรม. 4) พื้นที่รับส่งของ 15 ตรม.</p>	117	D
1.8 ฝ่ายสหกรณ์ ชุมชน	 <p>1) ส่วนจำหน่ายสินค้าเบ็ดเตล็ดทั่วไป 70 ตรม. 2) พื้นที่เคาน์เตอร์เก็บเงิน 4 ตรม. 3) พื้นที่เก็บสินค้าทั้งหมด 21 ตรม.</p>	95	A

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. เส้นทางที่ 1 รถยนต์ส่วนบุคคล จากกรุงเทพมหานครใช้ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 3 ผ่าน อ.เมืองชลบุรี มุ่งหน้าไปทาง อ.ศรีราชา ก่อนถึง “ตลาดหนองมน” เล็กน้อยจะพบทางแยก ให้เลี้ยวขวาไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3137 (ให้เลี้ยวตามป้ายบอกทางไป “บางแสน”) ตรงไปเรื่อยๆ จนสุดถนนจะพบ “วงเวียนบางแสน” ขับรถตรงผ่านวงเวียนและพื้นที่ลานจอดรถไปอีกเล็กน้อยแล้วเลี้ยวซ้ายจะพบกับถนนเลียบบ “หาดบางแสนใต้” (บางช่วงเวลาอาจมีการกั้นรั้วเหล็กไม่ให้หนักท้องเที่ยวขับรถผ่านจากวงเวียนบางแสนไปยังถนนเลียบบชายหาดบางแสนใต้) แล้วก็ขับต่อไปจนสุด ระยะทาง 1.8 กิโลเมตร

2. เส้นทางที่ 2 รถยนต์ส่วนบุคคล จากกรุงเทพมหานครใช้ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 3 ผ่าน อ.เมืองชลบุรี มุ่งหน้าไปทาง อ.ศรีราชา เลี้ยวซ้ายไปตลาดหนองมน เลี้ยวซ้ายไปตามทางถนนเนตรจิตจนสุดทาง ระยะทางประมาณ 1.2 กิโลเมตร

3. เส้นทางที่ 3 รถยนต์ส่วนบุคคล จากกรุงเทพมหานครใช้ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 3 ผ่าน อ.เมืองชลบุรี มุ่งหน้าไปทาง อ.ศรีราชา เลี้ยวซ้ายไปตลาดหนองมน เลี้ยวซ้ายเข้าถนนบางแสนล่าง เข้าไปจนสุด ระยะทางประมาณ 790 เมตร

7.5.2 ทางรถประจำทาง

รถโดยสารประจำทางทั้งปรับอากาศและธรรมดา ผ่านถนน สุขุมวิท และ ถนนหาดบางแสนล่าง ต่อรถโดยสารหรือรถจักรยานยนต์รับจ้าง เข้าตัวชุมชน

7.5.3 ระบบน้ำประปาและไฟฟ้า

พื้นที่ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่ง ในฤดูมรสุมมักส่งผลให้น้ำทะเลหนุน แต่ก็ไม่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ชุมชนมากนัก ไม่มีแหล่งน้ำจัดไว้ใช้ในชุมชน มีประปา ไฟฟ้าใช้ครบทุกหลังคาเรือน มีโทรศัพท์มือถือไว้ใช้ติดต่อสื่อสาร บางครัวเรือนติดตั้งโทรศัพท์ขั้นพื้นฐาน และระบบอินเทอร์เน็ต และประชาชนบางหลังคาเรือนจะมีการกักเก็บน้ำฝนไว้ใช้อุปโภคบริโภค และ ทำการประกอบอาชีพ อีกด้วย

7.5.4 สิ่งแวดล้อมและมลพิษ

1. มลภาวะด้านขยะ การบริการขยะของบริเวณหาดวอนนภา มีจำนวนเพียงพอ กับนักท่องเที่ยวแต่ในบางจุดก็ เกิดภาวะขยะล้น เพราะจำนวนนักท่องเที่ยวมากในช่วง วันหยุดจึงทำให้เกิดมลภาวะขยะ มูลฝอย มีขยะกระจายอยู่ทั่วไป นอกจากจะส่งกลิ่นเหม็น แล้ว ยังเป็นที่อยู่อาศัยของแมลงวัน หนู และแมลงสาบ ขยะที่พบส่วนใหญ่ เช่น เศษ อาหารและพืชผัก ที่เหลือจากการรับประทานและการประกอบอาหาร เศษวัสดุก่อสร้าง เช่น ไม้ อิฐ หิน และอื่นๆเศษแก้วพลาสติก ขวดเหล้า ขวดเบียร์ และถุงพลาสติก

2. มลพิษทางกลิ่น กลิ่นซากพืชซากสัตว์ และขยะที่เน่าเสีย ทำให้เกิดกลิ่นเหม็น เกิดความรำคาญต่อนักท่องเที่ยว ในพื้นที่ประชุมชนที่อยู่โดยรอบ

3. มลพิษทางเสียง จากบริเวณหาดวอนนภา มีสถานที่ประกอบการมากมาย จึงทำ ให้เกิดสร้างเสียง รบกวนเช่น เสียงจากผู้คนที่มาพักผ่อน เสียงรถที่สัญจรไปมา เสียงเพลง จากสถานที่ประกอบการรอบๆหาดและเสียงเพลงจากรถยนต์ที่เปิดบริเวณหาด ทำให้ผู้ ที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง ได้รับความรำคาญ และส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต ทำให้เกิดความ หงุดหงิด นอนไม่หลับ เป็นต้น

4. มลพิษทางอากาศ อากาศบริเวณหาดวอนนภา ได้รับผลกระทบจากมลพิษทาง กลิ่น ขยะ น้ำเน่า มีควัน รถมอเตอร์ไซด์ด้วยบริเวณหาดวอนนภาเป็นที่โล่ง จึงทำให้อากาศ ถ่ายเทสะดวก จึงทำให้สดชื่นอยู่บ้างส่วนด้านสภาพแวดล้อม ประกอบไปด้วย หาดทราย โขดหิน ต้นมะพร้าว

7.5.5 ลักษณะการใช้สอยที่ดินของชุมชนและ ประชากร

ชุมชนใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นพื้นที่พักอาศัย พื้นที่ทำกิจกรรม พื้นที่ประกอบ อาชีพ พื้นที่ทางศาสนา การพาณิชย์กรรม เป็นต้น

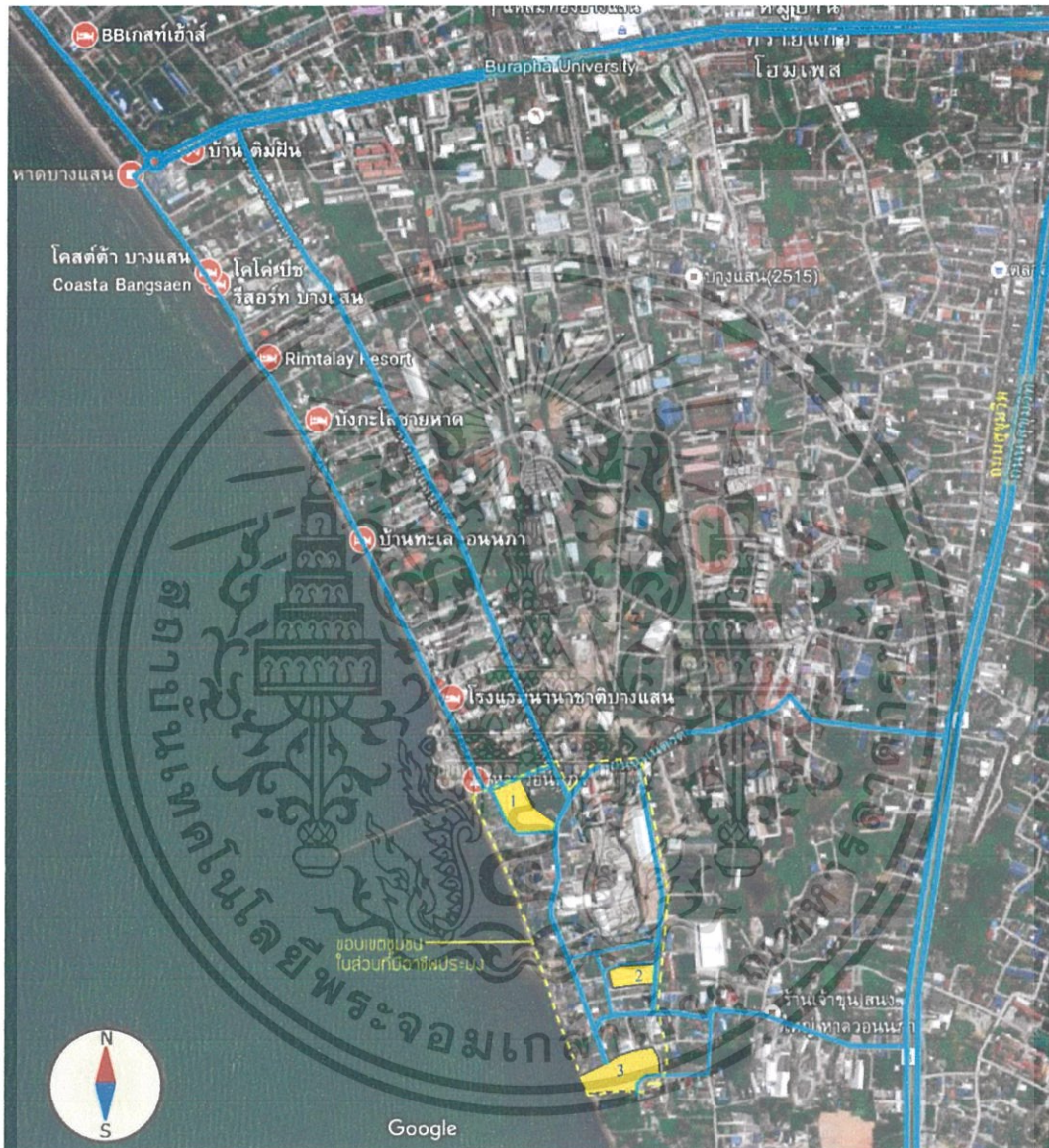
รูปที่ 7.3. ภายในบริเวณบ้านจะมีลานเล็กๆ สำหรับตากปลาเค็ม และกะปิ และพื้นที่สำหรับการแปรรูปต่างๆ

7.6 เกณฑ์การพิจารณาที่ตั้งโครงการ

เนื่องจากโครงการ “ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชุมชนประมงหาดวอนนภา” เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ ดังนั้นการเลือกที่ตั้งโครงการจึงมีความจำเป็นที่จะต้องอยู่ในชุมชน หรือ ใกล้กับชุมชนให้มากที่สุด เป็นเสมือนศูนย์กลางของชุมชนเพื่อประโยชน์สูงสุดของสมาชิกในชุมชน ดังนั้นที่ตั้งโครงการ จะต้องเข้าถึงสะดวก ทั้งต่อสมาชิกในชุมชนเองและบุคคลคนภายนอกได้ด้วย และมีเกณฑ์การพิจารณาดังต่อไปนี้

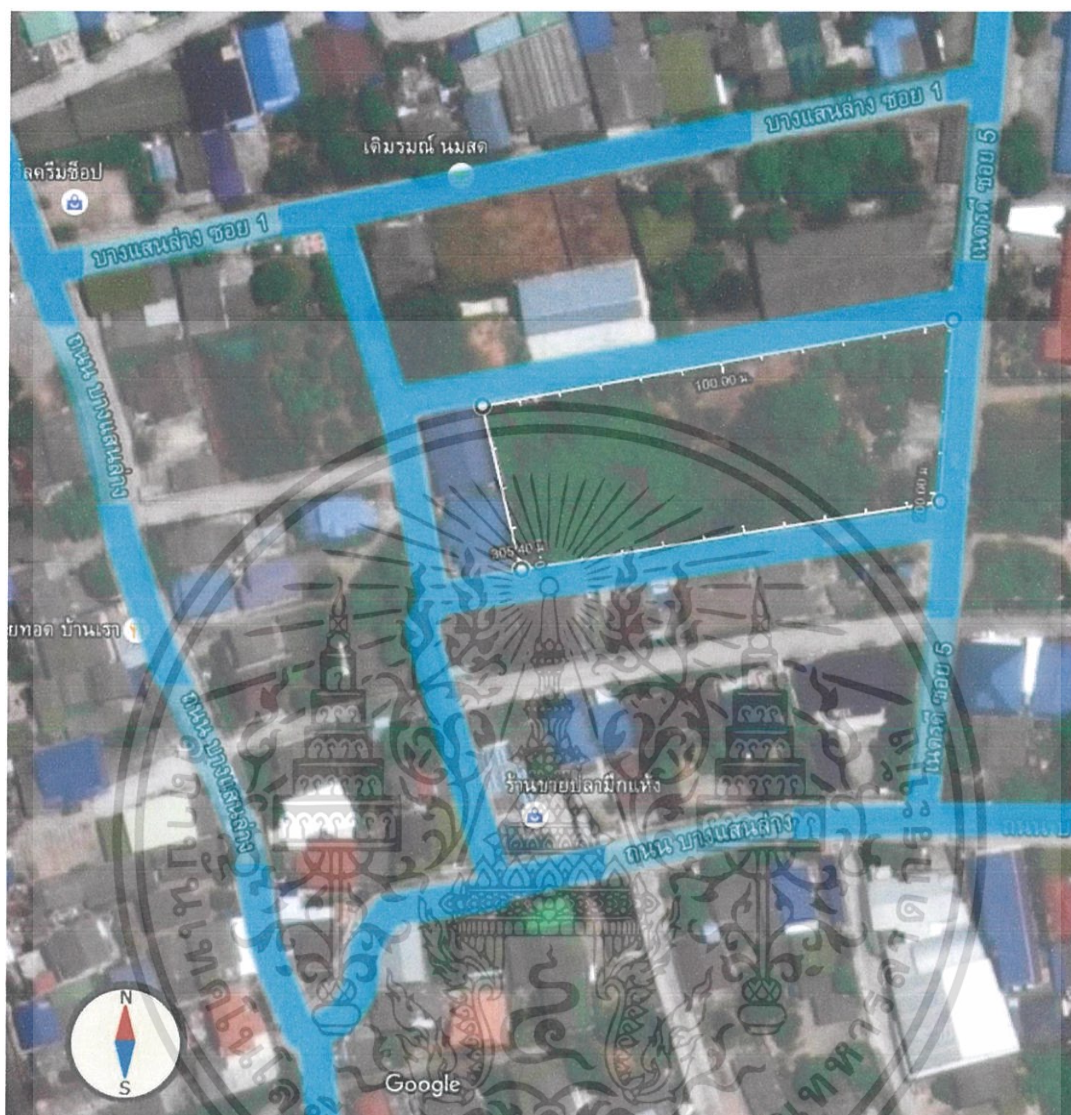
1. สะดวกต่อการสัญจรทั้งจากภายในชุมชน และจากภายนอกชุมชน
2. เข้าถึงระบบสาธารณูปโภค
3. มีทัศนียภาพที่สามารถเชื่อมต่อ โครงการอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการได้
4. มีสภาพแวดล้อมที่ดีและไม่รบกวนชุมชน
5. มีความสามารถที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาของชุมชนได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 7.4. แสดงตัวเลือกพื้นที่ตั้งโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 7.6. สักยณะภาพถ่ายเขตพื้นที่ที่ 2

พื้นที่ที่ 2 ขนาดพื้นที่ 4,962 ตรม. (3.1 ไร่)

1. พื้นที่ฝังตัวอยู่ในชุมชน
2. มีถนนสาธารณะผ่านหน้าพื้นที่ 3 เส้น คือ ถนน เนตรดี ซอย 5 และถนนย่อยภายในซอยของชุมชนอีก 2 เส้น
3. ทิศตะวันตกติดกับบ้านของสมาชิกในชุมชน
4. ในพื้นที่มีต้นไม้ปกคลุม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 7.7. ลักษณะกายภาพเขตพื้นที่ที่ 3

พื้นที่ที่ 3 ขนาดพื้นที่ 10,005 ตรม. (6.25 ไร่)

1. มีถนนสาธารณะเข้าถึงได้ 2 ทาง คือ ถนนบางแสนล่าง
2. ในพื้นที่มีต้นไม้ปกคลุมหนาแน่น
3. พื้นที่อยู่ฝั่งตอนล่างของชุมชน
4. ทิศตะวันตกของพื้นที่ติดทะเล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.7 หัวข้อและคำนำหน้าการให้คะแนน

7.7.1. สะดวกต่อการสัญจร

1. การเข้าถึงโครงการ
2. ขึ้นเรือเพื่อการท่องเที่ยว
3. จุดเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ

7.7.2. ระบบสาธารณูปโภค

1. ระบบน้ำ
2. ไฟฟ้า
3. อื่นๆ

7.7.3 มุมมองและทัศนียภาพ

1. มุมมองที่สามารถเห็นได้ง่าย ไม่ลึกลับ ชับซ้อน ค่อนข้างทึบ
2. มีทัศนียภาพของพื้นที่ข้างเคียงที่ดี

7.7.4 สภาพแวดล้อมที่ดีและไม่รบกวนชุมชน

1. ไม่รบกวนความเป็นพฤติกรรมชุมชน
2. ไม่รบกวนพื้นที่ธรรมชาติ
3. ติดกับพื้นที่ที่สามารถเรียนรู้วิถีชุมชนชาวประมงได้ง่าย

7.7.5 ความสามารถก่อให้เกิดการพัฒนาของชุมชนได้

1. ทำให้ชุมชนมีความกระตือรือร้นในการดูแลรักษาที่อยู่ของตนเองมากขึ้น
2. ทำให้ชุมชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของโครงการได้อย่างชัดเจน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.7.6 คำนำหนัก

1. ตรงกับเกณฑ์
2. ตรงกับเกณฑ์พิจารณาพอใช้
3. ตรงกับเกณฑ์พิจารณามาก
4. ตรงกับเกณฑ์พิจารณามากที่สุด

ตารางที่ 7.1 เปรียบเทียบการเลือกพื้นที่ตั้ง โครงการ

หัวข้อการให้คะแนน	สิ่งที่คำนึงถึง	ค่านำหนัก	ที่ตั้ง 1		ที่ตั้ง 2		ที่ตั้ง 3	
1.สะดวกต่อการสัญจร	1.การเข้าถึงโครงการ	4	4	16	3	12	2	8
	2.ขึ้นเรือเพื่อการท่องเที่ยว	3	3	6	1	3	3	9
	3.จุดเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ	3	3	6	1	3	1	3
2.ระบบสาธารณูปโภค	ระบบน้ำ-ไฟฟ้า-อื่นๆ	3	3	9	3	9	3	9
3.มุมมองและทัศนียภาพ	1.มุมมองที่สามารถเห็นได้ง่าย ไม่ลึกลับ ซับซ้อน ต่อนักท่องเที่ยว	3	2	6	3	9	1	3
	2.มีทัศนียภาพของพื้นที่ข้างเคียงที่ดี	3	2	6	3	9	3	9
4.สภาพแวดล้อมที่ดีและไม่รบกวนชุมชน	1.ไม่รบกวนความเป็นพหุวัฒนธรรมชุมชน	2	3	2	3	6	3	6
	2.ไม่รบกวนพื้นที่ธรรมชาติ	3	3	9	2	6	1	3

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อการให้ คะแนน	สิ่งที่คำนึงถึง	ค่าน้ำ หนัก	ที่ตั้ง 1		ที่ตั้ง 2		ที่ตั้ง 3	
4.สภาพแวดล้อม ที่ดีและไม่ รบกวนชุมชน (ต่อ)	3.ติดกับพื้นที่ที่ สามารถเรียนรู้วิถี ชุมชนชาวประมง ได้ง่าย	4	4	16	3	12	2	8
5.ความสามารถ ก่อให้เกิดการ พัฒนาของชุมชน ได้	1.ทำให้ชุมชนมี ความกระตือรือร้น ในการดูแลรักษาที่ อยู่ของตนเองมาก ขึ้น	4	4	16	1	4	1	4
	2.ทำให้ชุมชนเข้า มาเป็นส่วนหนึ่ง ของโครงการได้ อย่างชัดเจน	4	4	16	2	8	1	4
รวม				108		84		66

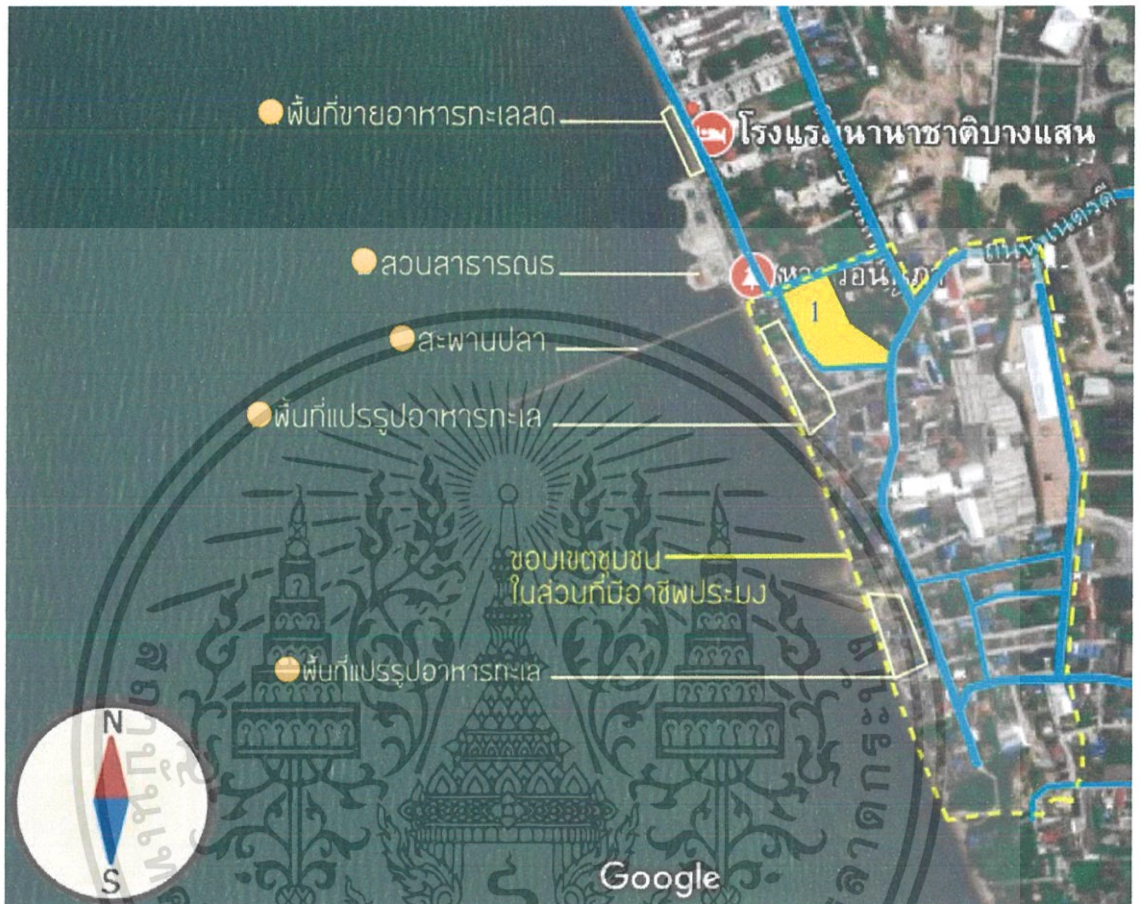
7.8 สรุปผลการเลือกที่ตั้งโครงการ

ผลจากการวิเคราะห์ตัวเลือกของที่ตั้งโครงการทั้ง 3 จะพบว่าที่ตั้งที่ 1 มีคะแนนจากเกณฑ์ที่กำหนดมากที่สุด ดังนั้นที่ตั้งโครงการนี้จึงมีความเหมาะสมและความพร้อมในการเป็นจุดศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนมากที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.9 สภาพแวดล้อม และบริบทโดยรอบของโครงการ

7.9.1 บริบทโดยรอบของโครงการ

รูปที่ 7.8 ตั้งโครงการ เส้นทางถนนเข้าโครงการ และบริเวณโดยรอบ

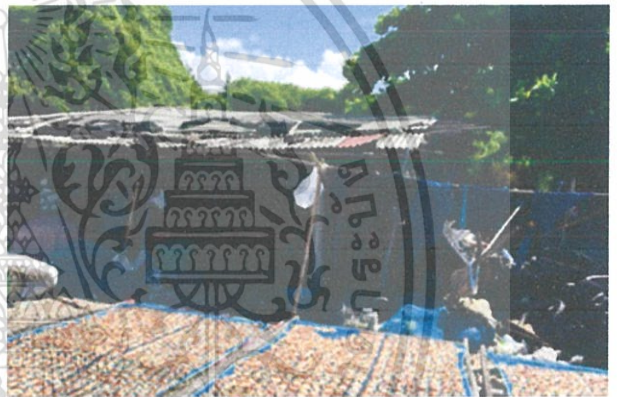
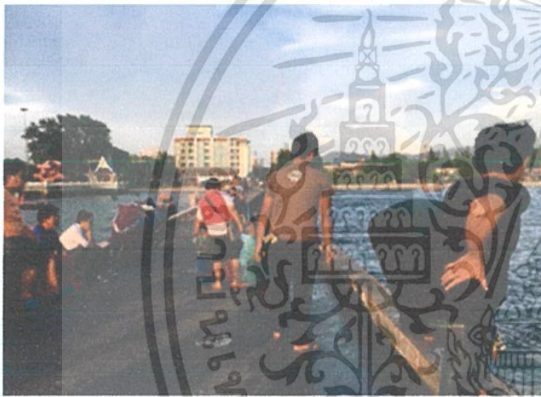

รูปที่ 7.9 พื้นที่ขายอาหารทะเลสด และสนามเด็กเล่นหน้าชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 7.10 ห้องสมุดและเครื่องเล่นเครื่องเล่นสาธารณะของบริษัท
ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (SCG)

รูปที่ 7.11 สะพานปลา วอนนภา และลานตากอาหารทะเล

รูปที่ 7.12 ลานตากอาหารทะเล และบริเวณพื้นที่หลังบ้านของชาวประมง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 7.14 แสดงสภาพแวดล้อม ภายในโครงการ
โดยจะมีแนวต้นไม้ล้อมรอบพื้นที่

7.9.3. พื้นที่กายภาพโดยรอบของโครงการ

รูปที่ 7.15 สภาพแวดล้อม บนถนน บางแสนล่าง ซอย 14 (ด้านทิศเหนือ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 7.16 สภาพแวดล้อม บนถนนบางแสน (ด้านทิศใต้)

รูปที่ 7.17 สภาพแวดล้อมด้านที่ติดกับชุมชน (ด้านทิศตะวันตก)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 7.18 สภาพแวดล้อมด้านที่ติดกับชุมชน (ด้านทิศตะวันตก)

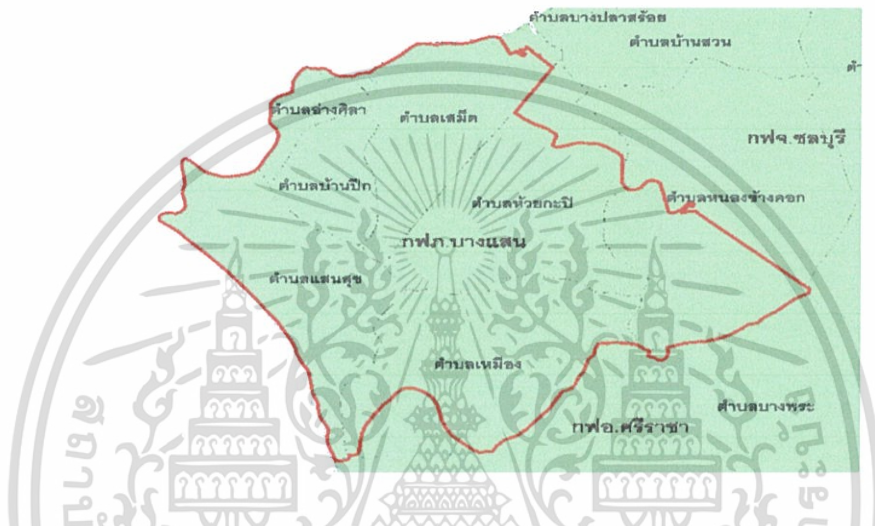

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.9.4 สาธารณูปโภค

7.9.4.1 ไฟฟ้า

ระบบไฟฟ้าในพื้นที่โครงการนั้น เป็นระบบไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคบางแสน เป็นระบบจ่ายไฟแรงสูงจาก 11,000 โวลต์ และ 22,000 มีการเชื่อมโยงระบบไฟฟ้า โดยเดินสายไฟหลักมาตามแนวถนน บางแสนสายสอง และต่อเข้ากับถนน บางแสนล่าง จนมาถึงพื้นที่โครงการ

รูปที่ 7.19 พื้นที่รับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคบางแสน ที่มา: การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคบางแสน

ที่มา: การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคบางแสน

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2560)

7.9.4.2 ระบบประปา

ระบบประปาในพื้นที่โครงการนั้น รับน้ำมาจากการประปาส่วนภูมิภาค สาขาชลบุรี(ชั้นพิเศษ)ซึ่งแหล่งน้ำมาจากอ่างเก็บน้ำบางพระ จังหวัดชลบุรี ซึ่งครอบคลุม ตำบลแสนสุข บนพื้นที่ 20.26 ตร.กม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.9.5 การเข้าถึงของโครงการ

เส้นทางการเข้าถึงโครงการจะไม่มีรถโดยสารสาธารณะผ่าน ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่มาพักผ่อนบริเวณนี้จะเดินทางด้วยรถส่วนตัว

ทางเข้ามีอยู่ 4 ทางคือ

- 1 ถนนบางแสนสาย 1 เป็นเส้นทางที่มาจากชายหาดบางแสน
- 2 ถนนบางแสนล่าง เป็นเส้นทางที่มาจากถนนลงหาดบางแสน 3137
- 3 ถนนเนตรดี เป็นถนนที่มาจากถนนสุขุมวิท
- 4 ถนนบางแสนล่าง ที่มาจากถนนสุขุมวิท

ซึ่งที่ตั้งของโครงการนี้อยู่ติดกับทางสัญจรสาธารณะถึง 3 ด้าน ซึ่งมีผลให้การเข้าถึงโครงการนั้นเข้าได้จากหลายทิศทาง ทำให้สามารถแยกเส้นทางสัญจรหลัก เส้นทางบริการ ทางเชื่อมต่อไปยังแหล่งท่องเที่ยว และเส้นทางที่เชื่อมต่อกับชุมชน ได้เป็นอย่างดี

7.9.6 การวิเคราะห์สภาพภูมิอากาศ

รูปที่ 7.20 แสดงทิศทางของแดด ลม ฝน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เนื่องจากสภาพที่ตั้ง โครงการติดกับชายฝั่งทะเลจึงควรคำนึงถึงสภาพอากาศของชายฝั่งทะเลด้วย ซึ่งจะส่งผลต่อวิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชน และนักท่องเที่ยวอีกด้วย โดยจะแบ่งได้ดังต่อไปนี้

- ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ (ลมประจำ) พฤษภาคม-ตุลาคม

ลมมรสุมนี้จะมีผลทำให้มีเมฆมากและฝนตกชุก ซึ่งด้านทิศตะวันตกของ โครงการจะเป็นด้านที่มีทั้งลม ฝนและแสงแดดที่ปะทะกับ โครงการเกือบทั้งวัน ทำให้เป็นด้านที่ควรมีการป้องกัน แดด และฝนมากที่สุด ซึ่งเป็นด้านที่ติดกับถนนภายในของชุมชน และบ้านเรือนของคนในชุมชนอีกด้วย

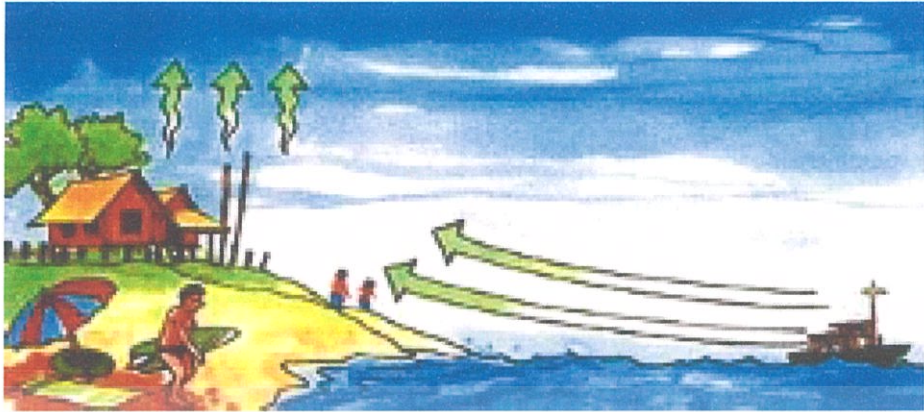
- ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ(ลมหนาว) พฤศจิกายน-มกราคม

ลมมรสุมนี้จะทำให้เกิดอากาศที่หนาวเย็นและแห้งแล้งแต่แสงแดด ไม่รุนแรงเท่าทิศตะวันตก ซึ่งเป็นด้านทิศตะวันออกของ โครงการที่มีพื้นที่ติดกับบ้านและ ต้น ไม้หนาแน่น ในชุมชน

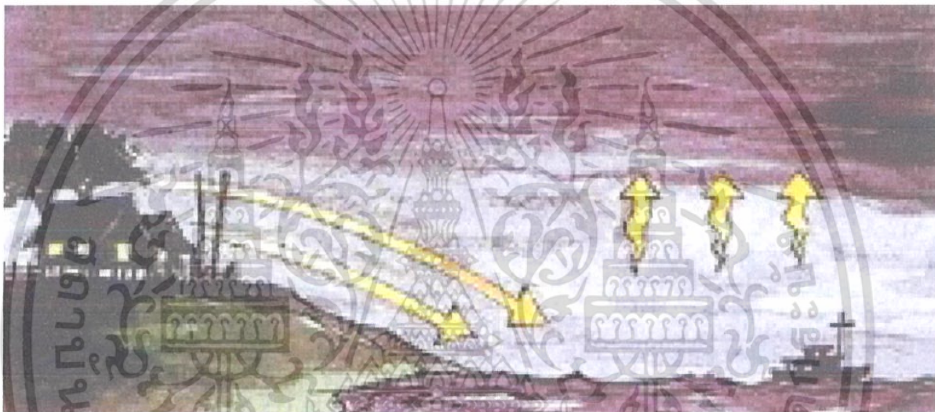
- ลมทะเล ในเวลากลางวันพื้นดินรับความร้อน ได้เร็วกว่าพื้นน้ำ ทำให้อากาศเหนือพื้นดินมีอุณหภูมิสูงกว่า อากาศเหนือพื้นน้ำ อากาศเหนือพื้นน้ำหรืออากาศเหนือพื้นน้ำ มีความกดอากาศสูงกว่าอากาศ เหนือพื้นดิน เป็นผลให้อากาศเหนือพื้นน้ำมีความกดอากาศสูงกว่าเคลื่อน ที่เข้าหาหาบริเวณพื้นดิน ที่มีความกดอากาศต่ำกว่าหรือเกิดลมพัดจากทะเลเข้าหาฝั่งในเวลากลางวัน

- ลมบก ในเวลากลางคืนพื้นดินคลายได้เร็วกว่าพื้นน้ำ ทำให้อากาศเหนือพื้นดินมีอุณหภูมิต่ำกว่าอากาศเหนือ พื้นน้ำ หรืออากาศเหนือพื้นดินมีความกดอากาศสูงกว่าอากาศเหนือพื้นน้ำ เป็นผลให้อากาศเหนือพื้นดิน ที่มี ความกดอากาศสูงกว่าเคลื่อนที่เข้าหาพื้นน้ำที่มีความกดอากาศต่ำกว่าหรือเกิดลมพัดจากบกออกสู่ฝั่งทะเลใน เวลากลางคืน

ดังนั้นเรือประมงขนาดเล็กจะออกสู่ท้องทะเลเพื่อหาปลาในเวลากลางคืน โดยอาศัย“ลมบก”ที่พัดจากฝั่งออกสู่ทะเล ในตอนกลางคืน พอรุ่งสว่างเรือเหล่านี้ก็จะอาศัย “ลมทะเล” ที่พัดจากทะเลเข้าฝั่งในเวลากลางวัน แล่นกลับเข้า สู่ฝั่งอีกครั้ง

รูปที่ 7.21 ลมทะเล

รูปที่ 7.22 ลมบก

ที่มา: เว็บไซต์ e-learning เรื่อง ปรัชญาการณัฒมฟ้าอากาศ

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2560)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 8

งานระบบของอาคาร

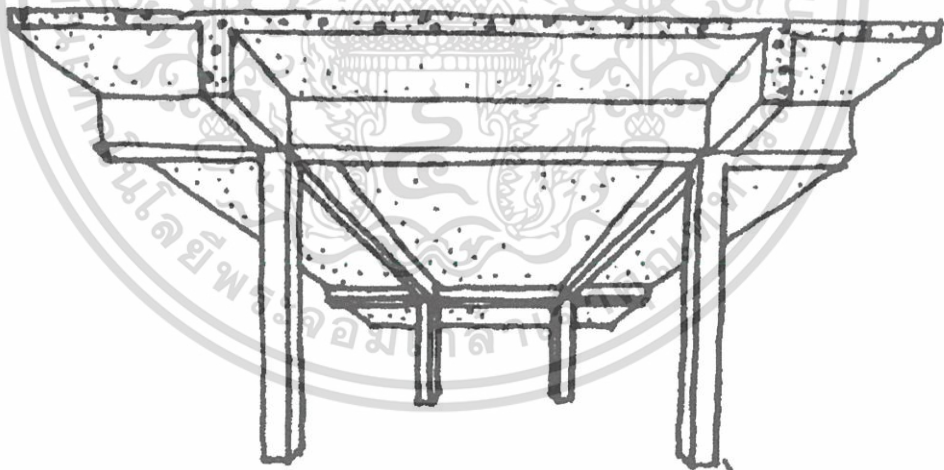
8.1 งานระบบโครงสร้างอาคาร

8.1.1 แนวทางในการเลือกใช้โครงสร้าง

แนวทางในการเลือกใช้โครงสร้างต้องคำนึงถึงความต้องการขององค์ประกอบอาคารในแต่ละส่วน ซึ่งมีลักษณะของการใช้งานที่แตกต่างกัน ดังนั้นต้องศึกษาศักยภาพโครงสร้างที่เหมาะสมกับโครงการ โดยไม่ขัดกับคุณสมบัติของอาคาร โดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

8.1.1.1 โครงสร้างพาดช่วงสั้น

โครงสร้างประเภทนี้ได้แก่ ระบบ โครงสร้างเสา - คาน โดยระยะที่เหมาะสมกับโครงสร้างอยู่ที่ช่วง 6 - 9 เมตร ซึ่งระบบ โครงสร้างประเภทเสา - คานนี้ เหมาะกับอาคารที่ต้องการช่องเปิดของอาคารมาก และเหมาะกับสภาพภูมิอากาศในเขตร้อน ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย

รูปที่ 8.1 ภาพแสดงระบบโครงสร้างเสาและคาน

ที่มา : วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยสามารถวิเคราะห์ข้อดี – ข้อเสียของระบบเสา - คาน ได้ดังต่อไปนี้

ข้อดี

1. สามารถเปิดช่องเพื่อระบายอากาศหรือเพื่อแสงสว่างไหว
2. สามารถเดินระบบประกอบอาคารต่างๆ ในบริเวณพื้นที่ได้ฝ้าเพดานได้
3. มีความหลากหลายในการวางผนังภายในอาคารภายในอาคาร และง่ายต่อการปรับเปลี่ยน
4. สามารถต่อเติมและบำรุงรักษาได้ง่าย
5. การก่อสร้างสามารถทำได้ง่ายโดยไม่ต้องใช้เทคนิคพิเศษ

ข้อเสีย

1. ใช้วัสดุสิ้นเปลือง
2. โครงสร้างมีน้ำหนักมาก
3. เป็นการก่อสร้างแบบระบบเปียก ทำให้พื้นที่ก่อสร้างสกปรกได้ง่าย
4. ใช้ระยะเวลาในการก่อสร้างมากเนื่องจากต้องรอกอนกรีตแห้ง
5. คานจะหนาขึ้นตามระยะพาดช่วง

การก่อสร้างในระบบเสา - คานนี้สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การก่อสร้างโดยใช้คอนกรีตเสริมเหล็ก, ระบบคอนกรีตสำเร็จรูป, ระบบโครงสร้างเหล็ก โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายเรื่อง เช่น การรับน้ำหนัก เป็นต้น

8.1.1.2 โครงสร้างพาดช่วงยาว

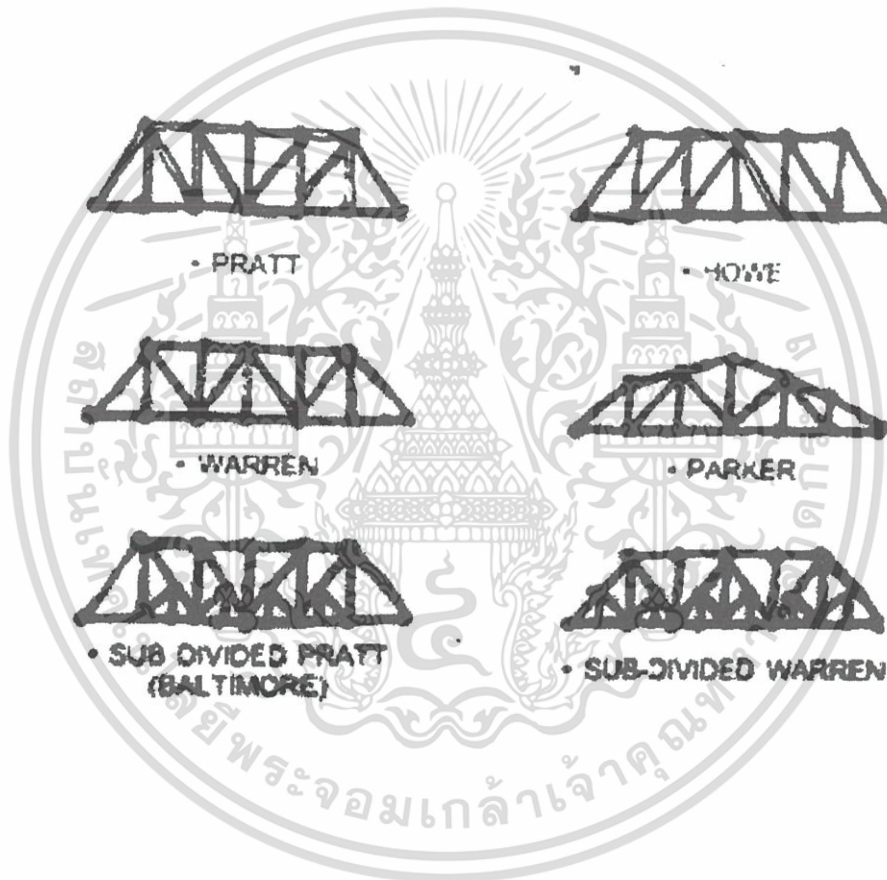
โครงสร้างพาดช่วงยาว เหมาะกับส่วนอาคารที่ต้องการพื้นที่กว้างเป็นพิเศษพื้นที่ที่ต้องการเปิดที่ว่างที่มีลักษณะเฉพาะ หรือ ส่วนของอาคารที่ต้องการเอกลักษณ์ทางโครงสร้าง โดยโครงสร้างพาดช่วงกว้างสามารถทำได้หลายวิธี โดยโครงสร้างที่พิจารณาได้แก่

1. TRUSS หลักการโดยทั่วไปเหมือนกับระบบเสาและคาน คือ จะรับน้ำหนักจากส่วนบนถ่ายลงสู่เสาหรือจตุรรองรับ แต่ระบบ TRUSS สามารถรับน้ำหนักได้ดีกว่า มีน้ำหนักเบากว่า หากเทียบในระยะเดียวกัน และยังสามารถพาดช่วงได้ยาวกว่ามาก โดยวัสดุที่สามารถใช้ทำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โครงสร้าง TRUSS ได้นั้นได้แก่ ไม้, เหล็ก, อลูมิเนียม หรือ โลหะอื่นๆ โดยส่วนใหญ่แล้วนิยมใช้เหล็กเป็นโครงสร้าง ซึ่งจำเป็นต้องมีการเคลือบหรือเสริมในเรื่องของการป้องกันอ๊อกซิเจน

2. SPACE FRAME เป็นโครงสร้างที่ถูกพัฒนามาจาก TRUSS ซึ่งเป็นการนำเอา TRUSS มายึดต่อกันจาก 2 มิติ ให้เป็น 3 มิติ ซึ่งจะทำหน้าที่ค้ำและถ่ายแรงระหว่างกันหลักการรับน้ำหนักเหมือนกับ TRUSS ปกติ แต่อาจต้องมีการเพิ่มในเรื่องของจุดรองรับ

รูปที่ 8.2 ภาพแสดงตัวอย่าง โครงสร้างรูปแบบต่างๆ

ที่มา : วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยสามารถวิเคราะห์ข้อดี – ข้อเสียของระบบ TRUSS และ SPACE FRAME ได้ดังต่อไปนี้

ข้อดี

1. สามารถพาดช่วงเป็นระยะมากๆ ได้โดยไม่มีเสาในระหว่างช่วงพาด
2. ช่วยลดวัสดุในการก่อสร้าง
3. การก่อสร้างทำได้รวดเร็วมากกว่าระบบอื่น
4. โครงสร้างโปร่งเบา ทำให้มีน้ำหนักเบาเมื่อเทียบกับระบบอื่น

ข้อเสีย

1. ต้องมีการออกแบบเฉพาะตัวที่ค่อนข้างยุ่งยาก
2. การต่อเชื่อม โครงสร้างต้องใช้เทคนิคสูง
3. ราคาแพงกว่าระบบ โครงสร้างอื่น

โครงสร้างระบบ TRUSS และ SPACE FRAME มีความเหมาะสมในการก่อสร้างอาคารที่มีความต้องการพื้นที่ขนาดใหญ่ ดังนั้นจึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในบางส่วนของอาคาร ที่ต้องการพื้นที่กว้างและไม่มีเสาเกาะ

8.2 ลักษณะโครงสร้างที่ใช้กับอาคาร

ภายในโครงการเป็นอาคารที่มีพื้นที่การใช้สอยประมาณ 5,000 ตารางเมตรซึ่งเป็นโครงการขนาดใหญ่ ลักษณะโครงสร้างของอาคารจึงเป็นการผสมผสานระหว่างคอนกรีตเสริมเหล็กและโครงสร้างเหล็กซึ่งแบ่งตามแต่ละส่วนของโครงการดังนี้

8.2.1 โครงสร้างหลักของอาคารในโครงการ

โครงสร้างหลักของอาคารมีลักษณะโครงการเป็น โครงสร้างที่ใช้พื้นที่ในแนวราบมากกว่าการใช้พื้นที่ในแนวตั้ง จึงไม่มีปัญหาในเรื่องความสูงของอาคาร ดังนั้นโครงสร้างที่ใช้จึงเป็นโครงสร้างในระบบเสา-คาน โดยผสมผสานระหว่างโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กกับโครงสร้างเหล็ก ซึ่งจะมีลักษณะเป็นโครงสร้างพาดช่วงยาวในบางส่วนของโครงการ โครงสร้าง

เสา-คาน นั้นสามารถเอื้อประโยชน์ต่อ โครงการในเรื่องของช่องเปิด ช่องแสงและการเปิดมุมมองของอาคารเพื่อเป็นการใช้แสงธรรมชาติ และเป็นมุมพักสายตาในขณะเดียวกัน

1. โครงสร้างพื้นของอาคารในโครงการ

เลือกใช้เป็นระบบพื้นคอนกรีตบนคาน TWO-WAY-SLAB เนื่องจากบริเวณที่ก่อสร้าง โครงการนั้นไม่มีข้อจำกัดด้านความสูง อีกทั้งระยะช่วงเสาไม่ยาวมาก และไม่ต่อเนื่อง

2. โครงสร้างผนังของอาคารในโครงการ

โครงสร้างผนังของอาคารนั้น ใช้การผสมผสานกันหลากหลายรูปแบบ เนื่องจากความต้องการและการใช้งานในแต่ละส่วนของ โครงการนั้นแตกต่างกัน แต่ระบบหลักๆ นั้นมีดังต่อไปนี้

- ผนังรับน้ำหนัก(WALL BEARING)

- ผนังกันดิน(DIAPHRAM WALL)

- ผนังแขวน(CURTAIN WALL)

3. โครงสร้างหลังคาในโครงการ

ในส่วนของหลังคาของอาคารนั้น จะแตกต่างกันไปตามรูปแบบของอาคารในแต่ละชุดซึ่งคิดจาก

- วิธีคลุมของพื้นที่

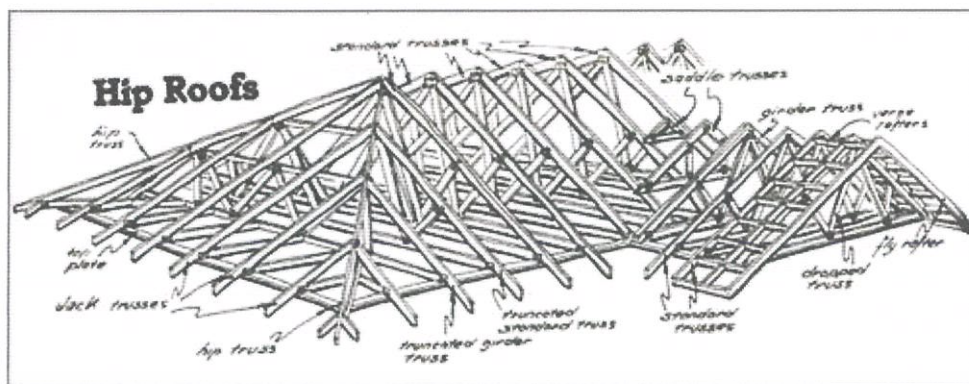
- รูปทรงที่มีผลต่ออาคาร โดยรวม

- ขนาดของโครงสร้างที่รองรับ

- ลักษณะการใช้งาน

ซึ่งที่กล่าวมานี้ใช้ในการวิเคราะห์ตามการออกแบบอาคารในแต่ละส่วน ซึ่งแตกต่างกัน โดยที่รูปแบบของหลังคานั้นมีโครงสร้างที่ใช้หลักๆ ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 8.3 ภาพแสดงหลังคาแบบจั่ว(GABLE),ปั้นหย้า(HIP),แบน(FLAT SLAP),(HIP)

ที่มา : ศูนย์รวมวัสดุก่อสร้าง - อุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้าน

(สืบค้นเมื่อ : 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

โดยวัสดุที่ใช้มุงหลังคานั้นจะแตกต่างกันออกไปตามรูปแบบของโครงสร้างด้วย

4. โครงสร้างพิเศษ

โครงสร้างพิเศษส่วนที่เพิ่มเข้าไปในอาคารเพื่อให้อาคารมีเอกลักษณ์มากขึ้น โดยโครงสร้างนี้อาจมีประโยชน์ใช้สอยเพียงแคในกรณีพิเศษเท่านั้นได้แก่

- ป้ายโครงการ

- FAÇADE

- โครงสร้างสำหรับตกแต่งภายในอาคาร

การออกแบบโครงสร้างต้องคำนึงถึงความมั่นคงแข็งแรงของอาคารเป็นสำคัญจึงต้องเลือกโครงสร้างที่เหมาะสมกับอาคาร ซึ่งโครงสร้างเสา-คานสามารถตอบสนองต่อคุณสมบัติของอาคารได้ จึงเป็นระบบโครงสร้างที่เหมาะสมมากที่สุด

ในบางส่วนของอาคารที่ต้องมีการสร้างรูปแบบที่มีเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมมากที่สุด และมีรูปแบบการใช้งานเฉพาะตัว ซึ่งจะต้องมีโครงสร้างพิเศษที่มารองรับในส่วนนั้น โดยการใช้โครงสร้างพิเศษ เป็นไปตามการออกแบบอาคารหรือรูปแบบอาคารที่เกิดขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8.3 งานระบบประกอบอาคาร

แนวทางในการเลือกใช้งานระบบประกอบอาคารต่างๆในโครงการนั้น ใช้การวิเคราะห์และพิจารณาจากหัวข้อต่างๆ ดังนี้

- องค์ประกอบโครงการ
- ลักษณะการใช้งานพื้นที่
- ขนาดของพื้นที่ใช้งาน

จากการวิเคราะห์พื้นที่ของโครงการจึงได้ผลการวิเคราะห์งานระบบในหัวข้อต่างๆ ดังนี้

8.3.1 ระบบไฟฟ้า

ระบบไฟฟ้าภายในโครงการ รับกระแสไฟฟ้ามาจากสายประธานของการไฟฟ้านครหลวง ซึ่งเดินสายตามแนวถนนด้านหน้าโครงการ เป็นไฟฟ้าแรงสูงระบบจ่ายไฟฟ้า 12KV 3 เฟส เข้าสู่อาคาร โดยใช้สายเคเบิลร้อยท่อ(Rigid Steel Conduit)ฝังในดิน ต่อเข้าสู่ห้องหม้อแปลงไฟฟ้ากำลังสูง(High Volt Tranformer) 1 ตัว สำหรับระบบปรับอากาศ ระบบไฟฟ้ากำลัง และไฟฟ้าแสงสว่างภายในโครงการซึ่งหม้อแปลงไฟฟ้า(Tranformer)จะแปลงไฟฟ้ากำลังสูงเป็นไฟฟ้ากำลังต่ำ 2 ขนาดคือ

- ขนาด 220V เฟส 3 สาย ใช้สำหรับระบบไฟฟ้าแสงสว่าง เต้าเสียบ และอุปกรณ์สำนักงาน
- ขนาด 380V เฟส 4 สาย ใช้สำหรับระบบไฟฟ้ากำลัง ได้แก่ ระบบปรับอากาศ ระบบไฟฟ้าของห้องประชุม ระบบลิฟท์

ส่วนห้องหม้อแปลงไฟฟ้านี้จะเป็นส่วนที่เกิดความร้อน และเป็นอันตราย จึงควรวางที่ตั้งให้เป็นสัดส่วนเพื่อความปลอดภัย และง่ายต่อการดูแลรักษา หน่วยของหม้อแปลงไฟฟ้า (Tranformer Units) แบ่งเป็น 2 ยูนิต เพื่อลดการรับกระแสไฟฟ้าแบ่งเป็น

- 1.ยูนิตในส่วนส่งเสริมอาชีพละห้องพัก
- 2.ยูนิตในส่วนฝ่ายบริหารและส่วนบริการอื่นๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การกระจายไฟฟ้าเข้าแต่ละชั้นของโครงการ โดยแบ่งกระแสไฟ(Tap of) จากท่อร้อยสายไฟ (Bus Duct Riser) เข้าแจกจ่ายไฟย่อยประจำชั้น การเดินสายไฟภายในและภายนอกอาคารทั้งหมด เดินในระบบท่อร้อยสาย

ระบบไฟฟ้าในโครงการสามารถแบ่งเป็นประเภทต่างๆได้ดังต่อไปนี้

8.3.2.1 ระบบไฟฟ้ากำลัง

ในการออกแบบไฟฟ้าภายใน ควรศึกษาข้อกำหนดมาตรฐานและกฎต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ระบบไฟฟ้าสอดคล้องกับการขยายขนาดอาคารและสิ่งก่อสร้างต่างๆ โดยกำหนดให้มีการก่อสร้างสถานีไฟฟ้าจ่ายไฟย่อย(Sub station) เพื่อจ่ายไฟฟ้าสำหรับแสงสว่างและไฟฟ้ากำลัง ไปยังทุกจุดของโครงการ

ส่วนตำแหน่งของเครื่องไฟฟ้า ควรวางไว้ที่ตำแหน่งที่สามารถจ่ายไฟได้ดีที่สุด และอยู่ติดกับผนังภายนอก เพื่อให้อากาศภายในสามารถถ่ายเทได้ โดยขนาดของห้องขึ้นอยู่กับตัวหม้อแปลงแรงดันไฟฟ้าและ MDB โดยหม้อแปลงแรงดันไฟฟ้า

8.3.2.2 ระบบไฟฟ้าแสงสว่าง

ระบบไฟฟ้าแสงสว่าง ใช้หลอดไฟที่มีคุณภาพสูง คือหลอดฟลูออเรสเซนต์, หลอดเมทัลฮาไลด์, หลอดแสงจันทร์ ซึ่งใช้ไฟน้อยกว่าหลอดมิได้ธรรมดา จึงเป็นการประหยัดพลังงาน เนื่องจากให้ความสว่างมากกว่าโดยใช้ไฟน้อยกว่า อีกทั้งยังมีอายุการใช้งานนานกว่าหลอดแบบธรรมดาอีกด้วย

ไฟฟ้าในโครงการจะใช้เป็นหลอดฟลูออเรสเซนต์เป็นส่วนใหญ่ แต่สามารถใช้หลอดมิถ้ายอย่างอื่น เช่น หลอดประเภทหลอดเมทัลฮาไลด์ ซึ่งให้แสงที่มีแสงใกล้เคียงกับสีแสงแดด

8.3.2.3 ระบบไฟฟ้าฉุกเฉิน

ระบบไฟฟ้าฉุกเฉิน โดยทั่วไปจะต้องมีระบบไฟฟ้าฉุกเฉิน 2 ระบบ เพื่อให้เกิดความพร้อมในกรณีที่ระบบไฟฟ้าหลักเกิดการขัดข้อง ระบบทั้ง 2 ได้แก่

1. เครื่องกำเนิดไฟฟ้าดีเซล ซึ่งทำงานโดยอัตโนมัติ คือ สตาร์ทเครื่อง และมีสวิตช์สับเปลี่ยนจ่ายไฟให้อุปกรณ์ไฟฟ้าที่สำคัญเช่น ลิฟท์ เกราะงสูบน้ำประปา เครื่องสูบน้ำดับเพลิง ระบบแจ้งเตือนสัญญาณเพลิงอัตโนมัติ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ระบบไฟฟ้าแสงสว่างที่ใช้ป้อนจากแบตเตอรี่ เพื่อให้มีแสงสว่างช่วยก่อนระบบไฟฟ้าแสงสว่างที่ใช้ไฟจากเครื่องกำเนิดไฟฟ้าจะจ่ายเข้ามาใช้ได้ ซึ่งระบบนี้ต้องมีติดตั้งในบริเวณที่สำคัญต่อความปลอดภัยเช่น หลอดป้ายทางหนีไฟ บันไดหนีไฟ ไฟฉุกเฉินในลิฟต์ ไฟส่องสว่างในห้องเครื่องกำเนิดไฟฟ้า เป็นต้น ระบบแบตเตอรี่นี้เป็นแบตเตอรี่แบบอัดไฟได้เองตลอดเวลาโดยอัตโนมัติ อาจเป็นแบบติดตั้งอิสระสำหรับ โคมแต่ละชุดหรือกลุ่ม หรืออาจใช้ระบบแบตเตอรี่กลางจ่ายไปยังหลายจุดก็ได้

8.3.2 ระบบปรับอากาศและระบายอากาศ

ระบบปรับอากาศและระบายอากาศเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับสถานที่ที่มีคนอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก เพราะอุณหภูมิจะสูงมากและอากาศจะไม่มีควมบริสุทธิ์ จึงจำเป็นต้องมีการระบายอากาศ ซึ่งสามารถทำได้ 2 วิธีคือ

1. โดยวิธีธรรมชาติ คือ มีการออกแบบช่องเปิดเพื่อให้มีการระบายอากาศมากพอ

2. โดยวิธีวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะมีความสิ้นเปลืองมากกว่าแต่ได้ผล 100%

8.3.2.1 ระบบระบายอากาศ

การระบายอากาศ การดูดอากาศ(Return Air) ทำได้โดยการใช้ระบบท่อเป็นตัวดูดอากาศกลับ เพราะสามารถติดตั้งในห้องน้ำได้ สามารถดูดกลิ่นภายในห้องน้ำออกไปพร้อมกันได้ รวมทั้งสามารถระบายไอน้ำและความชื้นออกได้ด้วย

8.3.2.2 ระบบปรับอากาศ

โดยระบบปรับอากาศที่เลือกใช้ในโครงการคือ

1. ระบบปรับอากาศแบบแยกส่วน SPILT TYPE SYSTEM

ระบบนี้เป็นระบบที่คนทั่วไปนิยมใช้มากที่สุด ระบบปรับอากาศจะประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือ

1. เครื่องส่งลมเย็น ซึ่งจะติดตั้งอยู่ภายในอาคาร
2. เครื่องระบายความร้อนซึ่งติดตั้งอยู่ภายนอกอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซึ่งข้อดี-ข้อเสียของระบบนี้คือ

ข้อดี

- เดินเครื่องเงียบเพราะอุปกรณ์บางส่วนอยู่ภายนอกอาคาร
- มีหลายขนาดตั้งแต่ขนาดเล็กไปถึงขนาดใหญ่
- หน่วยทำความเย็นสามารถออกแบบให้สวยงามเป็นอุปกรณ์ตกแต่งภายในได้

ข้อเสีย

- มีท่อน้ำยาต่อระหว่างเครื่องส่งลมเย็นกับเครื่องระบายความร้อน ทำให้ต้องเจาะผนังภายนอกอาคาร

- การกระจายอากาศอาจจะไม่ทั่วถึง

2. ระบบ ทำน้ำเย็นหมุนเวียนส่วนกลาง (CENTRAL AIR)

เป็นระบบที่ทำน้ำเย็น (Water Chiller) ทำน้ำเย็น แล้วใช้น้ำเย็นเป็นตัวกลางในการให้ความเย็นในระบบปรับอากาศ โดยเดินท่อจ่ายน้ำเย็น ส่งลมเย็นซึ่งติดตั้งอยู่ตามชั้นต่างๆ ของอาคาร

ซึ่งข้อดี - ข้อเสียของระบบนี้คือ

ข้อดี

- มีท่ออากาศต่อกันอย่างทั่วถึงไปทั่วอาคาร ทำให้การกระจายอากาศเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ

- ไม่มีเสียงดัง

ข้อเสีย

- ต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการติดตั้งค่อนข้างสูง
- มีความร้อนเข้าไปในท่อส่งอากาศได้ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานน้อยลงได้
- อาคารที่ติดตั้งเครื่องปรับอากาศแบบนี้ ต้องมีการออกแบบเป็นพิเศษสำหรับการเดินท่อต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เนื่องจากโครงการนี้เป็นอาคารที่ส่วนใหญ่จะไม่ปรับอากาศ ไม่มีห้องขนาดใหญ่เป็นพิเศษ มีเพียงแต่ห้องสำนักงานที่สามารถใช้แยกกันได้ ดังนั้นจึงเหมาะสำหรับระบบปรับอากาศแบบแยกส่วน SPILT TYPE SYSTEM ซึ่งระบบนี้จะตอบสนองต่อฟังก์ชันภายในโครงการได้ดีที่สุด

ซึ่งเครื่องปรับอากาศที่จะใช้ในโครงการก็จะประกอบไปด้วย

- แบบติดผนัง (Wall type) เป็นเครื่องปรับอากาศที่มีรูปแบบเล็กกะทัดรัด เหมาะสำหรับห้องที่มีพื้นที่น้อย

รูปที่ 8.4 เครื่องปรับอากาศแบบติดผนัง (Wall type)

ที่มา : DsignSomething.com

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

ข้อดี: สามารถเลือกการติดตั้งได้ทั้งตั้งพื้น หรือแขวนเพดาน

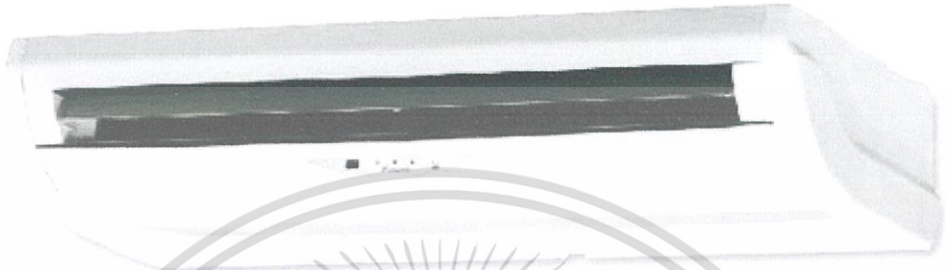
สามารถใช้งานได้หลากหลาย เข้าได้กับทุกสถานที่

การระบายลมดี

ข้อเสีย: ไม่มีรูปแบบให้เลือกมากนัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- แบบตั้ง/แขวน (Ceiling/floor type) เป็นเครื่องปรับอากาศที่เหมาะสมสำหรับห้องที่มีพื้นที่ตั้งแต่เล็ก เช่น ห้องนอน ไปจนถึงห้องที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ เช่น สำนักงาน ร้านอาหาร ห้องประชุม

รูปที่ 8.5 เครื่องปรับอากาศแบบแขวน(Ceiling type)

ที่มา : DsignSomething.com

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

ข้อดี: สามารถเลือกการติดตั้งได้ทั้งตั้งพื้น หรือแขวนเพดาน
สามารถใช้งานได้หลากหลาย เข้าได้กับทุกสถานที่
การระบายลมดี

ข้อเสีย: ไม่มีรูปแบบให้เลือกมากนัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- แบบตู้ตั้ง (Package type) เป็นเครื่องปรับอากาศ ที่มีลักษณะคล้ายตู้ มีขนาดสูง และมีกำลังลมที่แรง เหมาะกับบริเวณที่มีคนเข้าออกอยู่ตลอดเวลา เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร

รูปที่ 8.6 เครื่องปรับอากาศแบบตู้ตั้ง (Package type)

ที่มา : DsignSomething.com

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

ข้อดี: ติดตั้งง่าย โดยสามารถตั้งกับพื้นได้เลย ไม่ต้องทำกรวยยึด

ทำความเย็น ได้เร็วเนื่องจากมีเส้นผ่านศูนย์กลางใบพัดลมที่ใหญ่ ซึ่งให้กำลังลมที่แรงกว่า

ข้อเสีย: เสียพื้นที่ใช้สอย

- แบบฝังเพดาน (Built-in type) เป็นเครื่องปรับอากาศที่เน้นความสวยงามโดยการซ่อน หรือฝังอยู่ที่ฝ้าหรือเพดานห้อง เหมาะกับห้องที่ต้องการเน้นความสวยงาม โดยที่ ต้องการให้เห็นเครื่องปรับอากาศน้อยที่สุด

ข้อดี: สวยงาม โดยสามารถทำตู้ซ่อน หรือ ฝังเรียบไว้บนเพดานห้อง

ข้อเสีย: ติดตั้งยาก เนื่องจากต้องทำการฝังเข้าตู้ หรือเพดานห้อง

การดูแลรักษาทำได้ไม่ค่อยสะดวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8.3.3 ระบบสุขาภิบาล

ระบบสุขาภิบาลในโครงการแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ

8.3.3.1 ระบบประปา

ระบบน้ำใช้ ระบบการจ่ายน้ำแบ่งออกเป็น 2 ระบบคือ

1. ระบบจ่ายน้ำขึ้น (Up-feed distribution system)

ใช้หลักการนำแรงดันน้ำจากข้างล่างดันน้ำขึ้นสู่ชั้นบนโดยอาศัยปั๊มน้ำ ซึ่งเป็นระบบที่เหมาะสมกับอาคารที่สูงระหว่าง 4-6 ชั้น (แต่ละชั้นสูงไม่เกิน 3 เมตร) แต่เครื่องปั๊มน้ำประเภทนี้จะต้องมีการทำงานตลอดเวลาที่มีการใช้น้ำ ทำให้สิ้นเปลืองพลังงาน

2. ระบบจ่ายน้ำลง (Down-feed distribution system)

เหมาะสำหรับอาคารที่มีความสูงตั้งแต่ 4 ชั้นขึ้นไป จะทำงานโดยสูบน้ำจากถังเก็บน้ำชั้นล่างขึ้นไปเก็บที่ถังน้ำชั้นบน แล้วจ่ายน้ำลงมาโดยอาศัยแรงโน้มถ่วงของโลก ทำให้ระบบนี้ประหยัดพลังงานมากขึ้น

ดังนั้นระบบที่เหมาะสมกับโครงการมากที่สุดคือระบบจ่ายน้ำขึ้น (Up-feed distribution system) เพราะอาคารในโครงการนี้ นั้นเป็นอาคารแนวราบซึ่งเหมาะสมกับระบบการจ่ายน้ำระบบนี้ หลักการคือ น้ำประปาไหลจากท่อประธานเข้าถังเก็บน้ำบนดิน มีเครื่องสูบน้ำจ่ายน้ำออกไปไปทั่วอาคาร

8.3.4 ระบบป้องกันและควบคุมอัคคีภัย

8.3.4.1 มาตรฐานการออกแบบระบบป้องกันไฟไหม้

การออกแบบระบบป้องกันไฟไหม้ยึดตามกฎมาตรฐานสากลดังนี้

1. การเข้าถึงของรถดับเพลิง

- ความกว้างขอลถนนไม่น้อยกว่า 3.66 เมตร
- ต้องไม่มีสิ่งกีดขวางในแนวตั้งไม่น้อยกว่า 3.60 เมตร
- รัศมีการกัณฑ์รถ 18-22 เมตร

2. เครื่องมือติดตายที่ใช้มือควบคุม

- สัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้ ชนิดคอปุ่มแจ้งเหตุ
- อุปกรณ์ดับเพลิง ได้แก่ หัวฉีด และอุปกรณ์ซึ่งเชื่อมกับแหล่งเก็บน้ำ ในจุดที่มีการสัญจรหลัก
- อุปกรณ์แจ้งเหตุเช่น เครื่องตรวจจับความร้อน เครื่องตรวจจับควัน ซึ่งจะทำงานร่วมกับระบบอื่น ได้ทันที เช่น ระบบสปริงเกอร์ ติดตั้งอยู่ใต้เพดาน โดยสปริงเกอร์เดี่ยวจะรับผิดชอบพื้นที่ดับเพลิง 16 ตรม.

3. ความกว้างของช่องหนีไฟ

- ช่องทางเดินทั่วไปไม่น้อยกว่า 1.20 เมตร
- บริเวณที่ยืนชุมนุม ที่จอดรถ ควรมีพื้นที่ 0.28 ตรม./คน
- ห้องประชุม ห้องอาหาร ห้องพักผ่อน 1.39 ตรม./คน

บันไดหนีไฟ

- ต้องติดต่อกันตลอดทั้งอาคาร
- เข้าถึงระดับพื้น จากถนนสู่บันไดหนีไฟ และลิฟต์ดับเพลิง
- มีช่องเปิดของหน้าต่างในแต่ละชั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- มีช่องระบายอากาศวารที่ส่วนบนสุดของส่วนปิดล้อมอย่างน้อยร้อยละ 5 ของพื้นที่ส่วนปิดล้อม
- ทางเดินในช่องบันไดต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.10 เมตร
- โครงสร้างของบันไดหนีไฟต้องกันไฟ

ตารางที่ 8.1 แสดงจำนวนช่องทางหนีไฟสำหรับห้องจัดเลี้ยง - ประชุม

จำนวนคน	จำนวนทางออกฉุกเฉิน
1-60	1
61-600	2
601-1000	3

8.3.4.2 ระบบดับเพลิง

1. ระบบที่สามารถเคลื่อนที่ไปยังที่ต่างๆได้ โดยนิยมติดตั้งไว้ในตำแหน่งที่เห็นได้ง่าย สามารถหยิบใช้ได้สะดวก แบ่งเป็น 2 ชนิดคือ แบบก๊าซเหลวและแบบผงเคมีแห้ง

2. ระบบที่ติดตั้งตายตัวและควบคุมการทำงานด้วยมนุษย์

- อุปกรณ์แจ้งเหตุเพลิงไหม้ โดยระยะระหว่างเครื่องควรห่างกันไม่เกิน 50 เมตร

- อุปกรณ์ดับเพลิง เป็นแบบหัวฉีดดับเพลิงพร้อมสาย ซึ่งมักใช้ในอาคารที่มีบริเวณกว้างพอสมควร ระบบนี้จะติดตั้งให้ลากสายได้สะดวก รัศมีทำการควรมากกว่า 20 เมตร น้ำที่ใช้ต้องมีมากพอและต้องมีระบบปั้มน้ำด้วย

- อุปกรณ์ตรวจสอบก๊าซ(Gas Detector)

- อุปกรณ์ตรวจสอบควัน(Smoke Detector)

- อุปกรณ์ตรวจสอบเปลวไฟ(Frame Detector)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8.3.5 ระบบระบายน้ำ

ระบบระบายน้ำของโครงการแยกเป็น 2 ส่วน คือ

1. การระบายน้ำฝน

การระบายน้ำฝนในส่วนหลักๆ ที่นำมาพิจารณาคือ น้ำฝนไหลจากบริเวณหลังคา เพราะโครงการนี้เป็นโครงการซึ่งมีพื้นที่หลังคาขนาดใหญ่มาก อุปกรณ์ที่สำคัญในการระบายน้ำฝน ได้แก่

- รางระบายน้ำฝน ซึ่งขนาดของรางจะถูกกำหนดโดยลักษณะของหลังคา ขนาดของรางระบายน้ำไม่ค่อยมีความสำคัญเท่ากับรูปร่างของราง เพราะถ้าน้ำฝนสามารถระบายได้ในแนวตั้งได้ทันที น้ำฝนก็จะไม่ล้นราง ดังนั้นส่วนที่มีความสำคัญในการออกแบบอีกส่วนคือ ความลึกของราง ซึ่งควรมีการเผื่อเอาไว้ในกรณีที่ท่อระบายน้ำฝนมีการอุดตัน
- ช่องระบายน้ำฝน ที่มีขายอยู่ตามท้องตลาด มีอยู่หลายแบบตามลักษณะการใช้งาน ช่องระบายน้ำฝนที่ดีจะต้องมีที่กรองติดอยู่และต้องมีช่องให้น้ำไหลลงไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของพื้นที่หน้าตัดของท่อ
- ท่อระบายน้ำฝน ขนาดและจำนวนของท่อระบายน้ำฝนขึ้นอยู่กับขนาดพื้นที่รองรับและอัตราการตกของฝน การใช้ท่อระบายน้ำฝนจำนวนมากจะได้ผลดีกว่าการใช้จำนวนน้อยแต่มีขนาดใหญ่ จำนวนของท่อระบายน้ำฝนควรมีอย่างน้อย 2 ช่อง/1,000 ตารางเมตรแรก และ 1 ช่อง/1,000 ตารางเมตรต่อไป

2. การระบายน้ำทิ้ง

ระบบน้ำทิ้งในโครงการ ประกอบด้วย ท่อระบายน้ำทิ้งและท่ออากาศ เป็นหลัก โดยท่อระบายอากาศจะเป็นส่วนที่ให้อากาศผ่านเข้าออกจากระบบและยังทำให้อากาศเกิดการหมุนเวียน เพื่อรักษาระดับและกลิ่นน้ำภายในท่อ

ประเภทของท่อระบายน้ำ

ท่อระบายน้ำที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน แบ่งได้เป็น 2 ระบบ คือ ระบบท่อแยก (Separate System) และระบบท่อรวม (Combined System) โยแต่ละระบบมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ระบบท่อแยก

เป็นระบบระบายน้ำที่แยกระหว่างท่อระบายน้ำฝน (Storm Sewer) ซึ่งทำหน้าที่รับน้ำฝนเพียงอย่างเดียว แล้วระบายลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะในบริเวณใกล้เคียงที่สุด โดยตรง และท่อระบายน้ำเสีย (Sanitary Sewer) ซึ่งทำหน้าที่ในการรองรับน้ำเสียจากชุมชนและอุตสาหกรรม เพื่อส่งต่อไปยังระบบบำบัดน้ำเสีย ดังนั้นจะเห็นได้ว่า น้ำฝนและน้ำเสียจะไม่มีโอกาสปะปนกัน โดยระบบท่อแยกนี้มีข้อดี คือ

- การก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียมีขนาดเล็กกว่าระบบท่อรวม เนื่องจากจะมีการรวบรวมเฉพาะน้ำเสียเข้าระบบบำบัดเท่านั้น
- ค่าดำเนินการบำรุงรักษาระบบต่ำกว่าระบบท่อรวม เพราะปริมาณน้ำที่ต้องการสูบและปริมาณสารเคมีที่ต้องใช้มีปริมาณน้อยกว่า
- ไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ในกรณีฝนตกหนักจนทำให้น้ำท่วม เพราะจะไม่มีส่วนของน้ำเสียปนมากับน้ำฝน
- ลดปัญหาเรื่องกลิ่นและการก่อก้อนภายในเส้นท่อ ในช่วงฤดูแล้ง เนื่องจากมีการออกแบบให้ความเร็วเฉพาะน้ำเสียให้ มีค่าที่ทำให้เกิดการล้างท่อด้วยตัวเองในแต่ละวัน ซึ่งจะช่วยให้ไม่เกิดการหมักภายในเส้นท่อ อันเป็นสาเหตุของปัญหา แต่การใช้ระบบท่อแยกต้องเสียค่าลงทุนสูงและมีการดำเนินการก่อสร้างที่ยุ่งยาก

2. ระบบท่อรวม

น้ำฝนและน้ำเสียจะไหลรวมมาในท่อเดียวกัน จนกระทั่งถึงระบบบำบัดน้ำเสีย หรืออาคารดักน้ำเสีย ซึ่งจะมีท่อดักน้ำเสีย (Interceptor) เพื่อรวบรวมน้ำเสียไปยังระบบบำบัดน้ำเสีย ส่วนน้ำเสียรวมน้ำฝนที่เกิดการเจือจางและมีปริมาณมากเกินไปจนความต้องการจะปล่อยให้ไหลลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ส่วนน้ำที่ไม่ล้นฝายก็จะเข้าสู่ท่อดักน้ำเสียไหลไปยังระบบบำบัดน้ำเสียต่อไป ระบบท่อรวมมีข้อดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คือ ค่าลงทุนต่ำ ใช้พื้นที่ก่อสร้างน้อยกว่าระบบท่อแยก แต่มีข้อเสียหลายประการด้วยกัน เช่น ต้องใช้ขนาดท่อใหญ่ขึ้น ระบบบำบัดน้ำเสียมีขนาดใหญ่ขึ้นและใช้ค่าลงทุนสูง เนื่องจากน้ำเสียที่เข้าระบบบำบัดน้ำมีปริมาณมาก ค่าใช้จ่ายบำรุงรักษามาก อาจมีปัญหากลิ่นเหม็นในช่วงหน้าแล้ง เนื่องจากความเร็วน้ำในท่อจะมีต่ำมาก และอาจมีผลต่อสุขอนามัยของประชาชนได้ กรณีเกิดปัญหาน้ำท่วม เป็นต้น

เกณฑ์การออกแบบระบบท่อระบายน้ำโดยทั่วไป

1. ความลาดเอียงของท่อแรงโน้มถ่วงอยู่ในช่วง 1 : 2,000 (ร้อยละ 0.05) ถึง 1 : 200

(ร้อยละ 0.5)

2. ระยะห่างสูงสุดของท่อตรวจระบาย (Man Hold Spacing) ที่มากที่สุดสำหรับเส้นผ่านศูนย์กลางของท่อขนาดต่างๆ เป็นดังนี้

- ท่อเส้นผ่านศูนย์กลางน้อยกว่าหรือเท่ากับ 600 มิลลิเมตร ระยะห่างไม่เกิน 100 เมตร

- ท่อเส้นผ่านศูนย์กลางระหว่าง 700 – 1,200 มิลลิเมตร ระยะห่างไม่เกิน 120 เมตร

- ท่อเส้นผ่านศูนย์กลางมากกว่า 1,200 มิลลิเมตร ระยะห่างให้อยู่ในดุลยพินิจของวิศวกรและสภาพแวดล้อม

3. ความถี่ฝน ที่ใช้ออกแบบสำหรับการระบายน้ำฝนในเขตที่พิกาศัยใช้ความถี่ 2 -15 ปี ขึ้นกับลักษณะฝนลักษณะพื้นที่ในแต่ละแห่ง และใช้ความถี่ที่ 10 – 50 ปี สำหรับเขตพาณิชย์ ทั้งนี้ขึ้นกับความสำคัญของเขตนั้นๆ

4. ความเร็วการไหลของน้ำเสีย ขณะที่อัตราการเกิดน้ำเสียสูงสุดต้องไม่ต่ำกว่า 0.6 เมตร/วินาที เพื่อป้องกันการตกตะกอนภายในเส้นท่อ แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 3 เมตร/วินาที เพื่อป้องกันการกัดกร่อนท่อระบายน้ำด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8.3.6. ระบบการกำจัดน้ำโสโครก

น้ำโสโครก เป็นน้ำจากส้วมและปัสสาวะ ซึ่งไม่สามารถระบายออกสู่ท่อสาธารณะ ได้โดยตรง น้ำโสโครกจะต้องผ่านกรรมวิธีทำให้สะอาดเสียก่อนที่จะระบายทิ้งหรือปล่อยให้ซึมออกสู่ดิน กรรมวิธีดังกล่าวมีหลักการอยู่ 2 หลักใหญ่ คือ

1. ANAEROBIC

เป็นการใช้ตะกอนของสิ่งปฏิกูลแล้วปล่อยให้ซึมออกสู่ดิน ไม่ควรปล่อยให้ออกสู่ท่อสาธารณะ เพราะมีความสกปรกอยู่มาก การทำบ่อซึมจะทำให้เป็นบ่อที่เจาะรูให้โปร่งอยู่โดยรอบ ขนาดของบ่อจะมีความสัมพันธ์กับอัตราการซึมของน้ำ ระบบนี้สามารถใช้ได้กับทั้งอาคารที่มีขนาดเล็กและขนาดใหญ่ การก่อสร้างบ่อและไม่ต้องดูแลรักษามาก แต่ระบบนี้ไม่สามารถทำได้ในกรณีที่มีอัตราซึมของน้ำต่ำกว่าอัตราน้ำโสโครกที่ระบายออกมาสู่บ่อเกรอะ

2. AEROBIC

เป็นระบบที่ใช้เครื่องจักรกลและสารเคมีช่วยในการย่อยสลายสิ่งปฏิกูล หลักการง่ายๆ ก็คือ การใช้เครื่องอัดอากาศเข้าไปในน้ำ ทำให้แบคทีเรียย่อยสิ่งปฏิกูลได้ดีและเร็วขึ้น และใช้น้ำยามาเชื้อช่วยทำความสะอาดน้ำอีกครั้ง ก่อนที่จะระบายออกสู่ท่อสาธารณะระบบนี้ใช้เนื้อที่ในการสร้างน้อย แต่มีกรรมวิธีที่ยุ่งยาก และมีราคาค่าใช้จ่ายสูงกว่าแบบแรก

8.3.7 ระบบรักษาความปลอดภัย

8.3.7.1 ระบบโทรทัศน์วงจรปิด (Closed Circuit Television)

ระบบการบันทึกภาพเคลื่อนไหวที่ถูกจับภาพโดยกล้องวงจรปิด (CCTV Camera) ซึ่งเป็นระบบสำหรับการใช้เพื่อการรักษาความปลอดภัย หรือใช้เพื่อการสอดส่องดูแลเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่นอกเหนือจากรักษาความปลอดภัย

องค์ประกอบที่สำคัญของระบบ โทรทัศน์วงจรปิด

1. กล้องและเลนส์ (CCTV Camera and Lens)
2. สายเคเบิลสำหรับการส่งสัญญาณภาพและบีเอ็นซีคอนเนคเตอร์ (Sinal Cable and BNC Connector)
3. เครื่องบันทึกภาพและจอแสดงผล (CCTV Recorder and Monitor)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยจะทำการติดตั้งไว้ยังจุดต่างๆ ของอาคาร เช่น โถงทางเข้าหลัก ลิฟต์ โถงทางเดิน หรือโถงเชื่อมต่อนพื้นที่อื่นที่ไม่อนุญาตให้ผู้ใช้ทั่วไปเข้า การติดตั้งกล้องนั้นจะทำการซ่อนไว้ตามฝ้าเพดาน ตู้ หรือ ตามต้นไม้ประดับตามมุมห้อง ควบคุมการถ่ายภาพแบบอัตโนมัติและสามารถบันทึกภาพเมื่อมีเหตุการณ์ที่ผิดปกติ ภายในห้องควบคุมความปลอดภัยส่วนกลางนี้จะมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยส่วนกลางของอาคารประจำอยู่ตลอด 24 ชั่วโมง

8.3.7.2 สัญญาณเตือนภัยประตูและหน้าต่าง (Door and Window Alarm)

เครื่องจะทำการส่งสัญญาณไปยังห้องรักษาความปลอดภัยส่วนกลาง เมื่อประตู หน้าต่าง หรือช่องเปิดของอาคารถูกจัด หรือมีผู้บุกรุกเข้ามาในเขตหวงห้าม โดยใช้ลำแสงที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่าเป็นตัวจับตำแหน่งจุดที่ถูกบุกรุก

1. สัญญาณเตือนภัยแบบกดปุ่ม (Hold Up Alarm)

เป็นระบบที่ทำการติดตั้งบริเวณเคาน์เตอร์ทำงานของพนักงานในหลายๆ จุด โดยซ่อนไว้ในตำแหน่งที่บุคคลทั่วไปไม่สามารถมองเห็น การทำงานจะทำงานโยกการกดจากมนุษย์เพื่อส่งสัญญาณการบุกรุก หรือเหตุฉุกเฉินไปยังห้องรักษาความปลอดภัย

- หมายเหตุ

อุปกรณ์ส่งสัญญาณทั้งหมดจะเป็นระบบวงจรปิด คือ มีกระแสไฟฟ้าไหลในวงจรตลอดเวลาและจะทำงานเมื่อวงจรถูกตัดหรือรบกวน กระแสไฟฟ้าที่ใช้เป็นกระแสตรงแรงเคลื่อนที่ต่ำ มีระบบควบคุมการไหลของกระแสไฟฟ้าอย่างเที่ยงตรง พร้อมทั้งมีระบบไฟฟ้าสำรองเพื่อป้องกันกระแสไฟฟ้าดับ เมื่อกระแสไฟฟ้าหลักของอาคารขัดข้อง อีกทั้งยังมีระบบสำรองตรวจสอบในการทำงานและมีอุปกรณ์แสดงตำแหน่งที่เกิดเหตุหรือจุดบกพร่องได้ง่าย อุปกรณ์และวงจรเตือนภัย เมื่อทำการติดตั้งและจะต้องมีชนิดกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม การทำงานจะต้องไม่มีเสียงหรือมีสิ่งผิดปกติให้บุคคลภายนอกหรือผู้ร้ายรู้ตัวได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8.3.7.3 เจ้าหน้าที่รักษาการณ์

การจัดเวรรักษาการณ์ จะต้องคำนึงถึงการรักษาความปลอดภัยตลอดเวลา กลางวันและเวลากลางคืน เนื่องจากเวลากลางวันที่เปิดดำเนินการอาจจะมีผู้เข้าไปทำการโจรกรรม หรือก่อความเสียหายได้

- การรักษาความปลอดภัยในเวลาเปิด

ในเวลาเปิดทำการ คือเวลากลางวัน จะมีเจ้าหน้าที่เฝ้าหน้าห้องและเจ้าหน้าที่รักษาการณ์ ทำหน้าที่ดูแลความปลอดภัยตามจุดต่างๆ ที่กำหนดไว้ อีกทั้งจะต้องมีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่หน้าจอโทรทัศน์วงจรปิดอีกด้วย

- การรักษาความปลอดภัยในเวลากลางคืน

เวลาปิดทำการ จะต้องมีการเวรยามรักษาการณ์ผลัดเปลี่ยนกันตลอดทั้งคืน ซึ่งจะมียามที่ทำหน้าที่เดินตรวจภายในและภายนอกอาคาร ยามรักษาการณ์ประจำตำแหน่งต่างๆ

สำหรับในโครงการนี้เลือกระบบรักษาความปลอดภัยที่มีพนักงานรักษาความปลอดภัยควบคู่ไปกับระบบกล้องวงจรปิดและระบบสัญญาณภัยประตูด่านต่างๆ เพื่อให้เกิดความทั่วถึงในการดูแลรักษาความปลอดภัย

8.3.8 ระบบการสื่อสาร

8.3.8.1 รายละเอียดของระบบสื่อสารโทรคมนาคม

1. ระบบโทรศัพท์

ระบบโทรศัพท์ของโครงการเป็นระบบสื่อสารที่สามารถทำการติดต่อทั้งภายในและภายนอกอาคาร โดยผ่านพนักงาน โอนสาย ทำการติดตั้งในส่วนพื้นที่ทำงานทั่วไปของสำนักงาน ซึ่งสามารถขยายการใช้งานได้ถึง 50 สายภายใน และ 10 สายภายนอก

- ระบบโทรศัพท์แบบต่างๆ

- Private Automatic Brance Exchange เป็นระบบโทรศัพท์สายตรง สามารถติดต่อโดยตรงระหว่างภายใน โดยไม่ต้องมีพนักงาน โอนสาย

- Private Manual Exchange and Private Automatic Exchange เป็นระบบโทรศัพท์ที่ใช้สำหรับติดต่อระหว่างภายในอาคารเท่านั้น แยกอิสระจากระบบโทรศัพท์สำหรับสาธารณะ เลขหมายที่ติดต่อจะมีเพียงหนึ่งหรือสองหมายเลข ทำการติดตั้งในส่วนพื้นที่ทำงานทั่วไป

- Inform and Direct Speech System เป็นระบบโทรศัพท์ที่ใช้ติดต่อภายในส่วนย่อยของอาคารโดยตรง สามารถใช้ติดต่อระหว่างห้องต่างๆ ภายในแผนก ได้แก่ ห้องที่อยู่ภายในแผนกต้อนรับหรือระหว่างห้องผู้จัดการกับแผนกต่างๆ ภายในส่วนงานของตน

- การเดินสายโทรศัพท์ในอาคาร

จัดทำท่อร้อยสายโทรศัพท์ส่วนที่อยู่ภายนอกอาคาร เพื่อรวมการร้อยท่สายโทรศัพท์ที่มีขนาดใหญ่ และมีจำนวนมากเข้าด้วยกัน ภายในท่อร้อยสายรวมเดินสายโทรศัพท์ภายในท่อพีวีซี ชนิดหนา 80 มิลลิเมตร จำนวน 1 ท่อ เพื่อความสะดวกในการถึงออกมาซ่อมบำรุง และมีท่อสำรอง 1 ท่อเพื่อรองรับการเดินสายในอนาคต ภายในท่อร้อย

สายนี้รวมการทำท่อพักสายไว้ ส่วนท่อที่มีการเดินผ่านใต้ถนนจะทำการหุ้มด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก หรืออาจใช้ท่อเหล็กอาบสังกะสี แล้วแต่ความเหมาะสม

ในส่วนของอาคารที่ต้องเดินสายโทรศัพท์จำนวนมาก จะต้องติดตั้งแผงต่อสายโทรศัพท์รวมไว้ ซึ่งติดตั้งแผงต่อสายโทรศัพท์แบบ Cross Connect และมีเครื่องป้องกันฟ้าผ่า

สายโทรศัพท์ที่ใช้เดินภายในอาคาร ใช้สายโทรศัพท์ชนิด TPEC หรือ TPEV – A ซึ่งเป็นสายหุ้มฉนวนพีวีซี เพื่อความปลอดภัยในกรณีเกิดเพลิงไหม้ สายที่เดินจากแผงสายโทรศัพท์รวมของอาคารแจกจ่ายไปตามชั้นหรือบริเวณต่างๆ ทำการเตรียมจ่ายไปตามชั้นหรือบริเวณต่างๆ ทำการเตรียมจำนวนรองรับงานในปัจจุบันและอนาคต และเพียงพอสำหรับการใช้งานอื่นๆ เช่น ใช้ส่งข้อมูล Fiber Optic (การส่งสัญญาณทั้งภาพและเสียง) ในส่วนของสำนักงานที่มีการใช้โทรศัพท์หมายเลขตรงมา จะทำการติดตั้งสายโทรศัพท์อัตรา 1 คู่ ต่อ 10 – 20 ตารางเมตร ของเนื้อที่ทำงาน เพื่อการรองรับการขยายการใช้งานในอนาคต การเดินสายโทรศัพท์ในแต่ละชั้นของอาคาร ทำการเดินภายใต้ฝ้าเพดานและ โผล่ที่พื้นดินในตำแหน่งเดียวกันกับระบบไฟฟ้า

2. ระบบเครื่องโทรสาร

เครื่องโทรสาร เป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับโครงการเพราะมีความสามารถในการส่งเอกสาร และข้อมูลได้ครบถ้วนที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการส่งข้อมูลเอกสารทางระบบนี้จะเสียเวลาการส่งประมาณ 10 – 20 วินาที ต่อแผ่น และส่งสัญญาณไปตามโทรศัพท์ จึงทำการติดตั้งในทุกส่วนพื้นที่ในสำนักงาน

3. ระบบเสียง

ระบบเสียงที่ใช้ในอาคารสามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

- 1) ประเภทเสียงประกาศ ใช้แจ้งข่าวต่างๆ กับการให้เสียงดนตรีประกอบ ทำการติดตั้งในส่วนทางสัญจร โถงต่างๆ และบริเวณที่จอดรถ การควบคุมสามารถแบ่งการควบคุมออกเป็นส่วนๆ และได้จากประชาสัมพันธ์อาคาร และจากส่วนห้องควบคุม
- 2) ระบบ Intercom ทำการติดตั้งเครื่องมือ อยู่ในทางสัญจรและบริเวณทางหนีไฟอย่างน้อยชั้นละ 1 จุด เพื่อสามารถติดต่อห้องควบคุมอาคารได้ นอกจากนั้นยังสามารถติดตั้งใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทุกๆ ชั้นของสำนักงาน โดยติดตั้งชั้นละอย่างน้อย 2 ชุด และอาจติดตั้งภายในห้องงานระบบต่างๆ

4. ระบบงานคอมพิวเตอร์เน็ตเวิร์ค

เพื่อให้ระบบคอมพิวเตอร์ในโครงการทำงานอย่างเป็นระบบ การจัดการแฟ้มข้อมูล (File Management) เป็นการแบ่งใช้แฟ้มข้อมูล (Share File) และสอบถามแฟ้มข้อมูล (Transfer File) การใช้โปรแกรมร่วมกัน (Share Application) การใช้อุปกรณ์ภายนอกร่วมกัน (Share Peripheral Devices) เป็นเครื่องพิมพ์, ซีดีรอม, เครื่องสแกน, โมเด็มและเครื่องอ่านเขียนเทป และติดต่อกับผู้ใช้คนอื่นๆ ในเน็ตเวิร์คเป็นค่าตารางเวลาของกลุ่ม (Group Scheduling) รับและส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ จัดการประชุมแบบอิเล็กทรอนิกส์ และเล่นเกมแบบเน็ตเวิร์ค และผลที่ได้จากระบบแบบนี้จะสามารถทำทุกอย่างที่ติดเทียมกับเมนเฟรมคอมพิวเตอร์ หรือมินิคอมพิวเตอร์ในราคาต่ำกว่า ผู้ใช้สามารถแบ่งปันทรัพยากร และสารสนเทศของคอมพิวเตอร์ และพวกเขายังสามารถทำงานร่วมกันในโครงการหรืองานที่ต้องมีการประสานงาน และการติดต่อสื่อสาร แม้จะไม่ได้อยู่บริเวณใกล้กันก็ตาม นอกจากนี้ถ้าเครือข่ายเกิดขัดข้อง ก็ยังทำงานต่อไปด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ของเขา ถ้าเกิดการผิดปกติจะทำให้งานในแผนกหรือบริษัทของเขาหยุดชะงัก แบ่งปันการใช้ไฟล์โดยสามารถใช้อุปกรณ์เดียวกันถ้าเครื่องคอมพิวเตอร์หลายๆ ตัวได้

8.3.9 ระบบการกำจัดขยะ

- ผลพลอยได้จากอุตสาหกรรมสัตว์น้ำ

อุตสาหกรรมการแปรรูปกุ้ง: หัวกุ้ง เปลือกกุ้ง

เศษเหลือจากการแปรรูปกุ้ง มีประมาณ ร้อยละ 40-55 โดยน้ำหนัก กุ้งก้ามกรามน้ำหนักส่วนหัวร้อยละ 60 กุ้งกุลาดำ มีน้ำหนักส่วนหัวร้อยละ 40 นำมาใช้ประโยชน์ได้หลายทาง เช่น ใช้เป็นอาหารสัตว์ สกัด โคติน ไคโตซาน และสกัดสารแอสตาแซนธิน (Astaxanthin) ซึ่งเป็นแคโรทีนอยด์ที่มีสีแดง ชมพู หรือสีส้ม มีคุณสมบัติเป็นสารกันหืนที่มีประสิทธิภาพในการกำจัดอนุมูลอิสระ ทำให้ลดความเสี่ยงในการเกิดโรคมะเร็ง และป้องกันโรคอัลไซเมอร์ ชะลอการเกิดปฏิกิริยาออกซิเดชันจากไขมัน

- ขยะมูลฝอย หมายถึง บรรดาสิ่งที่ไม่ต้องการและทิ้งไป ทั้งนี้รวมถึง เศษผ้า, เศษอาหาร, มูลสัตว์ และเศษวัสดุที่เก็บของเก็บกวาดจากเคหะสถาน, อาคาร ถนน, ตลาด ฯลฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวคิดในการจัดเก็บขยะมูลฝอยคือ จะไม่เพียงแต่กำจัดทำลายให้หมดสิ้นไป แต่ควรเกิดประโยชน์ตอบแทนให้มากที่สุด เช่น การ Recycle แต่ละขั้นตอนไม่ควรเลือกวิธีที่ยุ่ยยากจนเกินไป ควรจะประหยัดและเหมาะสมถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลและหลักเกณฑ์ในการพิจารณาในการประกอบการตัดสินใจ คือควรเก็บขยะออกจากสถานที่นั้นๆ ด้วยความรวดเร็วเรียบร้อย ด้วยวิธีการที่ถูกต้องและประหยัด เกิดมลพิษน้อยที่สุด

8.3.9.1 วิธีดำเนินงาน

1. เก็บรวบรวม

2. ขนส่ง

3. แปรสภาพ

4. กำจัดหรือทำลาย

- ห้องเก็บรวบรวมขยะ ต้องมีลักษณะ ดังนี้

- สร้างด้วยวัสดุที่คงทน ไม่ติดไฟ ห้องสามารถกันซึมน้ำได้ดี สามารถล้างทำความสะอาดได้สะดวก มีการระบายน้ำที่ดี และในห้องนี้ควรจัดให้มีน้ำใช้โดยมีก๊อกน้ำไว้สำหรับใช้ในการทำความสะอาดห้อง
- ขนาดของห้องจะต้องใหญ่เพียงพอที่จะจัดเก็บถังขยะที่มีความจุ 2.5 ตีตร/คน/วัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 8.2 ตารางแสดงข้อดีข้อเสียของความถี่ต่างๆ ในการเก็บขยะ

ความถี่	ข้อดี	ข้อเสีย	เงื่อนไข
1. สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	- เสียค่าใช้จ่าย น้อย	- ถ้าภาชนะปิดไม่มีดชิตจะส่ง กลิ่นเหม็นและเพาะเชื้อโรคได้	- ภาชนะต้องปิด มิดชิด - เหมาะกับพื้นที่ที่มี อากาศหนาว
2. สัปดาห์ละ 2 ครั้ง	- ลดจำนวนขยะ ที่สะสม - ลดขนาด ภาชนะ	- เสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น	- กรณีให้ ความสำคัญการ บริการมากกว่า ค่าใช้จ่าย - เหมาะกับพื้นที่ อากาศเขตร้อน
3. มากกว่าสัปดาห์ละ 2 ครั้ง	- ลดจำนวนขยะ ที่สะสม - ลดขนาด ภาชนะ	- เสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น	- ไม่มีที่เก็บเพียงพอ - เหมาะกับชุมชน หนาแน่นและมี อากาศร้อน

8.3.9.2 วิธีการเก็บรวบรวม ขนส่ง และการกำจัดขยะ

ขั้นตอนในการดำเนินการต่างๆ นั้นจะต้องพิจารณา ดังนี้

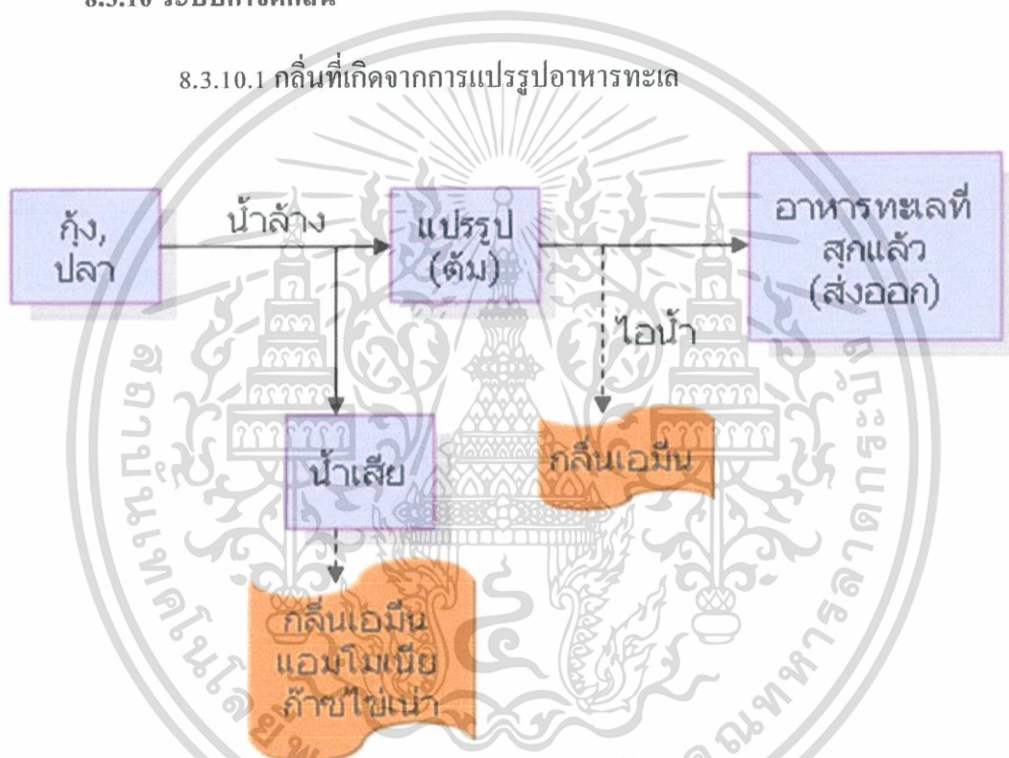
1. ควรที่จะแยกชนิดของขยะต่างๆ ตามประเภทที่มีการแยกอยู่ทั่วไป คือ ขยะแห้ง ขยะเปียก ขยะอันตราย เพื่อความสะดวกในการนำขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ มา Recycle อีกครั้ง ทำให้การแยกกำจัดขยะในชนิดต่างๆ ได้มีประสิทธิภาพและรวดเร็วขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ควรที่จะคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นว่าจะมีความเหมาะสมกับวิธีที่เลือกอย่างไรและควรง่ายต่อการบำรุงรักษา
3. คำนึงถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจุบันปัญหาของขยะในสังคม ก็มีมากพออยู่แล้วควรที่จะให้ความสำคัญในจุดนี้ด้วย
4. คำนึงถึงการเอาทรัพยากรบางส่วนที่สามารถนำกลับมาใช้ ให้ใช้ได้มากขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ในด้านพลังงาน วัสดุ และทรัพยากรธรรมชาติ

8.3.10 ระบบกำจัดกลิ่น

8.3.10.1 กลิ่นที่เกิดจากการแปรรูปอาหารทะเล

รูปที่ 8.7 กลิ่นที่เกิดจากการแปรรูปอาหารทะเล

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษร่วมกับสถาบันวิจัยสิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

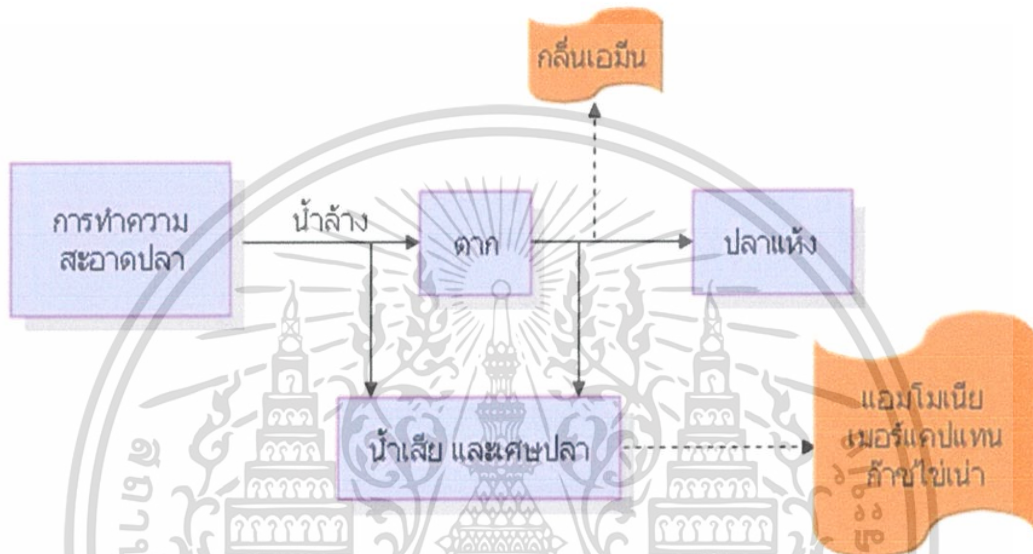
(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2560)

- วิธีการป้องกันกลิ่นเบื้องต้นควรทำให้น้ำเสียมี PH สูงขึ้นโดยการเติมปูนขาว
 - ควบคุมกลิ่นที่เกิดขึ้นโดยเลือกใช้วิธีบำบัดตามความเหมาะสม ได้แก่ การใช้สารกลบกลิ่น
- ระบบการเผาไหม้โดยตรง ระบบสกรับบิง ระบบดูดซับ และระบบชีวภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- น้ำเสียจากการแปรรูปอาหารทะเล มีสารอินทรีย์อยู่ในปริมาณสูง ซึ่งจำเป็นต้องใช้กระบวนการบำบัดทางชีวภาพ สามารถเลือกใช้ระบบแบบไร้อากาศ Anaerobic โดยทำในระบบปิด ป้องกันไม่ให้กลิ่นระบายนอกสู่ภายนอก

8.3.10.2 กลิ่นที่เกิดจากการตากปลา ทำปลาแห้ง

รูปที่ 8.8 กลิ่นที่เกิดจากการตากปลา

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษร่วมกับสถาบันวิจัยสิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2560)

- ทำให้เป็นค้าง หรือเป็นกลางจะช่วยยับยั้งการเกิดก๊าซที่เป็นกรดซึ่งมีกลิ่นลงได้ แต่เมื่อทิ้งไว้ระยะหนึ่งแบคทีเรียในน้ำเสียจะทำให้น้ำเกิดสภาพเป็นกรดและมีกลิ่นเหม็นได้อีก จึงต้องมีกราดูแลหมัก เพื่อรักษาความเป็นค้างอยู่เสมอ

8.3.11 อุปกรณ์ถนอมอาหาร

การอบพลังแสงอาทิตย์

การอบให้แห้งเป็นวิธีหนึ่งของการถนอมอาหาร ซึ่งนิยมทำกันทั้งระดับชาวบ้านและอุตสาหกรรมมาช้านานแล้ว การทำให้แห้งมีหลายวิธี เช่นการตากด้วยแสงอาทิตย์ การอบแห้งด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลมร้อน และการอบแห้งแบบเย็นเยือกแข็งเป็นต้น วิธีตากแห้งด้วยแสงอาทิตย์ จะมีความสะดวก และสิ้นค่าใช้จ่ายน้อย โดยเฉพาะพลังงานแสงอาทิตย์เป็นแหล่งกำเนิดความร้อนที่ได้มาโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย การตากแห้งโดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์แบบดั้งเดิม เช่น การตากเนื้อ ปลา พืช ผัก และผลไม้ จะมีปัญหาเรื่องฝุ่นละออง มีเชื้อจุลินทรีย์ แมลงวันตอมเป็นพาหะนำเชื้อโรค และทำให้เกิดหนอนขึ้นได้ เมื่อฝนตกหรืออากาศเย็น การตากอาจมีปัญหาเรื่องเชื้อรา เป็นเหตุให้เก็บไว้ได้ไม่นาน ทำให้ผู้บริโภคอาจเจ็บป่วยได้ ได้มีการพัฒนาการอบแห้งโดยใช้ตู้อบแห้งจากแหล่งพลังงานไฟฟ้า ซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองพลังงานและค่าใช้จ่ายเป็นอย่างมาก ทำให้ต้นทุนการผลิตสูง

ตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ คือ อุปกรณ์ที่ใช้อบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ หลักการคือ แสงอาทิตย์ส่องผ่านเข้าไปในตัว (ซึ่งประกอบจากกระจกหรือ โพลีคาร์บอเนต) เมื่อแสงแดดผ่านเข้าตัว จะทำให้อุณหภูมิภายในสูงขึ้น เกิดการถ่ายเทความร้อน ไปยังวัตถุดิบที่ต้องการอบแห้ง(อาจเป็นผลไม้ อาหารต่างๆ) น้ำที่ระเหยจากวัตถุดิบจะลอยตัวและไหลออก อากาศเย็นจะไหลเข้ามาแทนที่ เกิดการหมุนเวียนภายในตู้อบ โดยปกติจะมีอุณหภูมิ 60 - 70 องศาเซลเซียส หากทำระบบใหญ่ อาจเรียกว่าโรงอบ และปรกติวัสดุที่ใช้ทำประกอบด้วยกระจกหรือ โพลีคาร์บอเนต อลูมิเนียมพื้นใน ตู้อบอาจทาสีดำเพื่อให้ดูดกลืนแสงแดดได้มากขึ้น

การอบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ ปัจจุบันมีการยอมรับใช้งาน 3 ลักษณะ คือ

1. การอบแห้งระบบ Passive

การอบแห้งระบบ Passive คือระบบที่เครื่องอบแห้งทำงานโดยอาศัยพลังงานแสงอาทิตย์และกระแสลมที่พัดผ่าน ได้แก่

ก. เครื่องตากแห้ง โดยธรรมชาติ เป็นการวางวัสดุไว้ที่กลางแจ้ง อาศัยความร้อนจากแสงอาทิตย์และกระแสลมในบรรยากาศในการระเหยความชื้นออกจากวัสดุ

ข. ตู้อบแห้งแบบได้รับแสงอาทิตย์โดยตรง วัสดุที่อบจะอยู่ในเครื่องอบแห้งที่ประกอบด้วยวัสดุที่โปร่งใส ความร้อนที่ตู้อบแห้งได้มาจากการดูดกลืนพลังงานแสงอาทิตย์ และอาศัยหลักการขยายตัวเอง อากาศร้อนภายในเครื่องอบแห้งทำให้เกิดการหมุนเวียนของอากาศเพื่อช่วยถ่ายเทอากาศขึ้น

ค. ตู้อบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบผสม เครื่องอบแห้งชนิดนี้วัสดุที่อยู่ภายในจะได้รับความร้อน 2 ทาง คือ ทางตรงจากดวงอาทิตย์และทางอ้อมจากแผงรับรังสีดวงอาทิตย์ ทำให้อากาศร้อนก่อนที่จะผ่านวัสดุอบแห้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

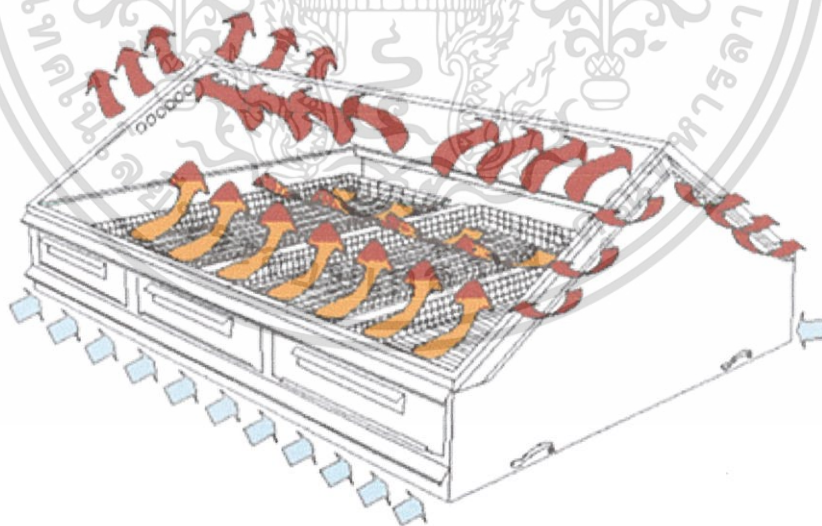
2. การอบแห้งระบบ Active

การอบแห้งระบบ Active คือระบบอบแห้งที่มีเครื่องช่วยให้อากาศไหลเวียนในทิศทางที่ต้องการ เช่น จะมีพัดลมติดตั้งในระบบเพื่อบังคับให้มีการไหลของอากาศผ่านระบบ พัดลมจะดูดอากาศจากภายนอกให้ไหลผ่านแผงรับแสงอาทิตย์เพื่อรับความร้อนจากแผงรับแสงอาทิตย์ อากาศร้อนที่ไหลผ่านพัดลมและห้องอบแห้งจะมีความชื้นสัมพัทธ์ต่ำกว่าความชื้นของพืชผล จึงพาความชื้นจากพืชผลออกสู่ภายนอกทำให้พืชผลที่อบไว้แห้งได้

3. การอบแห้งระบบ Hybrid

การอบแห้งระบบ Hybrid คือระบบอบแห้งที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์และยังต้องอาศัยพลังงานในรูปแบบอื่นๆ ช่วยในเวลาที่ไม่มีแสงอาทิตย์ไม่สม่ำเสมอหรือต้องการให้ผลิตผลทางการเกษตรแห้งเร็วขึ้น เช่น ใช้ร่วมกับพลังงานเชื้อเพลิงจากชีวมวล พลังงานไฟฟ้า วัสดุอบแห้ง จะได้รับความร้อนจากอากาศร้อนที่ผ่านเข้าแผงรับแสงอาทิตย์ และการหมุนเวียนของอากาศจะอาศัยพัดลมหรือเครื่องดูดอากาศช่วย

ดังนั้นตู้อบที่เหมาะสมกับโครงการ จะใช้เป็นตัวอบแห้งระบบ Active เนื่องจากต้นทุนราคาไม่สูง การดูแลรักษาและใช้งานง่าย

รูปที่ 8.9 ภาพตัวอย่างเตาอบพลังงานแสงอาทิตย์

ที่มา : การไฟฟ้าผลิตแห่งประเทศไทย เรื่องตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์

(สืบค้นเมื่อ : วันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560)

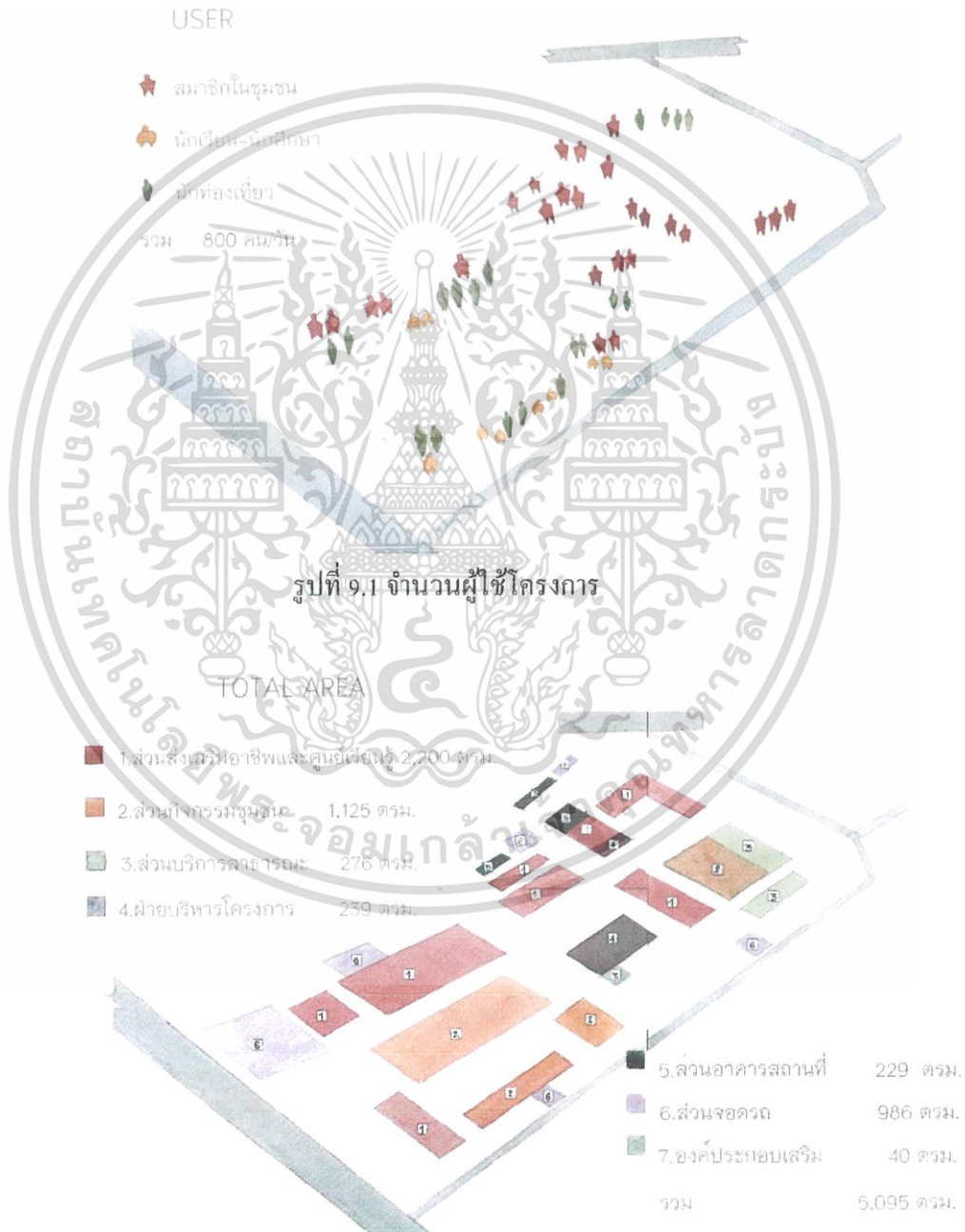
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 9

สรุปผลออกแบบ

9.1 กระบวนการออกแบบ

9.1.1 ด้านข้อมูลโครงการ

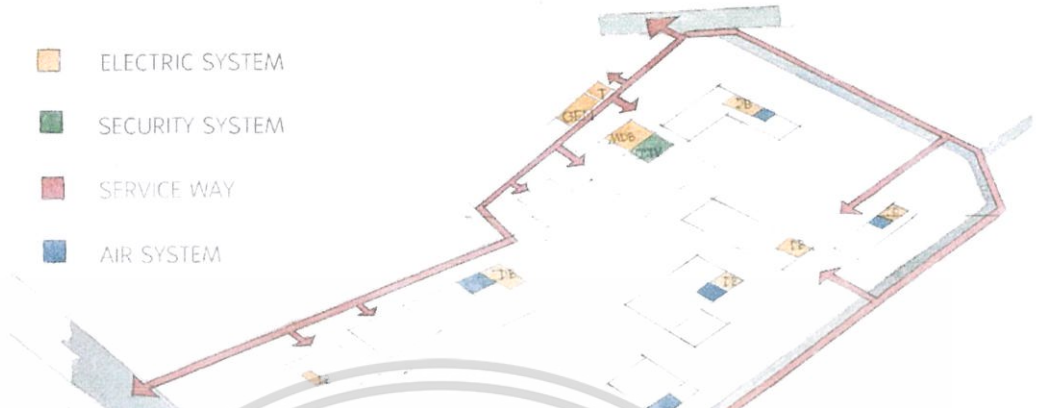

รูปที่ 9.2 พื้นที่ใช้สอยทั้งหมดของโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

BUILDING SYSTEM

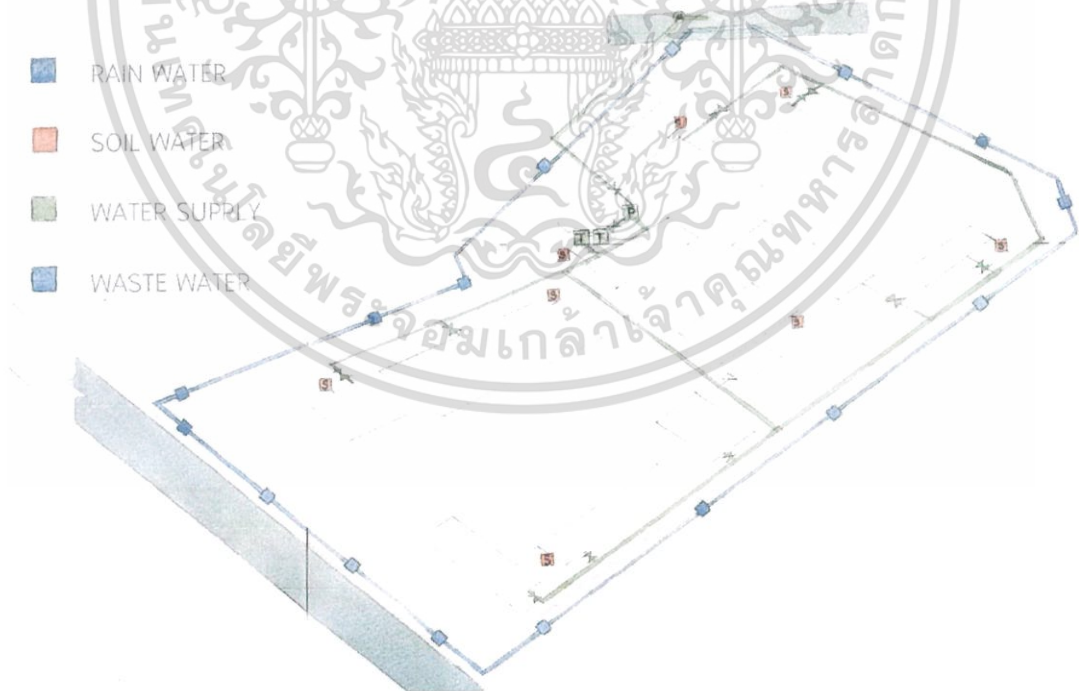
- ELECTRIC SYSTEM
- SECURITY SYSTEM
- SERVICE WAY
- AIR SYSTEM

รูปที่ 9.3 งานระบบประกอบอาคาร

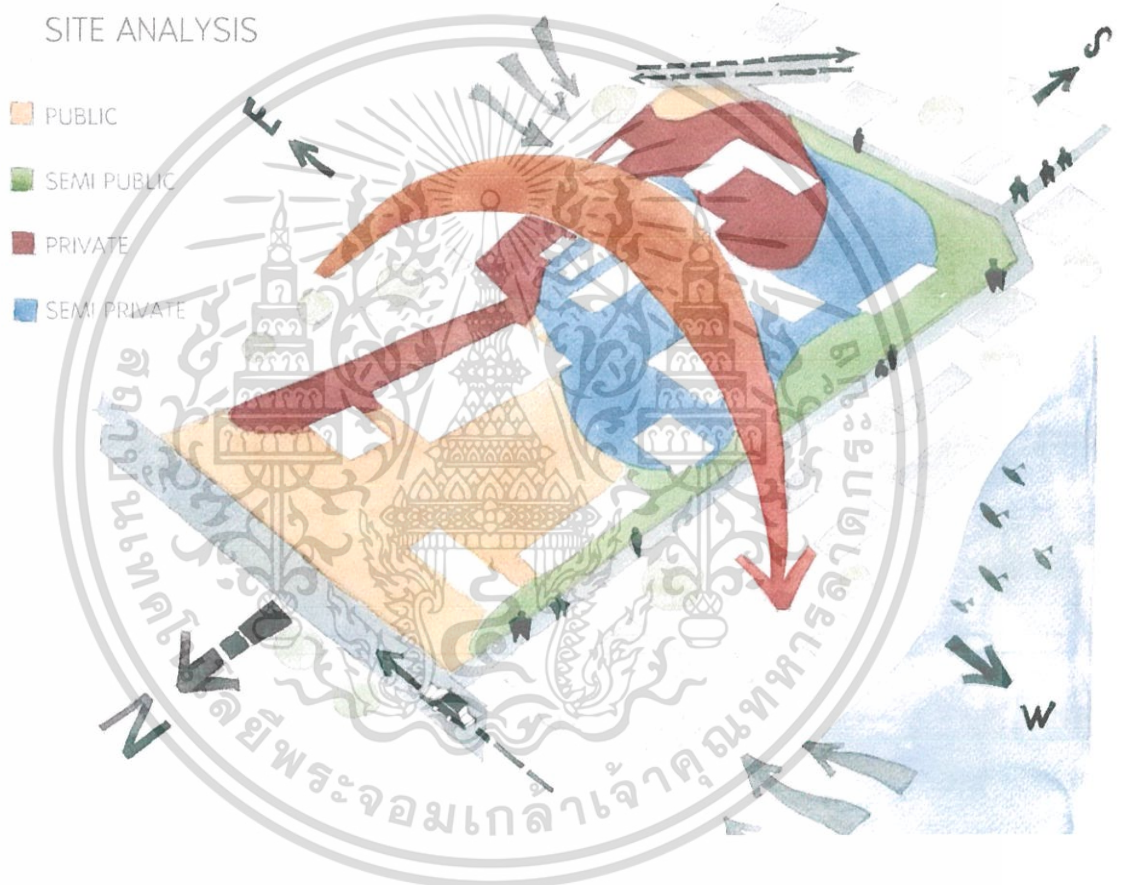
WATER SYSTEM

- RAIN WATER
- SOIL WATER
- WATER SUPPLY
- WASTE WATER

รูปที่ 9.4 งานระบบประกอบอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 9.5 บริบทโดยรอบ ,ทิศทางแดดลมฝน และการวางตำแหน่งอาคารในโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

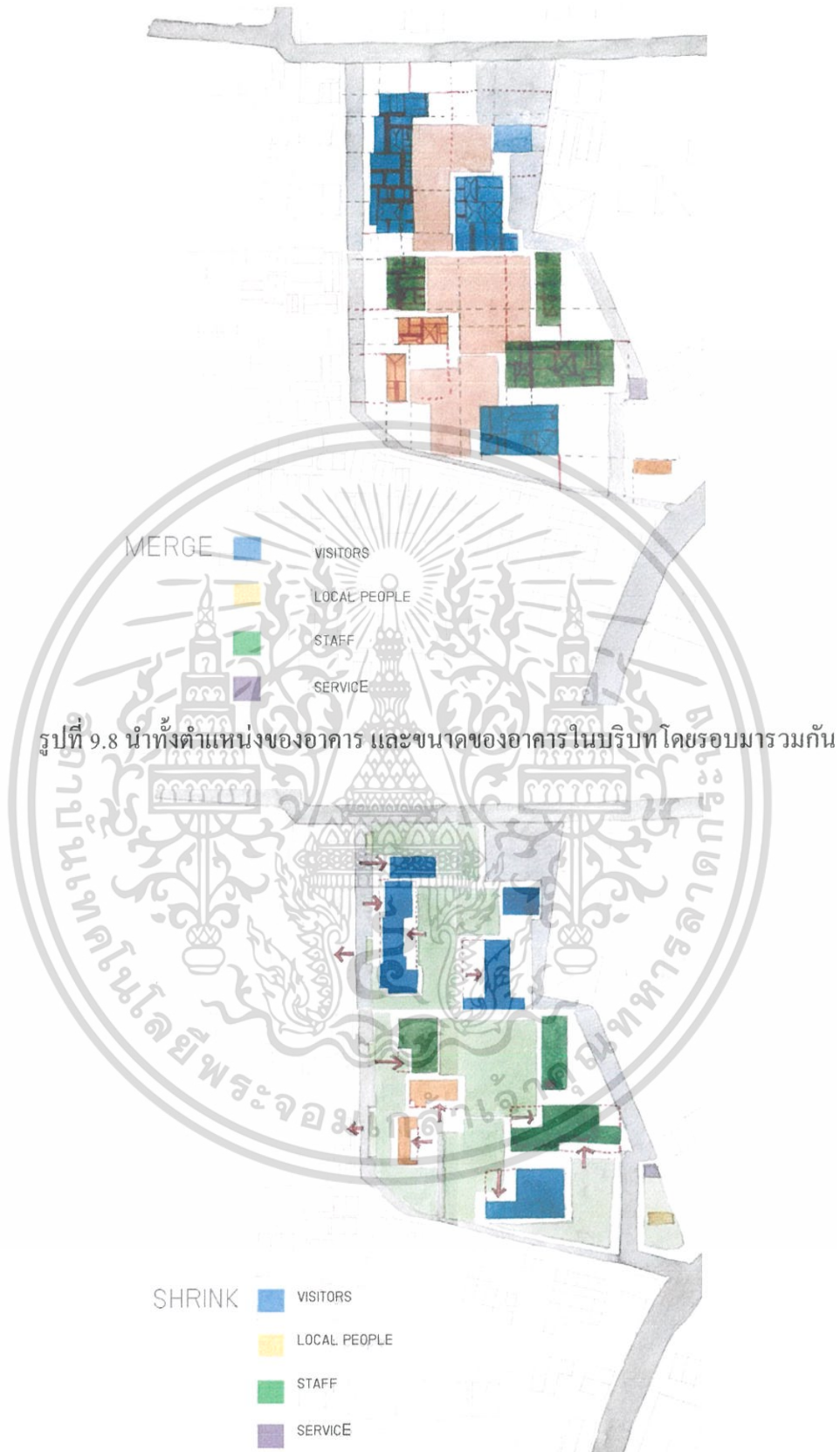
9.1.2 แนวความคิดในการวางผัง

รูปที่ 9.6 ความสัมพันธ์ของผู้ใช้โครงการกับพื้นที่ข้างเคียงของโครงการ

รูปที่ 9.7 ใช้ขนาดอาคารภายในโครงการ โดยอ้างอิงขนาดอาคารของบริษัทโดยรอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 9.9 ยึด-หด อาคารเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้อาคารในแต่ละหลังในโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9.2 ผัง

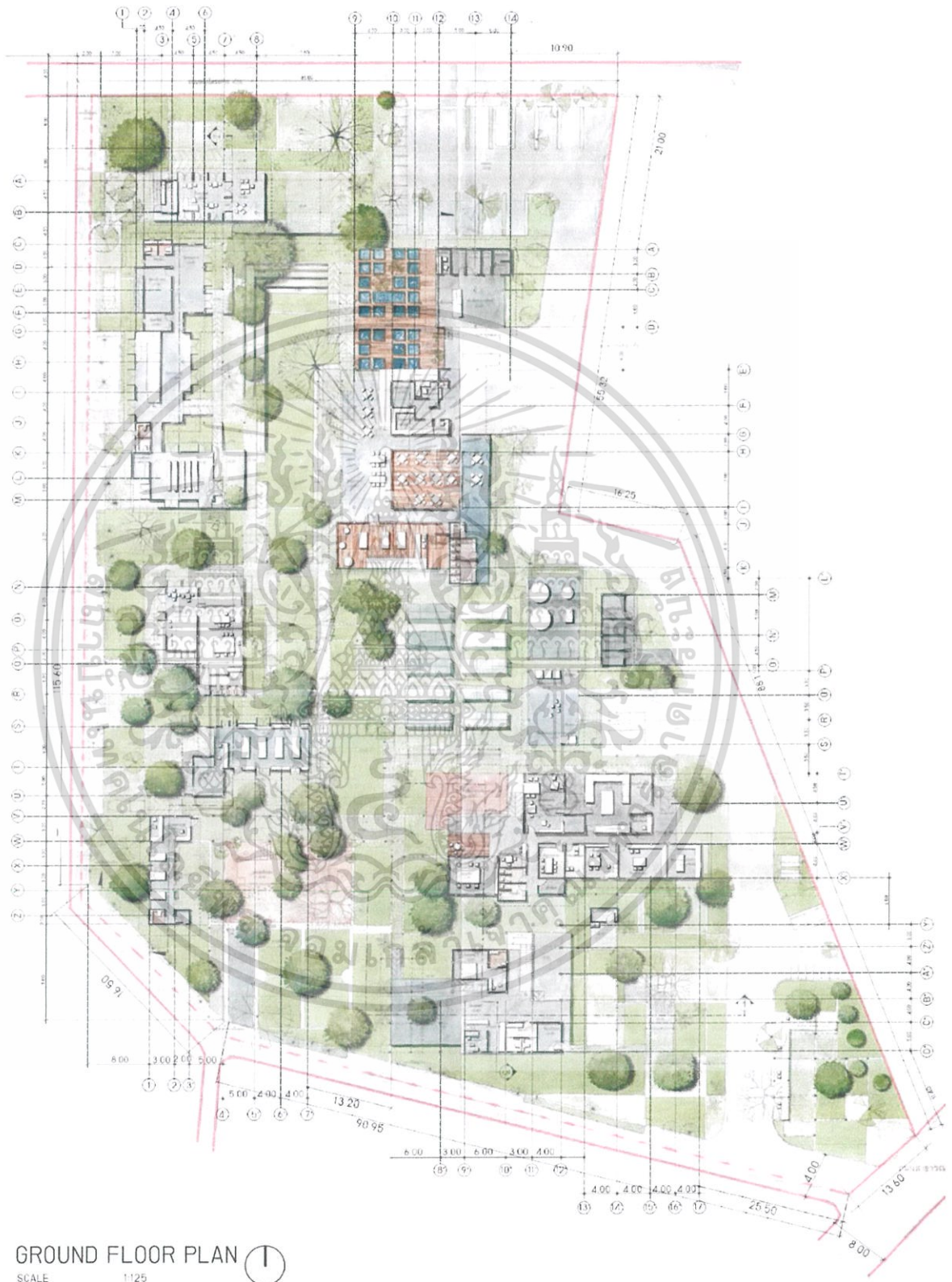
9.2.1 ผังบริเวณ

รูปที่ 9.11 ผังบริเวณ และเส้นทางการศึกษาวิถีชีวิตของชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

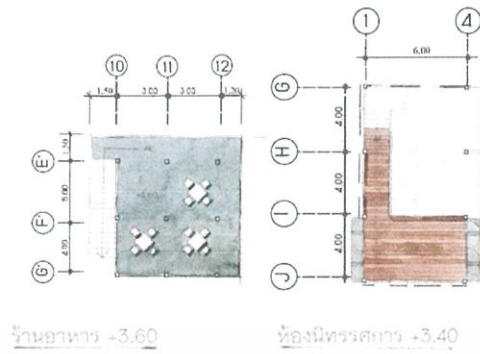
9.2.2 ผังพื้นที่ 1

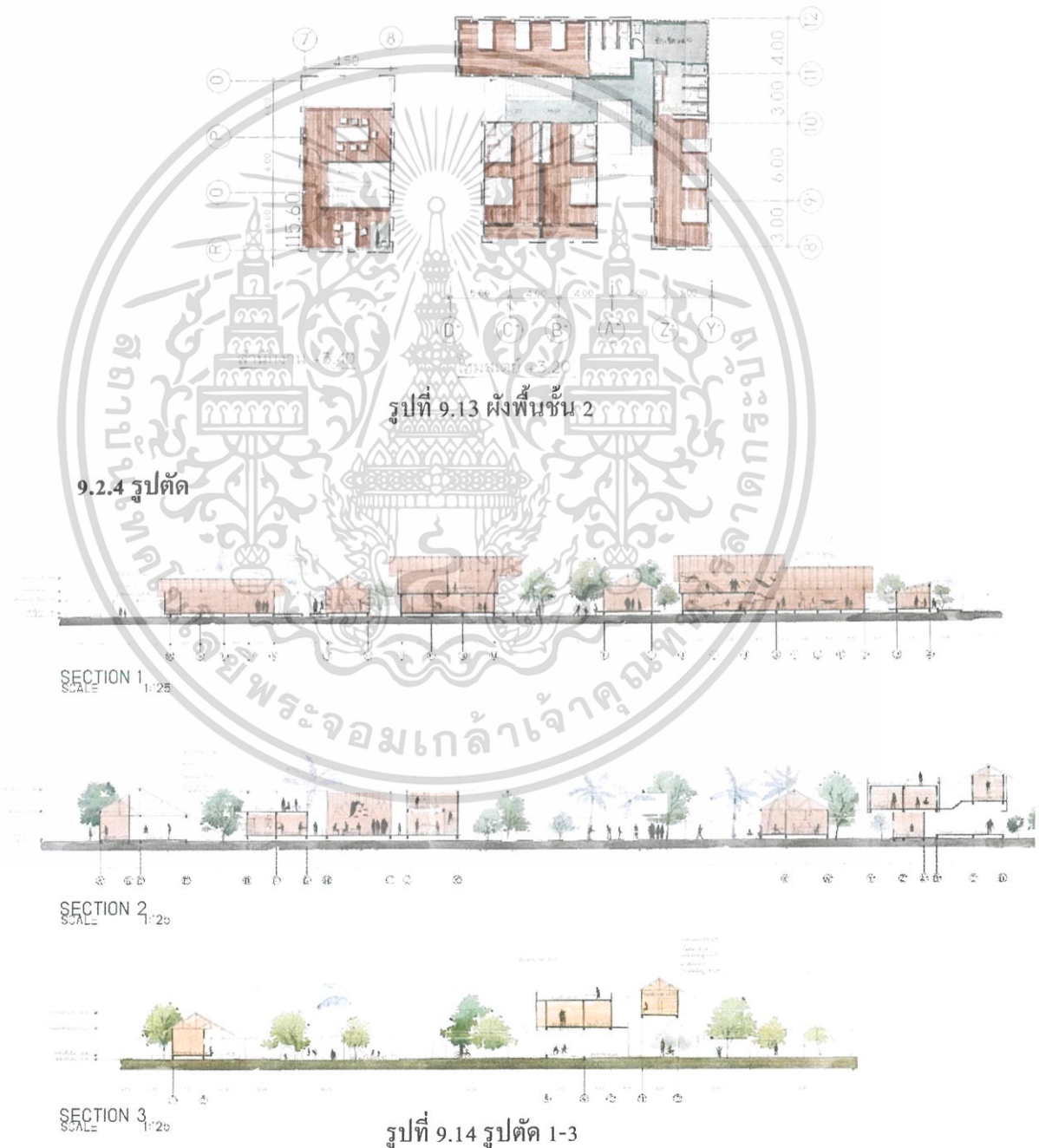
รูปที่ 9.12 ผังพื้นที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9.2.3 ผังพื้นชั้น 2

9.2.4 รูปตัด

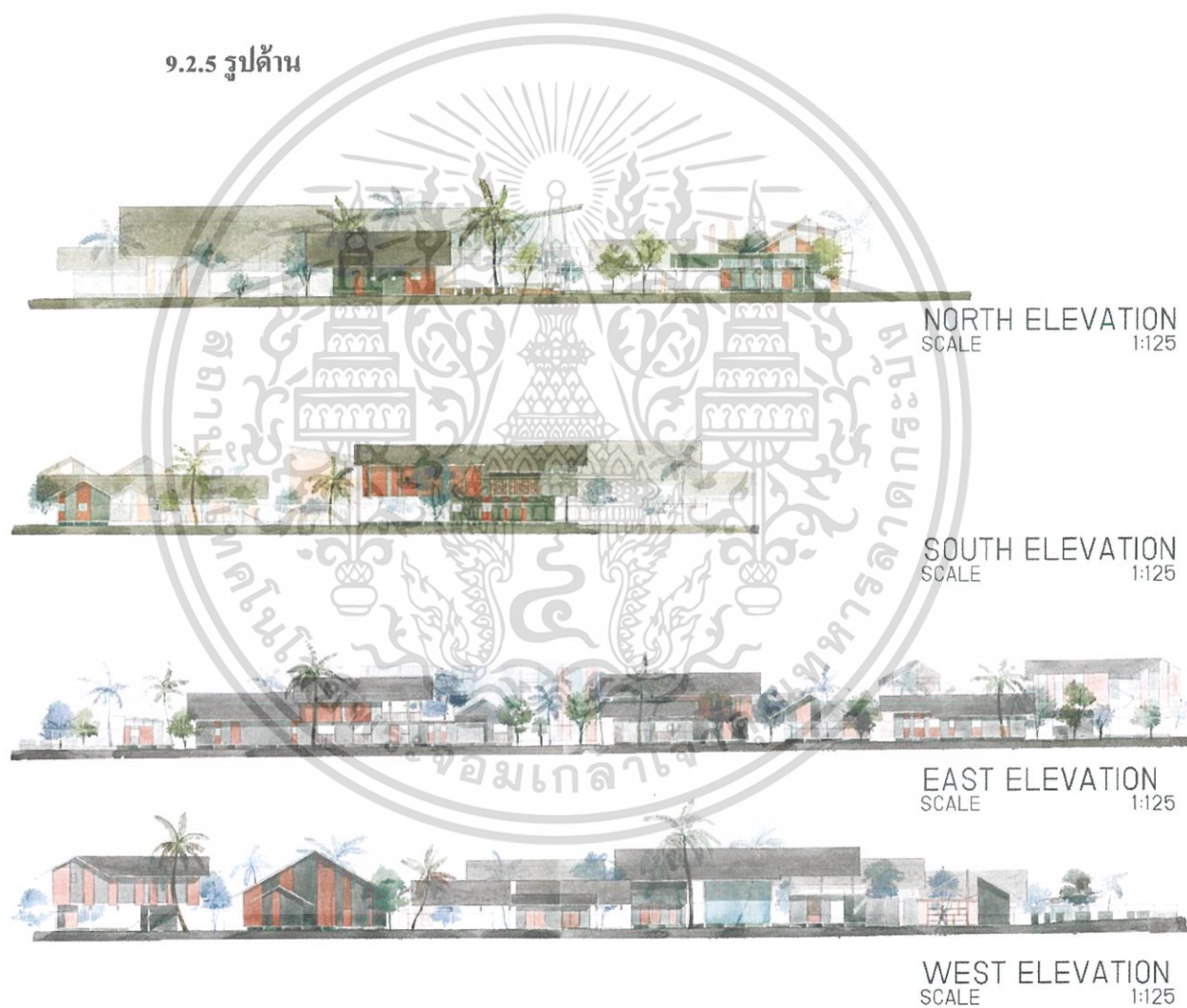

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 9.15 Section Perspective

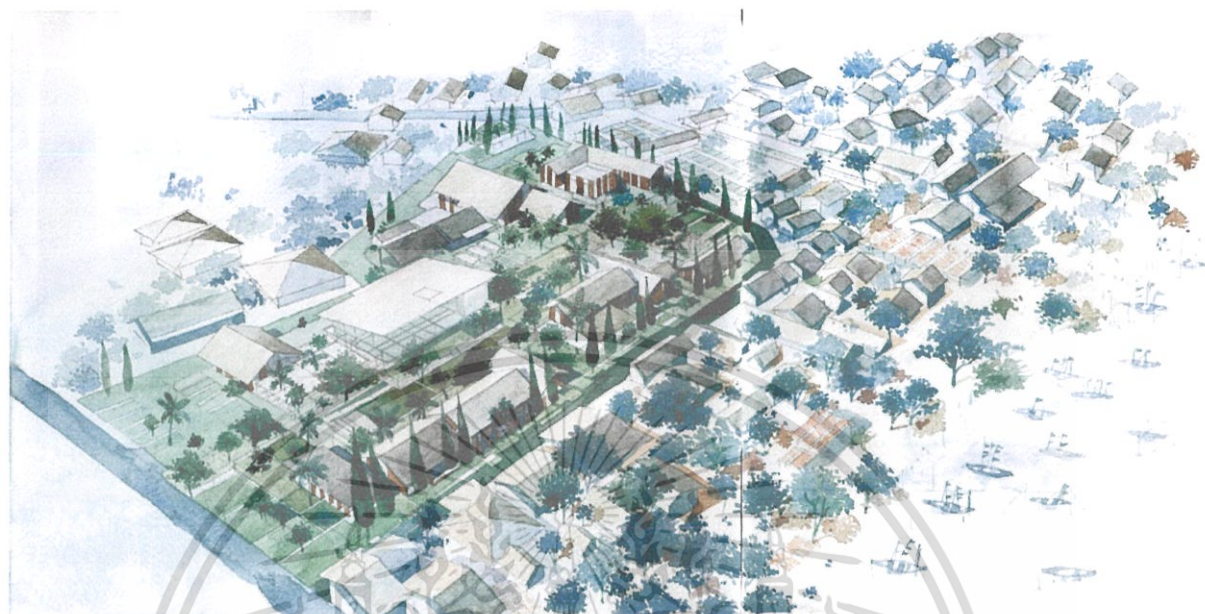
9.2.5 รูปด้าน

รูปที่ 9.16 รูปด้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9.3 ทักษะภาพ

รูปที่ 9.17 ทักษะภาพมุมมองสูง

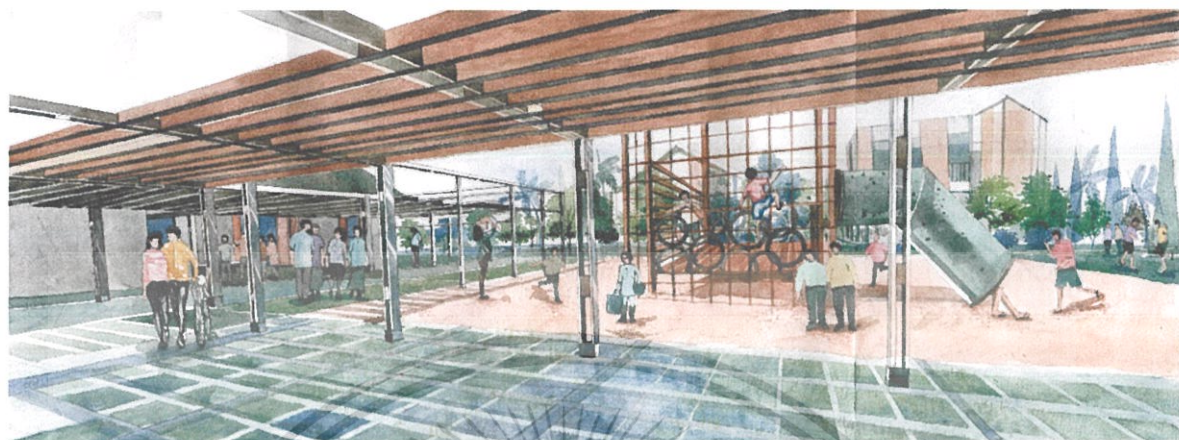
รูปที่ 9.18 ทักษะภาพภายในของโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 9.20 ทศนียภาพบริเวณถนนภายในชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

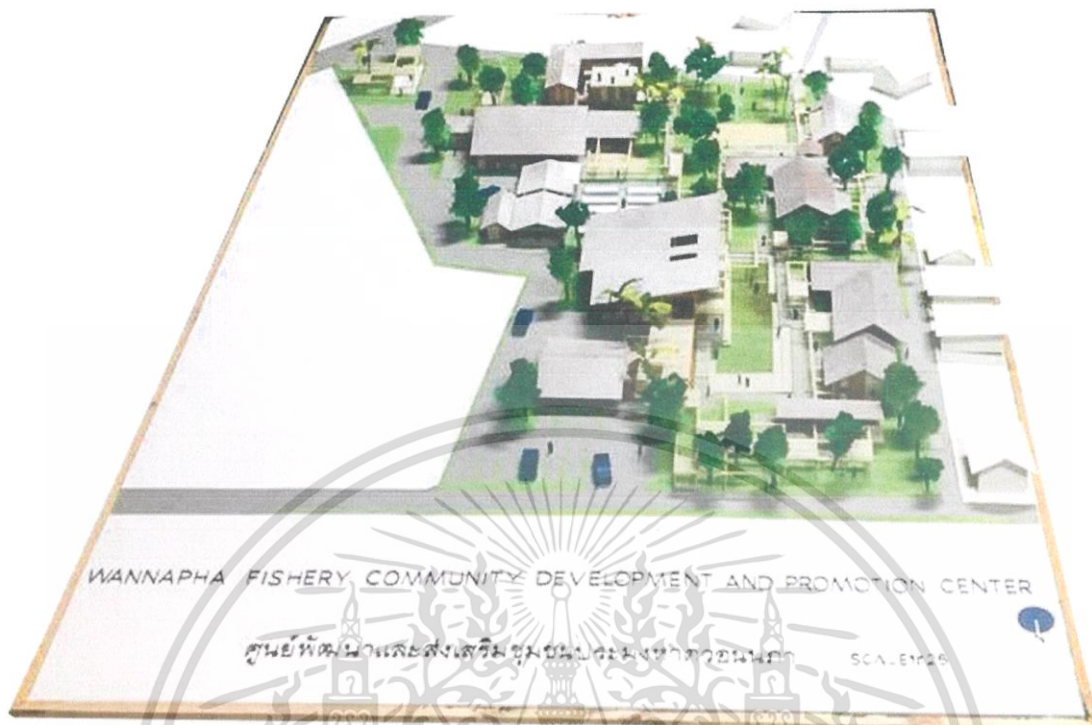
รูปที่ 9.21 ทศนียภาพบริเวณสหกรณ์และสนามเด็กเล่น

รูปที่ 9.22 ทศนียภาพบริเวณด้านหลังของโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9.4 หุ่นจำลอง

รูปที่ 9.23 ภาพรวมของหุ่นจำลอง

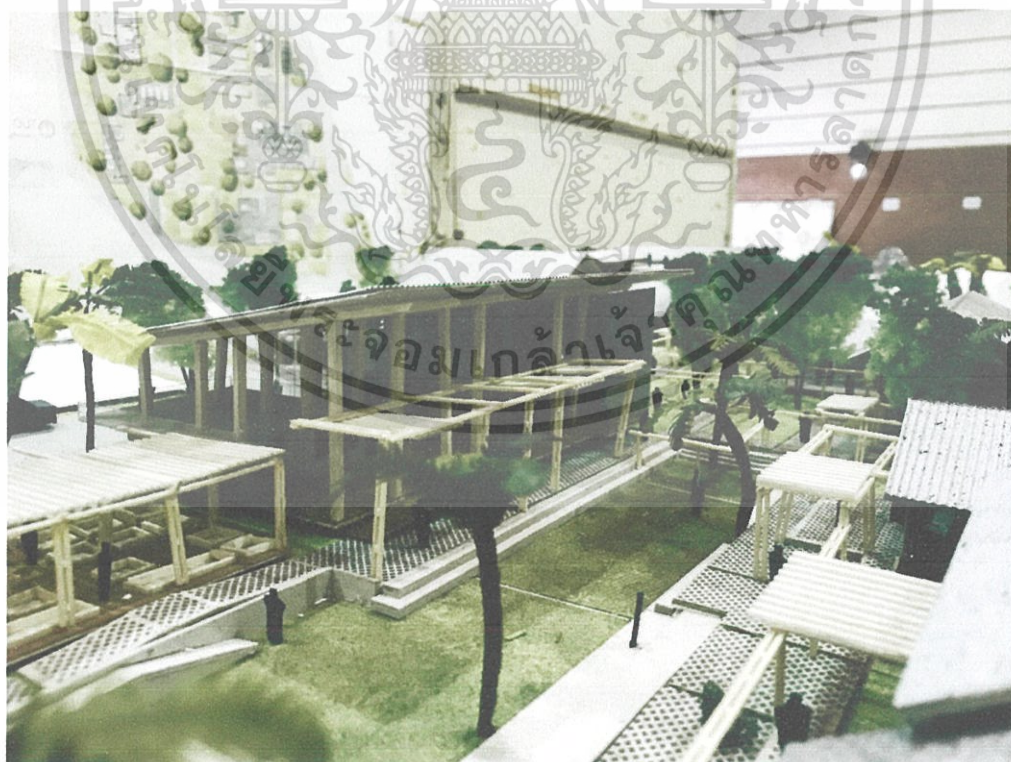

รูปที่ 9.24 พื้นที่แปรรูปอาหารทะเล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 9.25 บริเวณสนามเด็กเล่น ห้องพยาบาล และสหกรณ์ชุมชน

รูปที่ 9.26 บริเวณพื้นที่ทำกิจกรรมของโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

จิตรารภณ์ แต่ศักดิ์คารม. “ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านปางปู
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.” **ปริญญาพันธ** ภาควิชาสถาปัตยกรรมและการวางแผน
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง,
2555.

Narongrid Rorsena. (2556). **การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)**. (สืบค้นเมื่อวันที่
12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559), สืบค้นจาก : <https://sites.google.com/site/narongrid411/kar-phathna-xyang-yangyun-sustainable-development>

พงษ์วิน ชัยวิรัตน์. (2557). **สามชุกตลาดร้อยปี "ตลาดมีชีวิต พิพิธภัณฑ์มีชีวิต"**. (สืบค้นเมื่อวันที่ 10
พฤศจิกายน พ.ศ. 2559), สืบค้นจาก : <http://www.chumchonhai.or.th/network-samchuk-01>

ไพศาล สรรสวัสดิสุทธิ์ (2550). **เรื่อง การพัฒนาชุมชน** (สืบค้นเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2559),
สืบค้นจาก : <https://www.gotoknow.org>

ผศ. ปริญญา ชูแก้ว. **การอนุรักษ์ชุมชนที่อยู่อาศัยดั้งเดิมของไทย : ประสบการณ์จากการทำงาน
ภาคสนาม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า. วิทยาเขตเจ้าคุณ
ทหารลาดกระบัง. คณะสถาปัตยกรรม, 2557**

รองศาสตราจารย์ กุสุมา ธรรมธีรัง. **การออกแบบอาคารสถานที่เพื่อทุกคน (Architectural Design
for All)**. (สืบค้นเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2559), สืบค้นจาก : [www.tds.tu.ac.th/jars/
download/jars/v1/05_Kusuma.pdf](http://www.tds.tu.ac.th/jars/download/jars/v1/05_Kusuma.pdf)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก.

กฎหมายและข้อบังคับต่างๆ

ฉบับที่ 55 (พ.ศ.2543)

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 (3) และมาตรา 8 (1) (7) และ (8) แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 31 มาตรา 35 มาตรา 48 มาตรา 49 และมาตรา 50 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย โดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคารออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ในกฎกระทรวงนี้

“อาคารพาณิชย์” หมายความว่า อาคารที่ใช้เพื่อประโยชน์ในการพาณิชย์กรรม หรือบริการธุรกิจ หรืออุตสาหกรรมที่ใช้เครื่องจักรที่มีกำลังการผลิตเทียบได้ไม่เกิน 5 แรงม้าและให้หมายความรวมถึงอาคารอื่นใดที่ก่อสร้างห่างจากถนนหรือทางสาธารณะ ไม่เกิน 20 เมตร ซึ่งอาจใช้เป็นอาคารเพื่อประโยชน์ในการพาณิชย์กรรมได้

“อาคารสาธารณะ” หมายความว่า อาคารที่ใช้เพื่อประโยชน์ในการชุมนุมคนได้โดยทั่วไป เพื่อกิจการทางราชการ การเมือง การศึกษา การศาสนา การสังคม การนันทนาการ หรือการพาณิชย์กรรม เช่น โรงมหรสพ หอประชุม โรงแรม โรงพยาบาล สถานศึกษา หอสมุด สนามกีฬาากลางแจ้ง สถานกีฬาในร่ม ตลาด ห้างสรรพสินค้า ศูนย์การค้า สถานบริการ ท่าอากาศยาน อุโมงค์ สะพาน อาคารจอดรถ สถานีรถ ท่าจอดเรือ โป๊ะจอดเรือ สุสาน ฌาปนสถาน ศาสนสถาน เป็นต้น

“อาคารอยู่อาศัยรวม” หมายความว่า อาคารหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของอาคารที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยสำหรับหลายครอบครัว โดยแบ่งออกเป็นหน่วยแยกจากกันสำหรับแต่ละครอบครัว

“อาคารขนาดใหญ่” หมายความว่า อาคารที่มีพื้นที่รวมกันทุกชั้นหรือชั้นหนึ่งชั้นใดในหลังเดียวกันเกิน 2,000 ตารางเมตร หรืออาคารที่มีความสูงตั้งแต่ 15.00 เมตรขึ้นไป และมีพื้นที่รวมกันทุกชั้นหรือชั้นหนึ่งชั้นใดในหลังเดียวกันเกิน 1,000 ตารางเมตร แต่ไม่เกิน 2,000 ตารางเมตร การวัดความสูงของอาคารให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงพื้นคาบฟ้า สำหรับอาคารทรงจั่วหรือปั้นหยาให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงยอดผนังของชั้นสูงสุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

“สำนักงาน” หมายความว่า อาคารหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารที่ใช้เป็นสำนักงานหรือที่ทำการ

“คลังสินค้า” หมายความว่า อาคารหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารที่ใช้เป็นที่สำหรับเก็บสินค้าหรือสิ่งของเพื่อประโยชน์ทางการค้าหรืออุตสาหกรรม

“โรงแรม” หมายความว่า อาคารหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารที่ใช้เป็นโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

“ภัตตาคาร” หมายความว่า อาคารหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารที่ใช้เป็นที่ขายอาหารหรือเครื่องดื่ม โดยมีพื้นที่สำหรับตั้งโต๊ะอาหารไว้บริการภายในอาคารหรือภายนอกอาคาร

“ที่ว่าง” หมายความว่า พื้นที่อันปราศจากหลังคาหรือสิ่งก่อสร้างปกคลุม ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวอาจจะจัดให้เป็นบ่อน้ำ สระว่ายน้ำ บ่อพักน้ำเสีย ที่พักมูลฝอย ที่พักรวมมูลฝอย หรือที่จอดรถ ที่อยู่ภายนอกอาคารก็ได้ และให้หมายความรวมถึงพื้นที่ของสิ่งก่อสร้าง หรืออาคารที่สูงจากระดับพื้นดินไม่เกิน 1.20 เมตร และไม่มีหลังคาหรือสิ่งก่อสร้างปกคลุมเหนือระดับนั้น

“ถนนสาธารณะ” หมายความว่า ถนนที่เปิดหรือยินยอมให้ประชาชนเข้าไปหรือใช้เป็นทางสัญจรได้ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมีการเรียกเก็บค่าตอบแทนหรือไม่

หมวด 1 ลักษณะของอาคาร

ข้อ 2 ห้องแถวหรือตึกแถวแต่ละคูหา ต้องมีความกว้าง โดยวัดระยะตั้งฉากจากแนวศูนย์กลางของเสาด้านหนึ่ง ไปยังแนวศูนย์กลางของเสาด้านหนึ่ง ไม่น้อยกว่า 4 เมตร มีความลึกของอาคาร โดยวัดระยะตั้งฉากกับแนวผนังด้านหน้าชั้นล่าง ไม่น้อยกว่า 4 เมตร และไม่เกิน 24 เมตร มีพื้นที่ชั้นล่างแต่ละคูหา ไม่น้อยกว่า 30 ตารางเมตร และต้องมีประตูให้คนเข้าออกได้ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง

ในกรณีที่มีความลึกของอาคารเกิน 16 เมตร ต้องจัดให้มีที่ว่างอันปราศจากสิ่งปกคลุมขึ้นบริเวณหนึ่งที่ระยะระหว่าง 12 เมตรถึง 16 เมตร โดยให้มีเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 10 ใน 100 ของพื้นที่ชั้นล่างของอาคารนั้น

ห้องแถวหรือตึกแถวที่สร้างอยู่ริมถนนสาธารณะต้องให้ระดับพื้นชั้นล่างของห้องแถวหรือตึกแถวมีความสูง 10 เซนติเมตรจากระดับทางเท้าหน้าอาคาร หรือมีความสูง 25 เซนติเมตรจากระดับกึ่งกลางถนนสาธารณะหน้าอาคาร แล้วแต่กรณี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อ 3 บ้านแถวแต่ละคูหาต้องมีความกว้างโดยวัดระยะตั้งฉากจากแนวศูนย์กลางของเสา ด้านหนึ่งไปยังแนวศูนย์กลางของเสาอีกด้านหนึ่งไม่น้อยกว่า 4 เมตร มีความลึกของอาคารโดยวัดระยะตั้งฉากกับแนวผนังด้านหน้าชั้นล่างไม่น้อยกว่า 4 เมตร และไม่เกิน 24 เมตร และมีพื้นที่ชั้นล่างแต่ละคูหาไม่น้อยกว่า 24 ตารางเมตร

ในกรณีที่มีความลึกของอาคารเกิน 16 เมตร ต้องจัดให้มีที่ว่างอันปราศจากสิ่งปกคลุมขึ้นบริเวณหนึ่ง ที่ระยะระหว่าง 12 เมตรถึง 16 เมตร โดยให้มีเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 20 ใน 100 ของพื้นที่ชั้นล่างของอาคารนั้น

ข้อ 4 ห้องแถว ตึกแถว หรือบ้านแถวจะสร้างต่อเนื่องกันได้ไม่เกินสิบคูหา และมีความยาวของอาคารแถวหนึ่ง ๆ รวมกันไม่เกิน 40 เมตร โดยวัดระหว่างจุดศูนย์กลางของเสาแรกถึงจุดศูนย์กลางของเสาสุดท้าย ไม่ว่าจะป็นเจ้าของเดียวกัน และใช้โครงสร้างเดียวกันหรือแยกกันก็ตาม

ข้อ 5 รั้วหรือกำแพงกั้นเขตที่อยู่มณฑนสาธารณะที่มีความกว้างตั้งแต่ 3 เมตรขึ้นไปและมีมุมหักน้อยกว่า 135 องศา ต้องปิดมุมรั้วหรือกำแพงกั้นเขตนั้น โดยให้ส่วนที่ปิดมุมมีระยะไม่น้อยกว่า 4 เมตรและทำมุมกับแนวถนนสาธารณะเป็นมุมเท่า ๆ กัน

ข้อ 6 สะพานส่วนบุคคลสำหรับรถยนต์ ต้องมีทางเดินรถกว้างไม่น้อยกว่า 3.50 เมตร และมีส่วนลาดชันไม่เกิน 10 ใน 100

สะพานที่ใช้เป็นทางสาธารณะสำหรับรถยนต์ ต้องมีทางเดินรถกว้างไม่น้อยกว่า 6 เมตร มีส่วนลาดชันไม่เกิน 8 ใน 100 มีทางเท้าสองข้างกว้างข้างละไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร เว้นแต่สะพานที่สร้างสำหรับรถยนต์โดยเฉพาะจะไม่มีทางเท้าก็ได้ และมีราวสะพานที่มั่นคงแข็งแรงยาวตลอดตัวสะพานสองข้างด้วย

ข้อ 7 ป้ายหรือสิ่งทีสร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้ายที่อาคารต้องไม่บังช่องระบายอากาศ หน้าต่าง ประตู หรือทางหนีไฟ

ข้อ 8 ป้ายหรือสิ่งทีสร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้ายบนหลังคาหรือดาดฟ้าของอาคาร ต้องไม่ล้ำออกนอกแนวผนังรอบนอกของอาคาร และส่วนบนสุดของป้ายหรือสิ่งทีสร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้ายต้องสูงไม่เกิน 6 เมตร จากส่วนสูงสุดของหลังคาหรือดาดฟ้าของอาคารที่ติดตั้งป้ายนั้น

ข้อ 9 ป้ายที่ยื่นจากผนังอาคารให้ยื่นได้ไม่เกินแนวกันสาด และให้สูงได้ไม่เกิน 60 เซนติเมตรหรือมีพื้นที่ป้ายไม่เกิน 2 ตารางเมตร

ข้อ 13 ป้ายที่ติดตั้งอยู่บนพื้นดินโดยตรง ต้องมีความสูงไม่เกินระยะที่วัดจากจุดที่ติดตั้งป้าย ไปจนถึงกึ่งกลางถนนสาธารณะที่อยู่ใกล้ป้ายนั้นที่สุด และมีความยาวของป้ายไม่เกิน 32 เมตร

หมวด 2 ส่วนต่าง ๆ ของอาคาร

ส่วนที่ 1 วัสดุของอาคาร

ข้อ 14 สิ่งที่สร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้ายที่ติดตั้งบนพื้นดิน โดยตรงให้ทำด้วยวัสดุทนไฟ ทั้งหมด

ข้อ 15 เสา คาน พื้น บัน ใด และผนังของอาคารที่สูงตั้งแต่สามชั้นขึ้นไป โรงแรม หอประชุม โรงงาน โรงแรม โรงพยาบาล หอสมุด ห้างสรรพสินค้า อาคารขนาดใหญ่ สถานบริการ ตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ ท่าอากาศยาน หรืออุโมงค์ ต้องทำด้วยวัสดุถาวรที่เป็นวัสดุทนไฟ ด้วย

ข้อ 16 ผนังของตึกแถวหรือบ้านแถว ต้องทำด้วยวัสดุถาวรที่เป็นวัสดุทนไฟด้วย แต่ถ้าก่อด้วยอิฐธรรมดาหรือคอนกรีตไม่เสริมเหล็ก ผนังนี้ต้องหนาไม่น้อยกว่า 8 เซนติเมตร

ข้อ 17 ห้องแถว ตึกแถว หรือบ้านแถวที่สร้างติดต่อกัน ให้มีผนังกันไฟทุกระยะไม่เกินห้า คูหา ผนังกันไฟต้องสร้างต่อเนื่องจากพื้นดินจนถึงระดับคานฟ้าที่สร้างด้วยวัสดุถาวรที่เป็นวัสดุทนไฟ กรณีที่เป็นหลังคาสร้างด้วยวัสดุไม่ทนไฟให้มีผนังกันไฟสูงเหนือหลังคาไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตร ตามความลาดของหลังคา

ข้อ 18 ครัวในอาคารต้องมีพื้นและผนังที่ทำด้วยวัสดุถาวรที่เป็นวัสดุทนไฟ ส่วนฝาและ เพดานนั้นหากไม่ได้ทำ ด้วยวัสดุถาวรที่เป็นวัสดุทนไฟ ก็ให้บุด้วยวัสดุทนไฟ

ส่วนที่ 2 พื้นที่ภายในอาคาร

ข้อ 19 อาคารอยู่อาศัยรวมต้องมีพื้นที่ภายในแต่ละหน่วยที่ใช้เพื่อการอยู่อาศัยไม่น้อยกว่า 20 ตารางเมตร

ข้อ 20 ห้องนอนในอาคาร ให้มีความกว้างด้านแคบที่สุดไม่น้อยกว่า 2.50 เมตรและมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 8 ตารางเมตร

ระยะตั้งตามวรรคหนึ่งให้วัดจากพื้นถึงพื้น ในกรณีของชั้นใต้หลังคา ให้วัดจากพื้นถึงยอดฝ้าหรือยอดผนังอาคาร และในกรณีของห้องหรือส่วนของอาคารที่อยู่ภายในโครงสร้างของหลังคา ให้วัดจากพื้นถึงยอดฝ้าหรือยอดผนังของห้องหรือส่วนของอาคารดังกล่าวที่ไม่ใช่โครงสร้างของหลังคา

ห้องในอาคารซึ่งมีระยะตั้งระหว่างพื้นถึงพื้นอีกชั้นหนึ่งตั้งแต่ 5 เมตรขึ้นไป จะทำพื้นชั้นลอยในห้องนั้นก็ได้ โดยพื้นชั้นลอยดังกล่าวนี้ต้องมีเนื้อที่ไม่เกินร้อยละสี่สิบของเนื้อที่ห้อง ระยะตั้งระหว่างพื้นชั้นลอยถึงพื้นอีกชั้นหนึ่งต้องไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร และระยะตั้งระหว่างพื้นห้องถึงพื้นชั้นลอยต้องไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร ด้วย

ห้องน้ำ ห้องส้วม ต้องมีระยะตั้งระหว่างพื้นถึงเพดานไม่น้อยกว่า 2 เมตร

ส่วนที่ 3 บันไดของอาคาร

ข้อ 23 บันไดของอาคารอยู่อาศัยถ้ามีต้องมีอย่างน้อยหนึ่งบันไดที่มีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 80 เซนติเมตร ช่วงหนึ่งสูงไม่เกิน 3 เมตร ลูกตั้งสูงไม่เกิน 20 เซนติเมตร ลูกนอนเมื่อหักส่วนที่ขึ้นบันไดเหลื่อมกันออกแล้วเหลือความกว้างไม่น้อยกว่า 22 เซนติเมตร และต้องมีพื้นหน้าบันไดมีความกว้างและยาวไม่น้อยกว่าความกว้างของบันได

บันไดที่สูงเกิน 3 เมตร ต้องมีชานพักบันไดทุกช่วง 3 เมตร หรือน้อยกว่านั้น และชานพักบันไดต้องมีความกว้างและยาวไม่น้อยกว่าความกว้างของบันได ระยะตั้งจากชั้นบันไดหรือชานพักบันไดถึงส่วนต่ำสุดของอาคารที่อยู่เหนือขึ้นไปต้องสูงไม่น้อยกว่า 1.90 เมตร

ข้อ 24 บันไดของอาคารอยู่อาศัยรวม หอพักตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก สำนักงาน อาคารสาธารณะ อาคารพาณิชย์ โรงงาน และอาคารพิเศษ สำหรับที่ใช้กับชั้นที่มีพื้นที่อาคารชั้นเหนือขึ้นไป รวมกันไม่เกิน 300 ตารางเมตร ต้องมีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 1.20 เมตร แต่สำหรับบันได

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ของอาคารดังกล่าวที่ใช้กับชั้นที่มีพื้นที่อาคารชั้นเหนือขึ้นไปรวมกันเกิน 300 ตารางเมตร ต้องมีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ถ้าความกว้างสุทธิของบันไดน้อยกว่า 1.50 เมตร ต้องมีบันไดอย่างน้อยสองบันไดและแต่ละบันไดต้องมีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 1.20 เมตร

บันไดของอาคารที่ใช้เป็นที่ชุมนุมของคนจำนวนมาก เช่น บันไดห้องประชุมหรือห้องบรรยายที่มีพื้นที่รวมกันตั้งแต่ 500 ตารางเมตรขึ้นไป หรือบันไดห้องรับประทานอาหารหรือสถานบริการที่มีพื้นที่รวมกันตั้งแต่ 1,000 ตารางเมตรขึ้นไป หรือบันไดของแต่ละชั้นของอาคารนั้นที่มีพื้นที่รวมกันตั้งแต่ 2,000 ตารางเมตรขึ้นไป ต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร อย่างน้อยสองบันได ถ้ามีบันไดเดียวต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 3 เมตร

บันไดที่สูงเกิน 4 เมตร ต้องมีชานพักบันไดทุกช่วง 4 เมตร หรือน้อยกว่านั้น และระยะตั้งจากชั้นบันไดหรือชานพักบันไดถึงส่วนต่ำสุดของอาคารที่อยู่เหนือขึ้นไปต้องสูงไม่น้อยกว่า 2.10 เมตร

ชานพักบันไดและพื้นหน้าบันไดต้องมีความกว้างและความยาวไม่น้อยกว่าความกว้างสุทธิของบันได เว้นแต่บันไดที่มีความกว้างสุทธิเกิน 2 เมตร ชานพักบันไดและพื้นหน้าบันไดจะมีความยาวไม่เกิน 2 เมตรก็ได้

บันไดตามวรรคหนึ่งและวรรคสองต้องมีลูกตั้งสูงไม่เกิน 18 เซนติเมตร ลูกนอนเมื่อหักส่วนที่ขึ้นบันไดเหลื่อมกันออกแล้วเหลือความกว้างไม่น้อยกว่า 25 เซนติเมตร และต้องมีราวบันไดกั้นตัก บันไดที่มีความกว้างสุทธิเกิน 6 เมตร และช่วงบันไดสูงเกิน 1 เมตร ต้องมีราวบันไดทั้งสองข้าง บริเวณงมูกบันไดต้องมีวัสดุกันลื่น

ข้อ 25 บันไดตามข้อ 24 จะต้องมีระยะห่างไม่เกิน 40 เมตร จากจุดที่ใกล้สุดบนพื้นชั้นนั้น

ข้อ 26 บันไดตามข้อ 23 และข้อ 24 ที่เป็นแนวโถงเกิน 90 องศา จะไม่มีชานพักบันไดก็ได้ แต่ต้องมีความกว้างเฉลี่ยของลูกนอนไม่น้อยกว่า 22 เซนติเมตร สำหรับบันไดตามข้อ 23 และไม่น้อยกว่า 25 เซนติเมตร สำหรับบันไดตามข้อ 24

ส่วนที่ 4 บันไดหนีไฟ

ข้อ 27 อาคารที่สูงตั้งแต่สี่ชั้นขึ้นไปและสูงไม่เกิน 23 เมตร หรืออาคารที่สูงสามชั้นและมีคาบฟ้าเหนือชั้นที่สามที่มีพื้นที่เกิน 16 ตารางเมตร นอกจากมีบันไดของอาคารตามปกติแล้ว ต้องมี

บันไดหนีไฟที่ทำด้วยวัสดุทนไฟอย่างน้อยหนึ่งแห่ง และต้องมีทางเดินไปยังบันไดหนีไฟนั้นได้ โดยไม่มีสิ่งกีดขวาง

ข้อ 28 บันไดหนีไฟต้องมีความลาดชันน้อยกว่า 60 องศา เว้นแต่ตึกแถวและบ้านแถวที่สูงไม่เกินสี่ชั้น ให้มีบันไดหนีไฟที่มีความลาดชันเกิน 60 องศาได้ และต้องมีชานพักบันไดทุกชั้น

ข้อ 29 บันไดหนีไฟภายนอกอาคารต้องมีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 60 เซนติเมตรและต้องมีผนังส่วนที่บันไดหนีไฟพาดผ่านเป็นผนังที่ก่อสร้างด้วยวัสดุถาวรที่เป็นวัสดุทนไฟ บันไดหนีไฟตามวรรคหนึ่ง ถ้าทอดไม่ถึงพื้นชั้นล่างของอาคารต้องมีบันไดโลหะที่สามารถเลื่อนหรือยัดหรือหย่อนลงมาถึงพื้นชั้นล่างได้

ข้อ 30 บันไดหนีไฟภายในอาคารต้องมีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 80 เซนติเมตร มีผนังที่ก่อสร้างด้วยวัสดุถาวรที่เป็นวัสดุทนไฟกั้นโดยรอบ เว้นแต่ส่วนที่เป็นช่องระบายอากาศและช่องประตูหนีไฟ และต้องมีอากาศถ่ายเทจากภายนอกอาคารได้ โดยแต่ละชั้นต้องมีช่องระบายอากาศที่เปิดสู่ภายนอกอาคารได้มีพื้นที่รวมกันไม่น้อยกว่า 1.4 ตารางเมตร กับต้องมีแสงสว่างให้เพียงพอทั้งกลางวันและกลางคืน

ข้อ 31 ประตูหนีไฟต้องทำด้วยวัสดุทนไฟ มีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 80 เซนติเมตร สูงไม่น้อยกว่า 1.90 เมตร และต้องทำเป็นบานเปิดชนิดผลักออกสู่ภายนอกเท่านั้น กับต้องติดอุปกรณ์ชนิดที่บังคับให้บานประตูปิดได้เอง และต้องสามารถเปิดออกได้โดยสะดวกตลอดเวลา ประตูหรือทางออกสู่บันไดหนีไฟต้องไม่รื้อหรือขบกัน

ข้อ 32 พื้นหน้าบันไดหนีไฟต้องกว้างไม่น้อยกว่าความกว้างของบันไดและอีกด้านหนึ่งกว้างไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร

หมวด 3 ที่ว่างภายนอกอาคาร

ข้อ 33 อาคารแต่ละหลังหรือหน่วยต้องมีที่ว่างตามที่กำหนดดังต่อไปนี้

(1) อาคารอยู่อาศัย และอาคารอยู่อาศัยรวม ต้องมีที่ว่างไม่น้อยกว่า 30 ใน 100 ส่วนของพื้นที่ชั้นใดชั้นหนึ่งที่มากที่สุดของอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(2) ห้องแถว ตึกแถว อาคารพาณิชย์ โรงงาน อาคารสาธารณะ และอาคารอื่นซึ่งไม่ได้ใช้เป็นที่อยู่อาศัย ต้องมีที่ว่างไม่น้อยกว่า 10 ใน 100 ส่วน ของพื้นที่ชั้นใดชั้นหนึ่งที่มากที่สุดของอาคาร แต่ถ้าอาคารดังกล่าวใช้เป็นที่อยู่อาศัยด้วยต้องมีที่ว่างตาม (1)

ข้อ 38 คลังสินค้าที่มีพื้นที่ของอาคารทุกชั้นรวมกันตั้งแต่ 100 ตารางเมตร แต่ไม่เกิน 500 ตารางเมตร ต้องมีที่ว่างห่างแนวเขตที่ดินที่ใช้ก่อสร้างอาคารนั้น ไม่น้อยกว่า 6 เมตร สองด้าน ส่วนด้านอื่นต้องมีที่ว่างห่างแนวเขตที่ดิน ไม่น้อยกว่า 3 เมตร

คลังสินค้าที่มีพื้นที่ของอาคารทุกชั้นรวมกันเกิน 500 ตารางเมตร ต้องมีที่ว่างห่างแนวเขตที่ดินที่ใช้ก่อสร้างอาคารนั้น ไม่น้อยกว่า 10 เมตร สองด้าน ส่วนด้านอื่นต้องมีที่ว่างห่างจากแนวเขตที่ดินไม่น้อยกว่า 5 เมตร

หมวด 4 แนวอาคารและระยะต่าง ๆ ของอาคาร

ข้อ 40 การก่อสร้างหรือตัดแปลงอาคารหรือส่วนของอาคารจะต้องไม่ล้ำเข้าไปในที่สาธารณะเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาที่สาธารณะนั้น

ข้อ 41 อาคารที่ก่อสร้างหรือตัดแปลงใกล้ถนนสาธารณะที่มีความกว้างน้อยกว่า 6 เมตร ให้ร่นแนวอาคารห่างจากกึ่งกลางถนนสาธารณะอย่างน้อย 3 เมตร

อาคารที่สูงเกินสองชั้นหรือเกิน 8 เมตร ห้องแถว ตึกแถว บ้านแถว อาคารพาณิชย์ โรงงาน อาคารสาธารณะ ป้ายหรือสิ่งก่อสร้างขึ้นสำหรับติดหรือตั้งป้ายหรือคลังสินค้า ที่ก่อสร้างหรือตัดแปลงใกล้ถนนสาธารณะ

(1) ถ้าถนนสาธารณะนั้นมีความกว้างน้อยกว่า 10 เมตร ให้ร่นแนวอาคารห่างจากกึ่งกลางถนนสาธารณะอย่างน้อย 6 เมตร

(2) ถ้าถนนสาธารณะนั้นมีความกว้างตั้งแต่ 10 เมตรขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20 เมตร ให้ร่นแนวอาคารห่างจากเขตถนนสาธารณะอย่างน้อย 1 ใน 10 ของความกว้างของถนนสาธารณะ

(3) ถ้าถนนสาธารณะนั้นมีความกว้างเกิน 20 เมตรขึ้นไป ให้ร่นแนวอาคารห่างจากเขตถนนสาธารณะอย่างน้อย 2 เมตร

ข้อ 42 อาคารที่ก่อสร้างหรือดัดแปลงใกล้แหล่งน้ำสาธารณะ เช่น แม่น้ำ คู คลอง ลำราง หรือลำกระโดง ถ้าแหล่งน้ำสาธารณะนั้นมีความกว้างน้อยกว่า 10 เมตร ต้องร่นแนวอาคารให้ห่างจากเขตแหล่งน้ำสาธารณะนั้นไม่น้อยกว่า 3 เมตร แต่ถ้าแหล่งน้ำสาธารณะนั้นมีความกว้างตั้งแต่ 10 เมตรขึ้นไป ต้องร่นแนวอาคารให้ห่างจากเขตแหล่งน้ำสาธารณะนั้นไม่น้อยกว่า 6 เมตร

สำหรับอาคารที่ก่อสร้างหรือดัดแปลงใกล้แหล่งน้ำสาธารณะขนาดใหญ่ เช่น บึง ทะเลสาบ หรือทะเล ต้องร่นแนวอาคารให้ห่างจากเขตแหล่งน้ำสาธารณะนั้นไม่น้อยกว่า 12 เมตร

ทั้งนี้ เว้นแต่ สะพาน เขื่อน รั้ว ท่อระบายน้ำ ท่าเรือ ป้าย อุโมงค์ คานเรือ หรือที่วางที่ใช้เป็นที่จอดรถไม่ต้องร่นแนวอาคาร

ข้อ 43 ให้อาคารที่สร้างตามข้อ 41 และข้อ 42 ต้องมีส่วนต่ำสุดของกันสาดหรือส่วนยื่นสถาปัตยกรรมสูงจากระดับทางเท้าไม่น้อยกว่า 3.25 เมตร ทั้งนี้ ไม่นับส่วนคาน้ำที่ยื่นจากผนังไม่เกิน 50 เซนติเมตร และต้องมีท่อรับน้ำจากกันสาดหรือหลังคาต่อแนบหรือฝังในผนังหรือเสาอาคารลงสู่ท่อสาธารณะหรือบ่อพัก

ข้อ 44 ความสูงของอาคารไม่ว่าจากจุดหนึ่งจุดใด ต้องไม่เกินสองเท่าของระยะราบวัดจากจุดนั้นไปตั้งฉากกับแนวเขตด้านตรงข้ามของถนนสาธารณะที่อยู่ใกล้อาคารนั้นที่สุด

ความสูงของอาคารให้วัดแนวตั้งจากระดับถนนหรือระดับพื้นดินที่ก่อสร้างขึ้นไปถึงส่วนของอาคารที่สูงที่สุด สำหรับอาคารทรงจั่วหรือปั้นหยาให้วัดถึงยอดผนังของชั้นสูงสุด

ข้อ 45 อาคารหลังเดียวกันซึ่งมีถนนสาธารณะสองสายขนาดไม่เท่ากันขนานอยู่ เมื่อระยะระหว่างถนนสาธารณะสองสายนั้นไม่เกิน 60 เมตร และส่วนกว้างของอาคารตามแนวถนนสาธารณะที่กว้างกว่าไม่เกิน 60 เมตร ความสูงของอาคาร ณ จุดใดต้องไม่เกินสองเท่าของระยะราบที่ใกล้ที่สุดจากจุดนั้นไปตั้งฉากกับแนวเขตถนนสาธารณะด้านตรงข้ามของสายที่กว้างกว่า

ข้อ 46 อาคารหลังเดียวกันซึ่งอยู่ที่มุมถนนสาธารณะสองสายขนาดไม่เท่ากันความสูงของอาคาร ณ จุดใดต้องไม่เกินสองเท่าของระยะราบที่ใกล้ที่สุด จากจุดนั้นไปตั้งฉากกับแนวเขตถนนสาธารณะด้านตรงข้ามของสายที่กว้างกว่า และความยาวของอาคารตามแนวถนนสาธารณะที่แคบกว่าต้องไม่เกิน 60 เมตร

สำหรับอาคารซึ่งเป็นห้องแถวหรือตึกแถว ความยาวของอาคารตามแนวถนนสาธารณะที่แคบกว่าต้องไม่เกิน 15 เมตร

ข้อ 47 รั้วหรือกำแพงที่สร้างขึ้นติดต่อหรือห่างจากถนนสาธารณะน้อยกว่าความสูงของรั้วให้ก่อสร้างได้สูงไม่เกิน 3 เมตร เหนือระดับทางเท้าหรือถนนสาธารณะ

ข้อ 48 การก่อสร้างอาคารในที่ดินเจ้าของเดียวกัน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(1) ผนังของอาคารด้านที่มีหน้าต่าง ประตู ช่องระบายอากาศหรือช่องแสง หรือระเบียงของอาคารต้องมีระยะห่างจากผนังของอาคารอื่นด้านที่มีหน้าต่าง ประตู ช่องระบายอากาศหรือช่องแสงหรือระเบียงของอาคาร ดังต่อไปนี้

(ก) อาคารที่มีความสูงไม่เกิน 9 เมตร ผนังหรือระเบียงของอาคารต้องอยู่ห่างจากผนังหรือระเบียงของอาคารอื่นที่มีความสูงไม่เกิน 9 เมตร ไม่น้อยกว่า 4 เมตร

(ข) อาคารที่มีความสูงไม่เกิน 9 เมตร ผนังหรือระเบียงของอาคารต้องอยู่ห่างจากผนังหรือระเบียงของอาคารอื่นที่มีความสูงเกิน 9 เมตร แต่ไม่ถึง 23 เมตร ไม่น้อยกว่า 5 เมตร

(ค) อาคารที่มีความสูงเกิน 9 เมตร แต่ไม่ถึง 23 เมตร ผนังหรือระเบียงของอาคารต้องอยู่ห่างจากผนังหรือระเบียงของอาคารอื่นที่มีความสูงเกิน ๙ เมตร แต่ไม่ถึง 23 เมตร ไม่น้อยกว่า 3 เมตร

(2) ผนังของอาคารด้านที่เป็นผนังที่บดต้องให้มีระยะห่างจากผนังของอาคารอื่นด้านที่มีหน้าต่าง ประตู ช่องระบายอากาศหรือช่องแสง หรือระเบียงของอาคาร ดังต่อไปนี้

(ก) อาคารที่มีความสูงไม่เกิน 15 เมตร ผนังของอาคารต้องอยู่ห่างจากผนังหรือระเบียงของอาคารอื่นที่มีความสูงไม่เกิน 9 เมตร ไม่น้อยกว่า 2 เมตร

(ข) อาคารที่มีความสูงไม่เกิน 15 เมตร ผนังของอาคารต้องอยู่ห่างจากผนังหรือระเบียงของอาคารอื่นที่มีความสูงเกิน 9 เมตร แต่ไม่ถึง 23 เมตร ไม่น้อยกว่า 3 เมตร

(ค) อาคารที่มีความสูงเกิน 15 เมตร แต่ไม่ถึง 23 เมตร ผนังของอาคารต้องอยู่ห่างจากผนังหรือระเบียงของอาคารอื่นที่มีความสูงไม่เกิน 9 เมตร ไม่น้อยกว่า ๒.๕๐ เมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(ง) อาคารที่มีความสูงเกิน 15 เมตร แต่ไม่ถึง 23 เมตร ผนังของอาคารต้องอยู่ห่างจากผนังหรือระเบียงของอาคารอื่นที่มีความสูงเกิน 9 เมตร แต่ไม่ถึง 23 เมตร ไม่น้อยกว่า 3.50 เมตร

(3) ผนังของอาคารที่มีความสูงเกิน 15 เมตร แต่ไม่ถึง 23 เมตร ด้านที่เป็นผนังทึบต้องอยู่ห่างจากผนังของอาคารอื่นที่มีความสูงเกิน 15 เมตร แต่ไม่ถึง 23 เมตร ด้านที่เป็นผนังทึบไม่น้อยกว่า 1 เมตร

สำหรับอาคารที่มีลักษณะตาม (1) และ (3) ผนังของคานฟ้าของอาคารด้านที่อยู่ใกล้กับอาคารอื่นให้ทำการก่อสร้างเป็นผนังทึบสูงจากพื้นคานฟ้าไม่น้อยกว่า 1.80 เมตร

(“ข้อ 48” แก้ไขโดยกฎกระทรวงฉบับที่ 61 (พ.ศ. 2550)ฯ)

ข้อ 49 การก่อสร้างอาคารในบริเวณด้านข้างของห้องแถวหรือตึกแถว

(1) ถ้าห้องแถวหรือตึกแถวนั้นมีจำนวนรวมกันได้ตั้งแต่สิบคูหา หรือมีความยาวรวมกันได้ตั้งแต่ 40 เมตรขึ้นไป และอาคารที่จะสร้างขึ้นเป็นห้องแถวหรือตึกแถว ห้องแถวหรือตึกแถวที่จะสร้างขึ้นต้องห่างจากผนังด้านข้างของห้องแถวหรือตึกแถวเดิมไม่น้อยกว่า 4 เมตร แต่ถ้าเป็นอาคารอื่นต้องห่างจากผนังด้านข้างของห้องแถวหรือตึกแถวเดิมไม่น้อยกว่า 2 เมตร

(2) ถ้าห้องแถวหรือตึกแถวนั้นมีจำนวนไม่ถึงสิบคูหาและมีความยาวรวมกันไม่ถึง 40 เมตร อาคารที่สร้างขึ้นจะต้องห่างจากผนังด้านข้างของห้องแถวหรือตึกแถวเดิมไม่น้อยกว่า 2 เมตร เว้นแต่การก่อสร้างห้องแถวหรือตึกแถวต่อจากห้องแถวหรือตึกแถวเดิมตามข้อ 4

ข้อ 50 ผนังของอาคารที่มีหน้าต่าง ประตู ช่องระบายอากาศหรือช่องแสงหรือระเบียงของอาคารต้องมีระยะห่างจากแนวเขตที่ดิน ดังนี้

(1) อาคารที่มีความสูงไม่เกิน 9 เมตร ผนังหรือระเบียงต้องอยู่ห่างเขตที่ดินไม่น้อยกว่า 2 เมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(2) อาคารที่มีความสูงเกิน 9 เมตร แต่ไม่ถึง 23 เมตร ผนังหรือระเบียงต้องอยู่ห่างเขตที่ดินไม่น้อยกว่า 3 เมตร

ผนังของอาคารที่อยู่ห่างเขตที่ดินน้อยกว่าตามที่กำหนดไว้ใน (1) หรือ (2) ต้องอยู่ห่างจากเขตที่ดินไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร เว้นแต่จะก่อสร้างชิดเขตที่ดินและอาคารดังกล่าวจะก่อสร้างได้สูงไม่เกิน 15 เมตร ผนังของอาคารที่อยู่ชิดเขตที่ดินหรือห่างจากเขตที่ดินน้อยกว่าที่ระบุไว้ใน (1) หรือ (2) ต้องก่อสร้างเป็นผนังทึบ และคานฟ้าของอาคารด้านนั้นให้ทำผนังทึบสูงจากคานฟ้าไม่น้อยกว่า 1.80 เมตร ในกรณีก่อสร้างชิดเขตที่ดินต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของที่ดินข้างเคียงด้านนั้นด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ข.

แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน

การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development)

การพัฒนาในประเทศที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยเชื่อว่าหากเศรษฐกิจเติบโตสูงขึ้นระดับรายได้ของประชากรของประเทศก็จะเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งจะส่งผลให้มาตรฐานการดำรงชีวิตของประชาชนสูงขึ้นแต่การขยายตัวทางเศรษฐกิจในเชิงปริมาณดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับภาคเกษตรกรรมนำไปสู่ข้อสรุปผลของการพัฒนาที่ผ่านมาว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาคุณภาพและไม่ยั่งยืน” ความเจริญทางเศรษฐกิจไม่อาจดำรงอยู่อย่างยั่งยืนได้ หากไม่คำนึงถึงการบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยต้องมีการใช้อย่างเหมาะสมและมีเหตุผล เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์พร้อมทั้งจัดการ และคุ้มครองระบบนิเวศให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน ในศตวรรษที่ 2550 ประเทศไทยจึงได้ให้มีการใส่ใจอย่างจริงจังกับ “การพัฒนาอย่างยั่งยืน”

1. ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน

(การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย เอกสารประกอบการประชุม ประจำปี 2546 การพัฒนาที่ยั่งยืน 30 มิถุนายน 2546) “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความหมาย ใกล้เคียงกัน แต่มีการกล่าวมากที่สุดคือ คำนิยามของสมัชชาโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและพัฒนา (World Commission on Environment and Development) ซึ่งนิยามไว้ว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ รูปแบบของการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปต้องลดทอนความสามารถในการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง (Sustainable Development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs) หรือพูดอีกนัยหนึ่งคือ การทำให้กิจกรรมของมนุษย์ สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ตามแนวคิดดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่ครอบคลุมการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม เป็นต้น โดยมีคนเป็นศูนย์กลางหรือเป้าหมายของการพัฒนา เพื่อให้อยู่ดีกินดีทั้งคนในรุ่นปัจจุบันและรุ่นต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนมาจาก 3 แนวทางใหญ่ๆ คือ

- แนวทางด้านนิเวศวิทยา
- แนวทางด้านสังคม
- แนวทางด้านเศรษฐกิจ

ประเทศไทยตระหนักถึงปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาประเทศและเริ่มกำหนดเป้าหมายหลักของการพัฒนาประเทศที่มุ่งรักษาความสมดุลระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2540 – 2549) และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) (Green and Happiness Society)

2. แนวทางการปรับตัวของประเทศไทยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืนมีแนวคิดในการดำเนินงานดังนี้

- 2.1 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยต้องสร้างความเข้าใจว่าทรัพยากรธรรมชาติ เป็นทุนการผลิตประเภทหนึ่งของระบบเศรษฐกิจของประเทศและมีความสำคัญในการดำรงชีวิต
- 2.2 การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในหลายทศวรรษที่ผ่านมาเป็นการขยายตัวในเชิงปริมาณ โดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ดังนี้ คือ

1. การบริหารเศรษฐกิจโดยรวม
2. การเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถของการแข่งขันของประเทศ
3. การพัฒนาความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

- สนับสนุนการวิจัย

- พัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้มีความสามารถมากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศ

2.3 การเสริมสร้างรากฐานของสังคมให้เข้มแข็งเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาให้บุคลากรของชาติมีคุณภาพ มีความรู้ และพร้อมที่จะรับ
กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกบนพื้นฐานของความเป็นไทย

- เชื่อมโยงการพัฒนาชนบทและเมืองให้สนับสนุนซึ่งกันและกัน
- มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. วรรณิการการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย

การวัดผลสำเร็จของการพัฒนาประเทศ ส่วนใหญ่พิจารณาจากผลิตภัณฑ์

มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product-GDP) และผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross National Product-GNP) ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

ประเทศไทยใช้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศและผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ เป็น
ดัชนีชี้วัดระดับการพัฒนาประเทศเช่นเดียวกับประเทศอื่น สังคมและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กัน
ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ฉบับที่ 9 และฉบับที่ 10 กำหนดให้ คนเป็น
ศูนย์กลางของการพัฒนา โดยการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ให้มีความสุขและมี
คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น วรรณิการชีวิตขึ้นใหม่ 2 ชุด คือ วรรณิการความอยู่ดีมีสุข และ วรรณิการความเข้มแข็ง
ทางเศรษฐกิจ เพื่อใช้วัดผลกระทบขั้นสุดท้ายของการพัฒนาที่มีต่อคน

วรรณิการความอยู่ดีมีสุข

เป้าหมายสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 คือ การสร้าง สังคม
อยู่ดีมีสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) ซึ่ง ความอยู่ดีมีสุข หมายถึง การมีสุขภาพอนามัย
ที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรู้ มีงานทำที่ทั่วถึง มีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีพ มีครอบครัวที่
อบอุ่นมั่นคง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี และอยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ สามารถ
จำแนกเป็น 7 ด้าน คือ

1. สุขภาพอนามัย
2. ความรู้
3. ชีวิตการทำงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. รายได้และการกระจายรายได้
5. ชีวิตครอบครัว
6. สภาพแวดล้อม
7. การบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ครรถนัรรวมความอยู่ดีมีสุขและองค์ประกอบ

ครรถนั	องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
1. สุขภาพอนามัย	1. การมีชีวิตยืนยาว 2. การมีสุขภาพอนามัยที่ดี 3. การสร้างความเป็นธรรมในระบบสาธารณสุข	1. อายุเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด 2. สัดส่วนประชากรที่ไม่เจ็บป่วยในแต่ละปี 3. สัดส่วนประชากรที่มีหลักประกันสุขภาพ
2. ความรู้	4. การได้รับการศึกษาของคนไทยอย่างทั่วถึง 5. คุณภาพการศึกษา	4. จำนวนปีเฉลี่ยที่ได้รับการศึกษาของประชาชน 5. อัตราการเข้าเรียนหนังสือของเด็กชั้นม.ต้นและม.ปลาย 6. ผลคะแนนการทดสอบวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์
3. ชีวิตการทำงาน	6. การมีงานทำอย่างทั่วถึง 7. ความมั่นคงในการทำงาน	7. สัดส่วนผู้ว่างงาน 8. สัดส่วนแรงงานที่มีการบริการและอยู่ในข่ายควบคุมของเครือข่ายประกันสังคม
4. รายได้และกระจายรายได้	8. รายได้ 9. การกระจายรายได้	9. สัดส่วนคนยากจนด้านรายได้ 10. สัมประสิทธิ์การกระจายรายได้

เศรษฐกิจชุมชนกับการพัฒนายั่งยืน

เศรษฐกิจชุมชน คือ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ทั้งด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม บริการทั้งในด้านการผลิต การบริโภค และการกระจายผลผลิต โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชน คือ ให้มีส่วนร่วมคิด ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ บนรากฐานของความสามารถที่มีอยู่ จากการใช้ “ทุนของชุมชน”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมาชิกในชุมชนจะเป็นผู้ตัดสินว่า พวกเราจะผลิตอะไรได้บ้างตามศักยภาพและทุนประเภทต่างๆ ที่มีอยู่เราจะผลิตกันอย่างไร โดยที่ชุมชนสามารถ คิดเอง ทำเอง ได้เอง

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนควรมีเป้าหมายสำคัญที่

1. การพัฒนาขีดความสามารถของคน ครอบครัว และชุมชน
2. การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

การมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนมีจุดแข็งที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา ก็คือ

1. คนในท้องถิ่นในชุมชนเดียวกันมีจิตสำนึกร่วมกัน
2. การมีความเอื้ออาทร
3. การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน
4. เป็นการพัฒนาที่เริ่มจากการกำหนดพื้นที่

- แนวปฏิบัติในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

แนวทางในการพัฒนาชุมชนสามารถปฏิบัติในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ ดังนี้

1. สร้างเวทีการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นก่อน
2. วิเคราะห์ศักยภาพในขีดความสามารถของท้องถิ่น
3. วางแผนพัฒนาตามแนวทาง
4. ส่งเสริมการรวมกลุ่มในลักษณะต่างๆ
5. พัฒนาเทคโนโลยีในความรู้เกี่ยวกับวิธีการผลิต
6. พัฒนาระบบตลาด
7. พัฒนากิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษา
8. ทำการวิจัย
9. สร้างศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชน
10. สร้างหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

11. พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสาร

12. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนออกสู่สังคมภายนอก

- การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วยแนวพระราชดำริ “ระเบิดจากข้างใน”

ระเบิดจากข้างใน

เป็นหลักในการพัฒนาคน ที่ต้องเริ่มจากการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาก่อนแล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก

หลักการพัฒนาที่แท้จริงการพัฒนาที่แท้จริงต้องเริ่มจากระดับฐาน ระดับย่อยที่สุด หรือ “ข้างใน”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก.

แนวคิดในการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน (people's participation) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นคำที่เริ่มใช้กันเมื่อประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา เพื่อแสดงว่าโครงการพัฒนาต่างๆ ที่นำไปให้ชาวบ้านในชุมชนต่าง ๆ นั้น ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วม บ้าง ก็บอกว่ามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยชุมชนมีส่วนสมทบงบประมาณ 5-10% ถ้าไม่มีเงินก็คิดจากมูลค่าแรงงาน วัสดุสิ่งของหรือวัสดุแรงงาน หรืออะไรก็ได้ที่มาจากชุมชนงบประมาณเกือบทั้งหมด รวมทั้งการคิดและวางแผนมาจากข้างบน (top down) คือมาจากหน่วยงานภายนอกทั้งหน่วยงานราชการหรือองค์กรเอกชนบ้างก็บอกว่ามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน คือ การเก็บข้อมูลวางแผนการปฏิบัติ และประเมินผล และอ้างว่านี่คือกระบวนการที่มาจากข้างล่าง (bottom up) รวมทั้งอ้างว่าได้มีการทำประชาพิจารณ์ (public hearing) แล้วซึ่งหมายถึงว่าได้รับการ รับรอง จากชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการทรัพยากร การบริหารจัดการชุมชน คน ทุนของชุมชน จึงต้องมีการแยกแยะเนื้อหาและรูปแบบของ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ให้เหมาะสมกับในแต่ละเรื่องพร้อมทั้งวิธีการและกระบวนการที่เหมาะสมการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงไม่ใช่แค่เพียงรูปแบบ เช่นการเลือกตั้งในทุกระดับ แล้วก็ปล่อยให้ผู้ได้รับเลือกตั้งไปดำเนินการทุกอย่างทุกเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนหมายความว่า หลังการดำเนินงานของผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่แทน

ประชาชนการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงไม่ใช่เพียงไปหา 5-10% มาสมทบโครงการที่องค์กรจากภายนอกนำเข้าไปให้ ไม่ใช่การเข้าไปเก็บข้อมูลให้ข้าราชการที่บอกว่าจะเอาไปทำโครงการพัฒนาท้องถิ่น ไม่ใช่แค่การไปร่วมประชุมรับฟังการเสนอโครงการแล้วก็มีรับรองแล้วอ้างว่าเป็นประชาพิจารณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนคือการแสดงออกถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของชุมชนในการจัดการทุนชุมชน จัดการชีวิตของตนเอง การมีส่วนร่วมเกิดจากแนวความคิดในการพัฒนาชุมชน คือ กระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีโอกาสได้แสดงทัศนะและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณา กำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ ประกอบด้วยการให้ข้อมูลข่าวสารต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน (ประชาพิจารณ์) การวางแผนร่วมกัน และการพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้โดยมีหลักการดังนี้คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 1.) หลักจิตสำนึกและความรับผิดชอบ คือ หลักการที่สำคัญที่องค์การทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบ ซึ่งจะสะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) เป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบ จำเป็นต้องปฏิบัติโดยยึดหลักนิติธรรมและความโปร่งใส
- 2.) หลักความคุ้มค่า คือ การคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม ในการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน รวมทั้งมีการป้องกันรักษาสิ่งแวดล้อมและมีความสามารถในการแข่งขันกับภายนอก
- 3.) เป้าหมายและวิธีการของกรวางแผนแบบมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมอาจเป็นทั้งเป้าหมายและวิธีการ ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมแบบวิธีการ ต้องอาศัยการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งทำให้คนส่วนใหญ่จะมีความรู้สึกความเป็นเจ้าของ เกิดความรับผิดชอบร่วมกันและการเกิดผลประโยชน์ของกลุ่ม เนื่องจากความเข้มแข็งของกลุ่มเป็นเป้าหมายที่ได้รับ (เน้นทยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร, 2546:34)

ทศพล กฤตยพิสิฐ (2537) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนาออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นริเริ่มการพัฒนา ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการวางแผนในการพัฒนา ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงานตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

ขั้นตอนที่ 3 ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร อุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหาร ประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นตอนที่ 4 ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขั้นตอนที่ 5 ประชาชนเข้าร่วมประเมินการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งในการประเมินอาจปรากฏในรูปของการประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลก้าวหน้าเป็นระยะๆ หรือกระทำในรูปของการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปสุดท้าย

ระดับของการมีส่วนร่วม

การวัดระดับของการมีส่วนร่วมในมิติเชิงคุณภาพ แนวคิดของอาร์น สไตน์ ให้ความสำคัญต่ออำนาจในการตัดสินใจ และเห็นว่าการมีส่วนร่วมมีลักษณะเป็นรูปของบันไดการมีส่วนร่วม 8 ขั้นตอน แบ่งขั้นการมีส่วนร่วมจาก

ขั้นต่ำ ระดับ 1-2 คือ การมีส่วนร่วมเทียม ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ แต่มีเพียงคนกลุ่มน้อยเข้ามามีบทบาทหลักในการตัดสินใจ

ขั้นกลาง ระดับ 3-5 คือ การมีส่วนร่วมบางส่วน ความคิดเห็นของประชาชนยังไม่มีหลักประกันว่าจะได้รับการตอบสนองจากผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ

ขั้นสูง ระดับ 6-8 คือ การเพิ่มระดับการตัดสินใจในการเจรจา การใช้อำนาจผ่านตัวแทนควบคุมโดยประชาชนผ่านตัวแทน หรือเป็นผู้ใช้อำนาจตัดสินใจโดยตรง

การพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเอง (Self - Reliance Community Development)

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนของการกระจายอำนาจ พ.ศ.2542 มีผลทำให้หน่วยงานของรัฐพยายามปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ประชาชนในชุมชนก็มีความตื่นตัวในการที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนมากขึ้น การกระจายอำนาจลงสู่ชุมชนทำให้การพัฒนาชุมชนขึ้นอยู่กับประชาชนในท้องถิ่นทั้งสิ้นและผู้ที่ทำหน้าที่สนับสนุน ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและโครงการ วิชาการก็คือเจ้าหน้าที่ภาครัฐในชุมชนบงกชนั่นเอง ดังทงศักดิ์ ได้กล่าวถึงบทบาทของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ว่าต้องกระตุ้นให้ประชาชนได้รู้ ได้เข้าใจ ถึงแนวคิด หลักการวิเคราะห์ ปัญหาของชุมชน และให้ประชาชนตระหนักว่าเป็นปัญหาร่วมกันของทุกคนในชุมชน มิใช่ของคนใดคนหนึ่ง (ทงศักดิ์ คุ่มไชนะ และคนอื่น ๆ .2534: 18) การกระทำเช่นนี้จะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอภิปราย ถกเถียง พิจารณาปัญหาต่างๆ ในชุมชนของตนเองด้วย จะรู้สึกร่วมรับผิดชอบในการดำเนินโครงการ เหมือนเป็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาของคน โดยแท้จริงการพัฒนาชุมชนไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมในด้านใดโดยมั่งคั่งอยู่บนพื้นฐานการสนับสนุน ให้ประชาชนพึ่งตนเองได้เป็นประการสำคัญ หากสิ่งใดเกินกว่าความสามารถของประชาชนเช่นทางด้านวิชาการและวัสดุที่จำเป็น รัฐบาลยอมเข้าให้การช่วยเหลือเพื่อโครงการ กิจกรรมของราษฎรบรรลุผลด้วยดี ทั้งนี้โดยวิธีการ “ทำงานกับประชาชน (work with people) หมายถึงร่วมคิด ร่วมปรึกษา และร่วมกันทำงาน ไม่ใช่ทำให้ประชาชน (Work for people) แต่ฝ่ายเดียว” (จิตจำนงค์ กิติศิริติ, 2525 : 54)

แนวคิดการพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเองเป็นแนวคิดที่เหมาะสมที่เหมาะสมที่จะใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมของกลุ่มประเทศทางตะวันตกได้ดี เพราะอาศัยพื้นฐานวัฒนธรรมทางตะวันตกเป็นแนวคิดหลัก และทฤษฎีการพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเองเป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นจากการได้ประจักษ์ถึงความบกพร่องของการพัฒนาตามกระแสหลัก เช่นทฤษฎีทางพุทธศาสตร์ ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง (ทฤษฎีใหม่) ซึ่งอาคม กล่าวว่าทฤษฎีการพัฒนาแบบพึ่งตนเองเป็นทางเลือกเพื่อการพัฒนาประเทศอีกแนวทางหนึ่ง ซึ่งถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของกลุ่มประเทศโลกที่สาม จากนักเศรษฐศาสตร์และนักสังคมศาสตร์หลายๆประเทศ โดยอาศัยรากฐานการสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์เศรษฐกิจที่ผ่านมาว่า ภายใต้กระบวนการพัฒนาของประเทศต่างๆ ทั้งในเอเชียบางประเทศและประเทศแถบละตินอเมริกา ได้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาแท้จริงหรือไม่แต่ผลปรากฏจากการที่ได้กล่าวถึงไว้แล้วในทฤษฎีความด้อยพัฒนาและการพึ่งพิงนั้นก็พบว่าประเทศใน โลกที่สามต้องตกอยู่ในสภาพเสียเปรียบทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมตลอดมา การกระจายความเจริญกระจุกอยู่ในเมืองใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางการปกครอง ความมั่งคั่งก็ตกอยู่กับผู้นำประเทศเพียงบางกลุ่มเท่านั้น ความยากจนของประชาชนในชนบทก็ยิ่งปรากฏอยู่ทั่วไป ถึงแม้ผู้นำประเทศจะพยายามแสดงให้เห็นถึงความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วด้วยการพิจารณาจากรายได้ประชาชาติ ซึ่งเป็นการมองเพียงภาพรวมระดับประเทศที่มีได้คำนึงถึงความ เป็นจริงระดับบุคคลว่า รายได้ประชาชาติที่เพิ่มขึ้นนั้นได้กระจายไปทุกระดับหรือไม่ (อาคม ใจแก้ว , 2534 : 75)

แนวคิดการพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเองเป็นสิ่งที่นักพัฒนาและเจ้าหน้าที่ภาครัฐในพื้นที่ชุมชนชนบทควรศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

การพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development)

หมายถึง การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของปัจจุบัน โดยไม่ทำให้ผู้คนในอนาคตเกิดปัญหาในการตอบสนองความต้องการของตนเอง” (นิยามของคณะกรรมการ โลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา World Commission on Environment and Development ในรายงาน Our Common Future 1987 หรือ Brundtland Report) การพัฒนาที่ยั่งยืนรวมความถึง 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมซึ่งเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน โครงการพัฒนาใดๆต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้งสามด้านนี้ การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นมากกว่าเพียงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นการเปลี่ยนโครงสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคมเพื่อลดการบริโภครทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมลงไปในระดับที่ยังรักษาความสมดุลที่ดี ทำให้คนอยู่ร่วมกับธรรมชาติโดยไม่ทำลายล้างอย่างที่ผ่านมาและทำกันอยู่หลายแห่ง ให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชนอยู่ดีกินดีและอยู่เย็นเป็นสุข“การพัฒนาที่ยั่งยืน” เป็นคำที่ถูกใช้คู่ไปกับคำว่า “ธรรมาภิบาล” (good governance) ถือว่าเป็นสองคำที่สัมพันธ์กันจนแยกจากกันไม่ได้ โดยโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) เห็นว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ถ้าหากมีธรรมาภิบาลก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนการพัฒนามนุษย์ (human development) หมายถึงการเปิดทางเลือกมากมายผู้คนในสังคม หมายถึงการให้ถือเอาผู้ชายผู้หญิง โดยเฉพาะคนจนและคนที่อยู่ในภาวะยากลำบากเสี่ยงอันตรายเป็นศูนย์กลางของกระบวนการพัฒนารายงานของ (UNDP) 1996 ได้แสดงให้เห็นว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจ

ไม่ได้เป็นหลักประกันการพัฒนาที่ยั่งยืนและไม่ได้ขจัดปัญหาความยากจนให้หมดไปเช่นบางประเทศมีรายได้ให้ประชากรต่อหัวสูงกลับอยู่ในระดับต่ำของการพัฒนามนุษย์ มีปัญหาความเหลื่อมล้ำแตกต่างระหว่างประเทศร่ำรวยและประเทศยากจนระหว่างคนรวย กับคนจนในประเทศเดียวกัน ช่องว่างที่ถ่างออกไปเรื่อยๆการพัฒนามนุษย์มีอยู่ 5 ลักษณะคือ

1. การสร้างความเข้มแข็ง (empowerment) คือการเพิ่มขีดความสามารถในการเลือกทางและทางเลือกให้ผู้คนได้เป็นอิสระจากความหวง จากสิ่งที่พวกเขาขาดแคลน และให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อชีวิต

2. ความร่วมมือ (co-operation) ผู้คนสัมพันธ์กันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3. ความเท่าเทียม (equity) คนมีโอกาเข้าถึงทรัพยากรการศึกษาการดูแลสุขภาพ การจัดการชีวิต ทรัพยากร ชุมชนของตนเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ความยั่งยืน (sustainability) การพัฒนาวันนี้ไม่ทำลายทรัพยากรและโอกาสของคนรุ่นต่อไปแต่สร้างหลักประกันให้คนในอนาคตเป็นอิสระจากความยากจนและได้ใช้ความสามารถขั้นพื้นฐานของตัวเอง

5. ความมั่นคงปลอดภัยอันตราย (security) ในชีวิตทรัพย์สินการคุกคามจากโรคและภัยอันตราย

การพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ การพัฒนาที่สนองตอบความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันโดยไม่กระทบกระเทือนชนรุ่นต่อไปในการที่จะสนองตอบความต้องการของตนเอง ซึ่งหมายถึงขีดจำกัดของสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงความยุติธรรมในสังคมระหว่างชนรุ่นเดียวกันกับชนรุ่นต่อไป เมื่อนำแนวความคิดนี้มาพิจารณาเรื่องชุมชนเมือง จึงมีการกำหนดแนวทางของการตั้งถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน (Sustainable Human Settlements) เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของเมืองและสิ่งแวดล้อม (Agenda 21 for Sustainable Development) การพัฒนาที่อยู่อาศัยแบบยั่งยืน (Sustainable Housing) มีหลักการ โดยสังเขป ดังนี้

1. มิติทางการก่อสร้าง (Construction Perspective)

- ทนทาน (Lifespan)
- ปรับเปลี่ยนได้ (Adaptability)

2 มิติทางสังคมและเศรษฐกิจ (Social and Economic Perspective)

- ค่าใช้จ่ายพอเหมาะ (Affordability) ทั้งสำหรับที่พักอาศัยโดยตรง (Direct Costs) และสำหรับค่าใช้จ่ายทางอ้อม (Indirect Costs) อาทิ ค่าเดินทาง โดยไม่ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายที่จำเป็นสำหรับปัจจัยพื้นฐานอื่นๆ

- มีสภาพแวดล้อมที่ดีทั้งสุขภาพกายและจิตใจ
- มีสภาพแวดล้อมที่ดีในเชิงจิตศาสตร์ และสังคมศาสตร์ เปลี่ยนจากที่อยู่อาศัย (a place to live) ให้เป็นบ้าน (home) และสร้างโครงข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง

3 มิติทางสิ่งแวดล้อม (Eco-efficiency Perspective)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (Rational and Efficient use) ประกอบด้วย พลังงาน (Energy) วัสดุ (Construction) และพื้นที่ Space
- ลดละความสูญสลายและการบริโภค
- การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
- การรักษาและส่งเสริมต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น
- การออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี
- สภาพที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้อยู่อาศัย
- โอกาสและความเสมอภาคทางสังคม
- การมีส่วนร่วมในการดูแล บริหาร จัดการชุมชนอย่างกว้างขวาง
- พึ่งพาตนเองได้ในเชิงเศรษฐศาสตร์
- บูรณาการรักษาสภาพแวดล้อมเข้ากับการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสม

การพัฒนาบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง คือ การวางรากฐานอันมั่นคงและยั่งยืนของชีวิตเมื่อวันเฉลิมพระชนมพรรษา ปี 2541 ได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณอธิบายเพิ่มเติมถึงคำว่า “พอเพียง” หมายถึง “พอมีพอกิน” “...พอมีพอกินก็แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเองถ้าแต่ละคนมีพอกินก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าทั้งประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดี...” “...ฉะนั้นความพอเพียงนี้ก็แปลว่า ความพอประมาณและความมีเหตุผล...”เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเอง(Relative Liff - Sufficiency) อยู่ได้โดยมีต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ไม่มุ่งหวังแต่จะทุ่มสร้างความสำเร็จยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเองการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับเกษตรกรนั้น มีการปฏิบัติตามขั้นตอน “ทฤษฎีใหม่” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งประกอบด้วย 3 ชั้น คือ

ชั้นที่ 1 ผลิตเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน ในระดับชีวิตที่ประหยัด ทั้งนี้ต้องมีความสามัคคีในท้องถิ่น

ชั้นที่ 2 รวมกลุ่ม เพื่อการผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สร้างสวัสดิการ การศึกษา สังคมและศาสนา

ชั้นที่ 3 ร่วมมือกับองค์กรภายนอกในการทำธุรกิจและพัฒนาคุณภาพชีวิต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทั้งนี้ทุกฝ่ายต้องได้รับประโยชน์การพัฒนาชนบทในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นการใช้ “คน” เป็นเป้าหมายและเน้น “การพัฒนาแบบองค์รวม” หรือ “การพัฒนาแบบบูรณาการ” ทั้งด้านเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม การเมือง ฯลฯ โดยใช้ “พลังทางสังคม” ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาในรูปของกลุ่ม เครือข่ายหรือประชาสังคม กล่าวคือเป็นการผนึกกำลังทุกฝ่ายในลักษณะ “พหุภาคี” ประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

การพัฒนาชุมชนบนพื้นฐานภูมิปัญญา

ในช่วง 20 กว่าปีมานี้ การวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาประเทศ อันเป็นผลจากการปะทะกันระหว่างแนวคิดสองกระแส ได้แก่ กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ด้านของความเติบโตทางวัตถุที่ก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจำนวนมาก และที่สำคัญคือ ผู้คนได้สูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง ไร้ศักดิ์ศรี และรู้สึกโดดเดี่ยวเพราะถูกตัดขาดจากกันทางสังคม ทำให้เกิดแนวคิดอีกกระแสหนึ่งขึ้นเรียกว่า กระแสชุมชนท้องถิ่น (Localization) ที่ให้ความสำคัญแก่คนและชุมชนในการกำหนดแนวทางการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรมของตน เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความหมาย มีค่าและมีศักดิ์ศรี เป็นแนวคิดที่มองทุกสิ่งทุกอย่างเชื่อมโยงถึงกันแบบองค์รวมได้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในสังคมไทย การนำเสนอประสบการณ์ของชาวบ้านและชุมชนในทุกส่วนที่ประสบความสำเร็จจากการพัฒนาบนพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรมได้เรียกร้องให้ผู้คนหันกลับมาทบทวนแนวคิดและแนวทางการพัฒนาชุมชน จนกระทั่งแนวคิดใหม่ที่ทำให้ความสำคัญต่อชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเคยเป็นกระแสรองมาก่อนหน้านี้ได้กลายเป็นกระแสหลักของการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน

การนำแนวคิดใหม่มาใช้ในการพัฒนาชุมชน จะเกิดขึ้น ไม่ได้ภายใต้การกบฏเกณฑ์ และกติกาดำเนินการประเทศแบบเก่า ด้วยเหตุนี้ การแก้ไขระเบียบกฎหมายของประเทศเพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางใหม่นี้จึงเป็นสิ่งจำเป็น เห็นได้จากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญเมื่อปี พ.ศ.2540 หากวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นข้างต้น จะพบว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนี้ได้สะท้อนลักษณะที่เป็นสากลและลักษณะเฉพาะของการพัฒนาชนบทไทยไปพร้อมกัน ลักษณะที่เป็นสากลก็คือ การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ได้ส่งผลกระทบต่อแนวคิดและทิศทางการพัฒนาของไทยตลอดช่วง 2 ทศวรรษแรกของการพัฒนา หลังจากนั้นการทำงานได้หันเข้าสู่ลักษณะเฉพาะที่ให้ความสำคัญต่อวัฒนธรรมชุมชน การค้นหาประสบการณ์ระดับชุมชน ทำให้เกิดทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ที่เกิดจากสภาพที่เป็นจริงของอดีตและปัจจุบันของสังคมไทย และการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสวงหาความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งหมดนี้เป็นการพัฒนาอย่างรอบด้าน มีรากฐานอยู่ที่ระบบคุณค่าดั้งเดิม และแสวงหารูปแบบใหม่เพื่อสืบทอดจิตวิญญาณแห่งอดีตและการพึ่งตนเอง การประยุกต์ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคมไทย

1) นามธรรมและรูปธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้านมีทั้งลักษณะที่เป็นนามธรรม และรูปธรรม โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นรูปธรรมสามารถแยกออกได้อีกหลายประเภท ทั้งทางด้านเกษตรกร หัตถกรรม สุขภาพ ภูมิปัญญาชาวบ้านมีรูปแบบที่หลากหลาย แต่ในความหลากหลายนั้นมีจุดร่วมกันอยู่อย่างหนึ่งคือ คุณค่าที่อยู่เบื้องหลังภูมิปัญญานั้นๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นามธรรม โดยเฉพาะโลกทัศน์และวิถีทัศน์ของผู้คนและชุมชน เช่น คุณภาพของธรรมชาติและที่อยู่ร่วมกันในชุมชน การพึ่งตนเอง และการพึ่งพาอาศัยกัน เป็นต้น

โดยทั่วไป รูปแบบ ซึ่งเป็นเทคนิคหรือวิธีการจัดการจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ส่วนที่เปลี่ยนแปลงช้าหรือแทบจะไม่เปลี่ยนแปลงคือ คุณค่าของภูมิปัญญานั้น ด้วยเหตุนี้ การประยุกต์ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาชุมชนจึงมุ่งไปสู่รูปแบบหรือวิธีการจัดการที่สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปขณะเดียวกัน ก็พยายามที่จะรักษาหรือคงคุณค่าเดิมไว้ให้มากที่สุด

2) คุณค่าและมูลค่า การประยุกต์ภูมิปัญญาชาวบ้านสามารถนำเอาแนวคิดเรื่องคุณค่าและมูลค่าเข้ามาเป็นแนวทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมของเราในระยะที่เพิ่งผ่านมานี้จะมีความขัดแย้งกันค่อนข้างรุนแรง ระหว่างแนวคิดสองแนวนี้ ภายหลังจากได้นำแนวคิดการพัฒนาตามแบบอย่างชาติทางตะวันตกมาเป็นแนวทาง ในการพัฒนาประเทศ ส่งผลให้ประเทศไทยมีความก้าวหน้าทางวัตถุมากขึ้น พร้อมกับนิยมมูลค่าหรือให้ความสำคัญต่อสิ่งต่างในเชิงปริมาณก็เพิ่มมากขึ้นไปด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้คนในสังคมอีกจำนวนหนึ่งที่ยึดถือหรือนิยมคุณค่า ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญต่อจิตวิญญาณ และรากเหง้าของตนเอง การนำคุณค่าและมูลค่ามาเป็นแนวทางประยุกต์ภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคม จะเป็นการแก้จุดอ่อนอย่างหนึ่งในสังคมไทย ให้หันกลับมาสร้างความสมดุลให้กับแนวคิดทั้งสอง เพื่อสร้างคุณภาพแก่ชีวิต ชุมชน และธรรมชาติให้ยั่งยืนสืบไป การประยุกต์ภูมิปัญญาชาวบ้านตามแนวคิดเรื่องคุณค่าและมูลค่านี้ น่าจะมีความเหมาะสมอย่างยิ่งกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น หัตถกรรม สมุนไพร การนวด และศิลปะต่างๆ รวมไปถึงสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนมีคุณค่าและพร้อมที่แปรเป็นมูลค่าถ้ามีการจัดการที่เหมาะสม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การนำแนวคิดเรื่องคุณค่าและมูลค่ามาเป็นแนวทางประยุกต์ภูมิปัญญาชาวบ้านในการพัฒนาชุมชน และสังคม น่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นสังคมยุคหลังสมัยใหม่ ผู้คนร้องหา จิตวิญญาณและวัฒนธรรมชุมชน

การพัฒนาชุมชน

แนวคิดเรื่อง “วัฒนธรรมชุมชน” และ “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” โดยกระแสภูมิปัญญาชาวบ้าน ได้ชี้ให้เห็นศักยภาพของสถาบันชุมชนต่าง ๆ อาทิ พระ ผู้นำอาวุโส เครือข่ายต่าง ๆ ที่ยังคงมี บทบาทอยู่ในชุมชน บุคลากรและสถาบันเหล่านี้มีบทบาทในการทำให้สังคมชนบทยังไม่แตกสลาย ทางด้านจิตใจและทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ระบบวัฒนธรรมชุมชนที่มีวัด พระ ความเชื่อทางศาสนา นับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญหลักประกันของการพัฒนาคนทางด้านจิตวิญญาณและการแสดงให้เห็น ปรากฏการณ์ของการเป็นคนในชุมชน โดยมีความมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนให้ เข้มแข็งอย่างยั่งยืนและมีเป้าหมายสู่ชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนพึ่งตนเองได้ ครอบครัวมีคุณภาพชีวิตดี มีความสุขเรียกร้องให้สังคมไทยหันกลับมาหา เศรษฐกิจพอเพียง เน้นการผลิตให้พอเพียงกับตัวเอง ส่วนที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการจึงขาย (กระทรวงมหาดไทย 2541) กระทรวงมหาดไทยใน ฐานะผู้รับสนองพระบรมราชโองการได้เสนอ ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง มีกล ยุทธ์ 5 ประการคือ ยึดครอบครัวและชุมชนเป็นหลัก ยึดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ยึดการรวมกลุ่ม เป็นเครือข่าย ยึดการส่งเสริมการตลาดชุมชนและยึดการจัดเวทีชาวบ้านเป็นหลักแบบ คิดเอง ทำเอง (อภิรักษ์ 2541, โกมาตร และคณะ 2547ก: 9-10) ดังนั้น การพัฒนาชนบทจึงหมายถึง ความตั้งใจที่จะ กระทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพื่อปรับปรุง คุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท ให้มีการกินดีอยู่ดีขึ้น ส่งเสริมให้ชาวชนบทมีความสามารถในการ พึ่งพาตนเอง ในการปรับปรุง คัดแปลงหรือควบคุมทรัพยากรและสภาพแวดล้อม ในการมี อำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองกับชุมชนภายนอก เพราะตราบเท่าที่ชาวชนบทไม่ สามารถต่อรองกับชุมชนภายนอกได้อย่างเท่าเทียมกัน ชนบทจะเป็นฝ่ายถูกกระทำตลอดเวลา (อภิรักษ์ 2541: 139-140) ความหมายการพัฒนาชุมชน การพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย 2 คำ คือ การ พัฒนา และชุมชน

การพัฒนา หมายถึง ทำให้เจริญ การเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนสภาพ ปรับปรุงให้ต่างจากเดิม

ชุมชน หมายถึง การรวมตัวของบุคคล กลุ่ม/องค์กรชุมชน เครือข่ายองค์กรชุมชน และ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในขอบเขตพื้นที่หนึ่ง ๆ ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ระดับพื้นฐานที่สุด คือ หมู่บ้าน หรือ

ชุมชนในรูปแบบอื่น ๆ ที่มีมารวมตัวกันเพื่อแก้ไขปัญหาเดียวกัน เช่น ชุมชนลุ่มน้ำ ชุมชนวัฒนธรรม เป็นต้น

มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “การพัฒนาชุมชน” ไว้อย่างหลากหลาย พอสรุปได้บางส่วน

คือ

T.R Batten : ขบวนการที่คนในชุมชนเล็ก ๆ ได้ร่วมกันปรึกษาหารือถึงความต้องการร่วมกัน

วางแผน

และลงมือปฏิบัติร่วมกันจนเป็นที่พอใจและสนองความต้องการของคนในชุมชน

Dunham : การร่วมดำเนินการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้ชุมชนมีความเป็นปึกแผ่น

และดำเนินการไปในแนวทางที่ตนต้องการ การทำงานในขั้นแรกต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของ

ประชาชนในชุมชนนั้น ๆ โดยช่วยตัวเองและร่วมมือกันดำเนินงาน แต่มิจะได้รับความช่วยเหลือ

ด้าน

วิชาการจากหน่วยราชการ หรือองค์กรเอกชนอื่น ๆ

องค์กรสหประชาชาติ : เป็นขบวนการรวมกำลังของประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เพื่อ

ปรับปรุง

สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของชุมชนนั้นให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้น และผสมผสานชุมชนนั้นเข้า

เป็นชีวิต

ของชาติ และเพื่อให้ประชาชนสามารถอุทิศตนเอง เพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติได้อย่างเต็มที่

อย่างไรก็ตามอาจกล่าวสรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชนก็คือการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งหมายถึงชีวิตของ

บุคคลที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเหมาะสม ไม่เป็นภาระและไม่ก่อให้เกิด

ปัญหาให้แก่

สังคม เป็นชีวิตที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสามารถดำเนินชีวิตที่ชอบธรรม

สอดคล้องกับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สภาพแวดล้อม ค่านิยมของสังคม สามารถแก้ไขปัญหา ตลอดจนการแสวงหาสิ่งที่ตนปรารถนาให้ได้มา

อย่างถูกต้อง ภายใต้อำนาจมือ และทรัพยากรที่มีอยู่ โดยมีจุดเน้นของคุณภาพชีวิตเป็น 3 ประเด็น

1. ทางด้านร่างกาย : บุคคลต้องมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ เป็นผล

จากการได้รับการตอบสนองทางด้านปัจจัยความจำเป็นขั้นพื้นฐานที่เหมาะสม

2. ทางด้านจิตใจ : ก็จะต้องมีสภาพจิตใจที่สมบูรณ์ร่าเริงแจ่มใส ไม่วิตกกังวล รู้สึกพอใจในชีวิตของ

ตน ครอบครัว และสังคมในสภาพแวดล้อมที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

3. ด้านสังคม : บุคคลที่สามารถดำรงชีวิตภายใต้บรรทัดฐาน และค่านิยมทางสังคมในฐานะเป็นสมาชิก

ของสังคมได้อย่างปกติสุขการพัฒนาชุมชน (Community Development) ตามหลักการพื้นฐานเป็นกระบวนการให้การศึกษา (educational process) แก่ประชาชนเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ (self-reliance) หรือช่วยตนเองได้ (self-help) ในการคิด ตัดสินใจ และดำเนินการแก้ปัญหา ตลอดจนตอบสนองความต้องการของตนเอง และส่วนรวมปรัชญาพื้นฐานเบื้องต้นของนักพัฒนาชุมชน คือ ความเชื่อมั่นและศรัทธาในมนุษยชาติว่ามนุษย์ทุกชีวิต มีคุณค่า มีความหมาย มีศักดิ์ศรี มีศักยภาพ และสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาส

National development plan

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีทั้งหมด 11 ฉบับตั้งแต่พ.ศ.2504 จนถึงปัจจุบัน เกือบ 50 ปีที่ประเทศไทยได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นต้นแบบในการพัฒนาประเทศ ในอดีตที่ผ่านมามีมติของกระบวนการพัฒนาส่วนใหญ่ได้เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก และเป็นการกำหนดแผนพัฒนาฯ จากส่วนกลางและนำไปสู่การปฏิบัติ ทำให้ขาดมิตของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดแผนพัฒนาฯ ส่วนมิตของการมีส่วนร่วมของประชาชนได้เพิ่งเกิดปรากฏขึ้นในแผนฯ ฉบับที่ 8 แต่กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ยังเป็นรูปแบบบนลงล่าง (top-down) ผู้บริหารประเทศเป็นผู้กำหนดนโยบายการพัฒนาชุมชน ส่งผลให้การพัฒนาไม่เป็นไปตามความต้องการที่แท้จริงของคนในชุมชน รวมถึงไม่สอดคล้องกับบริบทที่แตกต่างของแต่ละชุมชน ประเทศไทยได้ประกาศใช้แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม ฉบับแรก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตั้งแต่ปี 2504 โดยอยู่ในสมัยของ พล. นายกรัฐมนตรีจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ จนถึงปี พ.ศ. 2547 ประเทศไทยได้ประกาศใช้แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม มาแล้ว 10 ฉบับด้วยกัน โดยในแผน ฯ แต่ละฉบับ มีจุดเน้นพอสรุปได้ดังนี้

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 – 2509) เป็นแผน ฯ ฉบับแรกและฉบับเดียวที่มีระยะเวลาของแผน 6 ปี จุดเน้นของแผน ฯ นี้คือ การปูพื้นฐานเพื่อการเร่งรัดพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจ โดยเน้นลงทุนด้าน โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure Facilities) อันได้แก่การเร่งรัดสร้างระบบชลประทาน พลังงาน ถนน ทางรถไฟและการคมนาคมอื่น ๆ รวมทั้งโครงการบริการต่าง ๆ (Services Project) เช่น โครงการวิจัยทดลองด้านเกษตร อุตสาหกรรม และโครงการพัฒนาการศึกษาสาธารณสุข

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 – 2514) เน้นการพัฒนาสังคม ยกย่องมาตรฐานการครองชีพ ขยายพลังการผลิตรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ กระจายการพัฒนา และเร่งรัด การพัฒนาสู่ชนบท

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 – 2519) ยังมีจุดเน้นด้านการกระจายความเจริญสู่ชนบท พยายามลดช่องว่างคนรวยกับคนจน ขยายการผลิตและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เน้นให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ และให้ความสำคัญกับการวางแผนครอบครัว และการมีงานทำเป็นครั้งแรก

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 – 2524) มีการกระจายการพัฒนาในรูปแบบภาค และภูมิภาคเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรม มีโครงการผันเงิน อาสาพัฒนาชนบท การสร้างงานในชนบท(กสช) โดยมีการเน้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่สูญเสียไป

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 – 2529) เป็นแผนที่มีการกำหนดการดำเนินงานในเชิงรับ และเชิงรุก เน้นการแก้ปัญหาความยากจน โดยการกำหนดพื้นที่ตามระดับความยากจน มีพื้นที่เป้าหมาย ชนบทยากจนทั่วประเทศ 286 อำเภอ และรักษาวินัยทางการเงิน การคลัง แก้ปัญหาการขาดดุลการค้า

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 – 2534) เป็นแผนที่เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนามากขึ้น เน้นให้มีการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคและชนบทมากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539) มุ่งเน้นการสร้าง ความสมดุลทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการพัฒนาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) ในแผนนี้ กำหนดให้ คนเป็นจุดหมายหลักของการพัฒนา เน้นเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) เน้นการวางแผนพัฒนาแบบองค์รวม หรือบูรณาการระหว่างเศรษฐกิจกับ สังคมเข้าด้วยกัน มุ่งเน้นความเป็นไทย และสามารถแข่งขันในเวทีโลกได้

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2544 – 2549) เป็นแผนที่มี ปรัชญาการพัฒนาบริหารประเทศตามกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง เศรษฐกิจแบบพอเพียง มุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการวางรากฐานการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็ง ยั่งยืน มีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจที่สามารถพึ่งตนเองได้ รวมทั้งความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่าย ชุมชนให้เกิดการเชื่อมโยงการพัฒนาทั้งชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน มีการดูแลจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสังคมไทย เป้าหมาย สำคัญของแผนฯ ฉบับนี้คือ การสร้างคุณภาพทางเศรษฐกิจ การยกระดับคุณภาพชีวิตการบริหาร จัดการระบบราชการทั้งส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่นที่ดี กระจายอำนาจให้เกิดการบริหารที่ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเน้นการปราบปรามการทุจริตประทุมิชอบให้เกิดผล มีการดำเนินการ ทางเศรษฐกิจที่เอื้ออาทรต่อคนจน เปิดโอกาสและสร้างศักยภาพในการพัฒนาให้คนจนมีความ เข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกัน สามารถพึ่งตนเองได้ สามารถลดอัตราคนจนให้เหลือไม่เกินร้อยละ 12 ของ ประชากรทั้งประเทศ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) เป็นแผนที่การเตรียม ความพร้อมของคนและระบบให้มีภูมิคุ้มกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยยังคงอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาแบบบูรณาการ เป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และให้ความสำคัญต่อการรวมพลังสังคมจากทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมดำเนินการในทุก ขั้นตอนของแผนฯ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การปฏิบัติ รวมทั้ง การติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง มุ่งพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุข ร่วมกัน (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุคใหม่ ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุขเศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี”

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 และได้จัดทำวิสัยทัศน์ประเทศไทยสู่ปี 2570 ซึ่งสาระสำคัญในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้ คือ

1. ความท้าทายหลังวิกฤติเศรษฐกิจ : โอกาสของประเทศไทย ซึ่งได้วิเคราะห์แนวโน้มเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่างๆ เช่น ด้านการเงิน ด้านพลังและอาหาร ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ด้านแนวคิดการบริหารจัดการเศรษฐกิจและธุรกิจ ด้านการค้าและความร่วมมือระหว่างประเทศและการเมืองโลก และโอกาสของประเทศไทย

2. เศรษฐกิจสร้างสรรค์: ทางเลือกเศรษฐกิจไทย ได้วิเคราะห์และเสนอว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์ คือ แนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา(Education) การสร้างสรรค์งาน (Creativity)และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา(Intellectual property)ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การส่งเสริมความรู้ของสังคม และเทคโนโลยี นวัตกรรมสมัยใหม่

3. ภาวะโลกร้อน : วิกฤติ สร้างโอกาสการพัฒนา ได้วิเคราะห์แนวโน้มที่ประเทศไทยต้องเผชิญในอนาคตทั้งทางด้านการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ และยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านต่างๆ เช่น ทิศทางการพัฒนาประเทศเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ เศรษฐกิจจากฐานทรัพยากรชีวภาพ ความมั่นคงทางด้านอาหารและพลังงาน เป็นต้น

4. สถาปัตยกรรมทางสังคม: ทางเลือกใหม่ของคนไทย ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งจากฐานรากของประเทศไทย และสถาปัตยกรรมทางสังคมในระยะต่อไป เช่น 1)การปรับโครงสร้างทางสังคมให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพโดยนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ต่อยอดกับทุนทางสังคม วางรากฐานการพัฒนาสังคมที่ฐานราก การออกแบบสังคมที่มีคุณภาพจากสังคมใน 4 มิติคือ สังคมแห่งความเอื้ออาทรและความสามานฉันท์(Social Cohesion) ความมั่นคงทาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เศรษฐกิจและสังคม (Socio-Economic Security) การรวมกลุ่มเพื่อสร้าง โอกาสให้กับทุกคนอย่าง เป็นธรรม(Social Inclusion) การเสริมสร้างพลังทางสังคม(Social Empowerment) 2) พัฒนาคุณภาพ ของทุนมนุษย์ โดยเน้นกระบวนการพัฒนาที่คนเป็นศูนย์กลางทุกภาคส่วนสนับสนุน โดยภาค ประชาชน ชุมชน เป็นผู้มีบทบาทเจ้าของเรื่อง เป็นแกนหลัก มีบทบาทสำคัญตลอดกระบวนการ ภาครัฐ ลดบทบาทความเป็นเจ้าของเพื่อเป็นผู้หนุนการสร้างความศักยภาพของชุมชนและเอกชน

5. สัญญาประชาคมใหม่: พลังขับเคลื่อนสังคมสู่สมดุล ได้วิเคราะห์และเสนอไว้ว่า สัญญา ประชาคม หมายถึง ค่านิยมที่ประชาชนตกลงร่วมกันด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และใช้เป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกันในสังคมอย่างมีพลวัตตามการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและ สังคม โดยเน้นการดำรงชีวิตตามวัฒนธรรมอันดีของไทยตามภูมิภาคต่างๆยึดหลักคุณธรรมและ ความเป็นธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตรักษาสีทริขของตนเองโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ปฏิบัติ หน้าที่พลเมืองให้ครบถ้วนและมีจิตสาธารณะ ยึดหลักแก้ไขความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติวิธี เพื่อให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ปลอดภัยและมีความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน และได้มีทิศทางการพัฒนาสัญญาประชาคมใหม่ ไว้ 5 ประเด็น คือ

1) ปรับกระบวนทัศน์ (paradigm) การพัฒนาประเทศไทยใหม่ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ในการแก้ไขปัญหา

2) สร้างค่านิยมร่วม (Shared Value)

3) พัฒนาระบบการสัญญาประชาคม บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนใน ทุกระดับตั้งแต่ระดับชุมชน ท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ โดยดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนตั้งแต่การ สร้างความคิดร่วม (Social Consensus) การหาข้อสรุปที่ทุกฝ่ายให้การยอมรับและยึดถือ (Social Commitment)และนำไปสู่การปฏิบัติ(Action)โดยตัวหน้ากัน เพื่อสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นใน ทุกพื้นที่ทั่วประเทศ โดย พัฒนากลไกในระดับภาพรวม และพัฒนากลไกในระดับชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4) สร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้าง กลไกและกระบวนการบริหารจัดการของทุกภาค ส่วนของสังคม

5) ขับเคลื่อนและวางระบบการติดตามประเมินผลในทุกระดับ

จากเนื้อหาสาระโดยสรุปของแผนฯฉบับที่ 11 และวิสัยทัศน์ประเทศไทยสู่ปี 2570 นั้นทำให้เห็นมิติของกระบวนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในหลายประเด็นที่สำคัญคือในส่วนของสถาปัตยกรรมทางสังคม ได้มีเนื้อหาที่สื่อถึงมิติในงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเน้นให้ความสำคัญกับชุมชนเป็นหลักและเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการพัฒนา ในส่วนของสัญญาประชาคมใหม่ ได้กล่าวถึง กระบวนการสัญญาประชาคม บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชุมชน ท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ โดยดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนตั้งแต่การสร้างความคิดร่วม (Social Consensus) การหาข้อสรุปที่ทุกฝ่ายให้การยอมรับและยึดถือ (Social Commitment)และนำไปสู่การปฏิบัติ (Action) ซึ่งเป็นภาพรวมและแนวทางกว้างๆในการนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

เนื้อหาสาระของ แผนฯ11 ส่วนใหญ่กล่าวถึงเศรษฐกิจรวมทั้งแนวโน้มทางด้านเศรษฐกิจด้านอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ยังมีเนื้อหาสาระบางส่วนที่ขาดหายไป เช่น มิติของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรที่สามารถเอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน กระบวนการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและทิศทางการพัฒนาของประเทศไทย และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ง.

แนวความคิดด้านสถาปัตยกรรม

แนวความคิดการออกแบบอาคารใหม่ในพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

อาคารที่จะสร้างขึ้นใหม่ควรได้รับการออกแบบที่คำนึงถึงการเคารพอาคารเดิมและสภาพแวดล้อมโดยรวม สำหรับแนวทางในการพัฒนาหรือออกแบบอาคารใหม่สามารถแบ่งได้เป็น 5 รูปแบบ ดังนี้ คือ

รูปแบบที่ 1 ใช้รูปแบบอาคารดั้งเดิม (copy original) หมายถึง การพัฒนาอาคารใหม่โดยใช้รูปแบบของอาคารเดิม ซึ่งมีข้อดี คือ สามารถรักษามรดกของพื้นที่ได้ แต่ข้อเสีย คือ อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่าอาคารที่สร้างขึ้นใหม่นั้นเป็นอาคารเก่าสุดเดิม และมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์

รูปแบบที่ 2 ใช้รูปแบบอาคารข้างเคียง (copy adjacent) หมายถึง การสร้างอาคารใหม่ให้มีรูปแบบหรือรายละเอียดเหมือนอาคารที่อยู่ข้างเคียง ซึ่งมีข้อดี คือ การส่งเสริมบรรยากาศของพื้นที่ให้มีความกลมกลืนกันมากขึ้น แต่ยังคงเกิดความเข้าใจผิดว่าอาคารที่สร้างใหม่นั้นเป็นหนึ่งในอาคารประวัติศาสตร์ได้

รูปแบบที่ 3 การเคารพองค์ประกอบของอาคารสำคัญ หมายถึง การนำองค์ประกอบที่เด่นชัดของอาคารสำคัญ เช่น รูปทรงและขนาดของอาคาร (building mass and scale) สัดส่วนของอาคาร (building proportion) รายละเอียดการตกแต่ง (details) ลักษณะช่องเปิด หน้าต่าง และประตู (openings windows and doors) เป็นต้น มากำหนดเป็นแนวทางในการออกแบบอาคารที่จะสร้างใหม่ ทำให้ไม่ขัดแย้งกับสภาพแวดล้อม สามารถแยกแยะได้ว่าอาคารใดเป็นอาคารสำคัญหรืออาคารที่สร้างขึ้นใหม่

รูปแบบที่ 4 การใช้บริบทของอาคารสำคัญ (contextual) หมายถึง การทำความเข้าใจกับแนวความคิดก่อสร้างอาคารสำคัญและนำมาเป็นเกณฑ์ในการออกแบบอาคารใหม่ ซึ่งอาจมีรูปแบบที่กลมกลืนกับพื้นที่ วิธีการนี้จะต้องใช้สถาปนิกที่มีความเข้าใจในพื้นที่อย่างถ่องแท้และไม่ควรสร้างซ้ำในพื้นที่อื่น

รูปแบบที่ 5 การสร้างความขัดแย้ง (contrast) หมายถึง การออกแบบอาคารใหม่ให้มีความแตกต่างจากอาคารสำคัญโดยสิ้นเชิง แต่อย่างน้อยควรรักษารูปร่างหรือความสูงของอาคารไว้ไม่ให้มี

ความใหญ่โตจนทำลายสภาพแวดล้อมโดยรวม วิธีการนี้มีข้อดี คือ สามารถแยกแยะอาคารเก่าและอาคารใหม่ได้อย่างชัดเจน แต่หากคุณภาพการออกแบบไม่ดีจะทำลายสภาพแวดล้อมของพื้นที่ได้

ความสำคัญของย่านชุมชนเก่า

ย่านชุมชนเก่าในประเทศไทยมีประวัติความเป็นมายาวนาน มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่มีความงดงามด้วยฝีมือการก่อสร้างของช่างในอดีต มีวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ รวมทั้งจารีตประเพณีที่สืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง ย่านชุมชนเก่าส่วนใหญ่มีการตั้งถิ่นฐานในช่วงปลายรัชกาลที่ 4 หรือในช่วงรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการปรับปรุงระบบการกระจายการปกครองจากหัวเมืองตามภาคต่างๆ เป็นมณฑลและจังหวัด มีการพัฒนาระบบการขนส่งโดยการขุดคลองและก่อสร้างทางรถไฟเชื่อมโยงหัวเมืองต่างๆ ทั่วประเทศ ทำให้ย่านชุมชนเก่าสามารถเข้าถึงได้จากทางน้ำและทางรถไฟ ส่งผลให้ย่านชุมชนเหล่านี้กลายเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนสินค้า แต่หลังจากที่ได้มีการพัฒนาระบบถนนและทางหลวงแผ่นดินในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้การขนส่งสินค้าและการเดินทางระหว่างชุมชนโดยทางรถยนต์ได้รับความนิยมมากขึ้น เพราะความสะดวกและรวดเร็วที่มีมากกว่าการเดินทางโดยเรือและรถไฟ นอกจากนี้ยังมีการสร้างศูนย์กลางทางเศรษฐกิจแห่งใหม่ที่อยู่ใกล้กับถนนและทางหลวง ส่งผลให้ย่านชุมชนเก่าหลายแห่งค่อยๆ ชบเซาลง เกิดปัญหาการเสื่อมโทรมทางกายภาพ รวมทั้งการเสื่อมสลายทางระเบียบประเพณีวิถีชีวิต ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางกระแสการพัฒนาเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปทั่วทุกภูมิภาค ย่านชุมชนเก่ายังคงรักษาบทบาทสำคัญในด้านการรองรับการอยู่อาศัยของผู้คนในปัจจุบัน (housing stock) ความเป็นศูนย์กลางการค้าท้องถิ่น รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ในด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม โบราณคดี ประเพณีและวิถีชีวิต ซึ่งเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ปัจจุบันย่านชุมชนเก่าหลายแห่ง เช่น ย่านเมืองเก่าภูเก็ต ย่านเมืองเก่าสงขลา ชุมชนริมคลองอัมพวา ชุมชนริมน้ำจันทบูร ชุมชนตลาดสามชุก ชุมชนตลาดคลองสวน ชุมชนตรอกบ้านจีน ชุมชนภาคองดำ และชุมชนเชียงคาน เป็นต้น ได้รับการปรับปรุงฟื้นฟูทั้งในด้านกายภาพ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้ย่านชุมชนเหล่านี้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียง

แต่ในขณะเดียวกัน การปรับปรุงฟื้นฟูก็อาจทำให้เกิดผลกระทบให้แก่ย่านชุมชนเก่าด้วยเช่นกัน เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งกิจกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจที่

เปลี่ยนแปลงไปทำให้เกิดการสูญเสียลักษณะเฉพาะอันเป็นเอกลักษณ์สำคัญของชุมชนไปในที่สุด นอกจากนี้ ยังพบว่ามีย่านชุมชนเก่าอีกเป็นจำนวนมากที่ยังมิได้มีการปรับปรุงฟื้นฟู หลายแห่งได้ถูกการพัฒนาสมัยใหม่แทนที่โดยสิ้นเชิง ในขณะที่หลายแห่งกำลังสูญเสียไปด้วยปัจจัยต่างๆ เช่น การขาดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าความสำคัญ การเสื่อมสลายตามธรรมชาติ การขาดความรู้และปัจจัยในการบำรุงรักษา การไม่มีผู้ริเริ่มและเจ้าภาพในการดำเนินงาน การเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ การขายทอดตลาด การขาดกฎหมายที่ช่วยปกป้องคุ้มครอง และการพัฒนาโครงการต่างๆ ของภาครัฐ

ดังนั้นการศึกษา สํารวจ และระบุนาอาคาร สิ่งก่อสร้าง และแหล่งมรดกวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของย่านชุมชนเก่าจึงมีความจำเป็น เพื่อที่จะได้มาซึ่งข้อมูลท้องถิ่นในด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม และโบราณคดี สำหรับเจ้าของอาคาร ผู้อยู่อาศัย นักวิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ในการวางแผนการอนุรักษ์และพัฒนาย่านชุมชนเก่าที่เหมาะสมต่อไป

เหตุผลของการอนุรักษ์ย่านเมืองเก่า

Manley and Guise (1998: 72-73) มีความเห็นว่าชุมชนประวัติศาสตร์ซึ่งส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในพื้นที่เขตเมืองชั้นในของประเทศต่างๆ ในโลก จะเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อเมืองในด้านการพักอาศัย สังคม เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ และสถาปัตยกรรมมาตั้งแต่อดีตและอาจต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยผู้เขียนทั้ง 2 ให้ความเห็นว่าชุมชนประวัติศาสตร์เหล่านี้ควรได้รับการอนุรักษ์และพัฒนาด้วยแนวทาง เทคนิคและวิธีการที่เหมาะสม โดย Sanoff (1987: 44-45) ได้ให้เหตุผลของการอนุรักษ์พื้นที่ย่านประวัติศาสตร์ในเมือง ชุมชนดั้งเดิม รวมทั้งอาคารเก่าที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และความสำคัญทางสถาปัตยกรรมไว้ 4 ประการ ดังนี้ คือ

เพื่อความทรงจำทางวัฒนธรรม (cultural memory) เนื่องจากการรักษาอาคารเก่า คือ การรักษาหลักฐานทางกายภาพในเชิงประวัติศาสตร์ที่ถ่ายทอดคุณค่าและความสามารถของบรรพบุรุษให้คนในยุคปัจจุบันและอนาคตได้ศึกษาและชื่นชม

เพื่อรักษาปฏิสัมพันธ์ในชุมชน (successful proxemics) ซึ่งความสัมพันธ์นี้จะเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์เมื่อมีความสมดุลระหว่างคน กิจกรรมและสภาพแวดล้อมภายใน ซึ่งความสัมพันธ์นี้อาจถูกรบกวนจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ได้ ดังนั้นการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมของชุมชนดั้งเดิมจะช่วยป้องกันปัญหานี้ได้ และคงไว้ซึ่งปฏิสัมพันธ์ในชุมชน

เพื่อรักษาความหลากหลายของสภาพแวดล้อม (environmental diversity) ซึ่งช่วยให้สามารถคงลักษณะพื้นดินและช่วยรักษาฝีมือช่างเอาไว้ได้ ชุมชนดั้งเดิมไม่จำเป็นต้องพึ่งพาลักษณะการผลิตและเทคโนโลยีระดับสูงมากนัก ทำให้การไหลออกของเงินทุนและทรัพยากรน้อยลง

เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (economic gain) เนื่องจากประหยัดค่าใช้จ่ายในการสร้างอาคารใหม่ขึ้นมาหากอาคารเก่ายังมีสภาพดีอยู่ อาคารและชุมชนดั้งเดิมที่ได้รับการอนุรักษ์ไว้จะสามารถใช้เป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่งด้วย

การแบ่งคุณค่ามรดกวัฒนธรรม

เมื่อผู้ศึกษาเพื่อจัดทำนโยบายและแผนพัฒนาได้พิจารณาถึงเหตุผลและความสำคัญที่จะอนุรักษ์อาคาร สิ่งก่อสร้าง พื้นที่หรือชุมชนประวัติศาสตร์ในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมแห่งหนึ่งแห่งใดแล้ว จะต้องทำการระบุ (identification) คุณค่าความสำคัญในด้านต่างๆ ด้วย ปัจจุบัน การแบ่งคุณค่ามรดกวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง คือ กฎบัตรบুরา (the Burra Charter) อ้างโดย ปิ่นรัชฎ์ กาญจนนิจิตติ (2552: 70-75) ได้แบ่งคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับอาคารเก่า และชุมชนประวัติศาสตร์ออกเป็น 4 ด้าน คือ

คุณค่าทางด้านสุนทรียภาพ (aesthetic value) หมายถึง คุณค่าที่รับรู้จากประสาทสัมผัสทุกๆ ด้าน ได้แก่ รูปทรง ขนาด สี ผิวสัมผัส และวัสดุ ที่ประกอบขึ้นเป็นกายภาพของสถานที่ทางประวัติศาสตร์นั้น และยังคงครอบคลุมถึงสัมผัส กลิ่น และเสียงที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ และการใช้สอยสถานที่นั้นด้วย คุณค่าทางด้านสุนทรียภาพนี้แบ่งคุณค่าออกเป็น 2 ด้าน คือ คุณค่าทางศิลปกรรม (artistic value) เช่น ความสวยงามของลวดลายตกแต่งบนอาคาร และคุณค่าทางสถาปัตยกรรม (architectural value) เช่น รูปทรงอาคารหรือรูปแบบโครงสร้างอาคารที่สวยงาม มีลักษณะเฉพาะเป็นอาคารที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจที่สามารถนำมาปรับเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยสนองความต้องการของคนปัจจุบันได้

คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ (historic value) เป็นพื้นฐานของคุณค่าในทุกๆ ด้าน สถานที่ใดๆ จะมีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ก็ต่อเมื่อสถานที่นั้นมีอิทธิพล หรือได้รับอิทธิพลจากเหตุการณ์และบุคคลในช่วงใดช่วงหนึ่งในประวัติศาสตร์ เป็นสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์สำคัญ คุณค่าทางประวัติศาสตร์จะมีความเด่นชัดเมื่อหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือบุคคลนั้นยังปรากฏอยู่ใน

พื้นที่ หรือสถานที่นั้นยังมีความสมบูรณ์อยู่ แต่บางครั้งสถานที่นั้นอาจเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญอย่างมากจนแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปแล้วก็ตามก็ยังคงคุณค่าอยู่ได้

คุณค่าทางด้านวิทยาศาสตร์ (scientific value) หมายถึงถึงคุณค่าทางด้านการศึกษาวิจัย (research value) คุณค่านี้ขึ้นอยู่กับความสำคัญของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ ความหายาก และการที่สถานที่นั้นสามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลในอนาคตได้

คุณค่าทางด้านสังคม (social value) ครอบคลุมคุณค่าของสถานที่ในฐานะที่เป็นศูนย์กลางของจิตวิญญาณ ความเชื่อ การเมือง ชนชาติ หรือวัฒนธรรมของคนกลุ่มน้อย

พัฒนาการการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าของไทย

ประเทศไทยมีพัฒนาการด้านการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่ามาได้ไม่นานเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่มีความก้าวหน้าในด้านการอนุรักษ์เมืองและชุมชนประวัติศาสตร์ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และญี่ปุ่น โดยพัฒนาการด้านการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าของไทยสามารถแยกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้ คือ

จุดเริ่มต้นที่สำคัญในการอนุรักษ์เมืองและชุมชนประวัติศาสตร์ของไทยเกิดขึ้นระหว่างพุทธศักราช 2521-2524 เมื่อคณะรัฐมนตรีมีการกำหนดแนวนโยบายการใช้ที่ดินบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน และการกำหนดนโยบายการใช้ที่ดินบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี โดยเห็นชอบในข้อเสนองานของคณะกรรมการโครงการกรุงรัตนโกสินทร์ ปัจจุบัน คือ คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า หลังจากนั้น ได้มีการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่มาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ได้มีกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิศึกษาข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของอาคารเก่าในเมืองภูเก็ตแต่ไม่ได้มีการดำเนินการอนุรักษ์แต่อย่างใด จนกระทั่งพุทธศักราช 2536-2537 เทศบาลเมืองภูเก็ต และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้จัดทำโครงการพัฒนาและอนุรักษ์ย่านการค้าเมืองเก่าภูเก็ต โดยได้มีการกำหนดพื้นที่ในย่านการค้าเก่าให้เป็นย่านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 และได้มีการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาอาคารและพื้นที่มาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

หลังจากนั้น ได้มีหน่วยงานต่างๆ ทำการศึกษาวิจัยและดำเนินการในเรื่องการพัฒนาและอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม เช่น ย่านกะดีจีน ตลาดสามชุก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตลาดบ้านใหม่ ชุมชนริมคลองอัมพวา ชุมชนกาดกองต้า ชุมชนตรอกบ้านจีน และชุมชนเชียงกาน เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเฉพาะแห่ง เฉพาะชุมชน ต่อมาในพุทธศักราช 2553 ฝ่ายวิชาการพัฒนาที่อยู่อาศัย การเคหะแห่งชาติ และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ร่วมกันจัดทำโครงการศึกษาวิจัยมาตรฐานที่อยู่อาศัยและชุมชนเพื่อคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และคุณค่าของเมือง ซึ่งถือว่าเป็นโครงการแรกในประเทศไทยที่ศึกษาภาพรวม เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงอันเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการคงอยู่อย่างมีคุณภาพของย่านที่อยู่อาศัยดั้งเดิมในเมืองต่างๆ ของไทย

ประเทศไทยไม่มีกฎหมายหลักที่ว่าด้วยการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์เหมือนกับหลายๆ ประเทศ ทำให้การอนุรักษ์ชุมชนจำเป็นต้องใช้กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันร่วมกัน คือ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช 2504 (และแก้ไขเพิ่มเติมในฉบับอื่นๆ) พระราชบัญญัติการผังเมือง พุทธศักราช 2518 (และแก้ไขเพิ่มเติมในฉบับอื่นๆ) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 และพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522 (และแก้ไขเพิ่มเติมในฉบับอื่นๆ) รวมทั้งตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งมีอำนาจในการออกกฎหมายท้องถิ่นเพื่อวัตถุประสงค์ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง และสถาปัตยกรรม อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังไม่มีกระจายอำนาจอย่างแท้จริงทำให้ท้องถิ่นไม่สามารถประกาศย่านอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง โดยไม่มีการแทรกแซงจากรัฐบาลกลาง

ประเทศไทยไม่มีการจัดหาแรงจูงใจทางเศรษฐศาสตร์ทั้งในรูปของเงินช่วยเหลือ (grants) และแรงจูงใจทางภาษี (tax incentives) อย่างเป็นทางการทำให้การอนุรักษ์และปรับปรุงพื้นที่อาคารที่มีคุณค่าจะอยู่ในรูปของการให้เงินสมทบซ่อมแซม (matching fund) เป็นส่วนใหญ่ โดยใช้งบประมาณจากโครงการอนุรักษ์ชุมชนประวัติศาสตร์ร่วมกับงบประมาณสมทบจากเจ้าของอาคารที่เข้าร่วมโครงการ ส่งผลให้โครงการอนุรักษ์ชุมชนหลายโครงการไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้หลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว เนื่องจากไม่มีงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

ประเทศไทย มีองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์เมืองและชุมชนประวัติศาสตร์ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ระดับชุมชน และองค์กรสนับสนุน เช่น กรมศิลปากร สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กรมโยธาธิการและผังเมือง สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเคหะแห่งชาติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อนุรักษ์และพัฒนาชุมชน สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ และสมาคมอิโคโมสไทย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการเชิงนโยบายเกี่ยวกับการอนุรักษ์เมืองและชุมชนประวัติศาสตร์ในระดับชาติ เพียงแต่มีโครงการที่ดำเนินการในทางปฏิบัติในระดับชุมชนและระดับท้องถิ่นเท่านั้น โดยการรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชนดั้งเดิมมีวัตถุประสงค์แตกต่างกัน บางชุมชนมีการรวมกลุ่มกันเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดจากโครงการพัฒนาของรัฐ หรือเพื่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมของตนเอง เช่น ชมรมบ้านเก่าเมืองแม่ฮ่องสอน ภาศิคนรักเมืองสงขลาสมาคม คณะกรรมการพัฒนาตลาดสามชุกเชิงอนุรักษ์ คณะกรรมการพัฒนาตลาดเก่าห้อง ชมรมพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบูร ประชาคมบางลำพู คณะกรรมการชุมชน Old Phuket Town ชมรมตรอกบ้านจิ้น และชมรมอย่าลืม... โปธาราม เป็นต้น ซึ่งการรวมกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นอาสาสมัครที่ทำงานประสานงานระหว่างภาครัฐ ชุมชน และภาคีเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรมฟื้นฟูชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม

ประเทศไทยมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการกำหนดวัตถุประสงค์และร่วมวางแผนการอนุรักษ์และพัฒนาย่านประวัติศาสตร์น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศผู้นำด้านการอนุรักษ์ชุมชนประวัติศาสตร์โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และญี่ปุ่น นอกจากนี้ ประเทศไทยยังไม่มีกระบวนการในการกลั่นกรองรูปแบบสถาปัตยกรรมในระดับท้องถิ่นซึ่งทำให้สิ่งปลูกสร้างที่เกิดขึ้นใหม่ในชุมชนที่อยู่อาศัยดั้งเดิมหลายแห่งมีรูปแบบที่ไม่เหมาะสมกลมกลืนกับลักษณะเฉพาะของพื้นที่ เช่น การสร้างโรงแรมขนาดใหญ่ในชุมชนริมน้ำอัมพวาซึ่งแตกต่างจากเรือนแถวไม้ชั้นเดียวแบบดั้งเดิม ส่วนการกลั่นกรองระดับประเทศนั้น ประเทศไทยมีคณะกรรมการกรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่าซึ่งประกอบด้วยกลุ่มนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการอนุรักษ์ แต่ที่ผ่านมามีคณะกรรมการชุดนี้ไม่มีภาคประชาชนที่เป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักรวมอยู่ด้วยเลย

อาจกล่าวได้ว่า การอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าของไทยมีลักษณะต่างคนต่างทำ เนื่องจากไม่ได้มีนโยบายและการสนับสนุนที่ชัดเจนจากรัฐบาลกลาง ทำให้ชุมชนและท้องถิ่นที่ต้องการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของตนเองไม่มีทรัพยากรเพียงพอทั้งในด้านนักวิชาการ นุศลากร แนวทางและแผนงาน และงบประมาณในการดำเนินงาน ส่งผลให้ชุมชนมีสภาพเสื่อมโทรมลงมากยิ่งขึ้น และอาจสูญสลายไปในที่สุด

แนวทางการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่า

แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาย่านชุมชนเก่าประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงาน 4

6.6.1 การระบุคุณค่าความสำคัญ ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลมรดกวัฒนธรรมย่านชุมชนเก่าทั้งมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (tangible cultural heritage) เช่น อาคารและสิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่าพื้นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและวัฒนธรรม เป็นต้น และมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (intangible cultural heritage) เช่น วิถีชีวิต ประเพณี และภาษา เป็นต้น หลังจากนั้นควรประชาสัมพันธ์ การสื่อความหมาย และการปลูกจิตสำนึกในเรื่องคุณค่าของพื้นที่ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในคุณค่าความสำคัญ

วิธีการจัดทำข้อมูลที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดวิธีหนึ่ง คือ การจัดทำแผนที่มรดกวัฒนธรรม (cultural heritage atlas) เนื่องจากเป็นผลผลิตจากกระบวนการที่มาจากความร่วมมือร่วมใจของบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กรและหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ที่มีความสำคัญในด้านการพักอาศัย สังคม เศรษฐกิจ โบราณคดี ประวัติศาสตร์ หรือสถาปัตยกรรมมาตั้งแต่อดีตและอาจต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เช่น ย่านชุมชนเก่า หรือเมืองประวัติศาสตร์ เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเอกสารอ้างอิงร่วมกันในการระบุแหล่งมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ของพื้นที่ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้นำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อไป

การระบุแหล่งแหล่งมรดกวัฒนธรรมนั้นจะเริ่มจากการศึกษาประวัติความเป็นมาของพื้นที่ การจัดทำแผนที่พื้นฐานระบบดิจิทัล การออกสำรวจและระบุแหล่งมรดก และการนำเสนอในรูปแบบของแผนที่มรดกวัฒนธรรมที่จะเน้นเฉพาะสิ่งที่จับต้องได้ซึ่งสามารถระบุตำแหน่งในแผนที่ ได้แก่ สถาปัตยกรรม บริเวณที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือบุคคลสำคัญ และแหล่งธรรมชาติที่มีความงามและมีความหมายต่อชุมชน เช่น คูเมือง กำแพงเมือง ป้อมปราการ ศาสนสถาน วัด บ้านเจ้าเมือง อาคารบ้านเรือนเอกชน ระบบโครงข่ายถนน และการระบายน้ำ เป็นต้น ส่วนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ที่หมายรวมถึง ภาษา คติความเชื่อ เทศกาล อาหาร การแต่งกาย ดนตรี การละเล่น และประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะนั้นจะใช้วิธีการอธิบายถึงความสัมพันธ์ของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้กับการใช้พื้นที่และอาคาร เช่น การใช้พื้นที่หรืออาคารสำคัญในเมืองเพื่อการจัดประเพณีประจำปีมาตั้งแต่สมัยโบราณ หรือการใช้เส้นทางในการประกอบพิธีกรรมสำคัญของเมือง หรือคติความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบสถาปัตยกรรม ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างมรดกวัฒนธรรมที่เป็นกายภาพกับที่ไม่ใช่กายภาพที่บางครั้งไม่สามารถแยกพิจารณาเป็นส่วนๆ ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การดำรงรักษาคุณค่าความสำคัญ ควรมีการกำหนดวิธีการอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับคุณค่า ความสำคัญ สำหรับการรักษาความแท้ (authenticity) และบูรณภาพ (integrity) ควรใช้วัสดุ ฝีมือช่าง และวิธีการที่เหมาะสม นอกจากนี้ควรมีการสืบทอดองค์ความรู้และวิธีการอนุรักษ์อย่างต่อเนื่อง สำหรับเทคนิคและวิธีการอนุรักษ์อาคารเก่านั้น สามารถแบ่งระดับของการอนุรักษ์ตั้งแต่น้อยไป มากออกเป็น 7 ระดับ ดังนี้ คือ

การป้องกัน (protection) หมายถึง การดำเนินการที่ไม่รบกวนสภาพปัจจุบันของอาคารเก่า แต่ จะต้องปกป้องมิให้เสื่อมสภาพลงไปมากกว่าที่เป็นอยู่

การสงวนรักษา (preservation) หมายถึง การรักษาให้คงสภาพโดยไม่มีการต่อเติมใดๆ แต่อาจ ทำการเสริมความมั่นคงได้

การบูรณะ (restoration) หมายถึง การทำให้อาคารเก่ากลับคืนสู่สภาพเดิมอย่างที่เคยเป็นใน อดีตในสมัยหนึ่งสมัยใดตามที่ได้มีการกำหนดไว้ ซึ่งสามารถเพิ่มเติมส่วนที่ขาดหายไปได้หากมี หลักฐานที่ชัดเจน การบูรณะจะต้องอาศัยการค้นคว้า วิจัย และข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่แท้จริง เพื่อให้ได้รูปลักษณะที่เหมือนอาคารเดิมมากที่สุด

การฟื้นฟู (rehabilitation) หมายถึง การรักษาส่วนของอาคารเก่าที่มีคุณค่าไว้โดยการทำ ความสะอาด การเสริมความแข็งแรง การเพิ่มเติมส่วนประกอบใหม่ หรือวิธีการอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกันเพื่อ ประโยชน์ใช้สอยในปัจจุบัน หรือบางทีก็เรียกว่าการประยุกต์การใช้สอย (adaptive re-use) วิธีการ ฟื้นฟูยังรวมถึงการรักษาอาคารเก่าให้มีอายุยืนยาวโดยการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างอาคารเดิมน้อย ที่สุด

การสร้างขึ้นใหม่ (reconstruction) หมายถึง การก่อสร้างอาคารขึ้นมาใหม่โดยอาศัยเอกสาร หรือหลักฐานทาง โบราณคดี ซึ่งส่วนมากเป็นการก่อสร้างในพื้นที่เดิม โดยที่อาคารเดิมนั้น ได้ พังทลายลงหมดแล้ว

การย้ายที่ตั้ง (relocation) หมายถึง การขนย้าย เคลื่อนย้ายอาคารจากที่ตั้งเดิม ไปสู่ที่ตั้งใหม่ เหตุผลของการย้ายที่ตั้ง อาจด้วยมาจากการที่สภาพแวดล้อมในที่ตั้งเดิมมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก จนกระทั่งไม่เหมาะแก่การสงวนรักษาอาคารนั้น จึงต้องย้าย ไปสู่สิ่งแวดล้อมใหม่ อาคารที่หลังจาก การย้ายที่ตั้งแล้วอาจใช้วิธีการฟื้นฟูเพื่อการสงวนรักษาก็ได้

การสื่อความหมาย (interpretation) หมายถึง การสื่อความหมายด้วย โครงสร้างใหม่ที่แตกต่าง จากเดิม ตามกฎบัตรอิกโมสว่าด้วยการสื่อความหมายและการนำเสนอแหล่งมรดกวัฒนธรรม (The เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ICOMOS Charter for the Interpretation and Presentation of Cultural Heritage Sites) วิธีการสื่อความหมายสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น การสร้างโครงสร้างใหม่ การจัดทำป้ายสื่อความหมาย หรือการจัดนิทรรศการ เป็นต้น

ด้านองค์กรและกฎหมายข้อบังคับ ควรเมืองค์กรที่รับผิดชอบด้านการอนุรักษ์ที่เป็นรูปธรรมทั้งในระดับชุมชน ระดับเมือง และระดับชาติ มีระเบียบปฏิบัติด้านการอนุรักษ์อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ และควรจัดทำแนวทางการพัฒนาหรือออกแบบ รวมทั้งระเบียบปฏิบัติในการอนุรักษ์ที่สามารถใช้อ้างอิงได้ร่วมกัน

การจัดทำแผนบูรณาการ ควรบรรจุการอนุรักษ์และพัฒนาย่านชุมชนเก่าให้เป็นส่วนหนึ่งในวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาเมือง รวมทั้งมีการจัดทำแผนการอนุรักษ์ชุมชนที่มีประสิทธิภาพ และได้รับความเห็นชอบจากผู้อยู่อาศัยในชุมชน โดยหลักการวางแผนอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์ (method of planning approach to historic city) ประกอบด้วยหลัก 4 ประการ ดังนี้ คือ

1. การบูรณาการแผนการอนุรักษ์เข้าไปในแผนพัฒนาเมือง (integrated conservation) กลวิธีที่ใช้ในการวางแผนพื้นที่ประวัติศาสตร์ในเมือง ประกอบไปด้วยเทคนิคทางด้านอนุรักษ์และฟื้นฟู รวมทั้งการจัดหาบริการสาธารณะ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพของพื้นที่ในระยะยาว โดยมีการวางแผนร่วมกับผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ และมีการออกกฎหมายข้อบังคับและการกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติ
2. การควบคุมการเปลี่ยนแปลง (control of change) โดยจัดทำมาตรการควบคุมการพัฒนาที่มีมากเกินไป โดยการกำหนดขนาดและรูปแบบอาคาร การจำกัดปริมาณการจราจร และจัดเตรียม โครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม
3. การออกแบบสิ่งก่อสร้างเพิ่มเติม (infill design) โดยนำหลักการออกแบบชุมชนเมือง และความงามของเมืองมาประยุกต์ใช้ มีการกำหนดแนวทางในการออกแบบเพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมกลมกลืนกับลักษณะเฉพาะของเมืองประวัติศาสตร์
4. การบริหารจัดการ (administrative actions) ต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก จ.

ชุมชนตัวอย่างและแนวความคิดในการพัฒนาชุมชน

ตลาดสามชุก

ตลาดสามชุกเป็นเมืองท่าที่เคยรุ่งเรืองในอดีต มีตลาดเก่าอายุนับร้อยปี เมื่อมีถนน แม่น้ำ ถูกลดความสำคัญ ชาวบ้านอยากให้ตลาดมีชีวิตชีวาเหมือนเดิม มีการตั้งคณะกรรมการพัฒนาตลาด เป็นเวลา 2-3 ปีมาแล้วแต่ยังไม่มีประสิทธิภาพในการทำงาน โครงการเมืองนำอยู่เข้าไปต่อยอด ด้วยการทำความเข้าใจโครงการฯ สนับสนุนให้ไปร่วมแลกเปลี่ยนดูงานการฟื้นฟูย่านเมืองเก่าที่บางลำพู และกระตุ้นให้เกิดการทำกิจกรรมแรก คือการทำสะอาดตลาดร่วมกัน

หลังจากนั้นเกิดการตั้งคณะทำงานด้านต่างๆ ขึ้นมา 6 ชุด ขยายกิจกรรมอื่นๆอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดงานสงกรานต์และภาพเก่าเล่าขานตำนานสามชุก การทำพิพิธภัณฑ์ในตลาด ความพยายามในการฟื้นฟูตลาดโดยการปรับปรุงตลาดเป็นศูนย์อาหาร การขายคู่มืออาหารให้แก่ ธนาคารนักธุรกิจ การจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์ การนำเด็กนักเรียนเข้ามาเรียนในตลาด การตั้งชมรมการท่องเที่ยว การเปิดทัศนียภาพริมน้ำ การสำรวจข้อมูลคนจนในเมือง การเผยแพร่เรื่องราวของกิจกรรมผ่านวิทยุชุมชน ซึ่งก่อตั้งโดยเจ้าอาวาสวัดสาม เป็นต้น

การดำเนินงาน ทีมทำงานโครงการฯ ทำหน้าที่ในการ กระตุ้น ประสาน สนับสนุน และเชื่อมโยงให้เกิดการแลกเปลี่ยนทั้งในเมืองและระหว่างเมืองต่างๆ ในตอนต้น ส่วนการคิดค้นกิจกรรมต่างๆ และการลงมือปฏิบัติ เป็นกระบวนการของคนในเมืองนั้นๆ

ปัจจัยที่ทำให้ การดำเนินงานลุล่วงไปได้ด้วยดี เกิดการขยายกิจกรรมและกลุ่มคนกว้างขึ้นเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง คือการที่ผู้นำในหน่วยงานท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์ รับฟังความเห็น ชุมชนและภาคีต่างๆ ในท้องถิ่นได้มีโอกาสมาร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันเป็นเจ้าของงาน อย่างจริงจังและเท่าเทียม การเอาทุนทางสถาปัตยกรรมและภูมิปัญญาผู้อาวุโสที่มีคุณค่าออกมาจัดเกลา การมีพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนและการสร้างกิจกรรมร่วมเพื่อกระตุ้นให้เกิดการกระซิบความผูกพันในท้องถิ่น จึงเป็นเสมือนพลังขับเคลื่อนที่สำคัญ ต่อการทำชุมชนและเมืองให้น่าอยู่ โดยเอาคนเป็นแกนหลัก

ซึ่งรายละเอียดของโครงการต่างๆ ที่เกิดขึ้นมีดังต่อไปนี้

โครงการตลาดมีชีวิต พืชผักที่มีชีวิต ตลาดสามชุก จ.สุพรรณบุรี

ปลายปี 2545 โครงการเมืองนำอยู่ที่นำโดย มูลนิธิชุมชนไทย ได้ริเริ่มทำงานร่วมกับชุมชนบริเวณตลาดสามชุก อ.สามชุก จ.สุพรรณบุรี ซึ่งมีสภาพชบเซา จากเดิมที่เคยเป็นตลาดริมน้ำที่สำคัญแห่งหนึ่งในลุ่มน้ำสุพรรณบุรี ทางชุมชนมีกลุ่มทำงานที่รวมตัวกันทำงานฟื้นฟูตลาดอยู่ก่อนแล้ว โดยในช่วงเริ่มต้นได้เปิดให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวางทิศทางการฟื้นฟูชุมชนร่วมกัน โดยได้จัดกิจกรรมภาพเก่าเล่าอดีต ช้อนมองความเป็นมาความเปลี่ยนแปลง คุณค่าความดีงามที่เคยมี และเริ่มทำกิจกรรมง่ายๆ เป็นการทำความสะอาดตลาด ซึ่งก็ได้กลุ่มคนทำงานมากเพิ่มขึ้น เริ่มมีคนในตลาดมาร่วมกันคิด และแสดงความคิดเห็นกันมากขึ้นนำไปสู่การริเริ่มทำโครงการออกแบบปรับปรุง

ตลาดมีชีวิต

โดยลักษณะสภาพเดิมของตลาดจากมุมมองของคนนอก เราจะรู้สึกเหมือนกำลังสำรวจร่องรอยที่เหลืออยู่จากอดีต ร้านค้าของชำ ร้านยา ร้านถ่ายรูป โดยเฉพาะผู้คนนี้มีอริยาศัยดีมาก ได้บอกเล่าให้เราได้รับความเป็นมาเป็นไปของตลาด ทำให้เกิดแรงบันดาลใจว่า จริงๆ แล้วพืชผักที่มีชีวิตชุมชนอยากให้ช่วยคิดมันดำรงอยู่แล้ว แต่จะอย่างไรจึงจะเปิดเผยให้คนในชุมชนได้เห็น จึงทำงานร่วมกับคณะกรรมการสำรวจ "บ้านพืชผักมีชีวิต" คือบ้านที่ยินดีเปิดให้เข้าชมดูของเก่า เล่าประวัติในความทรงจำ หรือมีงานฝีมือ สามารถนำเสนอได้ เพื่อทำให้มีชีวิตชีวาขึ้นมาอีกครั้ง ได้เป็นแผนที่บ้านพืชผักมีชีวิตเริ่มแรก 22 หลัง และชักชวนให้ทำและคิดค้นเพิ่มขึ้นตามความสนใจ

ในขณะที่เดียวกันก็ทดลอง การจัดพื้นที่ในตลาดบางส่วนใหม่ เพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้ดีขึ้น สะอาดขึ้น รองรับกิจกรรมของชุมชนและภายนอกได้มากขึ้น เช่น บริเวณ เวียงเจ็ดหมอน ที่ปรับเป็นบริเวณศูนย์อาหารท้องถิ่นเปิดให้ร้านอาหารขนาดเล็กเจ้าเก่า ได้กลับมาขายอาหารสูตรดั้งเดิมอีกครั้ง โดยกระบวนการออกแบบ ก็ทำร่วมกับคณะกรรมการตลาดและกลุ่มแม่ค้า มาช่วยกันแสดงความคิดเห็นและลงมือเก็บกวาดเช็ดพื้นที่ร่วมกัน

ในส่วนบ้าน ชุมชนจังก์ ก็เป็นการทำงานพร้อมกับทีมมูลนิธิประไฟ วิจัยพันธุ์ ที่มาร่วมศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยให้ชุมชนช่วยกันทำเอง ในช่วงกระบวนการออกแบบและซ่อมบ้านก็ได้หาทีมชาวบ้าน ไปดูงานพืชผักมีชีวิตที่ต่างๆ เพื่อดูข้อดีข้อเสียและบรรยากาศของแต่ละที่ ก่อนที่จะมาสรุปร่วมกันว่าจริงๆ แล้วพืชผักมีชีวิตในความหมายที่ชุมชนต้องการคืออะไร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พิพิธภัณฑน์มีชีวิต

เดิมบ้านท่านขุนจ่าณรงค์ เคยเป็นที่พบปะและเป็นที่ๆ คนในชุมชนจะมาปรึกษาหารือเรื่องต่าง ๆ กับท่านขุนจ่าณรงค์ หลากๆ คน ยังจำบรรยากาศเช่นนั้นได้ จึงมีความเห็นว่า พิพิธภัณฑน์ บ้านขุนจ่าณรงค์ ควรเป็นที่ชุมชน จะได้มาทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันได้ แบบศูนย์ชุมชน มีการรวบรวมประวัติความเป็นมา ในท้องถิ่นสามชุก ให้คนรุ่นหลังเรียนรู้วิถีชีวิต เช่น เป็นที่ๆ แสดงคุณงามความดี ของท่านขุนจ่าณรงค์และครอบครัว รวมทั้งเป็นพื้นที่แสดงงานนิทรรศการ หรือจัดประชุม ได้แบบอเนกประสงค์หลังจากนั้นก็เริ่มซ่อมปรับปรุงอาคาร โดยคงลักษณะเดิมของอาคาร ปรับเพิ่มบางส่วนเพื่อการใช้งานรองรับกิจกรรมของชุมชนเท่านั้น ในกระบวนการบริหารจัดการชุมชนได้เลือกคณะกรรมการขึ้นมาดูแลประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกันเองและจากวิธีการซ่อมแซมพิพิธภัณฑน์ บ้านขุนจ่าณรงค์ ก็จะเป็นประโยชน์ในด้านการเป็นแบบอย่างในการซ่อมและฟื้นฟูบ้านให้หลังอื่น ๆ ในตลาดต่อไปด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปลายปี 2547 ชุมชนมีความคิดว่าน่าจะจัดงานเปิดตัวพิพิธภัณฑ์ จึงได้ช่วยกันวางแผนแบ่งทีมทำงาน โดยได้รับความร่วมมือจากคนในพื้นที่มากมาย กิจกรรมต่าง ๆ ถูกคิดค้นขึ้นร่วมกันจากคนหลายๆ กลุ่มในตลาด มีทั้งกลุ่มครู กลุ่มศิลปิน กลุ่มพ่อค้า กลุ่มการแสดง ทุกกิจกรรมจัดขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองการทำงานร่วมกันกว่า 2 ปี และเป็นจุดเริ่ม ที่เปิดให้คนภายนอกได้รับรู้ถึงความพยายามของคนสามชุก ที่ได้ริเริ่มทำการฟื้นฟูตลาดและความสัมพันธ์ของชุมชนให้กลับคืนมาเป็นสถานที่ที่จะได้มีการเรียนรู้จาก อดีต ปัจจุบัน และในอนาคตก็จะเปิดให้คนที่สนใจได้มาร่วมทำงานกับชุมชนในประเด็นต่าง ๆ ที่ชุมชนต้องการความช่วยเหลือและกระบวนการทำงานทั้งหมด ได้มีการทำสื่อสารคดี บันทึกรวบรวมไว้เป็นประเด็นให้ชุมชนได้ใช้ในการเผยแพร่และย้อนมองถึงสิ่งที่เคยได้ทำร่วมกันมา

ชุมชนอัมพวา

ทางโครงการฯ มุ่งเน้นดำเนินงานด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีชีวิตชาวชุมชนอัมพวา เป็นประการแรก ด้วยเล็งเห็นว่า การจะพัฒนาใดๆ นั้น ควรจะพัฒนาจากฐานทุนทางสังคมที่ชุมชนนั้นมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน จะกระทำผ่านการเรียนรู้ พร้อมทั้งรักษา ส่งเสริมกิจกรรม ก่อเกิดเป็นคุณค่าขึ้นในสังคมเมื่อชุมชนเข้าใจในตัวคน เข้าใจในรากฐานการก่อเกิดของท้องถิ่น รู้ซึ่งในคุณค่าของชุมชนตนเอง และร่วมกันรักษา มรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่แล้ว จึงต่อยอดคุณค่าที่มีนั้นให้เป็นมูลค่า เศรษฐกิจชุมชนจึงเป็นงานที่ทางโครงการฯ ได้ดำเนินการส่งเสริม ด้วยเห็นว่า คุณค่าในทางวัฒนธรรมจะไม่ก่อเกิดประโยชน์ใดๆ ในการพัฒนาเลย หากไม่สามารถทำให้เกิดเป็นมูลค่า หรือไม่สามารรถประกอบเป็นอาชีพ เกิดเป็นรายได้ ที่สามารถหล่อเลี้ยงประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้อีกทั้งประชาชนโดยทั่วไปอาจมิได้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรม เพราะไม่สามารถเกิดประโยชน์ในการหล่อเลี้ยงชีวิตพวกเขาได้ ซึ่งทางโครงการฯ มักจะได้กล่าวเป็นคำพูดแก่ผู้เข้าชมโครงการฯ ว่า

"ต้องเปลี่ยนคุณค่าให้เป็นมูลค่าให้ได้"

คุณค่าทางวัฒนธรรมที่ผ่านการเรียนรู้และรักษา หากถูกเปลี่ยนเป็นมูลค่า นั้นมิได้หมายถึง "การขายวัฒนธรรม" มุ่งเห็นแก่เงินทองและรายได้ เพราะชุมชนเองจะรู้ว่า อาชีพที่เขาควรจะทำนั้นควรจะเป็นอย่างไร อาชีพไหนที่มีรายได้ที่มั่นคงยั่งยืน สามารถแข่งขันในโลกแห่งความเป็นจริงใบนี้ได้ ชาวสวนที่อัมพวาคงไม่ขายสวนทิ้งเพื่อให้นายทุนสร้างเป็นรีสอร์ทเสียหมด หรือถมสวนเปลี่ยนเป็นที่จอดรถ เพราะหากเปลี่ยนแปลงไปเช่นนั้น สภาพของชุมชนชาวสวนอัมพวา หลังคาเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้านที่ไม่สูงเกินกว่ายอดต้นไม้ และลักษณะบ้านเรือนไทยพื้นถิ่นบ้านประจวบพันธุ์เขมรตลอดแนวคลองอัมพวา เป็นเสน่ห์ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เมื่อไม่เหลือสิ่งเหล่านี้ ความนิยมของนักท่องเที่ยวที่มาอัมพวาย่อมลดน้อยลง รายได้ของชุมชนจึงอาจลดน้อยลงไปด้วย

การ รักษาหรือการอนุรักษ์ควรทำอย่างไร หรือควรรักษาสິงใดบ้าง ตลาดน้ำอัมพวา ณ ปัจจุบันเป็นตลาดน้ำอัมพวา 2552 มิใช่ตลาดน้ำอัมพวา 2452 และหากย้อนขึ้นไปเมื่อก่อน 5 ปีมานี้ ตลาดน้ำที่นี้ได้วายไปแล้ว สภาพชุมชนอาจเปรียบได้กับเมืองร้าง เขาชน วยรุ่น วยทำงาน ต่างมุ่งกันเข้าเมืองใหญ่ เพื่อเรียนและทำงาน เหลือทิ้งไว้แต่คนสูงอายุหรือคนหลังวัยทำงาน ตลาดน้ำที่ได้รับ การฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ โดยเทศบาลตำบลอัมพวา และชุมชนแห่งนี้ จึงอาจมีหน้าตาที่แตกต่างไปจากในอดีต แต่ก็มีได้ขาดเอกลักษณ์ที่ในอดีตเคยมี

- เรือพายได้ถูกนำกลับมาใช้เพิ่มมากขึ้น ทำให้ยังคงมีเรือพายจำนวนมาก แสดงเอกลักษณ์ของชาวชุมชนภาคกลางได้เป็นอย่างดี

- บ้านริมน้ำสถาปัตยกรรมเรือนไทยพื้นถิ่น ได้รับการซ่อมแซมให้มั่นคงแข็งแรงเหมาะสมแก่การอยู่อาศัย

- ผลผลิตจากในสวนผลไม้ น้ำกร่อยแห่งนี้ อันเป็นที่ถูกอกถูกใจทั้งคนไทยและคนต่างชาติ ในอดีต จนมีคำกล่าวกันติดปากว่า “สวนในบางกอก สวนนอกบางช้าง” สวนผลไม้ที่รสาชาติดีไม่แพ้สวนรอบพระนคร (Bangkok) ผลไม้จากในสวนปัจจุบัน ได้ถูกลำเลียงออกมาจำหน่ายยังตลาดน้ำเช่นในอดีต

-และ สำคัญที่สุด คนซึ่งเป็นต้นกำเนิดก่อเกิดทางวัฒนธรรม ชาวอัมพวายังคงดำรงชีวิต ยังคงสามารถประกอบอาชีพอยู่ในชุมชนแห่งนี้ พ่อแม่ ลูกหลาน ปุยาตายาย ได้กลับมาอยู่อาศัย ประกอบอาชีพพร้อมกันอีกครั้งหนึ่ง

วัฒนธรรม มีพลวัต มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง ตลาดน้ำอัมพวาในปี 2552 นี้จึงเป็นเสมือนบันทึกประวัติศาสตร์ที่มีเรื่องราว เสมือนสายน้ำอัมพวาที่ยังคงไหลหล่อเลี้ยงชาวชุมชนแห่งนี้ตลอดเวลาไม่เคยหยุด นิ่ง บนแนวทางการพัฒนาชุมชนทางวัฒนธรรมแห่งนี้ นั้น ทางโครงการเห็น ว่า 4 เรื่องหลักนี้น่าที่จะเป็นเอกลักษณ์ที่ควรรักษา มากกว่าที่จะมุ่งเน้นตามหาถึงคำว่า “ดั้งเดิม” ไปเสียทั้งหมด เพราะมิเช่นนั้นหากย้อนมองไปเมื่อห้าปีที่ผ่านมาก่อนหรือพื้นตลาดน้ำที่ได้ วายหรือตายไปแล้ว ซึ่งก็ควรจะกล่าวได้ว่าคือความดั้งเดิม เราคงต้องยอมรับว่าตลาดในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อการรื้อฟื้น และรักษาเอกลักษณ์ในอดีตที่เคยมีอยู่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัจจุบัน สินค้าที่จำหน่าย ยกตัวอย่างเช่น มะพร้าว นักท่องเที่ยวคงไม่สามารถซื้อเป็นทลายเหมือนเช่นในอดีต หรือหากจะซื้อเป็นลูกๆ เพื่อไปปอก ไปชูด ทำกับข้าว ก็คงเป็นไปได้ยาก แต่นักท่องเที่ยวจะนิยมซื้อเป็นมะพร้าวเผาเป็นลูกๆ เดินรับประทาน หรืออาจเป็นไอศกรีม ไล่ลงไปในตลาดมะพร้าวซึ่งก็กำลังเป็นที่นิยมอย่างมากธรรมชาติของชุมชนตลาด สถานที่ประกอบกิจกรรม แลกเปลี่ยนสินค้าจะมีคนต่างที่ต่างถิ่นเดินทาง เข้ามาจำหน่ายแลกเปลี่ยน ปัจจุบันตลาดน้ำอัมพวาได้มีคนจากภายนอกเข้ามาประกอบธุรกิจเป็นจำนวนมาก ทางโครงการเห็นว่ามิใช่เรื่องแปลก แต่อย่างไรก็ตาม ในทางการปกครองดูแลของชุมชน คงต้องพยายามทำอย่างไรที่จะให้คนภายนอกกับคนภายในหลอมรวมเป็นเนื้อเดียวกัน มีความเคารพในสภาพชุมชน ร่วมกันพัฒนา และรักษาชุมชนแห่งนี้

ทาง โครงการเห็นว่า ความเชื่อ ภูมิปัญญา ของคนในอดีตคือสิ่งที่คนในอดีตปฏิบัติกัน อย่างเช่นการบูชาศาลเจ้าหรือศาลปู่ต่างๆ คำบอกกล่าวให้เคารพสิ่งนั้นสิ่งนี้ น่าจะเป็นภูมิปัญญาที่แฝงเร้นให้คนนอกรักษาชุมชนเมื่อเข้ามาหลอมรวมกันเป็น คนชุมชนเดียวกันได้ในที่สุด ชุมชนอัมพวา ในอดีตจึงมีทั้งคนไทยพื้นถิ่น คนจีนที่ได้ ไล่ล่าเข้ามา หรือแม้แต่ชาวฝรั่งต่างชาติ พบเห็นได้จากหลักฐานสถาปัตยกรรมบ้านเรือน โบสถ์ โรงเจ และศาลเจ้าต่างๆ การเชื่อมโยงพื้นที่ทางการท่องเที่ยว อุทยาน ร.2 วัดอัมพวัน ตลาดน้ำอัมพวา และโครงการอัมพวา ชัยพัฒนานุรักษ์สามารถเชื่อมโยง เป็นพื้นที่ชุมชนท่องเที่ยวเดียวกันได้ เกิดเป็นความหลากหลายทางการท่องเที่ยวขึ้นในชุมชน นักท่องเที่ยวมีกิจกรรมหลากหลายเป็นทางเลือก ให้เดินทางมาเที่ยวได้บ่อยครั้งขึ้น เพิ่มโอกาสทางรายได้แก่ประชาชนในพื้นที่แห่งนี้ การพัฒนาชุมชนวัฒนธรรมอัมพวา การท่องเที่ยวเป็นเพียงเครื่องมือหนึ่งของการพัฒนาเท่านั้น

ทางโครงการมิได้ คำนึงถึงปริมาณนักท่องเที่ยว หากแต่ต้องคำนึงถึงคุณภาพของผู้มาเที่ยวด้วย ธรรมชาติทุกอย่างมักมี 2 ด้าน เมื่อมีคนมาเที่ยวเพิ่มขึ้นปริมาณขยะก็อาจเพิ่มขึ้น สวนอาจหมดไป กลายเป็นที่จืดกรด น้ำเสียจากบ้านเรือนที่พักอาจถูกทิ้งลงคูคลองมากขึ้น การท่องเที่ยวชุมชนจึงต้องมีการจัดการที่ดี คำนึงถึงผลได้และผลเสียที่อาจเกิดตามมา ยกตัวอย่างเช่น ขยะที่มีมากขึ้น หากมีการคัดแยก ก็สามารถนำรายได้มาสู่ชุมชนได้ ขยะที่เหลือจากการคัดแยก อาจสามารถนำไปทำเป็นปุ๋ยหมัก หรือแปรเปลี่ยนเป็นพลังงานเชื้อเพลิง ใช้ตาม บ้านเรือนได้ เป็นการเปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาส เพียงอาศัยการวางแผนและจัดการที่ดี

บน หลักการอนุรักษ์วัฒนธรรม ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน และเชื่อมโยงพื้นที่ทางการท่องเที่ยว นั้น แนวทางการดำเนินงานที่สำคัญที่สุด ด้วยคือ ต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อาจจะเป็นร่วมเสนอแนะแสดงความคิดเห็น หรือร่วมกันกระทำ มากน้อยแตกต่างกันไปแล้ว แต่โอกาสแล้วแต่กิจกรรม ทั้งนี้เพราะ ประชาชนในชุมชนคือผู้ได้รับผลลัพธ์ที่เกิดจากการพัฒนา เขาควรได้มีโอกาสรับรู้ เรียนรู้ หรือกระทำ ในสิ่งที่ เขาจะต้องได้รับผลกระทบนั้น การมีส่วนร่วมของชุมชนนี้จะเป็นบทสรุปให้การพัฒนาชุมชนสามารถพัฒนาได้อย่าง ยั่งยืนได้ในที่สุด ทั้งหมดที่ได้เรียบเรียง มานี้ เพื่อที่จะได้อธิบายถึงแนวทางการดำเนินงานของโครงการฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้